СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на српском, босанском и хрватском језику

SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na srpskom, bosanskom i hrvatskom jeziku

Година XXI
Петак, 22. децембра 2017. године

Број/Broj
90

Godina XXI
Petak, 22. decembra/prosinca 2017. godine

ISSN 1512-7508 - српски језик
ISSN 1512-7486 - босански језик
ISSN 1512-7494 - хрватски језик

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1310

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (1) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са дијелом 9. став (13) Смјернице о сарадњи између Народне Републике Кине и земаља Централне и Источне Европе из Риге, од 6. новембра 2016. године, на приједлог Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине на 121. сједници, одржаној 24. новембра 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ОДОБРАВАЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ БУЏЕТА ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МЕЂУНАРОДНИХ ОБАВЕЗА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2017. ГОДИНУ МИНИСТАРСТВУ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.
(Предмет)

Овом Одлуком се Министарству спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине одобравају средства из текуће резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у укупном износу од 25.000,00 КМ.

Члан 2.
(Намјена и износ средстава)

Средства из члана 1. ове Одлуке планирана су за финансирање IV Конференције на високом нивоу, о сарадњи у области туризма Народне Републике Кине и земаља Централне и Источне Европе, чије је одржавање, према Смјерницама о сарадњи између Народне Републике Кине и земаља Централне и Источне Европе из Риге, од 6. новембра 2016. године, планирано у новембру 2017. године, у просторијама Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Члан 3.
(Извори средстава)

Средства из члана 1. ове Одлуке осигураће се из средстава текуће резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину са позиције 99992 - Резервисања у укупном износу од 25.000,00 КМ.

Члан 4.
(Реализација Одлуке)

(1) За реализацију ове Одлуке задужује се Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине.
(2) Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине је дужно да Министарству финансија и трезора Босне и Херцеговине, након утрошка средстава, достави извјештај о намјенском утрошку средстава текуће буџетске резерве која су предмет ове Одлуке.

Члан 5.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 260/17
24. новембра 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (1) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa dijelom 9. stav (13) Smjernica o saradnji između Narodne Republike Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope iz Rige, od 6. novembra 2016. godine, na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 121. sjednici, održanoj 24. novembra 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O ODOBRAVANJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE BUDŽETA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2017. GODINU MINISTARSTVU VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom se Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine odobravaju sredstva iz tekuće rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u ukupnom iznosu od 25.000,00 KM.

Član 2.
(Namjena i iznos sredstava)

Sredstva iz člana 1. ove Odluke planirana su za finansiranje IV Konferencije na visokom nivou, o saradnji u oblasti turizma Narodne Republike Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope, čije je održavanje, prema Smjernicama o saradnji između Narodne Republike Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope iz Rige, od 6. novembra 2016. godine, planirano u novembru 2017. godine, u prostorijama Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Izvori sredstava)

Sredstva iz člana 1. ove Odluke osigurat će se iz sredstava tekuće rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu sa pozicije 99992 - Rezerviranja u ukupnom iznosu od 25.000,00 KM.

Član 4.
(Realizacija Odluke)

(1) Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine.
(2) Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je dužno da Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine, nakon utroška sredstava, dostavi izvještaj o namjenskom utrošku sredstava tekuće budžetske rezerve koja su predmet ove Odluke.

Član 5.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 260/17
24. novembra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Temeljem članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (1) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa dijelom 9. stavak (13) Smjernica o suradnji između Narodne Republike Kine i zemalja Središnje i Istočne Europe iz Rige, od 6. studenog 2016. godine, na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 121. sjednici, održanoj 24. studenog 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O ODOBRAVANJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE PRORAČUNA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2017. GODINU MINISTARSTVU VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom se Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine odobravaju sredstva iz tekuće pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u ukupnom iznosu od 25.000,00 KM.

Članak 2.
(Namjena i iznos sredstava)

Sredstva iz članka 1. ove Odluke planirana su za financiranje IV Konferencije na visokoj razini, o suradnji u području turizma Narodne Republike Kine i zemalja Središnje i Istočne Europe, čije je održavanje, prema Smjernicama o suradnji između Narodne Republike Kine i zemalja Središnje i Istočne Europe iz Rige, od 6. studenog 2016. godine, planirano u studenom 2017. godine, u prostorijama Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Članak 3.
(Izvori sredstava)

Sredstva iz članka 1. ove Odluke osigurat će se iz sredstava tekuće pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu sa pozicije 99992 - Rezerviranja u ukupnom iznosu od 25.000,00 KM.

Članak 4.
(Realizacija Odluke)

(1) Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine.
(2) Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je dužno da Ministarstvu financija i trezora Bosne i Hercegovine, nakon utroška sredstava, dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava tekuće proračunske pričuve koja su predmet ove Odluke.

Članak 5.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 260/17
24. studenoga 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1311

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (1) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине на 121. сједници, одржаној 24.11.2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ОДОБРАВАЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ БУЏЕТА ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МЕЂУНАРОДНИХ ОБАВЕЗА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА 2017. ГОДИНУ МИНИСТАРСТВУ СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.
(Предмет)

Овом Одлуком се Министарству спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине одобравају средства из текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у укупном износу од 106.000,00 КМ.

Члан 2.
(Намјена и износ средстава)

Средства из члана 1. ове Одлуке намијењена су за финансирање трошкова закупа у згради Дома синдиката Босне и Херцеговине за три организационе јединице Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и трошкове пресељења.

Члан 3.
(Извори средстава)

Средства из члана 1. ове Одлуке осигураће се из средстава текуће резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину са позиције 99992 - Резервисања у укупном износу од 106.000,00 КМ.

Члан 4.
(Реализација Одлуке)

За реализацију ове Одлуке задужују се Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине.

Члан 5.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 261/17
24. новембра 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (1) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 121. sjednici, održanoj 24.11.2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O ODOBRAVANJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE BUDŽETA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBAVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2017. GODINU MINISTARSTVU VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom se Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine odobravaju sredstva iz tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u ukupnom iznosu od 106.000,00 KM.

Član 2.
(Namjena i iznos sredstava)

Sredstva iz člana 1. ove Odluke namijenjena su za finansiranje troškova zakupa u zgradi Doma sindikata Bosne i Hercegovine za tri organizacione jedinice Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i troškove preseljenja.

Član 3.
(Izvori sredstava)

Sredstva iz člana 1. ove Odluke osigurat će se iz sredstava tekuće rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu sa pozicije 99992 - Rezerviranja u ukupnom iznosu od 106.000,00 KM.

Član 4.
(Realizacija Odluke)

Za realizaciju ove Odluke zadužuju se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine.

Član 5.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 261/17
24. novembra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Temeljem članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (1) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne

i Hercegovine na 121. sjednici, održanoj 24.11.2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O ODOBRAVANJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE PRORAČUNA INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNIH OBVEZA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2017. GODINU MINISTARSTVU VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom se Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine odobravaju sredstva iz tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u ukupnom iznosu od 106.000,00 KM.

Članak 2.
(Namjena i iznos sredstava)

Sredstva iz članka 1. ove Odluke namijenjena su za financiranje troškova zakupa u zgradi Doma sindikata Bosne i Hercegovine za tri organizacijske jedinice Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i troškove preseljenja.

Članak 3.
(Izvori sredstava)

Sredstva iz članka 1. ove Odluke osigurat će se iz sredstava tekuće pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu sa pozicije 99992 - Rezerviranja u ukupnom iznosu od 106.000,00 KM.

Članak 4.
(Realizacija Odluke)

Za realizaciju ove Odluke zadužuju se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Članak 5.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 261/17
24. studenoga 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1312

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 8. став (2) тачка е) Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13) и чл. 2. и 3. Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву који ће се уврстити у програм вишегодишњих капиталних улагања за период 2017. - 2019. године ("Службени гласник БиХ", број 96/16), на приједлог Службе за заједничке послове институција Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 121. сједници одржаној 24. новембра 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ОДОБРАВАЊУ КУПОВИНЕ/НАБАВКЕ ОБЈЕКТА ЗА СМЈЕШТАЈ ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Члан 1.

У Одлуци о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 77/17), члан 4. став (2) мијења се и гласи:

"(2) За секретара Комисије без права гласа именује се Мерсиха Ћосовић."

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 264/17
24. новембра 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa članom 8. stav (2) tačka e) Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13) i čl. 2. i 3. Odluke o odobravanju kupovine/nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu koji će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za period 2017. - 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 96/16), na prijedlog Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 121. sjednici održanoj 24. novembra 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O ODOBRAVANJU KUPOVINE/NABAVKE OBJEKTA ZA SMJEŠTAJ INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE U ISTOČNOM SARAJEVU

Član 1.

U Odluci o odobravanju kupovine/nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 77/17), član 4. stav (2) mijenja se i glasi:

"(2) Za sekretara Komisije bez prava glasa imenuje se Mersiha Ćosović."

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 264/17
24. novembra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi s člankom 8. stavak (2) točka e) Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13) i čl. 2. i 3. Odluke o odobravanju kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu koji će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za razdoblje 2017. - 2019. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 96/16), na prijedlog Službe za zajedničke poslove institucija

Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 121. sjednici održanoj 24. studenog 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O ODOBRAVANJU KUPOVINE/NABAVE OBJEKTA ZA SMJEŠTAJ INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE U ISTOČNOM SARAJEVU

Članak 1.

U Odluci o odobravanju kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 77/17), članak 4. stavak (2) mijenja se i glasi:

"(2) Za tajnika Povjerenstva bez prava glasa imenuje se Mersiha Ćosović."

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 264/17	Predsjedatelj
24. studenoga 2017. godine	Vijeća ministara BiH
Sarajevo	Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1313

На основу члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07, 24/08), а у вези са Закључком са 88. сједнице Савјета министара Босне и Херцеговине одржане 18.1.2017. године, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 120. сједници одржаној 9.11.2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА РАДНЕ ГРУПЕ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ИЗРАДУ ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПРИМЈЕНИ ОДРЕЂЕНИХ ПРИВРЕМЕНИХ МЈЕРА РАДИ ЕФИКАСНОГ ПРОВОЂЕЊА МАНДАТА МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ СУДА ЗА БИВШУ ЈУГОСЛАВИЈУ ТЕ ДРУГИХ МЕЂУНАРОДНИХ РЕСТРИКТИВНИХ МЈЕРА

Члан 1.

(Предмет)

Овом одлуком именују се чланови Радне групе Савјета министара Босне и Херцеговине за израду приједлога Закона о измјенама и допунама Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасног провођења мандата Међународног кривичног суда за бившу Југославију те других међународних рестриктивних мјера ("Службени гласник БиХ", број 25/06) (у даљњем тексту: Радна група), те уређују њени задаци и начин рада.

Члан 2.

(Састав)

(1) За чланове Радне групе именују се:
- a) Даворка Иштук-Араповић, предсједавајућа Радне групе, Министарство спољних послова Босне и Херцеговине;
- b) Марио Јанечек, члан Радне групе, Министарство безбједности Босне и Херцеговине;
- c) Зоран Копривица, члан Радне групе, Министарство одбране Босне и Херцеговине;
- d) Анка Шешлија, члан Радне групе, Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине;
- e) Вања Бјелица-Прутина, члан Радне групе, Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине;
- f) Фатима Башић, члан Радне групе, Министарство правде Босне и Херцеговине;
- g) Нејра Хирош, члан Радне групе, Дирекција за европске интеграције Босне и Херцеговине.

(2) Административно-техничке послове обављаће Министарство спољних послова Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Задатак Радне групе)

(1) Радна група је међуресорно и стручно привремено тијело Савјета министара Босне и Херцеговине, које има задатак да изради приједлог Закона о измјенама и допунама Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасног провођења мандата Међународног кривичног суда за бившу Југославију те других међународних рестриктивних мјера ("Службени гласник БиХ", број 25/06) (у даљњем тексту: приједлог Закона о измјенама и допунама Закона), да би одговарао актуелним обавезама и потребама Босне и Херцеговине, посебно спољнополитичким које проистичу из закључених и прихваћених међународних споразума и других међународних инструмената и чланства у међународним организацијама и асоцијацијама, нарочито имајући у виду процес европских интеграција Босне и Херцеговине.

(2) Приликом израде приједлога Закона о измјенама и допунама Закона потребно је водити рачуна о потреби усклађености са међународним и стандардима Европске уније у овој области.

Члан 4.

(Пословник)

(1) Министарство спољних послова Босне и Херцеговине ће најкасније у року 15 дана од дана ступања на снагу ове одлуке сазвати први састанак Радне групе на којем ће Радна група донијети пословник о раду.

(2) Кворум за одлучивање и доношење пословника о раду чине сви именовани чланови Радне групе из члана 2., став 1. ове одлуке.

(3) Пословником о раду регулисаће се начин и дјелокруг рада, права и обавезе, као и друга питања значајна за рад Радне групе.

Члан 5.

(Рок)

Радна група је дужна да у року пет мјесеци од дана доношења ове одлуке сачини приједлог Закона о измјенама и допунама Закона и достави га Савјету министара Босне и Херцеговине на разматрање и усвајање, а у складу са одредбама Пословника о раду Савјета министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 22/03).

Члан 6.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 268/17	Предсједавајући
9. новембра 2017. године	Савјета министара БиХ
Сарајево	Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07, 24/08), a u vezi sa Zaključkom sa 88. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održane

18.1.2017. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 120. sjednici održanoj 9.11.2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IMENOVANJU ČLANOVA RADNE GRUPE VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE ZA IZRADU PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIMJENI ODREĐENIH PRIVREMENIH MJERA RADI EFIKASNOG PROVOĐENJA MANDATA MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU TE DRUGIH MEĐUNARODNIH RESTRIKTIVNIH MJERA

Član 1.
(Predmet)

Ovom odlukom imenuju se članovi Radne grupe Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za izradu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi efikasnog provođenja mandata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) (u daljnjem tekstu: Radna grupa), te uređuju njeni zadaci i način rada.

Član 2.
(Sastav)

(1) Za članove Radne grupe imenuju se:
   a) Davorka Ištuk-Arapović, predsjedavajuća Radne grupe, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
   b) Mario Janeček, član Radne grupe, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
   c) Zoran Koprivica, član Radne grupe, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine;
   d) Anka Šešlija, član Radne grupe, Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
   e) Vanja Bjelica-Prutina, član Radne grupe, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
   f) Fatima Bašić, član Radne grupe, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
   g) Nejra Hiroš, član Radne grupe, Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine.

(2) Administrativno-tehničke poslove obavljat će Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Zadatak Radne grupe)

(1) Radna grupa je međuresorno i stručno privremeno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, koje ima zadatak da izradi prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi efikasnog provođenja mandata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) (u daljnjem tekstu: prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona), kako bi odgovarao aktuelnim obavezama i potrebama Bosne i Hercegovine, posebno vanjskopolitičkim koje proističu iz zaključenih i prihvaćenih međunarodnih sporazuma i drugih međunarodnih instrumenata i članstva u međunarodnim organizacijama i asocijacijama, naročito imajući u vidu proces evropskih integracija Bosne i Hercegovine.

(2) Prilikom izrade prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona potrebno je voditi računa o potrebi usklađenosti s međunarodnim i standardima Evropske unije u ovoj oblasti.

Član 4.
(Poslovnik)

(1) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine će najkasnije u roku 15 dana od dana stupanja na snagu ove odluke sazvati prvi sastanak Radne grupe na kojem će Radna grupa donijeti poslovnik o radu.

(2) Kvorum za odlučivanje i donošenje poslovnika o radu čine svi imenovani članovi Radne grupe iz člana 2., stav 1. ove odluke.

(3) Poslovnikom o radu regulirat će se način i djelokrug rada, prava i obaveze, kao i druga pitanja značajna za rad Radne grupe.

Član 5.
(Rok)

Radna grupa je dužna u roku pet mjeseci od dana donošenja ove odluke sačiniti prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona i dostaviti ga Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje, a u skladu sa odredbama Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 22/03).

Član 6.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 268/17
9. novembra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07, 24/08), a u vezi sa Zaključkom s 88. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održane 18.1.2017. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 120. sjednici održanoj 9.11.2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IMENOVANJU ČLANOVA RADNE SKUPINE VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE ZA IZRADU PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PRIMJENI ODREĐENIH PRIVREMENIH MJERA RADI UČINKOVITE PROVEDBE MANDATA MEĐUNARODNOG KAZNENOG SUDA ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU TE DRUGIH MEĐUNARODNIH RESTRIKTIVNIH MJERA

Članak 1.
(Predmet)

Ovom se odlukom imenuju članovi Radne skupine Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za izradu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi učinkovite provedbe mandata Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) (u daljnjem tekstu: Radna skupina), te uređuju njeni zadatci i način rada.

Članak 2.
(Sastav)

(1) Za članove Radne skupine imenuju se:
   a) Davorka Ištuk-Arapović, predsjedateljica Radne skupine, Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
   b) Mario Janeček, član Radne skupine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
   c) Zoran Koprivica, član Radne skupine, Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine;

d) Anka Šešlija, član Radne skupine, Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine;
e) Vanja Bjelica-Prutina, član Radne skupine, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
f) Fatima Bašić, član Radne skupine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
g) Nejra Hiroš, član Radne skupine, Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine.

(2) Administracijsko-tehničke poslove obavljat će Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.

Članak 3.
(Zadatak Radne skupine)

(1) Radna skupina je međuresorno i stručno privremeno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, koje ima zadatak izraditi prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi učinkovite provedbe mandata Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera ("Službeni glasnik BiH", broj 25/06) (u daljnjem tekstu: prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona), kako bi odgovarao aktualnim obvezama i potrebama Bosne i Hercegovine, posebice vanjskopolitičkim koje proistječu iz zaključenih i prihvaćenih međunarodnih sporazuma i drugih međunarodnih instrumenata i članstva u međunarodnim organizacijama i asocijacijama, naročito imajući u vidu proces europskih integracija Bosne i Hercegovine.
(2) Prilikom izrade prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona potrebno je voditi računa o potrebi usklađenosti s međunarodnim i standardima Europske unije u ovoj oblasti.

Članak 4.
(Poslovnik)

(1) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine najkasnije će u roku 15 dana od dana stupanja na snagu ove odluke sazvati prvi sastanak Radne skupine na kojem će Radna skupina donijeti poslovnik o radu.
(2) Kvorum za odlučivanje i donošenje poslovnika o radu čine svi imenovani članovi Radne skupine iz članka 2., stavak 1. ove odluke.
(3) Poslovnikom o radu regulirat će se način i djelokrug rada, prava i obveze, kao i druga pitanja značajna za rad Radne skupine.

Članak 5.
(Rok)

Radna skupina dužna je u roku pet mjeseci od dana donošenja ove odluke sačiniti prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona i dostaviti ga Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje, a sukladno odredbama Poslovnika o radu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 22/03).

Članak 6.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 268/17
9. studenoga 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1314

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 10. став (1) тачка е) и члана 18. став (2) Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14) и Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 77/17), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 121. сједници одржаној 24. новембра 2017. године, донио је

ОДЛУКУ
О ИЗУЗЕЋУ ОД ПРИМЈЕНЕ ОДРЕДБИ ЗАКОНА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

Члан 1.
(Изузеће од примјене Закона)

Овом Одлуком изузима се од примјене одредби Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14), поступак куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву а односи се на куповину непокретне имовине која се изузима од примјене Закона уз обавезу Уговорног органа да обезбиједи транспарентност процедуре.

Члан 2.
(Финансијска средства)

(1) Финансијска средства за провођење поступка куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву предвиђена су Одлуком о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 77/17), која ће се уврстити у програм вишегодишњих капиталних улагања за период 2017. - 2019. године.
(2) Финансирање у укупном износу до 3.000.000,00 КМ обезбиједиће се из извора како слиједи:
a) 2017. година - средства у износу од 1.000.000,00 КМ обезбиједиће се из средстава од сукцесије на основу наплате клириншког дуга Руске Федерације;
b) 2018. година - средства у износу од 1.000.000,00 КМ обезбиједиће се из буџета институција Босне и Херцеговине;
c) 2019. година - средства у износу од 1.000.000,00 КМ обезбиједиће се из буџета институција Босне и Херцеговине.

Члан 3.
(Ступање на снагу и објављивање)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 272/17
24. новембра 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 10. stav (1) tačka e) i člana 18. stav (2) Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14) i Odluke o odobravanju kupovine/nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 77/17), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 121. sjednici održanoj 24. novembra 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZUZEĆU OD PRIMJENE ODREDBI ZAKONA O JAVNIM NABAVKAMA

Član 1.
(Izuzeće od primjene Zakona)

Ovom Odlukom izuzima se od primjene odredbi Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14), postupak kupovine/nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu a odnosi se na kupovinu nepokretne imovine koja se izuzima od primjene Zakona uz obavezu Ugovornog organa da osigura transparentnost procedure.

Član 2.
(Finansijska sredstva)

(1) Finansijska sredstva za provođenje postupka kupovine/ nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu predviđena su Odlukom o odobravanju kupovine/nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 77/17), koja će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za period 2017. - 2019. godine.
(2) Finansiranje u ukupnom iznosu do 3.000.000,00 KM osigurat će se iz izvora kako slijedi:
   a) 2017. godina - sredstva u iznosu od 1.000.000,00 KM osigurat će se iz sredstava od sukcesije na osnovu naplate klirinškog duga Ruske Federacije;
   b) 2018. godina - sredstva u iznosu od 1.000.000,00 KM bit će osigurana iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine;
   c) 2019. godina - sredstva u iznosu od 1.000.000,00 KM bit će osigurana iz budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

Član 3.
(Stupanje na snagu i objavljivanje)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljivanje se "Službenom glasniku BiH".

VM broj 272/17
24. novembra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), članka 10. stavak (1) točka e) i članka 18. stavak (2) Zakona o javnim nabavama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14) i Odluke o odobravanju kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 77/17), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 121. sjednici održanoj 24. studenog 2017. godine, donijelo je

ODLUKU
O IZUZEĆU OD PRIMJENE ODREDBI ZAKONA O JAVNIM NABAVAMA

Članak 1.
(Izuzeće od primjene Zakona)

Ovom Odlukom izuzima se od primjene odredbi Zakona o javnim nabavama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14), postupak kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu a odnosi se na kupovinu nepokretne imovine koja se izuzima od primjene Zakona uz obvezu Ugovornog organa da osigura transparentnost procedure.

Članak 2.
(Financijska sredstva)

(1) Financijska sredstva za sprovođenje postupka kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu predviđena su Odlukom o odobravanju kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 77/17), koja će se uvrstiti u program višegodišnjih kapitalnih ulaganja za razdoblje 2017. - 2019. godine.
(2) Financiranje u ukupnom iznosu do 3.000.000,00 KM osigurat će se iz izvora kako slijedi:
   a) 2017. godina - sredstva u iznosu od 1.000.000,00 KM osigurat će se iz sredstava od sukcesije na temelju naplate klirinškog duga Ruske Federacije;
   b) 2018. godina - sredstva u iznosu od 1.000.000,00 KM biti će osigurana iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine;
   c) 2019. godina - sredstva u iznosu od 1.000.000,00 KM biti će osigurana iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine.

Članak 3.
(Stupanje na snagu i objavljivanje)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se "Službenom glasniku BiH".

VM broj 272/17
24. studenoga 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

1315

На основу члана 17. Закона о фнансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. став (4) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину ("Службени гласник БиХ", број 94/16) и Одлуке о критеријима за додјелу средстава интервентне текуће резерве, број 01-02-2-639-1/17 од 18.1.2017. године, замјеник предсједавајућег Савјета министара Босне и Херцеговине доноси

ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ БУЏЕТСКЕ РЕЗЕРВЕ

Члан 1.
(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину у износу од 1.000,00 КМ (словима: хиљаду конвертибилних марака) Основној школи Силвија Страхимира Крањчевића у Мостару у сврху једнократне финансијске подршке за набаву неопходне шпортске опреме.

Члан 2.
(Надлежност за реализацију)

За реализацију ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплата ће се извршити на жиро рачун број 306020000058208, који је отворен код Addiko - Bank Сарајево, Пословница Мостар.

Члан 3.
(Извјештај о намјенском утрошку средстава)
Обавезује се Основна школа Силвија Страхимира Крањчевића у Мостару да достави извјештај о намјенском утрошку средстава.

Члан 4.
(Ступање на снагу)
Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-50-2-10313-2/17
30. новембра 2017. године
Сарајево

Замјеник предсједавајућег
Савјета министара БиХ
Вјекослав Беванда, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), člana 17. stav (4) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće rezerve, broj 01-02-2-639-1/17 od 18.1.2017. godine, zamjenik predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE BUDŽETSKE REZERVE

Član 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu u iznosu od 1.000,00 KM (slovima: hiljadu konvertibilnih maraka) Osnovnoj školi Silvija Strahimira Kranjčevića u Mostaru u svrhu jednokratne finansijske podrške za nabavu neophodne športske opreme.

Član 2.
(Nadležnost za realizaciju)
Za realizaciju ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na žiro račun broj 306020000058208, koji je otvoren kod Addiko - Bank Sarajevo, Poslovnica Mostar.

Član 3.
(Izvještaj o namjenskom utrošku sredstava)
Obavezuje se Osnovna škola Silvija Strahimira Kranjčevića u Mostaru da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku sredstava.

Član 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-2-10313-2/17
30. novembra 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedavajućeg
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13), članka 17. stavak (4) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 94/16) i Odluke o kriterijima za dodjelu sredstava interventne tekuće pričuve, broj 01-02-2-639-1/17 od 18.1.2017. godine, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara Bosne i Hercegovine donosi

ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA TEKUĆE PRORAČUNSKE PRIČUVE

Članak 1.
(Predmet Odluke)
Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu, u iznosu od 1.000,00 KM (slovima: tisuću konvertibilnih maraka) Osnovnoj školi Silvija Strahimira Kranjčevića u Mostaru u svrhu jednokratne financijske potpore za nabavu neophodne športske opreme.

Članak 2.
(Mjerodavnost za realiziranje)
Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplata će se izvršiti na žiro račun broj 306020000058208, koji je otvoren kod Addiko - Bank Sarajevo, Poslovnica Mostar.

Članak 3.
(Izvješće o namjenskom utrošku sredstava)
Obvezuje se Osnovna škola Silvija Strahimira Kranjčevića u Mostaru da dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)
Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-2-10313-2/17
30. studenoga 2017. godine
Sarajevo

Zamjenik predsjedatelja
Vijeća ministara BiH
Vjekoslav Bevanda, v. r.

1316

На основу члана 24. став 7., члана 25. став 3., члана 80. и члана 92. Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 34/02) и члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Канцеларије за ветеринарство Босне и Херцеговине, на 115. сједници одржаној 21. септембра 2017. године, донио је

ПРАВИЛНИК
О КОНТРОЛАМА И УСЛОВИМА УНОШЕЊА ЛИЧНИХ ПОШИЉАКА ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА У БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ

Члан 1.
(Предмет)
(1) Овај Правилник утврђује услове који морају бити испуњени при уносу личних пошиљака производа животињског поријекла у некомерцијалне сврхе на територију Босне и Херцеговине који су дио путничког пртљага, или се шаљу као мале пошиљке физичким лицима, или су наручене (путем поште, телефона или интернета и друго) те се испоручују потрошачима.
(2) Овај Правилник описује и поступке прегледа које ће обављати:
   а) службеници Управе за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Управа) на граничним прелазима, односно;
   б) полицијски службеници Граничне полиције Босне и Херцеговине у ситуацији из члана 5. став (2) овог Правилника, над личним пошиљкама производа животињског поријекла из става (1) овог члана,

како би се спријечио унос личних пошиљака производа животињског поријекла који нису у складу с условима прописаним у овом Правилнику.

(3) Овај се Правилник примјењује не доводећи у питање одредбе о сертификовању садржане у Конвенцији о међународној трговини угроженим врстама дивљих животиња и биљака.

Члан 2.

(Значење термина)

(1) Поједини термини који се користе у овом Правилнику имају сљедеће значење:
   a) "личне пошиљке производа животињског поријекла" су пошиљке које садрже састојке животињског поријекла и уносе се искључиво за личну употребу на територију Босне и Херцеговине (у даљем тексту: личне пошиљке);
   b) "увозник" је сваки путник који уноси личне пошиљке из става (1) овог члана на територију Босне и Херцеговине у свом пртљагу, као и физичко лице које је наручило (путем поште, телефона или интернета) мале количине производа, или које су њему/њој послане или достављене поштом или личном доставом.

(2) Овим Правилником преузимају се одредбе сљедећих аката ЕУ:
   a) Уредба комисије (EZ) бр. 206/2009 од 5. марта 2009. о увозу у Заједницу личних пошиљака производа животињског поријекла те о измјени Уредбе (EZ) бр. 136/2004;
   b) Проведбена - Уредба комисије (ЕУ) бр. 467/2013 од 16. маја 2013. о измјени Уредбе (EZ) бр. 206/2009 о увозу у Заједницу личних пошиљака производа животињског поријекла у вези с информацијама на плакатима које морају бити доступне путницима и општој јавности (Текст значајан за EGP);
   c) Уредба комисије (ЕУ) бр. 519/2013 од 21. фебруара 2013. о прилагођавању одређених уредби и одлука у подручју слободе кретања робе, слободе кретања лица, права пословног настана и слободе пружања услуга, права трговачких друштава, политике тржишне конкуренције, пољопривреде, безбједности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике, рибарства, саобраћајне политике, енергетике, опорезивања, статистике, социјалне политике и запошљавања, заштите околине, царинске уније, спољних односа те спољне, безбједносне и одбрамбене политике због приступања Хрватске.

Члан 3.

(Личне пошиљке које се уносе)

(1) Личне пошиљке производа животињског поријекла које се, сходно овом Правилнику, могу унијети у царинско подручје Босне и Херцеговине припадају једној од сљедећих категорија:
   a) производи наведени у Анексу I, ДИО ПРВИ, овог Правилника под условом да личне пошиљке долазе из државе чланице Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије и да њихова маса не прелази пола килограма по лицу;
   б) производи наведени у Анексу I, ДИО ДРУГИ овог Правилника под условом да личне пошиљке долазе из држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије, и да њихова заједничка количина не прелази ограничење масе од пола килограма по особи, и да:
      1) производ не захтијева хлађење прије употребе,
      2) је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем потрошачу,
      3) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи;
   ц) производи наведени у Анексу II, ДИО ПРВИ овог Правилника из свих држава под условом да њихова заједничка количина не прелази ограничење масе од једног килограма по особи, и да:
      4) производ не захтијева хлађење прије употребе,
      5) производ је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем потрошачу,
      6) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи;
   д) производи наведени у Анексу II, ДИО ДРУГИ овог Правилника из свих држава под условом да њихова заједничка количина не прелази ограничење масе од два килограма по особи, и да:
      7) производ не захтијева хлађење прије употребе,
      8) производ је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем потрошачу,
      9) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи;
   е) производи рибарства (укључујући свјежу очишћену рибу без унутрашњих органа, сушену, кувану или димљену рибу, и одређене шкољке, као што су шкампи, јастози, неживе дагње и каменице) под условом да личне пошиљке рибљих производа долазе из држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије под условом да:
      10) маса производа рибарства не прелази, по особи, један килограм или масу једне рибе, зависно од тога шта је теже;
   ф) мед, живе каменице, дагње и пужеви под условом да долазе из држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије, и да њихова заједничка маса не прелази један килограм по особи.

(2) Забрањен је унос личних пошиљака наведених у Анексу I овог Правилника, као и рибљих производа, меда, живих каменица, дагњи и пужева уколико су поријеклом из држава које нису наведене у ставу (1) овог члана.

(3) На личне пошиљке из става (1) овог члана не примјењују се одредбе Правилника о условима и начину рада Граничне ветеринарске инспекције Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 45/09).

Члан 4.
(Информације за путнике и јавност)

(1) Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Канцеларија) ће о садржају овог Правилника обавијестити јавност Босне и Херцеговине, Управу, Граничну полицију Босне и Херцеговине као и надлежне власти државе из које се личне пошиљке уносе у Босну и Херцеговину.
(2) На граничним прелазима на којима личне пошиљке улазе у Босну и Херцеговину и путницима који улазе у Босну и Херцеговину морају бити доступне информације о ветеринарским условима који се примјењују на наведене пошиљке.
(3) Информације које се пружају путницима у складу са ставом (2) овог члана, укључују најмање информације садржане на једном од плаката из Анекса III овог Правилника које укључују информације из Анекса IV овог Правилника;
(4) Међународни путнички превозници, као и оператери поштанских услуга, кориснике својих услуга морају информисати о ветеринарским условима за унос производа животињског поријекла у Босну и Херцеговину и другим одредбама овога Правилника, а посебно о информацијама прописаним у Анексу III овога Правилника.

Члан 5.
(Поступци контроле)

(1) Службеници Управе на граничним прелазима врше контролу, односно преглед личних пошиљака у циљу провјере испуњености услова за унос наведених личних пошиљака у царинско подручје Босне и Херцеговине у складу са одредбама овог Правилника.
(2) На граничним прелазима гдје није присутан службеник Управе, полицијски службеник Граничне полиције Босне и Херцеговине, уколико утврди присуство ових врста пошиљака упућује увозника на гранични прелаз гдје је присутан службеник Управе.
(3) Контроле личних пошиљака могу бити организоване коришћењем приступа заснованог на процјени анализе ризика од стране службеника наведених у ст. (1) и (2) овог члана, укључујући употребу ефикасних средстава за детектовање, као што је опрема за скенирање и пси трагачи, ради прегледа што већег броја пртљага у циљу откривања личних пошиљака.

Члан 6.
(Личне пошиљке које не испуњавају услове)

(1) Ако се открију личне пошиљке које не испуњавају услове прописане овим Правилником, службеници из става (2) члана 1. овог Правилника на граничним прелазима ће препустити увознику да такве личне пошиљке одложи у за то предвиђене посуде на граничним прелазима или врати из царинског подручја Босне и Херцеговине.
(2) На граничним прелазима, Канцеларија је дужна осигурати посуде за одлагање забрањених личних пошиљака на граничним прелазима, које се постављају непосредно уз контејнере за отпад на граничним прелазима на за то одређеном мјесту.
(3) Одвожење одложених забрањених личних пошиљака из посуда из става (2) овог члана врши се према утврђеним процедурама које су уговорене према уговорима о преузимању и одвозу отпада са граничних прелаза.
(4) Службеници из члана 1. став (2) тачка а) овог Правилника на граничним прелазима воде евиденцију из Анекса VI овог Правилника о свим појединим личним пошиљкама које су пронађене у путничком пртљагу.
(5) Евиденција наведена у ставу (4) овог члана се за сваку пошиљку доставља Канцеларији на један од наведених начина у Анексу VI овог Правилника, а најкасније 15 дана од дана проналаска личне пошиљке.
(6) Канцеларија, на основу података из става (4) овог члана достављених од стране службеника из члана 1. став (2) тачка а) овог Правилника о свим личним пошиљкама које су пронађене, води евиденцију на основу које, на годишњем нивоу попуњава извјештај из Анекса V овог Правилника, најкасније до 31. марта текуће године.

Члан 7.
(Едукација)

(1) Канцеларија ће осигурати да Службеници Управе на граничним прелазима као и полицијски службеници Граничне полиције Босне и Херцеговине задужени за граничну контролу прођу одговарајућу едукацију у својим пословима везаним за провођење овог Правилника.
(2) Канцеларија је дужна до почетка примјене овог Правилника извршити едукацију свих службеника из става (2) члана 1. овог Правилника.

Члан 8.
(Усклађивање)

Савјет министара Босне и Херцеговине на приједлог Канцеларије врши измјене и допуне овог Правилника у складу са измјенама и допунама подзаконских аката којима се регулише питање промета роба преко границе Босне и Херцеговине.

Члан 9.
(Анекси)

Саставни дио Правилника су Анекси I, II, III, IV, V и VI.

Члан 10.
(Ступање на снагу и примјена)

Овај Правилник ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ", а примјењиваће се од 01.12.2017. године.

СМ број 262/17
21. септембра 2017. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

Анекс I
ДИО ПРВИ: СПИСАК ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА

Ознака CN	**Опис**	**Квалификација и објашњење**
Ex Поглавље 2 (0201 – 0210)	Месо и јестиви нуспроизводи	Искључују се жабљи батаци (ознака CN 0208 90 70)
0401 – 0406	Млијечни производи	Сви
0504 00 00	Црijева, мјехури и желуци животиња (осим риба) цијели и њихови комади, свјежи, расхлађени, замрзнути, сољени, у саламури, осушени или димљени.	Све осим црijева

1501 00	Свињска маст (укључујући сало) и маст перади, осим оних из тарифног броја 0209 или 1503.	Све
1502 00	Масти од говеда, оваца или коза, осим из тарифног броја 1503.	Све
1503 00	Стеарин из сала, уље из сала, олеостеарин, олео-уље и уље из лоја, које није емулгирано или мијешано или припремљено на други начин.	Све
1506 00 00	Остале животињске масти и уља и њихове фракције, рафинисане или нерафинисане, али хемијски немодификоване	Све
1601 00	Кобасице и слични производи од меса, месних остатака или крви; прехрамбени производи/препарати хране засновани на тим производима	Све
1602	Друго припремљено или конзервирано месо, месни остаци или крв.	Све
1702 11 00 1702 19 00	Лактоза и лактозни сируп	Све
Ex 1901	Сладни екстракт; прехрамбени производи/препарати хране од брашна, прекрупе, крупице, шкроба или сладног екстракта, који не садрже какао или који садрже мање од 40% тежинског удјела какаа рачунано на потпуно одмашћену основу, који нису наведени нити укључени на другом мјесту; прехрамбени производи, производи хране од робе из тарифних бројева 0401 до 0404 који не садрже какао или који садрже мање од 5% тежинског удјела какаа рачунано на потпуно одмашћену основу, који нису наведени нити укључени на другом мјесту.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 1902	Тјестенина, независно да ли је кувана или пуњена (месом или другим садржајем) или припремљена на други начин, као што су шпагети, макарони, резанци, лазање, њоки, равиоли, канелони; кускус, припремљени или неприпремљени.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 1905 90	Хљеб, пециво, колачи, кексi и остали пекарски производи, независно садрже ли какао или не; хостије, празне капсуле врсте прикладне за фармацеутску употребу, обланде и слични производи.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 2004	Остало поврће, припремљено или конзервирано на други начин осим у сирћету или сирћетној киселини, замрзнуто, осим производа из тарифног броја 2006.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 2005	Остало поврће, припремљено или конзервирано на други начин осим у сирћету или сирћетној киселини, незамрзнуто, осим производа из тарифног броја 2006.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 2103	Умаци и препарати од њих; мијешани зачини и мијешана зачинска средства; брашно и крупица од горушице и припремљена горушица.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 2104	Супе и темељци и препарати за њих; хомогенизовани сложени прехрамбени производи/препарати хране.	Само они производи који садрже месо и/или млијеко
Ex 2105 00	Сладолед и остали јестиви ледени производи, с додатком какаа или без какаа.	Само они производи који садрже млијеко
Ex 2106	Прехрамбени производи који нису наведени нити укључени на другом мјесту	Само они производи који садрже месо и/или млијеко

ДИО ДРУГИ: СПИСАК ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА

Ознака CN	Опис	Квалификација и објашњење
Ex 0511	Животињски производи који нису другдје наведени или укључени; мртве животиње; неприкладни за прехрану људи	
Ex 2309	Препарати који се користе у храњењу животиња	Само храна за кућне љубимце, жвакалице за псе, мјешавине оброка које садрже месо или млијеко

Анекс II

ДИО ПРВИ: ЛИЧНЕ ПОШИЉКЕ ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА

Млијеко у праху за дојенчад, храна за дојенчад и посебна храна која се користи из медицинских разлога, под условом да ти производи:

- не захтијевају складиштење у фрижидеру прије употребе;
- су паковани са заштитним знаком произвођача, намијењени директној продаји крајњем потрошачу;
- немају оштећено паковање, осим ако се тренутно користе.

ДИО ДРУГИ: ЛИЧНЕ ПОШИЉКЕ ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА

Посебна храна за кућне љубимце која се користи из медицинских разлога, под условом да ти производи:

- не захтијевају складиштење у фрижидеру прије употребе;
- су паковани са заштитним знаком произвођача, намијењени директној продаји крајњем потрошачу;
- немају оштећено паковање, осим ако се тренутно користе.

Анекс III

ПЛАКАТИ
(Информације се могу пронаћи на: http://www.vet.gov.ba)

Плакат 1.

Плакат 2.

БОЛЕСТИ НЕ ПОЗНАЈУ ГРАНИЦЕ

Ако уносите производе меса или млијечне производе из других земаља у Босну и Херцеговину постоји опасност од уношења заразних болести животиња.

Ако не пријавите такве производе може се изрећи новчана казна.

Такав производ ће бити заплијењен и уништен приликом доласка.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Анекс IV

ЛЕТАК ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА ПУТНИКЕ И ЈАВНОСТ

СПРИЈЕЧИМО УНОШЕЊЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ ЖИВОТИЊА У БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ

ПРОИЗВОДИ ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА МОГУ САДРЖАВАТИ УЗРОЧНИКЕ ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

Сви производи који нису у складу са одредбама ове информације морају се одложити у за то предвиђене посуде приликом доласка у Босну и Херцеговину ради уништавања или бити враћене из царинског подручја Босне и Херцеговине.

- Само је дозвољено унијети или послати у Босну и Херцеговину личне пошиљке меса и млијека и њихових производа (осим млијека у праху за дојенчад, дјечије хране, и специјалне хране или специјалне хране за кућне љубимце потребне из медицинских разлога), под условом да оне долазе из државе чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије и да њихова маса не прелази 0.5 кг по особи.
- Само је дозвољено унијети или послати у Босну и Херцеговину личне пошиљке млијека у праху за дојенчад, дјечије хране и специјалне хране потребне из медицинских разлога под условом да:
  - оне долазе из државе чланице ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије и да њихова заједничка количина не прелази ограничену масу од 1 кг по особи, и да:
    1) производ не захтијева хлађење прије употребе,
    2) је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем кориснику, и
    3) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи
  - оне долазе из других држава (осим држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије), и да њихова заједничка количина не прелази ограничену масу од 1 кг по особи, и да:
    1) производ не захтијева хлађење прије употребе,
    2) је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем кориснику, и
    3) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи
- Само је дозвољено унијети или послати у Босну и Херцеговину личне пошиљке хране за кућне љубимце потребне из медицинских разлога под условом да:
  - оне долазе из држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије, и да њихова заједничка количина не прелази ограничену масу од 2 кг по особи, и да:
    1) производ не захтијева хлађење прије употребе,
    2) је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем кориснику, и
    3) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи
  - оне долазе из других држава (осим држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије), и да њихова заједничка количина не прелази ограничену масу од 1 кг по особи, и да:
    1) производ не захтијева хлађење прије употребе,
    2) је упакован у оригинално паковање и намијењен директној продаји крајњем кориснику, и
    3) паковање није оштећено осим ако се тренутно користи
- Само је дозвољено унијети или послати у Босну и Херцеговину личне пошиљке рибљих производа (укључујући свјежу, очишћену рибу без унутрашњих органа, сушену, кувану или димљену рибу, и одређене шкољке, као што су шкампи, јастози, неживе дагње и каменице) из држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије под условом да:

1) је свјежа риба, очишћена
2) маса рибљих производа не прелази, по особи, 1 кг или масу једне рибе, зависно од тога шта је теже.

- Само је дозвољено унијети или послати у Босну и Херцеговину друге производе животињског поријекла, као што су мед, живе каменице и дагње, и пужеви на примјер, под условом да:
  - они долазе из држава чланица ЕУ, Андоре, Лихтенштајна, Норвешке, Сан Марина, Швајцарске, Фарских острва, Гренланда, Исланда, Црне Горе, Македоније и Србије, и да њихова заједничка количина не прелази 1 кг по особи,

Дозвољено је унијети мале количине производа животињског поријекла из неколико од горе наведених пет категорија (параграф 1-5), под условом да су у складу с правилима објашњеним у сваком од релевантних параграфа ове информације.

ПОШИЉКЕ ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА ЧИЈА УКУПНА МАСА ПРЕЛАЗИ НАВЕДЕНЕ ТЕЖИНЕ. УНОСЕ СЕ У БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ КАО УВОЗНЕ ПОШИЉКЕ КОЈЕ ПОДЛИЈЕЖУ ВЕТЕРИНАРСКО- ЗДРАВСТВЕНОЈ КОНТРОЛИ ГРАНИЧНЕ ВЕТЕРИНАРСКЕ ИНСПЕКЦИЈЕ НА ОДРЕЂЕНИМ ГРАНИЧНИМ ПРЕЛАЗИМА И КОЈЕ МОРА ДА ПРАТИ МЕЂУНАРОДНИ ВЕТЕРИНАРСКИ СЕРТИФИКАТ.

НЕПРИЈАВЉИВАЊЕ ОВАКВИХ ПОШИЉАКА ЈЕ КАЖЊИВО.

ЗАХВАЉУЈЕМО ВАМ НА САРАДЊИ И РАЗУМИЈЕВАЊУ!

Анекс V

ОБРАЗАЦ ЗА ЕВИДЕНЦИЈУ НА ГОДИШЊЕМ НИВОУ

1. Опште информације	
Босна и Херцеговина	
Година извјештаја	
Назив граничних прелаза у Босну и Херцеговину	

2. Коришћене методе за информисање о ветеринарским условима који се примјењују на личне пошиљке које се уносе током године за коју се саставља извјештај				
	ДА	Ако да, наведите учесталост	НЕ	Напомене:
Плакати				
Јавна саопштења				
Оглашавање путем интернета				
Додатно оглашавање				
Друго (наведите)				

3. Провођење на улазним граничним прелазима у Босну и Херцеговину	
3.1 Назив тијела надлежног/их за провођење контрола	

3.2 Коришћене методе за откривање недопуштених личних пошиљака меса и млијека током године за коју се саставља извјештај				
	ДА	Ако да, наведите учесталост	НЕ	Напомене:
Насумице претраживања				
Циљана претраживања				
Пси трагачи				
Опрема за скенирање				
Друго (наведите)				

3.3 Ако је примјењиво, наведите земље из којих су путници најучесталије били подвргнути циљаним претраживањима, те наведите детаље укључујући број обављених претраживања и количину те врсту пронађених недопуштених личних пошиљака (списак се може проширити)			
Земља	Број обављених претраживања	Количина и врста пронађених недопуштених пошиљака	Напомене:

3.4 Приближан укупан број недопуштених пошиљака меса и млијека које су пронађене у личној пошиљци на датом улазном граничном прелазу у Босну и Херцеговину током године извјештавања		Напомене:
3.5 Приближна количина (у кг) меса и месних производа заплијењених и/или уништених из личне пошиљке као резултат контрола проведених на датом улазном граничном прелазу у Босну и Херцеговину током периода извјештавања		Напомене:
3.6 Приближна количина (у кг) млијека и млијечних производа заплијењених и/или уништених из личне пошиљке као резултат контрола проведених на датом улазном граничном прелазу у Босну и Херцеговину током периода извјештавања		Напомене:

3.7 Наведите пет земаља за чије се путнике најучесталије утврдило уношење недопуштених пошиљака меса и месних производа те млијека и млијечних производа током периода извјештавања	
1	
2	
3	

4	
5	
Напомене:	

3.8 Приближна количина (у кг) других производа животињског поријекла (осим меса и месних производа те млијека и млијечних производа) заплијењених и/или уништених из личне пошиљке као резултат контрола проведених на датом улазном граничном прелазу у Босну и Херцеговину током периода извјештавања		Напомене:

4. Провођење у поштанским службама	
4.1 Назив тијела надлежног/их за провођење контрола	

4.2 Коришћене методе за откривање недопуштених личних поштанских пошиљака меса и млијека током године за коју се саставља извјештај				
	ДА	Ако да, наведите учесталост	НЕ	Напомене:
Насумице претраживања				
Циљана претраживања				
Пси трагачи				
Опрема за скенирање				
Друго (наведите)				

4.3 Ако је примјењиво, наведите треће земље из којих су личне поштанске пошиљке најучесталије биле подвргаване циљаним претраживањима, те наведите детаље укључујући број обављених претраживања и количину и врсту пронађених недопуштених пошиљака (списак се може проширити)	
Земља	Број обављених претраживања

4.4 Приближан укупан број недопуштених пошиљака меса и млијека које су пронађене у личним поштанским пошиљкама током године извјештавања		Напомене:
4.5 Приближна количина (у кг) меса и месних производа заплијењених и/или уништених након што су пронађени у личним поштанским пошиљкама као резултат контрола проведених током периода извјештавања		Напомене:
4.6 Приближна количина (у кг) млијека и млијечних производа заплијењених и/или уништених након што су пронађени у личним поштанским пошиљкама као резултат контрола проведених током периода извјештавања		Напомене:

4.7 Наведите пет земаља за чије се личне поштанске пошиљке најучесталије утврдило да садрже недопуштено месо и месне производе те млијеко и млијечне производе током периода извјештавања	
1	
2	
3	
4	
5	
Напомене:	

4.8 Приближна количина (у кг) других производа животињског поријекла (осим меса и месних производа те млијека и млијечних производа) заплијењених и/или уништених након што су пронађени у личним поштанским пошиљкама као резултат контрола проведених на улазним граничним прелазима у Босну и Херцеговину током периода извјештавања		Напомене:

5. Општи коментари

Анекс VI

ОБРАЗАЦ ЗА ЕВИДЕНЦИЈУ О ПОЈЕДИНАЧНИМ ЛИЧНИМ ПОШИЉКАМА КОЈЕ СУ ПРОНАЂЕНЕ У ПУТНИЧКОМ ПРТЉАГУ

1. Опште информације	
1.1. Надлежно тијело за провођење контрола	
1.2. Назив граничног прелаза у БиХ	
1.3. Име и презиме службеника	
2. Информације о личној пошиљци	
2.1. Коришћене методе за откривање недопуштених личних пошиљака	☐ Насумице претраживања ☐ Циљана претраживања ☐ Скенер ☐ Пси трагачи
2.2. Врста пронађених недопуштених личних пошиљака	☐ Месо ☐ Млијеко ☐ Друго Уколико је заокружено „Друго“ навести: _____
2.3. Датум открића личне пошиљке	
2.4. Приближна количина личне пошиљке (кг)	
2.5. Земља из које путник долази/пошиљка	
2.6. Да ли је лична пошиљка одложена у за то предвиђену посуду	ДА ☐ НЕ ☐
2.7. Да ли је враћена из царинског дијела Босне и Херцеговине	ДА ☐ НЕ ☐
2.8. Датум слања на уништење *Попунити само у случају да је под 2.6. заокружено ДА	
3. Потпис	
Датум:	Потпис службеника:
Датум:	Потпис првог претпостављеног:
Напомена **Извјештаје доставити на : info@vet.gov.ba или факс број: *033/ 565-725*** **Извјештаје доставити Канцеларији за ветеринарство БиХ: Најкасније 15 дана од датума наведеног под 2.3.**	

Na osnovu člana 24. stav 7., člana 25. stav 3., člana 80. i člana 92. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, na 115. sjednici održanoj 21. septembra 2017. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O KONTROLAMA I UVJETIMA UNOŠENJA LIČNIH POŠILJAKA PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA U BOSNU I HERCEGOVINU

Član 1.
(Predmet)

(1) Ovaj Pravilnik utvrđuje uvjete koji moraju biti ispunjeni pri unosu ličnih pošiljaka proizvoda životinjskog porijekla u nekomercijalne svrhe na teritoriju Bosne i Hercegovine koji su dio putničkog prtljaga ili se šalju kao male pošiljke fizičkim licima ili su naručene (putem pošte, telefona ili interneta i drugo) te se isporučuju potrošačima.
(2) Ovaj Pravilnik opisuje i postupke pregleda koje će obavljati:
   a) službenici Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Uprava) na graničnim prijelazima, odnosno;
   b) policijski službenici Granične policije Bosne i Hercegovine u situaciji iz člana 5. stav (2) ovog Pravilnika, nad ličnim pošiljkama proizvoda životinjskog porijekla iz stava (1) ovog člana, kako bi se spriječio unos ličnih pošiljaka proizvoda životinjskog porijekla koji nisu u skladu s uvjetima propisanim u ovom Pravilniku.
(3) Ovaj se Pravilnik primjenjuje ne dovodeći u pitanje odredbe o certificiranju sadržane u Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka.

Član 2.
(Značenje termina)

(1) Pojedini termini koji se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:
   a) "lične pošiljke proizvoda životinjskog porijekla" su pošiljke koje sadrže sastojke životinjskog porijekla i unose se isključivo za ličnu upotrebu na teritoriju Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: lične pošiljke);
   b) "uvoznik" je svaki putnik koji unosi lične pošiljke iz stava (1) ovog člana na teritoriju Bosne i Hercegovine u svom prtljagu, kao i fizičko lice koje je naručilo (putem pošte, telefona ili interneta) male količine proizvoda ili koje su njemu/njoj poslane ili dostavljene poštom ili ličnom dostavom.
(2) Ovim Pravilnikom preuzimaju se odredbe sljedećih akata EU:
   a) Uredba komisije (EZ) br. 206/2009 od 5. marta 2009. o uvozu u Zajednicu ličnih pošiljaka proizvoda životinjskog porijekla te o izmjeni Uredbe (EZ) br. 136/2004;
   b) Provedbena - Uredba komisije (EU) br. 467/2013 od 16. maja 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 206/2009 o uvozu u Zajednicu ličnih pošiljaka proizvoda životinjskog porijekla u vezi s informacijama na plakatima koje moraju biti dostupne putnicima i općoj javnosti (Tekst značajan za EGP);
   c) Uredba komisije (EU) br. 519/2013 od 21. februara 2013. o prilagodbi određenih uredbi i odluka u području slobode kretanja robe, slobode kretanja lica, prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga, prava trgovačkih društava, politike tržišne konkurencije, poljoprivrede, bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike, ribarstva, saobraćajne politike, energetike, oporezivanja, statistike, socijalne politike i zapošljavanja, zaštite okoliša, carinske unije, vanjskih odnosa te vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike zbog pristupanja Hrvatske.

Član 3.
(Lične pošiljke koje se unose)

(1) Lične pošiljke proizvoda životinjskog porijekla koje se, shodno ovom Pravilniku, mogu unijeti u carinsko područje Bosne i Hercegovine pripadaju jednoj od sljedećih kategorija:
   a) proizvodi navedeni u Aneksu I, DIO PRVI, ovog Pravilnika pod uvjetom da lične pošiljke dolaze iz države članice Evropske unije (u daljem tekstu: EU), Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije i da njihova masa ne prelazi pola kilograma po licu;
   b) proizvodi navedeni u Aneksu I, DIO DRUGI ovog Pravilnika pod uvjetom da lične pošiljke dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenje mase od pola kilograma po osobi, i da:
      1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
      2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem potrošaču,
      3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi;
   c) proizvodi navedeni u Aneksu II, DIO PRVI ovog Pravilnika iz svih država pod uvjetom da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenje mase od jednog kilograma po osobi, i da:
      1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
      2) proizvod je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem potrošaču,
      3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi;
   d) proizvodi navedeni u Aneksu II, DIO DRUGI ovog Pravilnika iz svih država pod uvjetom da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenje mase od dva kilograma po osobi, i da:
      1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
      2) proizvod je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem potrošaču,
      3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi;
   e) proizvodi ribarstva (uključujući svježu očišćenu ribu bez unutrašnjih organa, sušenu, kuhanu ili dimljenu ribu, i određene školjke, kao što su škampi, jastozi, nežive dagnje i kamenice) pod uvjetom da lične pošiljke ribljih proizvoda dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije pod uvjetom da:
      1) masa proizvoda ribarstva ne prelazi, po osobi, jedan kilogram ili masu jedne ribe, ovisno od toga šta je teže;
   f) med, žive kamenice, dagnje i puževi pod uvjetom da dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i

da njihova zajednička masa ne prelazi jedan kilogram po osobi.

(2) Zabranjen je unos ličnih pošiljaka navedenih u Aneksu I ovog Pravilnika, kao i ribljih proizvoda, meda, živih kamenica, dagnji i puževa ukoliko su porijeklom iz država koje nisu navedene u stavu (1) ovog člana.

(3) Na lične pošiljke iz stava (1) ovog člana ne primjenjuju se odredbe Pravilnika o uvjetima i načinu rada Granične veterinarske inspekcije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 45/09).

Član 4.
(Informacije za putnike i javnost)

(1) Kancelarija za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Kancelarija) će o sadržaju ovog Pravilnika obavijestiti javnost Bosne i Hercegovine, Upravu, Graničnu policiju Bosne i Hercegovine kao i nadležne vlasti države iz koje se lične pošiljke unose u Bosnu i Hercegovinu.

(2) Na graničnim prijelazima na kojima lične pošiljke ulaze u Bosnu i Hercegovinu i putnicima koji ulaze u Bosnu i Hercegovinu moraju biti dostupne informacije o veterinarskim uvjetima koji se primjenjuju na navedene pošiljke.

(3) Informacije koje se pružaju putnicima u skladu sa stavom (2) ovog člana, uključuju najmanje informacije sadržane na jednom od plakata iz Aneksa III ovog Pravilnika koje uključuju informacije iz Aneksa IV ovog Pravilnika;

(4) Međunarodni putnički prijevoznici, kao i operateri poštanskih usluga, korisnike svojih usluga moraju informirati o veterinarskim uvjetima za unos proizvoda životinjskog porijekla u Bosnu i Hercegovinu i drugim odredbama ovoga Pravilnika, a posebno o informacijama propisanim u Aneksu III ovoga Pravilnika.

Član 5.
(Postupci kontrole)

(1) Službenici Uprave na graničnim prijelazima vrše kontrolu, odnosno pregled ličnih pošiljaka u cilju provjere ispunjenosti uvjeta za unos navedenih ličnih pošiljaka u carinsko područje Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama ovog Pravilnika.

(2) Na graničnim prijelazima gdje nije prisutan službenik Uprave, policijski službenik Granične policije Bosne i Hercegovine, ukoliko utvrdi prisustvo ovih vrsta pošiljaka upućuje uvoznika na granični prijelaz gdje je prisutan službenik Uprave.

(3) Kontrole ličnih pošiljaka mogu biti organizirane korištenjem pristupa utemeljenog na procjeni analize rizika od strane službenika navedenih u st. (1) i (2) ovog člana, uključujući uporabu efikasnih sredstava za detektiranje, kao što je oprema za skeniranje i psi tragači, radi pregleda što većeg broja prtljaga u cilju otkrivanja ličnih pošiljaka.

Član 6.
(Lične pošiljke koje ne ispunjavaju uvjete)

(1) Ako se otkriju lične pošiljke koje ne ispunjavaju uvjete propisane ovim Pravilnikom, službenici iz stava (2) člana 1. ovog Pravilnika na graničnim prijelazima će prepustiti uvozniku da takve lične pošiljke odloži u za to predviđene posude na graničnim prijelazima ili vrati iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

(2) Na graničnim prijelazima Kancelarija je dužna osigurati posude za odlaganje zabranjenih ličnih pošiljaka na graničnim prijelazima, koje se postavljaju neposredno uz kontejnere za otpad na graničnim prijelazima na za to određenom mjestu.

(3) Odvoženje odloženih zabranjenih ličnih pošiljaka iz posuda iz stava (2) ovog člana vrši se prema utvrđenim procedurama koje su ugovorene prema ugovorima o preuzimanju i odvozu otpada sa graničnih prijelaza.

(4) Službenici iz člana 1. stav (2) tačka a) ovog Pravilnika na graničnim prijelazima vode evidenciju iz Aneksa VI ovog Pravilnika o svim pojedinim ličnim pošiljkama koje su pronađene u putničkom prtljagu.

(5) Evidencija navedena u stavu (4) ovog člana se za svaku pošiljku dostavlja Kancelariji na jedan od navedenih načina u Aneksu VI ovog Pravilnika, a najkasnije 15 dana od dana pronalaska lične pošiljke.

(6) Kancelarija na osnovu podataka iz stava (4) ovog člana dostavljenih od strane službenika iz člana 1. stav (2) tačka a) ovog Pravilnika o svim ličnim pošiljkama koje su pronađene, vodi evidenciju na osnovu koje na godišnjem nivou popunjava izvještaj iz Aneksa V ovog Pravilnika najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Član 7.
(Edukacija)

(1) Kancelarija će osigurati da službenici Uprave na graničnim prijelazima kao i policijski službenici Granične policije Bosne i Hercegovine zaduženi za graničnu kontrolu prođu odgovarajuću edukaciju u svojim poslovima vezanim za provođenje ovog Pravilnika.

(2) Kancelarija je dužna do početka primjene ovog Pravilnika izvršiti edukaciju svih službenika iz stava (2) člana 1. ovog Pravilnika.

Član 8.
(Usklađivanje)

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na prijedlog Kancelarije vrši izmjene i dopune ovog Pravilnika u skladu sa izmjenama i dopunama podzakonskih akata kojima se regulira pitanje prometa roba preko granice Bosne i Hercegovine.

Član 9.
(Aneksi)

Sastavni dio Pravilnika su Aneksi I, II, III, IV, V i VI.

Član 10.
(Stupanje na snagu i primjena)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivat će se od 01.12.2017. godine.

VM broj 262/17
21. septembra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, s. r.

Aneks I
DIO PRVI: POPIS PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Oznaka CN	Opis	Kvalifikacija i objašnjenje
Ex Poglavlje 2 (0201 – 0210)	Meso i jestivi nusproizvodi	Isključuju se žablji bataci (oznaka CN 0208 90 70)
0401 – 0406	Mliječni proizvodi	Svi
0504 00 00	Crijeva, mjehuri i želuci životinja (osim riba) cijeli i njihovi komadi, svježi, rashlađeni, zamrznuti, soljeni, u salamuri, osušeni ili dimljeni.	Sve, osim crijeva
1501 00	Svinjska mast (uključujući salo) i mast peradi, osim onih iz tarifnog broja 0209 ili 1503.	Sve
1502 00	Masti od goveda, ovaca ili koza, osim iz tarifnog broja 1503.	Sve
1503 00	Stearin iz sala, ulje iz sala, oleostearin, oleo-ulje i ulje iz loja, koje nije emulgirano ili miješano ili pripremljeno na drugi način.	Sve
1506 00 00	Ostale životinjske masti i ulja i njihove frakcije, rafinirane ili nerafinirane, ali hemijski nemodificirane	Sve
1601 00	Kobasice i slični proizvodi od mesa, mesnih ostataka ili krvi; prehrambeni proizvodi/preparati hrane temeljeni na tim proizvodima	Sve
1602	Drugo pripremljeno ili konzervirano meso, mesni ostaci ili krv.	Sve
1702 11 00 1702 19 00	Laktoza i laktozni sirup	Sve
Ex 1901	Sladni ekstrakt; prehrambeni proizvodi/preparati hrane od brašna, prekrupe, krupice, škroba ili sladnog ekstrakta, koji ne sadrže kakao ili koji sadrže manje od 40% težinskog udjela kakaa računano na potpuno odmašćenu osnovu, koji nisu navedeni niti uključeni na drugom mjestu; prehrambeni proizvodi preparati hrane od robe iz tarifnih brojeva 0401 do 0404 koji ne sadrže kakao ili koji sadrže manje od 5% težinskog udjela kakaa računano na potpuno odmašćenu osnovu, koji nisu navedeni niti uključeni na drugom mjestu.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 1902	Tjestenina, neovisno da li je kuhana ili punjena (mesom ili drugim sadržajem) ili pripremljena na drugi način, kao što su špageti, makaroni, rezanci, lazanje, njoki, ravioli, kaneloni; kuskus, pripremljeni ili nepripremljeni.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 1905 90	Hljeb, pecivo, kolači, keksi i ostali pekarski proizvodi, neovisno sadrže li kakao ili ne; hostije, prazne kapsule vrste prikladne za farmaceutsku upotrebu, oblatne i slični proizvodi.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2004	Ostalo povrće, pripremljeno ili konzervirano na drugi način osim u octu ili octenoj kiselini, zamrznuto, osim proizvoda iz tarifnog broja 2006.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2005	Ostalo povrće, pripremljeno ili konzervirano na drugi način osim u octu ili ocatnoj kiselini, nezamrznuto, osim proizvoda iz tarifnog broja 2006.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2103	Umaci i preparati od njih; miješani začini i miješana začinska sredstva; brašno i krupica od gorušice i pripremljena gorušica	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2104	Juhe i temeljci i preparati za njih; homogenizirani složeni prehrambeni proizvodi/preparati hrane.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2105 00	Sladoled i ostali jestivi ledeni proizvodi, s dodatkom kakaa ili bez kakaa.	Samo oni proizvodi koji sadrže mlijeko
Ex 2106	Prehrambeni proizvodi koji nisu navedeni niti uključeni na drugom mjestu.	Samo oni proizvodi koji sadrže meso i/ili mlijeko

DIO DRUGI: POPIS PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Oznaka CN	Opis	Kvalifikacija i objašnjenje
Ex 0511	Životinjski proizvodi koji nisu drugdje navedeni ili uključeni; mrtve životinje; neprikladni za prehranu ljudi	
Ex 2309	Preparati koji se koriste u hranjenju životinja	Samo hrana za kućne ljubimce, žvakalice za pse, mješavine obroka koje sadrže meso ili mlijeko

Aneks II
DIO PRVI: LIČNE POŠILJKE PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Mlijeko u prahu za dojenčad, hrana za dojenčad i posebna hrana koja se koristi iz medicinskih razloga, pod uvjetom da ti proizvodi:

- ne zahtijevaju skladištenje u hladnjaku prije upotrebe;
- su pakirani sa zaštitnim znakom proizvođača namijenjeni direktnoj prodaji krajnjem potrošaču;
- nemaju oštećeno pakiranje, osim ako se trenutno koriste.

DIO DRUGI: LIČNE POŠILJKE PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Posebna hrana za kućne ljubimce koja se koristi iz medicinskih razloga, pod uvjetom da ti proizvodi:

- ne zahtijevaju skladištenje u hladnjaku prije upotrebe;
- su pakirani sa zaštitnim znakom proizvođača namijenjeni direktnoj prodaji krajnjem potrošaču;
- nemaju oštećeno pakiranje, osim ako se trenutno koriste.

Aneks III

PLAKATI

(Informacije se mogu pronaći na: http://www.vet.gov.ba)

Plakat 1.

Plakat 2.

BOLESTI NE POZNAJU GRANICE

Ako unosite proizvode mesa ili mliječne proizvode iz drugih zemalja u Bosnu i Hercegovinu postoji opasnost od unošenja zaraznih bolesti životinja

Ako ne prijavite takve proizvode može se izreći novčana kazna

Takav proizvod će biti zaplijenjen i uništen prilikom dolaska

BOSNA I HERCEGOVINA

Aneks IV

LETAK INFORMACIJE ZA PUTNIKE I JAVNOST

SPRIJEČIMO UNOŠENJE ZARAZNIH BOLESTI ŽIVOTINJA U BOSNU I HERCEGOVINU

PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA MOGU SADRŽAVATI UZROČNIKE ZARAZNIH BOLESTI

Svi proizvodi koji nisu u skladu sa odredbama ove informacije moraju se odložiti u za to predviđene posude prilikom dolaska u Bosnu i Hercegovinu radi uništavanja ili biti vraćene iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu lične pošiljke mesa i mlijeka i njihovih proizvoda (osim mlijeka u prahu za dojenčad, dječije hrane, i specijalne hrane ili specijalne hrane za kućne ljubimce potrebne iz medicinskih razloga), pod uvjetom da one dolaze iz države članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije i da njihova masu ne prelazi **0.5 kg** po osobi
- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu lične pošiljke mlijeka u prahu za dojenčad, dječije hrane i specijalne hrane potrebne iz medicinskih razloga pod uvjetom da:

• one dolaze iz države članice EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od **1 kg** po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi

• one dolaze iz drugih država (osim država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije), i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od 1 kg po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu lične pošiljke hrane za kućne ljubimce potrebne iz medicinskih razloga pod uvjetom da:

• one dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od **2 kg** po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi

• one dolaze iz drugih država (osim država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije), i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od 1 kg po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije upotrebe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen direktnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu lične pošiljke ribljih proizvoda (uključujući svježu očišćenu ribu bez unutrašnjih organa, sušenu, kuhanu ili dimljenu ribu, i određene školjke, kao što su škampi, jastozi, nežive dagnje i kamenice) iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije pod uvjetom da:

1) je svježa riba, očišćena,
2) masa ribljih proizvoda ne prelazi, po osobi, 1 kg ili masu jedne ribe, ovisno od toga šta je teže.

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu druge proizvode životinjskog porijekla, kao što su med, žive kamenice i dagnje, i puževi na primjer, pod uvjetom da:

• oni dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih ostrva, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i da njihova zajednička količina ne prelazi 1 kg po osobi,

Dozvoljeno je unijeti male količine proizvoda životinjskog porijekla iz nekoliko od gore navedenih pet kategorija (paragraf 1-5), pod uvjetom da su u skladu s pravilima objašnjenim u svakom od relevantnih paragrafa ove informacije.

POŠILJKE PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA ČIJA UKUPNA MASA PRELAZI NAVEDENE TEŽINE UNOSE SE U BOSNU I HERCEGOVINU KAO UVOZNE POŠILJKE KOJE PODLIJEŽU VETERINARSKO- ZDRAVSTVENOJ KONTROLI GRANIČNE VETERINARSKE INSPEKCIJE NA ODREĐENIM GRANIČNIM PRIJELAZIMA I KOJE MORA DA PRATI MEĐUNARODNI VETERINARSKI CERTIFIKAT.

NEPRIJAVLJIVANJE OVAKVIH POŠILJAKA JE KAŽNJIVO.

ZAHVALJUJEMO VAM NA SARADNJI I RAZUMIJEVANJU!

Aneks V

OBRAZAC ZA EVIDENCIJU NA GODIŠNJEM NIVOU

1. Opće informacije	
Bosna i Hercegovina	
Godina izvještaja	
Naziv graničnih prijelaza u Bosnu i Hercegovinu	

2. Korištene metode za informiranje o veterinarskim uvjetima koji se primjenjuju na lične pošiljke koje se unose tokom godine za koju se sastavlja izvještaj				
	DA	Ako da, navedite učestalost	NE	Napomene:
Plakati				
Javna saopćenja				
Oglašavanje putem interneta				
Dodatno oglašavanje				
Drugo (navedite)				

3. Provođenje na ulaznim graničnim prijelazima u Bosnu i Hercegovinu	
3.1 Naziv tijela nadležnog/ih za provođenje kontrola	

3.2 Korištene metode za otkrivanje nedopuštenih ličnih pošiljaka mesa i mlijeka tokom godine za koju se sastavlja izvještaj				
	DA	Ako da, navedite učestalost	NE	Napomene:
Nasumice pretraživanja				
Ciljana pretraživanja				
Psi tragači				
Oprema za skeniranje				
Drugo (navedite)				

3.3 Ako je primjenjivo, navedite zemlje iz kojih su putnici najučestalije bili podvrgnuti ciljanim pretraživanjima, te navedite detalje uključujući broj obavljenih pretraživanja i količinu te vrstu pronađenih nedopuštenih ličnih pošiljaka (spisak se može proširiti)			
Zemlja	Broj obavljenih pretraživanja	Količina i vrsta pronađenih nedopuštenih pošiljaka	Napomene:

3.4 Približan ukupan broj nedopuštenih pošiljaka mesa i mlijeka koje su pronađene u ličnoj pošiljci na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tokom godine izvještavanja		Napomene:
3.5 Približna količina (u kg) mesa i mesnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih iz lične pošiljke kao rezultat kontrola provedenih na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tokom perioda izvještavanja		Napomene:
3.6 Približna količina (u kg) mlijeka i mliječnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih iz lične pošiljke kao rezultat kontrola provedenih na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tokom perioda izvještavanja		Napomene:

3.7 Navedite pet zemalja za čije se putnike najučestalije utvrdilo unošenje nedopuštenih pošiljaka mesa i mesnih proizvoda te mlijeka i mliječnih proizvoda tokom perioda izvještavanja	
1	
2	
3	

4	
5	
Napomene:	

3.8 Približna količina (u kg) drugih proizvoda životinjskog porijekla (osim mesa i mesnih proizvoda te mlijeka i mliječnih proizvoda) zaplijenjenih i/ili uništenih iz lične pošiljke kao rezultat kontrola provedenih na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tokom perioda izvještavanja		Napomene:

4. Provođenje u poštanskim službama

4.1 Naziv tijela nadležnog/ih za provođenje kontrola	

4.2 Korištene metode za otkrivanje nedopuštenih ličnih poštanskih pošiljaka mesa i mlijeka tokom godine za koju se sastavlja izvještaj

	DA	Ako da, navedite učestalost	NE	Napomene:
Nasumice pretraživanja				
Ciljana pretraživanja				
Psi tragači				
Oprema za skeniranje				
Drugo (navedite)				

4.3 Ako je primjenjivo, navedite treće zemlje iz kojih su lične poštanske pošiljke najučestalije bile podvrgavane ciljanim pretraživanjima, te navedite detalje uključujući broj obavljenih pretraživanja i količinu i vrstu pronađenih nedopuštenih pošiljaka (popis se može proširiti)

Zemlja	Broj obavljenih pretraživanja

4.4 Približan ukupan broj nedopuštenih pošiljaka mesa i mlijeka koje su pronađene u ličnim poštanskim pošiljkama tokom godine izvještavanja		Napomene:
4.5 Približna količina (u kg) mesa i mesnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih nakon što su pronađeni u ličnim poštanskim pošiljkama kao rezultat kontrola provedenih tokom perioda izvještavanja		Napomene:
4.6 Približna količina (u kg) mlijeka i mliječnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih nakon što su pronađeni u ličnim poštanskim pošiljkama kao rezultat kontrola provedenih tokom perioda izvještavanja		Napomene:

4.7 Navedite pet zemalja za čije se lične poštanske pošiljke najučestalije utvrdilo da sadrže nedopušteno meso i mesne proizvode te mlijeko i mliječne proizvode tokom perioda izvještavanja

1	
2	
3	
4	
5	
Napomene:	

4.8 Približna količina (u kg) drugih proizvoda životinjskog porijekla (osim mesa i mesnih proizvoda te mlijeka i mliječnih proizvoda) zaplijenjenih i/ili uništenih nakon što su pronađeni u ličnim poštanskim pošiljkama kao rezultat kontrola provedenih na ulaznim graničnim prijelazima u Bosnu i Hercegovinu tokom perioda izvještavanja		Napomene:

5. Opći komentari

Aneks VI

OBRAZAC ZA EVIDENCIJU O POJEDINAČNIM LIČNIM POŠILJKAMA KOJE SU PRONAĐENE U PUTNIČKOM PRTLJAGU

1. Opće informacije	
1.1. Nadležno tijelo za provođenje kontrola	
1.2. Naziv graničnog prijelaza u BiH	
1.3. Ime i prezime službenika	
2. Informacije o ličnoj pošiljci	
2.1. Korištene metode za otkrivanje nedopuštenih ličnih pošiljaka	☐ Nasumice pretraživanja ☐ Ciljana pretraživanja ☐ Skener ☐ Psi tragači
2.2. Vrsta pronađenih nedopuštenih ličnih Pošiljaka	☐ Meso ☐ Mlijeko ☐ Drugo Ukoliko je zaokruženo „Drugo" navesti: _____
2.3. Datum otkrića lične pošiljke	
2.4. Približna količina lične pošiljke (kg)	
2.5. Zemlja iz koje putnik dolazi/pošiljka	
2.6. Da li je lična pošiljka odložena u za to predviđenu posudu	DA ☐ NE ☐
2.7. Da li je vraćena iz carinskog dijela Bosne i Hercegovine	DA ☐ NE ☐
2.8. Datum slanja na uništenje *Popuniti samo u slučaju da je pod 2.6. zaokruženo DA	
3. Potpis	
Datum:	Potpis službenika:
Datum:	Potpis prvog pretpostavljenog:
Napomena **Izvještaje dostaviti na : info@vet.gov.ba ili faks broj: *033/ 565-725*** **Izvještaje dostaviti Kancelariji za veterinarstvo BiH: Najkasnije 15 dana od datuma navedenog pod 2.3.**	

Na osnovu članka 24. stavka 7., članka 25. stavka 3., članka 80. i članka 92. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, na 115. sjednici održanoj 21. rujna 2017. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O KONTROLAMA I UVJETIMA UNOŠENJA OSOBNIH POŠILJAKA PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA U BOSNU I HERCEGOVINU

Članak 1.
(Predmet)

(1) Ovaj Pravilnik utvrđuje uvjete koji moraju biti ispunjeni pri unosu osobnih pošiljaka proizvoda životinjskog podrijetla u nekomercijalne svrhe na teritoriju Bosne i Hercegovine koji su dio putničkog prtljaga ili se šalju kao male pošiljke fizičkim osobama ili su naručene (putem pošte, telefona ili interneta i drugo) te se isporučuju potrošačima.

(2) Ovaj Pravilnik opisuje i postupke pregleda koje će obavljati:
   a) službenici Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Uprava) na graničnim prijelazima, odnosno;
   b) policijski službenici Granične policije Bosne i Hercegovine u situaciji iz članka 5. stavak (2) ovog Pravilnika, nad osobnim pošiljkama proizvoda životinjskog podrijetla iz stavka (1) ovog članka, kako bi se spriječio unos osobnih pošiljaka proizvoda životinjskog podrijetla koji nisu u skladu s uvjetima propisanim u ovom Pravilniku.

(3) Ovaj se Pravilnik primjenjuje ne dovodeći u pitanje odredbe o certificiranju sadržane u Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka.

Članak 2.
(Značenje termina)

(1) Pojedini termini koji se koriste u ovom Pravilniku imaju slijedeće značenje:
   a) "osobne pošiljke proizvoda životinjskog podrijetla" su pošiljke koje sadrže sastojke životinjskog podrijetla i unose se isključivo za osobnu uporabu na teritoriju Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: osobne pošiljke);
   b) "uvoznik" je svaki putnik koji unosi osobne pošiljke iz stavka (1) ovog članka na teritoriju Bosne i Hercegovine u svom prtljagu, kao i fizičko lice koje je naručilo (putem pošte, telefona ili interneta) male količine proizvoda ili koje su njemu/njoj poslane ili dostavljene poštom ili osobnom dostavom.

(2) Ovim Pravilnikom preuzimaju se odredbe sljedećih akata EU:
   a) Uredba povjerenstva (EZ) br. 206/2009 od 5. ožujka 2009. o uvozu u Zajednicu osobnih pošiljaka proizvoda životinjskog podrijetla te o izmjeni Uredbe (EZ) br. 136/2004;
   b) Provedbena - Uredba povjerenstva (EU) br. 467/2013 od 16. svibnja 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 206/2009 o uvozu u Zajednicu osobnih pošiljaka proizvoda životinjskog podrijetla u vezi s informacijama na plakatima koje moraju biti dostupne putnicima i općoj javnosti (Tekst značajan za EGP);
   c) Uredba povjerenstva (EU) br. 519/2013 od 21. veljače 2013. o prilagodbi određenih uredbi i odluka u području slobode kretanja robe, slobode kretanja osoba, prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga, prava trgovačkih društava, politike tržišnog natjecanja, poljoprivrede, sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike, ribarstva, prometne politike, energetike, oporezivanja, statistike, socijalne politike i zapošljavanja, zaštite okoliša, carinske unije, vanjskih odnosa te vanjske, sigurnosne i obrambene politike zbog pristupanja Hrvatske.

Članak 3.
(Osobne pošiljke koje se unose)

(1) Osobne pošiljke proizvoda životinjskog podrijetla koje se, shodno ovom Pravilniku, mogu unijeti u carinsko područje Bosne i Hercegovine pripadaju jednoj od slijedećih kategorija:
   a) proizvodi navedeni u Aneksu I, DIO PRVI, ovog Pravilnika pod uvjetom da osobne pošiljke dolaze iz države članice Europske unije (u daljnjem tekstu: EU), Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije i da njihova masa ne prelazi pola kilograma po osobi;
   b) proizvodi navedeni u Aneksu I, DIO DRUGI ovog Pravilnika pod uvjetom da osobne pošiljke dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenje mase od pola kilograma po osobi, i da:
      1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
      2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem potrošaču,
      3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi;
   c) proizvodi navedeni u Aneksu II, DIO PRVI ovog Pravilnika iz svih država pod uvjetom da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenje mase od jednog kilograma po osobi, i da:
      1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
      2) proizvod je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem potrošaču,
      3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi;
   d) proizvodi navedeni u Aneksu II, DIO DRUGI ovog Pravilnika iz svih država pod uvjetom da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenje mase od dva kilograma po osobi, i da:
      1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
      2) proizvod je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem potrošaču,
      3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi;
   e) proizvodi ribarstva (uključujući svježu očišćenu ribu bez unutarnjih organa, sušenu, kuhanu ili dimljenu ribu, i određene školjke, kao što su škampi, jastozi, ne žive dagnje i kamenice) pod uvjetom da osobne pošiljke ribljih proizvoda dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije pod uvjetom da:
      1) masa proizvoda ribarstva ne prelazi, po osobi, jedan kilogram ili masu jedne ribe, ovisno od toga šta je teže;
   f) med, žive kamenice, dagnje i puževi pod uvjetom da dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i

da njihova zajednička masa ne prelazi jedan kilogram po osobi.

(2) Zabranjen je unos osobnih pošiljaka navedenih u Aneksu I ovog Pravilnika, kao i ribljih proizvoda, meda, živih kamenica, dagnji i puževa ukoliko su podrijetlom iz država koje nisu navedene u stavku (1) ovog članka.

(3) Na osobne pošiljke iz stavka (1) ovog članka ne primjenjuju se odredbe Pravilnika o uvjetima i načinu rada Granične veterinarske inspekcije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 45/09).

Članak 4.
(Informacije za putnike i javnost)

(1) Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured) će o sadržaju ovog Pravilnika obavijestiti javnost Bosne i Hercegovine, Upravu, Graničnu policiju Bosne i Hercegovine kao i nadležne vlasti države iz koje se osobne pošiljke unose u Bosnu i Hercegovinu.

(2) Na graničnim prijelazima na kojima osobne pošiljke ulaze u Bosnu i Hercegovinu i putnicima koji ulaze u Bosnu i Hercegovinu moraju biti dostupne informacije o veterinarskim uvjetima koji se primjenjuju na navedene pošiljke.

(3) Informacije koje se pružaju putnicima u skladu sa stavkom (2) ovog članka, uključuju najmanje informacije sadržane na jednom od plakata iz Aneksa III ovog Pravilnika koje uključuju informacije iz Aneksa IV ovog Pravilnika;

(4) Međunarodni putnički prijevoznici, kao i operateri poštanskih usluga, korisnike svojih usluga moraju informirati o veterinarskim uvjetima za unos proizvoda životinjskog podrijetla u Bosnu i Hercegovinu i drugim odredbama ovoga Pravilnika, a posebno o informacijama propisanim u Aneksu III ovoga Pravilnika.

Članak 5.
(Postupci kontrole)

(1) Službenici Uprave na graničnim prijelazima vrše kontrolu, odnosno pregled osobnih pošiljaka u cilju provjere ispunjenosti uvjeta za unos navedenih osobnih pošiljaka u carinsko područje Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama ovog Pravilnika.

(2) Na graničnim prijelazima gdje nije prisutan službenik Uprave, policijski službenik Granične policije Bosne i Hercegovine, ukoliko utvrdi prisustvo ovih vrsta pošiljaka upućuje uvoznika na granični prijelaz gdje je prisutan službenik Uprave.

(3) Kontrole osobnih pošiljaka mogu biti organizirane korištenjem pristupa utemeljenog na procjeni analize rizika od strane službenika navedenih u st. (1) i (2) ovog članka, uključujući uporabu efikasnih sredstava za detektiranje, kao što je oprema za skeniranje i psi tragači, radi pregleda što većeg broja prtljaga u cilju otkrivanja osobnih pošiljaka.

Članak 6.
(Osobne pošiljke koje ne ispunjavaju uvjete)

(1) Ako se otkriju osobne pošiljke koje ne ispunjavaju uvjete propisane ovim Pravilnikom, službenici iz stavka (2) članka 1. ovog Pravilnika na graničnim prijelazima će prepustiti uvozniku da takve osobne pošiljke odloži u za to predviđene posude na graničnim prijelazima ili vrati iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

(2) Na graničnim prijelazima Ured je dužan osigurati posude za odlaganje zabranjenih osobnih pošiljaka na graničnim prijelazima, koje se postavljaju neposredno uz kontejnere za otpad na graničnim prijelazima na za to određenom mjestu.

(3) Odvoženje odloženih zabranjenih osobnih pošiljaka iz posuda iz stavka (2) ovog članka vrši se prema utvrđenim procedurama koje su ugovorene prema ugovorima o preuzimanju i odvozu otpada sa graničnih prijelaza.

(4) Službenici iz članka 1. stavak (2) točka a) ovog Pravilnika na graničnim prijelazima vode evidenciju iz Aneksa VI ovog Pravilnika o svim pojedinim osobnim pošiljkama koje su pronađene u putničkom prtljagu.

(5) Evidencija navedena u stavku (4) ovog članka se za svaku pošiljku dostavlja Uredu na jedan od navedenih načina u Aneksa VI ovog Pravilnika, a najkasnije 15 dana od dana pronalaska osobne pošiljke.

(6) Ured na temelju podataka iz stavka (4) ovog članka dostavljenih od strane službenika iz članka 1. stavak (2) točka a) ovog Pravilnika o svim osobnim pošiljkama koje su pronađene, vodi evidenciju na temelju koje na godišnjoj razini popunjava izvješće iz Aneksa V ovog Pravilnika najkasnije do 31. ožujka tekuće godine.

Članak 7.
(Edukacija)

(1) Ured će osigurati da službenici Uprave na graničnim prijelazima kao i policijski službenici Granične policije Bosne i Hercegovine zaduženi za graničnu kontrolu prođu odgovarajuću edukaciju u svojim poslovima vezanu za provedbu ovog Pravilnika.

(2) Ured je dužan do početka primjene ovog Pravilnika izvršiti edukaciju svih službenika iz stavka (2) članka 1. ovog Pravilnika.

Članak 8.
(Usklađivanje)

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na prijedlog Ureda vrši izmjene i dopune ovog Pravilnika u skladu sa izmjenama i dopunama podzakonskih akata kojima se regulira pitanje prometa roba preko granice Bosne i Hercegovine.

Članak 9.
(Aneksi)

Sastavni dio Pravilnika su Aneksi I, II, III, IV, V i VI.

Članak 10.
(Stupanje na snagu i primjena)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivat će se od 1.12.2017. godine.

VM broj 262/17
21. rujna 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

Aneks I
DIO PRVI: POPIS PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA

Oznaka CN	Opis	Kvalifikacija i objašnjenje
Ex Poglavlje 2 (0201 – 0210)	Meso i jestivi nusproizvodi	Isključuju se žablji kraci (oznaka CN 0208 90 70)
0401 – 0406	Mliječni proizvodi	Svi
0504 00 00	Crijeva, mjehuri i želuci životinja (osim riba) cijeli i njihovi komadi, svježi, rashlađeni, zamrznuti, soljeni, u salamuri, osušeni ili dimljeni.	Sve, osim crijeva
1501 00	Svinjska mast (uključujući salo) i mast peradi, osim onih iz tarifnog broja 0209 ili 1503.	Sve
1502 00	Masti od goveda, ovaca ili koza, osim iz tarifnog broja 1503.	Sve
1503 00	Stearin iz sala, ulje iz sala, oleostearin, oleo-ulje i ulje iz loja, koje nije emulgirano ili miješano ili pripremljeno na drugi način..	Sve
1506 00 00	Ostale životinjske masti i ulja i njihove frakcije, rafinirane ili nerafinirane, ali kemijski nemodificirane	Sve
1601 00	Kobasice i slični proizvodi od mesa, mesnih ostataka ili krvi; prehrambeni proizvodi/pripravci hrane temeljeni na tim proizvodima	Sve
1602	Drugo pripremljeno ili konzervirano meso, mesni ostatci ili krv.	Sve
1702 11 00 1702 19 00	Laktoza i laktozni sirup	Sve
Ex 1901	Sladni ekstrakt; prehrambeni proizvodi/pripravci hrane od brašna, prekrupe, krupice, škroba ili sladnog ekstrakta, koji ne sadrže kakao ili koji sadrže manje od 40% težinskog udjela kakaa računano na potpuno odmašćenu osnovu, koji nisu navedeni niti uključeni na drugom mjestu; prehrambeni proizvodi/pripravci hrane od robe iz tarifnih brojeva 0401 do 0404 koji ne sadrže kakao ili koji sadrže manje od 5% težinskog udjela kakaa računano na potpuno odmašćenu osnovu, koji nisu navedeni niti uključeni na drugom mjestu.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 1902	Tjestenina, neovisno da li je kuhana ili punjena (mesom ili drugim sadržajem) ili pripremljena na drugi način, kao što su špageti, makaroni, rezanci, lazanje, njoki, ravioli, kaneloni; kuskus, pripremljeni ili nepripremljeni.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 1905 90	Kruh, pecivo, kolači, keksi i ostali pekarski proizvodi, neovisno sadrže li kakao ili ne; hostije, prazne kapsule vrste prikladne za farmaceutsku uporabu, oblatne i slični proizvodi.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2004	Ostalo povrće, pripremljeno ili konzervirano na drugi način osim u octu ili octenoj kiselini, zamrznuto, osim proizvoda iz tarifnog broja 2006.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2005	Ostalo povrće, pripremljeno ili konzervirano na drugi način osim u octu ili octenoj kiselini, nezamrznuto, osim proizvoda iz tarifnog broja 2006.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2103	Umaci i pripravci od njih; miješani začini i miješana začinska sredstva; brašno i krupica od gorušice i pripremljena gorušica	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2104	Juhe i temeljci i pripravci za njih; homogenizirani složeni prehrambeni proizvodi/pripravci hrane.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko
Ex 2105 00	Sladoled i ostali jestivi ledeni proizvodi, s dodatkom kakaa ili bez kakaa.	Samo oni pripravci koji sadrže mlijeko
Ex 2106	Prehrambeni proizvodi koji nisu navedeni niti uključeni na drugom mjestu.	Samo oni pripravci koji sadrže meso i/ili mlijeko

DIO DRUGI: POPIS PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA

Oznaka CN	Opis	Kvalifikacija i objašnjenje
Ex 0511	Životinjski proizvodi koji nisu drugdje navedeni ili uključeni; mrtve životinje, neprikladni za prehranu ljudi	
Ex 2309	Pripravci koji se koriste u hranidbi životinja	Samo hrana za kućne ljubimce, žvakalice za pse, mješavine obroka koje sadrže meso ili mlijeko

Aneks II
DIO PRVI: OSOBNE POŠILJKE PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA

Mlijeko u prahu za dojenčad, hrana za dojenčad i posebna hrana koja se koristi iz medicinskih razloga, pod uvjetom da ti proizvodi:

- ne zahtijevaju pohranu u hladnjaku prije uporabe;
- su pakirani sa zaštitnim znakom proizvođača namijenjeni izravnoj prodaji krajnjem potrošaču;
- nemaju oštećeno pakiranje, osim ako se trenutačno koriste.

DIO DRUGI: OSOBNE POŠILJKE PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA

Posebna hrana za kućne ljubimce koja se koristi iz medicinskih razloga, pod uvjetom da ti proizvodi:

- ne zahtijevaju pohranu u hladnjaku prije uporabe;
- su pakirani sa zaštitnim znakom proizvođača namijenjeni izravnoj prodaji krajnjem potrošaču;
- nemaju oštećeno pakiranje, osim ako se trenutačno koriste.

Aneks III

PLAKATI

(Informacije se mogu pronaći na: http://www.vet.gov.ba)

Plakat 1.

Plakat 2.

BOLESTI NE POZNAJU GRANICE

Ako unosite proizvode mesa ili mliječne proizvode iz drugih zemalja u Bosnu i Hercegovinu postoji opasnost od unošenja zaraznih bolesti životinja

Ako ne prijavite takve proizvode može se izreći novčana kazna

Takav proizvod će biti zaplijenjen i uništen prilikom dolaska

BOSNA I HERCEGOVINA

Aneks IV

LETAK INFORMACIJE ZA PUTNIKE I JAVNOST

SPRIJEČIMO UNOŠENJE ZARAZNIH BOLESTI ŽIVOTINJA U BOSNU I HERCEGOVINU

PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA MOGU SADRŽAVATI UZROČNIKE ZARAZNIH BOLESTI

Svi proizvodi koji nisu u skladu sa odredbama ove informacije moraju se odložiti u za to predviđene posude prilikom dolaska u Bosnu i Hercegovinu radi uništavanja ili biti vraćene iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu osobne pošiljke mesa i mlijeka i njihovih proizvoda (osim mlijeka u prahu za dojenčad, dječije hrane, i specijalne hrane ili specijalne hrane za kućne ljubimce potrebne iz medicinskih razloga), pod uvjetom da one dolaze iz države članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije i da njihova masu ne prelazi **0.5 kg** po osobi.
- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu osobne pošiljke mlijeka u prahu za dojenčad, dječije hrane i specijalne hrane potrebne iz medicinskih razloga pod uvjetom da:

• one dolaze iz države članice EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od 1 kg po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi

• one dolaze iz drugih država (osim država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije), i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od 1 kg po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutno koristi

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu osobne pošiljke hrane za kućne ljubimce potrebne iz medicinskih razloga pod uvjetom da:

• one dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od 2 kg po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi

• one dolaze iz drugih država (osim država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije), i da njihova zajednička količina ne prelazi ograničenu masu od 1 kg po osobi, i da:
  1) proizvod ne zahtijeva hlađenje prije uporabe,
  2) je upakiran u originalno pakiranje i namijenjen izravnoj prodaji krajnjem korisniku, i
  3) pakiranje nije oštećeno osim ako se trenutačno koristi

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu osobne pošiljke ribljih proizvoda (uključujući svježu očišćenu ribu bez unutarnjih organa, sušenu, kuhanu ili dimljenu ribu, i određene školjke, kao što su škampi, jastozi, nežive dagnje i kamenice) iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije pod uvjetom da:

1) je svježa riba očišćena,
2) masa ribljih proizvoda ne prelazi, po osobi, 1 kg ili masu jedne ribe, ovisno od toga šta je teže.

- Samo je dozvoljeno unijeti ili poslati u Bosnu i Hercegovinu druge proizvode životinjskog podrijetla, kao što su med, žive kamenice i dagnje, i puževi na primjer, pod uvjetom da:

• oni dolaze iz država članica EU, Andore, Lihtenštajna, Norveške, San Marina, Švicarske, Farskih otoka, Grenlanda, Islanda, Crne Gore, Makedonije i Srbije, i da njihova zajednička količina ne prelazi 1 kg po osobi,

Dozvoljeno je unijeti male količine proizvoda životinjskog podrijetla iz nekoliko od gore navedenih pet kategorija (paragraf 1-5), pod uvjetom da su u skladu s pravilima objašnjenim u svakom od relevantnih paragrafa ove informacije.

POŠILJKE PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA ČIJA UKUPNA MASA PRELAZI NAVEDENE TEŽINE UNOSE SE U BOSNU I HERCEGOVINU KAO UVOZNE POŠILJKE KOJE PODLIJEŽU VETERINARSKO- ZDRAVSTVENOJ KONTROLI GRANIČNE VETERINARSKE INSPEKCIJE NA ODREĐENIM GRANIČNIM PRIJELAZIMA I KOJE MORA DA PRATI MEĐUNARODNI VETERINARSKI CERTIFIKAT.

NEPRIJAVLJIVANJE OVAKVIH POŠILJAKA JE KAŽNJIVO.

ZAHVALJUJEMO VAM NA SURADNJI I RAZUMIJEVANJU!

Aneks V

OBRAZAC ZA EVIDENCIJU NA GODIŠNJOJ RAZINI

1. Opće informacije	
Bosna i Hercegovina	
Godina izvješća	
Naziv graničnih prijelaza u Bosnu i Hercegovinu	

2. Korištene metode za informiranje o veterinarskim uvjetima koji se primjenjuju na osobne pošiljke koje se unose tijekom godine za koju se sastavlja izvješće				
	DA	Ako da, navedite učestalost	NE	Napomene:
Plakati				
Javna saopćenja				
Oglašavanje putem interneta				
Dodatno oglašavanje				
Drugo (navedite)				

3. Provedba na ulaznim graničnim prijelazima u Bosnu i Hercegovinu	
3.1 Naziv tijela nadležnog/ih za provedbu kontrola	

3.2 Korištene metode za otkrivanje nedopuštenih osobnih pošiljaka mesa i mlijeka tijekom godine za koju se sastavlja izvješće				
	DA	Ako da, navedite učestalost	NE	Napomene:
Nasumice pretraživanja				
Ciljana pretraživanja				
Psi tragači				
Oprema za skeniranje				
Drugo (navedite)				

3.3 Ako je primjenjivo, navedite zemlje iz kojih su putnici najučestalije bili podvrgnuti ciljanim pretraživanjima, te navedite detalje uključujući broj obavljenih pretraživanja i količinu te vrstu pronađenih nedopuštenih osobnih pošiljaka (popis se može proširiti)			
Zemlja	Broj obavljenih pretraživanja	Količina i vrsta pronađenih nedopuštenih pošiljaka	Napomene:

3.4 Približan ukupan broj nedopuštenih pošiljaka mesa i mlijeka koje su pronađene u osobnoj pošiljci na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tijekom godine izvješćivanja		Napomene:
3.5 Približna količina (u kg) mesa i mesnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih iz osobne pošiljke kao rezultat kontrola provedenih na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tijekom razdoblja izvješćivanja		Napomene:
3.6 Približna količina (u kg) mlijeka i mliječnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih iz osobne pošiljke kao rezultat kontrola provedenih na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tijekom razdoblja izvješćivanja		Napomene:

3.7 Navedite pet zemalja za čije se putnike najučestalije utvrdilo unošenje nedopuštenih pošiljaka mesa i mesnih proizvoda te mlijeka i mliječnih proizvoda tijekom razdoblja izvješćivanja	
1	
2	
3	
4	
5	

Napomene:				
3.8 Približna količina (u kg) drugih proizvoda životinjskog podrijetla (osim mesa i mesnih proizvoda te mlijeka i mliječnih proizvoda) zaplijenjenih i/ili uništenih iz osobne pošiljke kao rezultat kontrola provedenih na datom ulaznom graničnom prijelazu u Bosnu i Hercegovinu tijekom razdoblja izvješćivanja		Napomene:		
4. Provedba u poštanskim službama				
4.1 Naziv tijela nadležnog/ih za provedbu kontrola				
4.2 Korištene metode za otkrivanje nedopuštenih osobnih poštanskih pošiljaka mesa i mlijeka tijekom godine za koju se sastavlja izvješće				
	DA	Ako da, navedite učestalost	NE	Napomene:
Nasumice pretraživanja				
Ciljana pretraživanja				
Psi tragači				
Oprema za skeniranje				
Drugo (navedite)				
4.3 Ako je primjenjivo, navedite treće zemlje iz kojih su osobne poštanske pošiljke najučestalije bile podvrgavane ciljanim pretraživanjima, te navedite detalje uključujući broj obavljenih pretraživanja i količinu i vrstu pronađenih nedopuštenih pošiljaka (popis se može proširiti)				
Zemlja	Broj obavljenih pretraživanja			
4.4 Približan ukupan broj nedopuštenih pošiljaka mesa i mlijeka koje su pronađene u osobnim poštanskim pošiljkama tijekom godine izvješćivanja		Napomene:		
4.5 Približna količina (u kg) mesa i mesnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih nakon što su pronađeni u osobnim poštanskim pošiljkama kao rezultat kontrola provedenih tijekom razdoblja izvješćivanja		Napomene:		
4.6 Približna količina (u kg) mlijeka i mliječnih proizvoda zaplijenjenih i/ili uništenih nakon što su pronađeni u osobnim poštanskim pošiljkama kao rezultat kontrola provedenih tijekom razdoblja izvješćivanja		Napomene:		
4.7 Navedite pet zemalja za čije se osobne poštanske pošiljke najučestalije utvrdilo da sadrže nedopušteno meso i mesne proizvode te mlijeko i mliječne proizvode tijekom razdoblja izvješćivanja				
1				
2				
3				
4				
5				
Napomene:				
4.8 Približna količina (u kg) drugih proizvoda životinjskog podrijetla (osim mesa i mesnih proizvoda te mlijeka i mliječnih proizvoda) zaplijenjenih i/ili uništenih nakon što su pronađeni u osobnim poštanskim pošiljkama kao rezultat kontrola provedenih na ulaznim graničnim prijelazima u Bosnu i Hercegovinu tijekom razdoblja izvješćivanja		Napomene:		
5. Opći komentari				

Aneks VI

OBRAZAC ZA EVIDENCIJU O POJEDINAČNIM OSOBNIM POŠILJKAMA KOJE SU PRONAĐENE U PUTNIČKOM PRTLJAGU

1. Opće informacije	
1.1. Nadležno tijelo za provedbu kontrola	
1.2. Naziv graničnog prijelaza u BiH	
1.3. Ime i prezime službenika	
2. Informacije o osobnoj pošiljci	
2.1. Korištene metode za otkrivanje nedopuštenih osobnih pošiljaka	☐ Nasumice pretraživanja ☐ Ciljana pretraživanja ☐ Skener ☐ Psi tragači
2.2. Vrsta pronađenih nedopuštenih osobnih pošiljaka	☐ Meso ☐ Mlijeko ☐ Drugo Ukoliko je zaokruženo „Drugo" navesti: _____
2.3. Datum otkrića osobne pošiljke	
2.4. Približna količina osobne pošiljke (kg)	
2.5. Zemlja iz koje putnik dolazi/pošiljka	
2.6. Da li je osobna pošiljka odložena u za to predviđenu posudu	DA ☐ NE ☐
2.7. Da li je vraćena iz carinskog dijela Bosne i Hercegovine	DA ☐ NE ☐
2.8. Datum slanja na uništenje *Popuniti samo u slučaju da je pod 2.6. zaokruženo DA	
3. Žig	
Datum:	Potpis službenika:
Datum:	Potpis prvog pretpostavljenog:
Napomena **Izvješća dostaviti na : info@vet.gov.ba ili faks broj: *033/ 565-725*** **Izvješća dostaviti Uredu za veterinarstvo BiH: Najkasnije 15 dana od datuma navedenog pod 2.3.**	

МИНИСТАРСТВО ЦИВИЛНИХ ПОСЛОВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1317

На основу члана 15. став 2. Закона о спорту у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 27/08, 102/09 и 66/16), министар цивилних послова Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК
О ВОЂЕЊУ РЕГИСТРА ПРАВНИХ И ФИЗИЧКИХ ЛИЦА У ОБЛАСТИ СПОРТА НА НИВОУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ГЛАВА I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.
(Предмет)

Правилником о вођењу регистра правних и физичких лица у области спорта на нивоу Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Правилник) прописује се облик и садржај Регистра правних и физичких лица у области спорта на нивоу Босне и Херцеговине, начин вођења Регистра и увођења у Регистар.

Члан 2.
(Правна лица која се уводе у Регистар)

(1) Правна лица у области спорта на нивоу Босне и Херцеговине (у даљем тексту: спортске организације), која се уводе у Регистар спортских организација на нивоу БиХ (у даљем тексту: Регистар) су:
   а) Олимпијски комитет Босне и Херцеговине,
   б) Параолимпијски комитет Босне и Херцеговине,
   ц) Специјална олимпијада у Босни и Херцеговини,
   д) Спортски савез на нивоу Босне и Херцеговине у одређеном спорту,
   е) Спортски савез лица са инвалидитетом на нивоу Босне и Херцеговине у одређеном спорту.

(2) Спортске организације стичу својство правног лица и право обављања спортских активности и дјелатности уписом у регистар удружења и фондација који води Министарство правде Босне и Херцеговине у складу са Законом о удружењима и фондацијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 и 94/16). Спортске организације које стекну својство правног лица уписом у регистар код Министарства правде Босне и Херцеговине дужне су да се уведу у Регистар Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, који води Сектор за спорт (у даљем тексту: Сектор) у року од 30 дана од дана регистрације код Министарства правде Босне и Херцеговине.

(3) Спортске организације и физичка лица који су дефинисани Законом о спорту ("Службени гласник БиХ", бр. 27/08, 102/09 и 66/16) (у даљем тексту: Закон), а нису обухваћене ставом (1) овог члана, региструју се у складу са ентитетским законима о удружењима и фондацијама и ентитетским, односно кантоналним законима о спорту, те прописима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

(4) Спортске организације из става (1) овог члана дужне су да воде евиденцију о физичким лицима у области спорта.

(5) Спортске организације из става (1) овог члана дужне су да на захтјев Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство) доставе податке о физичким лицима у области спорта о којима воде евиденцију.

ГЛАВА II - УВОЂЕЊЕ У РЕГИСТАР

Члан 3.
(Подношење захтјева за увођење у Регистар)

(1) Захтјев за увођење у Регистар подноси се Министарству на Обрасцу број 1- Захтјев за увођење у Регистар, који се налази у прилогу 1 овог правилника и саставни је дио Правилника.

(2) Захтјев подноси лице овлашћено за заступање спортске организације, уз потпис овлашћеног лица и печат.

(3) Уз захтјев из става (1) овог члана овлашћено лице је дужно приложити сљедеће документе:
   а) одлуку ентитетских спортских савеза о добровољном удруживању у спортски савез на нивоу Босне и Херцеговине у складу са чланом 22. Закона о спорту у Босни и Херцеговини,
   б) записник са оснивачке скупштине,
   ц) статут,
   д) рјешење о упису у регистар Министарства правде Босне и Херцеговине.

(4) Прилози уз захтјев из става (3) овог члана подносе се у оригиналу, овјереном препису или овјереној копији.

(5) Захтјев из става (1) овог члана подноси се Министарству у једном примјерку.

(6) Образац из става (1) овог члана попуњава се електронски.

(7) Подаци који су уписани у рубрике обрасца морају бити истовјетни с одредбама статута, одлуком, или закључком органа спортске организације на коју се подаци односе.

Члан 4.
(Рјешење о увођењу у регистар)

(1) По пријему захтјева за увођење у Регистар, а након што утврди да је захтјев правилно попуњен, поднесен од стране овлашћеног лица, да су уз захтјев приложени сви потребни документи, да приложени документи имају прописану садржину, министар Министарства издаје рјешење о увођењу у Регистар, у року од 60 дана од дана подношења потпуног захтјева.

(2) Рјешење о упису у Регистар садржи регистарски број, као и податке из члана 8. овог правилника.

Члан 5.
(Одбацивање и одбијање захтјева за увођење у Регистар)

(1) Ако је захтјев за увођење у Регистар непотпун, Министарство ће о томе писано обавијестити подносиоца захтјева и одредити му рок ради допуне захтјева, који не може бити краћи од 15 дана. Ако подносилац захтјева у остављеном року не отклони недостатке у захтјеву, Министарство ће рјешењем одбацити такав захтјев.

(2) Ако се уз захтјев за увођење у Регистар приложе потребни документи на основу којих се утврди да нису испуњени услови за увођење у Регистар спортске организације, Министарство ће рјешењем одбити захтјев за увођење у Регистар.

Члан 6.
(Пријава промјене података у Регистру)

(1) Спортска организација је обавезна пријавити Министарству промјену статута, назива, сједишта, циљева и дјелатности, имена лица овлашћених за заступање и престанак рада спортске организације на Обрасцу број 2 - Захтјев за упис промјена у Регистар, који се налази у прилогу 2 овог правилника и саставни је дио Правилника.

(2) Овлашћени подносилац дужан је уз захтјев за упис промјена у Регистар приложити: записник са

скупштине, нови статут или његове измјене и допуне, одлуку о промјени надлежног органа спортске организације, рјешење о упису промјена Министарства правде Босне и Херцеговине.

(3) Министарство обавља упис промјена наведених у ставу (1) овог члана и о томе издаје рјешење.

ГЛАВА III - РЕГИСТАР

Члан 7.

(Садржај регистарског листа)

(1) Регистар се састоји од регистарског листа у који се уписују подаци из члана 8. овог правилника за сваку спортску организацију посебно са сљедећим изгледом:

Редни број	Регистарски број и датум уписа	Назив спортске организације, скраћени назив сједиште, телефон и e-mail	Циљеви оснивања спортске организације на нивоу БиХ	Врста спортске активности и спортске дјелатности	Лице овлашћено за заступање и представљање	Извори средстава	Стручни кадар (број, звање, селекције са којима ради)	Број и датум акта уписа Министарства правде БиХ	Промјене уписаних података	Привредна дјелатност којом се спортска организација бави
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

(2) Прије почетка уписивања на унутрашњој насловној страни књиге овјерава се број стране и означава датум овјере.

(3) Овјера се потврђује печатом Министарства и потписом овлашћеног лица.

Члан 8.

(Садржај регистра)

У Регистар се уписују сљедећи подаци спортске организације:

1. редни број,
2. регистарски број и датум уписа,
3. назив, скраћени назив, сједиште (улица и број), телефон и e-mail,
4. циљеви оснивања спортске организације,
5. врста спортске активности и спортске дјелатности,
6. лица овлашћена за заступања (име, презиме и својство),
7. извор средстава за остваривање активности,
8. начин обављања стручног рада (број стручног кадра, звање, селекције са којим ради),
9. број и датум акта уписа у регистар Министарства правде БиХ,
10. промјене уписаних података,
11. привредна дјелатност којом се спортска организација бави.

Члан 9.

(Регистарски број)

(1) Регистарски број спортске организације је број који је свакој спортској организацији додијељен приликом увођења у Регистар.

(2) Једном додијељен број спортској организацији неће се мијењати, нити ће након престанка постојања спортске организације бити додијељен некој другој спортској организацији.

(3) Једној спортској организацији не смије се додјељивати више регистарских бројева.

(4) Регистарски број спортске организације на нивоу Босне и Херцеговине састоји се од јединственог класификационог знака Сектора, броја који се одређује шифрарником за врсту спорта којом се бави спортска организација, те редног броја под којим се уписује у Регистар.

(5) Уколико се формира спортска организација нове врсте спорта, а која није заступљена шифрарником, додјељује јој се сљедећи редни број.

(6) Редни број одређује Министарство по редослиједу отварања регистарског улошка почев од 01.

(7) Саставни дио овог правилника је шифрарник из става (4) овог члана.

Члан 10.

(Збирка исправа)

(1) У Регистар уписују се спортске организације које су прописане чланом 2. став (1) овог правилника.

(2) Збирка исправа води се за сваку спортску организацију уведену у Регистар.

(3) На омоту збирке исправа уписује се назив спортске организације и регистарски број под којим је уведена у Регистар.

(4) Збирка исправа садржи: захтјев за увођење у Регистар, односно за увођење промјена, овјерен статут односно измјене и допуне статута, записник о раду и одлукама надлежног органа, одлуке ентитетских спортских савеза о добровољном удруживању у спортски савез на нивоу Босне и Херцеговине у складу са чланом 22. Закона о спорту у Босни и Херцеговини, лице овлашћено за заступање и представљање, рјешење о упису у регистар удружења и фондација Министарства правде, и рјешење о увођењу у регистар спортских организација на нивоу БиХ.

(5) Збирке исправа прописане овим правилником чувају се трајно.

(6) Подаци уписани у Регистар вођени електронски, једном седмично уписују се у Регистар који се води у писаном облику као сигурносна копија, на начин утврђен у члану 7 и 8. овог правилника.

(7) Лице овлашћено за вођење Регистра дужно је да чува Регистар и збирку исправа како би их заштитио од злоупотребе, оштећења и уништења.

Члан 11.

(Начин вођења Регистра)

(1) Регистар се води електронски и у писаном облику.

(2) Под писаним обликом вођења Регистра подразумијева се упис спортских организација у тврдо коричену књигу формата Б3 на чијој се насловној страници уписује назив: Министарство цивилних послова БиХ - Правилник о вођењу регистра правних и физичких лица у области спорта на нивоу Босне и Херцеговине, и ознака књиге.

(3) Уз Регистар води се збирка исправа у складу са чланом 10. овог правилника.

Члан 12.

(Увид у Регистар)

(1) Регистар спортских организација је јаван.

(2) Свако лице има право увида у податке уписане у Регистар и збирку исправа прописану овим правилником, осим увида у личне податке лица овлашћених за заступање спортске организације.

(3) Увид у Регистар и збирку исправа обавља се уз присуство лица задуженог за вођење Регистра.

(4) Преписивање података из збирке исправа може се изузетно допустити лицу које има правни интерес.

ГЛАВА IV - ПРАВНИ ЛИЈЕКОВИ

Члан 13.

(Правни лијекови)

(1) Против рјешења Министарства може се уложити жалба у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

(2) Жалба се подноси Жалбеном вијећу при Савјету министара Босне и Херцеговине.

Члан 14.

(Примјена Закона о управном поступку)

На све оно што није регулисано овим правилником примјењују се одредбе Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 и 53/16).

ГЛАВА V - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 15.

(Стављање ранијег прописа ван снаге)

Ступањем на снагу овог правилника престаје важити Правилник о вођењу регистра правних и физичких лица у области спорта на нивоу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 104/08).

Члан 16.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

ШИФРАРНИК

Овим шифрарником утврђује се начин формирања регистарског броја спортских организација на нивоу БиХ под којима се уписују у Регистар спортских организација на нивоу БиХ и представља основу за јединствену базу података.

1.	Јединствени класификациони знак Министарства цивилних послова БиХ	___
2.	Врста спорта којом се бави спортска организција на нивоу БиХ:	
-	аикидо	01
-	атлетика	02
-	аутомобилизам	03
-	бадминтон	04
-	бициклизам	05
-	билијар	06
-	боб	07
-	бођање	08
-	бриџ	09
-	бодибилдинг и фитнес	10
-	бокс	11
-	чирлидинг	12
-	дизање тегова	13
-	џудо	14
-	ђиу ђица	15
-	фудбал	16
-	гимнастика	17
-	го	18
-	голф	19
-	хокеј	20
-	хрвање	21
-	једрење	22
-	кану	23
-	карате	24
-	карлинг	25
-	кик бокс	26
-	клизање	27
-	коњички спорт	28
-	кошарка	29
-	куглање	30
-	кунг фу/вушу	31
-	мачевање	32
-	мотоциклизам	33
-	мисаоне игре	34
-	одбојка	35
-	планинарство	36
-	пливање	37
-	ронилаштво	38
-	рагби	39
-	планинарство	40
-	рукомет	41
-	санкање	42
-	скијање	43
-	спортски плес	44
-	спортска рекерација	45
-	спортски риболов	46
-	стони тенис	47
-	стреличарство	48
-	стрељаштво	49
-	шах	50
-	теквон до	51
-	тенис	52
-	триатлон и модерни пентатлон	53
-	универзитетски спорт	54

Број 11-07-11-153/17
Новембра 2017. године
Сарајево

Министар
Др sci. **Адил Османовић**, с. р.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ЦИВИЛНИХ ПОСЛОВА

ЗАХТЈЕВ

ЗА УВОЂЕЊЕ У РЕГИСТАР СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
НА НИВОУ БИХ

Подноси:

1.	**Назив спортске организације на нивоу БиХ (сједиште, адреса и број телефона)**
2.	**Датум одржавања оснивачке скупштине**
3.	**Лице овлашћено за заступање и представљање (име, презиме, функција, адреса становања)**
4.	**Циљеви оснивања спортске организације на нивоу БиХ**
5.	**Врста спортске активности и дјелатности**
6.	**Област дјеловања**
7.	**Начин стицања средстава**
8.	**Стручни кадар (број, звање, селекције са којом раде)**
9.	**Привредна дјелатност којом се спортска организација бави**

Прилог: 1. Одлука ентитетских спортских савеза о добровољном удруживању у спортски савез на ниво Босне и Херцеговине у складу са чланом 22. Закона о спорту у Босни и Херцеговини
2. Записник са оснивачке скупштине
3. Статут
4. Рјешење о упису у регистар Министарства правде Босне и Херцеговине

Број:
Датум: М.П.

_____
(име, презиме и потпис овлашћеног лица)

Образац број 1 – Захтјев за упис у спортски регистар спортских оргнизација на нивоу БиХ

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ЦИВИЛНИХ ПОСЛОВА

ЗАХТЈЕВ

ЗА УПИС ПРОМЈЕНА У РЕГИСТАР

Подноси:

1.	**Назив спортске организације на нивоу БиХ (сједиште, адреса и број телефона)**	**Регистарски број Министарства**

2.	**Врсте измјена и допуна:**

Прилог: 1. Записник са скупштине,
2. Нови статут или његове измјене и допуне
3. Одлука о промјени надлежног органа спортске организације
4. Рјешење о упису промјена Министарства правде Босне и Херцеговине

Број:
Датум: М.П.

_____
(име, презиме и потпис овлаштеног лица)

Образац број 2 – Захтјев за упис промјена у регистар

Na osnovu člana 15. stav 2. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08, 102/09 i 66/16), ministar civilnih poslova Bosne i Hercegovine, donosi

PRAVILNIK
O VOĐENJU REGISTRA PRAVNIH I FIZIČKIH LICA U OBLASTI SPORTA NA NIVOU BOSNE I HERCEGOVINE

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Član 1.
(Predmet)

Pravilnikom o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Pravilnik) propisuje se oblik i sadržaj Registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine, način vođenja Registra i uvođenja u Registar.

Član 2.
(Pravna lica koja se uvode u Registar)

(1) Pravna lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: sportske organizacije), koja se uvode u Registar sportskih organizacija na nivou BiH (u daljem tekstu: Registar) su:
   a) Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine,
   b) Paraolimpijski komitet Bosne i Hercegovine,
   c) Specijalna olimpijada u Bosni i Hercegovini,
   d) Sportski savez na nivou Bosne i Hercegovine u određenom sportu,
   e) Sportski savez lica sa invaliditetom na nivou Bosne i Hercegovine u određenom sportu.
(2) Sportske organizacije stiču svojstvo pravnog lica i pravo obavljanja sportskih aktivnosti i djelatnosti upisom u registar udruženja i fondacija koji vodi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16). Sportske organizacije koje steknu svojstvo pravnog lica upisom u registar kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine dužne su da se uvedu u Registar Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, koji vodi Sektor za sport (u daljem tekstu: Sektor) u roku od 30 dana od dana registracije kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.
(3) Sportske organizacije i fizička lica koji su definirani Zakonom o sportu ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08, 102/09 i 66/16) (u daljem tekstu: Zakon), a nisu obuhvaćeni stavom (1) ovog člana, registruju se u skladu sa entitetskim zakonima o udruženjima i fondacijama i entitetskim, odnosno kantonalnim zakonima o sportu, te propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.
(4) Sportske organizacije iz stava (1) ovog člana dužne su da vode evidenciju o fizičkim licima u oblasti sporta.
(5) Sportske organizacije iz stava (1) ovog člana dužne su da na zahtjev Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo) dostave podatke o fizičkim licima u oblasti sporta o kojima vode evidenciju.

POGLAVLJE II. UVOĐENJE U REGISTAR

Član 3.
(Podnošenje zahtjeva za uvođenje u Registar)

(1) Zahtjev za uvođenje u Registar podnosi se Ministarstvu na Obrascu broj 1- Zahtjev za uvođenje u Registar, koji se nalazi u prilogu 1 ovog pravilnika i sastavni je dio Pravilnika.
(2) Zahtjev podnosi lice ovlašteno za zastupanje sportske organizacije, uz potpis ovlaštene osobe i pečat.
(3) Uz zahtjev iz stava (1) ovog člana ovlašteno lice je dužno priložiti sljedeće dokumente:
   a) odluku entitetskih sportskih saveza o dobrovoljnom udruživanju u sportski savez na nivou Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 22. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini,
   b) zapisnik sa osnivačke skupštine,
   c) statut,
   d) rješenje o upisu u registar Ministrstva pravde Bosne i Hercegovine.
(4) Prilozi uz zahtjev iz stava (3) ovog člana podnose se u originalu, ovjerenom prepisu ili ovjerenoj kopiji.
(5) Zahtjev iz stava (1) ovog člana podnose se Ministarstvu u jednom primjerku.
(6) Obrazac iz stava (1) ovog člana popunjava se elektronski.
(7) Podaci koji su upisani u rubrike obrasca moraju biti istovjetni s odredbama statuta, odlukom, ili zaključkom organa sportske organizacije na koju se podaci odnose.

Član 4.
(Rješenje o uvođenju u registar)

(1) Po prijemu zahtjeva za uvođenje u Registar, a nakon što utvrdi da je zahtjev pravilno popunjen, podnesen od strane ovlaštenog lica, da su uz zahtjev priloženi svi potrebni dokumenti, da priloženi dokumenti imaju propisanu sadržinu, ministar Ministarstva izdaje rješenje o uvođenju u Registar, u roku od 60 dana od dana podnošenja potpunog zahtjeva.
(2) Rješenje o upisu u Registar sadrži registarski broj, kao i podatke iz člana 8. ovog pravilnika.

Član 5.
(Odbacivanje i odbijanje zahtjeva za uvođenje u Registar)

(1) Ako je zahtjev za uvođenje u Registar nepotpun, Ministarstvo će o tome pisano obavijestiti podnosioca zahtjeva i odrediti mu rok radi dopune zahtjeva, koji ne može biti kraći od 15 dana. Ako podnosilac zahtjeva u ostavljenom roku ne otkloni nedostatke u zahtjevu, Ministarstvo će rješenjem odbaciti takav zahtjev.
(2) Ako se uz zahtjev za uvođenje u Registar prilože potrebni dokumenti na osnovu kojih se utvrdi da nisu ispunjeni uvjeti za uvođenje u Registar sportske organizacije, Ministarstvo će rješenjem odbiti zahtjev za uvođenje u Registar.

Član 6.
(Prijava promjene podataka u Registru)

(1) Sportska organizacija je obavezna prijaviti Ministarstvu promjenu statuta, naziva, sjedišta, ciljeva i djelatnosti, imena lica ovlaštenih za zastupanje i prestanak rada sportske organizacije na Obrascu broj 2 - Zahtjev za upis promjena u Registar, koji se nalazi u prilogu 2 ovog pravilnika i sastavni je dio Pravilnika.
(2) Ovlašteni podnosilac dužan je uz zahtjev za upis promjena u Registar priložiti: zapisnik sa skupštine, novi statut ili njegove izmjene i dopune, odluku o promjeni nadležnog organa sportske organizacije, rješenje o upisu promjena Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.
(3) Ministarstvo vrši upis promjena navedenih u stavu (1) ovog člana i o tome izdaje rješenje.

POGLAVLJE III. REGISTAR

Član 7.
(Sadržaj registarskog lista)

(1) Registar se sastoji od registarskog lista u koji se upisuju podaci iz člana 8. ovog Pravilnika za svaku sportsku organizaciju posebno sa sljedećim izgledom:

Redni broj	Registarski broj i datum upisa	Naziv sportske organizacije, skraćeni naziv sjedište, telefon i e-mail	Ciljevi osnivanja sportske organizacije na nivou BiH	Vrsta sportske aktivnosti i sportske djelatnosti	Lice ovlašteno za zastupanje i predstavljanje	Izvori sredstava	Stručni kadar (broj,zvanje, selekcije sa kojima radi)	Broj i datum akta upisa Ministarstva pravde BiH	Promjene upisanih podataka	Privredna djelatnost kojom se sportska organizacija bavi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

(2) Prije početka upisivanja na unutrašnjoj naslovnoj strani knjige ovjerava se broj strane i označava datum ovjere.
(3) Ovjera se potvrđuje pečatom Ministarstva i potpisom ovlaštenog lica.

Član 8.
(Sadržaj registra)

U Registar se upisuju sljedeći podaci sportske organizacije:
1. redni broj,
2. registarski broj i datum upisa,
3. naziv, skraćeni naziv, sjedište (ulica i broj), telefon i e-mail,
4. ciljevi osnivanja sportske organizacije,
5. vrsta sportske aktivnosti i sportske djelatnosti,
6. lica ovlaštena za zastupanja (ime, prezime i svojstvo),
7. izvor sredstava za ostvarivanje aktivnosti,
8. način obavljanja stručnog rada (broj stručnog kadra, zvanje, selekcije sa kojim radi),
9. broj i datum akta upisa u registar Ministarstva pravde BiH,
10. promjene upisanih podataka,
11. privredna djelatnost kojom se sportska organizacija bavi.

Član 9.
(Registarski broj)

(1) Registarski broj sportske organizacije je broj koji je svakoj sportskoj organizaciji dodijeljen prilikom uvođenja u Registar.
(2) Jednom dodijeljen broj sportskoj organizaciji neće se mijenjati, niti će nakon prestanka postojanja sportske organizacije biti dodijeljen nekoj drugoj sportskoj organizaciji.
(3) Jednoj sportskoj organizaciji ne smije se dodjeljivati više registarskih brojeva.
(4) Registarski broj sportske organizacije na nivou Bosne i Hercegovine sastoji se od jedinstvenog klasifikacionog znaka Sektora, broja koji se određuje šifrarnikom za vrstu sporta kojom se bavi sportska organizacija, te rednog broja pod kojim se upisuje u Registar.
(5) Ukoliko se formira sportska organizacija nove vrste sporta, a koja nije zastupljena šifrarnikom, dodjeljuje joj se sljedeći redni broj.
(6) Redni broj određuje Ministarstvo po redoslijedu otvaranja registarskog uloška počev od 01.
(7) Sastavni dio ovog pravilnika je šifrarnik iz stava (4) ovog člana.

Član 10.
(Zbirka isprava)

(1) U Registar upisuju se sportske organizacije koje su propisane članom 2. stav (1) ovog pravilnika.
(2) Zbirka isprava vodi se za svaku sportsku organizaciju uvedenu u Registar.
(3) Na omotu zbirke isprava upisuje se naziv sportske organizacije i registarski broj pod kojim je uvedena u Registar.
(4) Zbirka isprava sadrži: zahtjev za uvođenje u Registar, odnosno za uvođenje promjena, ovjeren statut odnosno izmjene i dopune statuta, zapisnik o radu i odlukama nadležnog organa, odluke entitetskih sportskih saveza o dobrovoljnom udruživanju u sportski savez na nivou Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 22. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini, lice ovlašteno za zastupanje i predstavljanje, rješenje o upisu u registar udruženja i fondacija Ministarstva pravde, i rješenje o uvođenju u registar sportskih organizacija na nivou BiH.
(5) Zbirke isprava propisane ovim Pravilnikom čuvaju se trajno.
(6) Podaci upisani u Registar vođeni elektronski, jednom sedmično upisuju se u Registar koji se vodi u pisanom obliku kao sigurnosna kopija, na način utvrđen u članu 7. i 8. ovog pravilnika.
(7) Lice ovlašteno za vođenje Registra dužno je da čuva Registar i zbirku isprava kako bi ih zaštitio od zloupotrebe, oštećenja i uništenja.

Član 11.
(Način vođenja Registra)

(1) Registar se vodi elektronski i u pisanom obliku.
(2) Pod pisanim oblikom vođenja Registra podrazumijeva se upis sportskih organizacija u tvrdo koričenu knjigu formata B3 na čijoj se naslovnoj stranici upisuje naziv: Ministarstvo civilnih poslova BiH - Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine, i oznaka knjige.
(3) Uz Registar vodi se zbirka isprava u skladu sa članom 10. ovog pravilnika.

Član 12.
(Uvid u Registar)

(1) Registar sportskih organizacija je javan.
(2) Svako lice ima pravo uvida u podatke upisane u Registar i zbirku isprava propisanu ovim Pravilnikom, osim uvida u lične podatke lica ovlaštenih za zastupanje sportske organizacije.
(3) Uvid u Registar i zbirku isprava obavlja se uz prisustvo lica zaduženog za vođenje Registra.
(4) Prepisivanje podataka iz zbirke isprava može se izuzetno dopustiti licu koje ima pravni interes.

POGLAVLJE IV. PRAVNI LIJEKOVI

Član 13.
(Pravni lijekovi)

(1) Protiv rješenja Ministarstva može se uložiti žalba u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.
(2) Žalba se podnosi Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Član 14.
(Primjena Zakona o upravnom postupku)

Na sve ono što nije regulirano ovim pravilnikom primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16).

POGLAVLJE V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 15.
(Stavljanje ranijeg propisa van snage)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje važiti Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 104/08).

Član 16.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

ŠIFRARNIK

Ovim šifrarnikom utvrđuje se način formiranja registarskog broja sportskih organizacija na nivou BiH pod kojima se upisuju u Registar sportskih organizacija na nivou BiH i predstavlja osnovu za jedinstvenu bazu podataka.

1.	Jedinstveni klasifikacioni znak Ministarstva civilnih poslova BiH	___
2.	Vrsta sporta kojom se bavi sportska organizacija na nivou BiH:	
-	aikido	01
-	atletika	02
-	automobilizam	03
-	badminton	04
-	biciklizam	05
-	bilijar	06
-	bob	07
-	boćanje	08
-	bridž	09
-	bodibilding i fitnes	10
-	boks	11
-	cheerleading	12
-	dizanje tegova	13
-	džudo	14
-	điu đica	15
-	fudbal	16
-	gimnastika	17
-	go	18
-	golf	19
-	hokej	20
-	hrvanje	21
-	jedrenje	22
-	kanu	23
-	karate	24
-	karling	25
-	kik boks	26
-	klizanje	27
-	konjički sport	28
-	košarka	29
-	kuglanje	30
-	kung fu/vušu	31
-	mačevanje	32
-	motociklizam	33
-	misaone igre	34
-	odbojka	35
-	planinarstvo	36
-	plivanje	37
-	ronilaštvo	38
-	ragbi	39
-	planinarstvo	40
-	rukomet	41
-	sankanje	42
-	skijanje	43
-	sportski ples	44
-	sportska rekeracija	45
-	sportski ribolov	46
-	stoni tenis	47
-	streličarstvo	48
-	strelјaštvo	49
-	šah	50
-	tekvon do	51
-	tenis	52
-	triatlon i moderni pentatlon	53
-	univerzitetski sport	54

Broj 11-07-11-153/17
Novembra 2017. godine
Sarajevo

Ministar
Dr. sci. **Adil Osmanović**, s. r.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA

ZAHTJEV

ZA UVOĐENJE U REGISTAR SPORTSKIH ORGANIZACIJA
NA NIVOU BIH

Podnosi:

1.	**Naziv sportske organizacije na nivou BiH (sjedište, adresa i broj telefona)**
2.	**Datum održavanja osnivačke skupštine**
3.	**Lice ovlašteno za zastupanje i predstavljanje (ime, prezime, funkcija, adresa stanovanja)**
4.	**Ciljevi osnivanja sportske organizacije na nivou BiH**
5.	**Vrsta sportske aktivnosti i djelatnosti**
6.	**Područje djelovanja**
7.	**Način sticanja sredstava**
8.	**Stručni kadar (broj, zvanje, selekcije sa kojom rade)**
9.	**Privredna djelatnost kojom se sportska organizacija bavi**

Prilog: 1. Odluka entitetskih sportskih saveza o dobrovoljnom udruživanju u sportski savez na nivo Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 22. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini
2. Zapisnik sa osnivačke skupštine
3. Statut
4. Rješenje o upisu u registar Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine

Broj:
Datum: M.P.

_____
(ime, prezime i potpis ovlaštenog lica)

Obrazac broj 1 – Zahtjev za upis u sportski registar sportskih orgnizacija na nivou BiH

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA

ZAHTJEV

ZA UPIS PROMJENA U REGISTAR

Podnosi:

1.	**Naziv sportske organizacije na nivou BiH (sjedište, adresa i broj telefona)**	**Registarski broj Ministarstva**

2.	**Vrste izmjena i dopuna:**

Prilog: 1. Zapisnik sa skupštine,
2. Novi statut ili njegove izmjene i dopune
3. Odluka o promjeni nadležnog organa sportske organizacije
4. Rješenje o upisu promjena Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine

Broj:
Datum: M.P.

_____
(ime, prezime i potpis ovlaštenog lica)

Obrazac broj 2 – Zahtjev za upis promjena u registar

Na temelju članka 15. stavak 2. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08, 102/09 i 66/16), ministar civilnih poslova Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O VOĐENJU REGISTRA PRAVNIH I FIZIČKIH OSOBA U PODRUČJU SPORTA NA RAZINI BOSNE I HERCEGOVINE

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.
(Predmet)

Pravilnikom o vođenju registra pravnih i fizičkih osoba u području sporta na razini Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuje se oblik i sadržaj Registra pravnih i fizičkih osoba u području sporta na razini Bosne i Hercegovine, način vođenja Registra i uvođenja u Registar.

Članak 2.
(Pravne osobe koje se uvode u Registar)

(1) Pravne osobe u području sporta na razini Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: sportske organizacije), koja se uvode u Registar sportskih organizacija na razini BiH (u daljnjem tekstu: Registar) su:
   a) Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine,
   b) Paraolimpijski komitet Bosne i Hercegovine,
   c) Specijalna olimpijada u Bosni i Hercegovini,
   d) Sportski savez na razini Bosne i Hercegovine u određenom sportu,
   e) Sportski savez osoba sa invaliditetom na razini Bosne i Hercegovine u određenom sportu.

(2) Sportske organizacije stječu svojstvo pravne osobe i pravo obavljanja sportskih aktivnosti i djelatnosti upisom u registar udruga i fondacija koje vodi Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine sukladno Zakonu o udrugama i fondacijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16). Sportske organizacije koje steknu svojstvo pravne osobe upisom u registar kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine dužne su da se uvedu u Registar Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, koji vodi Sektor za sport (u daljnjem tekstu: Sektor) u roku od 30 dana od dana registracije kod Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

(3) Sportske organizacije i fizičke osobe koje su definirane Zakonom o sportu ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08, 102/09 i 66/16) (u daljnjem tekstu: Zakon), a nisu obuhvaćene stavkom (1) ovog članka, registruju se sukladno entitetskim zakonima o udrugama i fondacijama i entitetskim, odnosno kantonalnim zakonima o sportu, te propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

(4) Sportske organizacije iz stavka (1) ovog članka dužne su voditi evidenciju o fizičkim osobama u području sporta.

(5) Sportske organizacije iz stavka (1) ovog članka dužne su da na zahtjev Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) dostave podatke o fizičkim osobama u području sporta o kojima vode evidenciju.

POGLAVLJE II. UVOĐENJE U REGISTAR

Članak 3.
(Podnošenje zahtjeva za uvođenje u Registar)

(1) Zahtjev za uvođenje u Registar podnosi se Ministarstvu na Obrascu broj 1 - Zahtjev za uvođenje u Registar, koji se nalazi u privitku 1 ovog Pravilnika i sastavni je dio Pravilnika.

(2) Zahtjev podnosi osoba ovlaštena za zastupanje sportske organizacije, uz potpis ovlaštene osobe i pečat.

(3) Uz zahtjev iz stavka (1) ovog članka ovlaštena osoba je dužna priložiti sljedeće dokumente:
   a) odluku entitetskih sportskih saveza o dragovoljnom udruživanju u sportski savez na razini Bosne i Hercegovine sukladno članku 22. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini,
   b) zapisnik sa osnivačke skupštine,
   c) statut,
   d) rješenje o upisu u registar Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

(4) Privici uz zahtjev iz stavka (3) ovog članka podnose se u izvorniku, ovjerenom prijepisu ili ovjerenoj preslici.

(5) Zahtjev iz stavka (1) ovog članka podnose se Ministarstvu u jednom primjerku.

(6) Obrazac iz stavka (1) ovog članka popunjava se elektronički.

(7) Podaci koji su upisani u rubrike obrasca moraju biti istovjetni s odredbama statuta, odlukom, ili zaključkom tijela sportske organizacije na koju se podaci odnose.

Članak 4.
(Rješenje o uvođenju u registar)

(1) Po prijemu zahtjeva za uvođenje u Registar, a nakon što utvrdi da je zahtjev pravilno popunjen, podnesen od strane ovlaštene osobe, da su uz zahtjev priloženi svi potrebni dokumenti, da priloženi dokumenti imaju propisanu sadržinu, ministar Ministarstva izdaje rješenje o uvođenju u Registar, u roku od 60 dana od dana podnošenja potpunog zahtjeva.

(2) Rješenje o upisu u Registar sadrži registarski broj, kao i podatke iz članka 8. ovog Pravilnika.

Članak 5.
(Odbacivanje i odbijanje zahtjeva za uvođenje u Registar)

(1) Ako je zahtjev za uvođenje u Registar nepotpun, Ministarstvo će o tomu pisano obavijestiti podnositelja zahtjeva i odrediti mu rok radi dopune zahtjeva, koji ne može biti kraći od 15 dana. Ako podnositelj zahtjeva u ostavljenom roku ne otkloni nedostatke u zahtjevu, Ministarstvo će rješenjem odbaciti takav zahtjev.

(2) Ako se uz zahtjev za uvođenje u Registar prilože potrebni dokumenti na temelju kojih se utvrdi da nisu ispunjeni uvjeti za uvođenje u Registar sportske organizacije, Ministarstvo će rješenjem odbiti zahtjev za uvođenje u Registar.

Članak 6.
(Prijava promjene podataka u Registru)

(1) Sportska organizacija je obvezna prijaviti Ministarstvu promjenu statuta, naziva, sjedišta, ciljeva i djelatnosti, imena osoba ovlaštenih za zastupanje i prestanak rada sportske organizacije na Obrascu broj 2 - Zahtjev za upis promjena u Registar, koji se nalazi u privitku 2 ovog Pravilnika i sastavni je dio Pravilnika.

(2) Ovlašteni podnositelj dužan je uz zahtjev za upis promjena u Registar priložiti: zapisnik sa skupštine, novi statut ili njegove izmjene i dopune, odluku o promjeni nadležnog tijela sportske organizacije, rješenje o upisu promjena Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

(3) Ministarstvo vrši upis promjena navedenih u stavku (1) ovog članka i o tomu izdaje rješenje.

POGLAVLJE III. REGISTAR

Članak 7.
(Sadržaj registarskog lista)

(1) Registar se sastoji od registarskog lista u koji se upisuju podaci iz članka 8. ovog Pravilnika za svaku sportsku organizaciju posebno sa sljedećim izgledom:

Redni broj	Registarski broj i datum upisa	Naziv sportske organizacije, skraćeni naziv sjedište, telefon i e-mail	Ciljevi osnivanja sportske organizacije na razini BiH	Vrsta sportske aktivnosti i sportske djelatnosti	Osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje	Izvori sredstava	Stručni kadar (broj, zvanje, selekcije sa kojima radi)	Broj i datum akta upisa Ministarstva pravde BiH	Promjene upisanih podataka	Gospodarska djelatnost kojom se sportska organizacija bavi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

(2) Prije početka upisivanja na unutarnjoj naslovnoj strani knjige ovjerava se broj strane i označava datum ovjere.
(3) Ovjera se potvrđuje pečatom Ministarstva i potpisom ovlaštene osobe.

Članak 8.
(Sadržaj registra)

U Registar se upisuju sljedeći podaci sportske organizacije:
1. redni broj,
2. registarski broj i datum upisa,
3. naziv, skraćeni naziv, sjedište (ulica i broj), telefon i e-mail,
4. ciljevi osnivanja sportske organizacije,
5. vrsta sportske aktivnosti i sportske djelatnosti,
6. osobe ovlaštene za zastupanja (ime, prezime i svojstvo),
7. izvor sredstava za ostvarivanje aktivnosti,
8. način obavljanja stručnog rada (broj stručnog kadra, zvanje, selekcije sa kojim radi),
9. broj i datum akta upisa u registar Ministarstva pravde BiH,
10. promjene upisanih podataka,
11. gospodarska djelatnost kojom se sportska organizacija bavi.

Članak 9.
(Registarski broj)

(1) Registarski broj sportske organizacije je broj koji je svakoj sportskoj organizaciji dodijeljen prilikom uvođenja u Registar.
(2) Jednom dodijeljen broj sportskoj organizaciji neće se mijenjati, niti će nakon prestanka postojanja sportske organizacije biti dodijeljen nekoj drugoj sportskoj organizaciji.
(3) Jednoj sportskoj organizaciji ne smije se dodjeljivati više registarskih brojeva.
(4) Registarski broj sportske organizacije na razini Bosne i Hercegovine sastoji se od jedinstvenog klasifikacijskog znaka Sektora, broja koji se određuje šifrarnikom za vrstu sporta kojom se bavi sportska organizacija, te rednog broja pod kojim se upisuje u Registar.
(5) Ukoliko se formira sportska organizacija nove vrste sporta, a koja nije zastupljena šifrarnikom, dodjeljuje joj se sljedeći redni broj.
(6) Redni broj određuje Ministarstvo po redoslijedu otvaranja registarskog uloška počev od 01.
(7) Sastavni dio ovog Pravilnika je šifrarnik iz stavka (4) ovog članka.

Članak 10.
(Zbirka isprava)

(1) U Registar upisuju se sportske organizacije koje su propisane člankom 2. stavak (1) ovog Pravilnika.
(2) Zbirka isprava vodi se za svaku sportsku organizaciju uvedenu u Registar.
(3) Na omotu zbirke isprava upisuje se naziv sportske organizacije i registarski broj pod kojim je uvedena u Registar.
(4) Zbirka isprava sadrži: zahtjev za uvođenje u Registar, odnosno za uvođenje promjena, ovjeren statut odnosno izmjene i dopune statuta, zapisnik o radu i odlukama nadležnog tijela, odluke entitetskih sportskih saveza o dragovoljnom udruživanju u sportski savez na razini Bosne i Hercegovine sukladno članku 22. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini, osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje, rješenje o upisu u registar udruga i fondacija Ministarstva pravde, i rješenje o uvođenju u registar sportskih organizacija na razini BiH.
(5) Zbirke isprava propisane ovim Pravilnikom čuvaju se trajno.
(6) Podaci upisani u Registar vođeni elektronički, jednom tjedno upisuju se u Registar koji se vodi u pisanom obliku kao sigurnosna preslika, na način utvrđen u članku 7. i 8. ovog Pravilnika.
(7) Osoba ovlaštena za vođenje Registra dužna je čuvati Registar i zbirku isprava kako bi ih zaštitio od zlouporabe, oštećenja i uništenja.

Članak 11.
(Način vođenja Registra)

(1) Registar se vodi elektronički i u pisanom obliku.
(2) Pod pisanim oblikom vođenja Registra podrazumijeva se upis sportskih organizacija u tvrdo koričenu knjigu formata B3 na čijoj se naslovnoj stranici upisuje naziv: Ministarstvo civilnih poslova BiH - Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih osoba u području sporta na razini Bosne i Hercegovine, i oznaka knjige.
(3) Uz Registar vodi se zbirka isprava sukladno članku 10. ovog Pravilnika.

Članak 12.
(Uvid u Registar)

(1) Registar sportskih organizacija je javan.
(2) Svaka osoba ima pravo uvida u podatke upisane u Registar i zbirku isprava propisanu ovim Pravilnikom, osim uvida u osobne podatke osoba ovlaštenih za zastupanje sportske organizacije.
(3) Uvid u Registar i zbirku isprava obavlja se uz prisustvo osobe zadužene za vođenje Registra.
(4) Prepisivanje podataka iz zbirke isprava može se izuzetno dopustiti osobi koja ima pravni interes.

POGLAVLJE IV. PRAVNI LIJEKOVI

Članak 13.
(Pravni lijekovi)

(1) Protiv rješenja Ministarstva može se uložiti žalba u roku od 15 dana od dana prijema rješenja.
(2) Žalba se podnosi Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Članak 14.
(Primjena Zakona o upravnom postupku)

Na sve ono što nije regulirano ovim Pravilnikom primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16).

POGLAVLJE V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 15.
(Stavljanje ranijeg propisa izvan snage)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje važiti Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih osoba u području sporta na razini Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 104/08).

Članak 16.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

ŠIFRARNIK

Ovim šifrarnikom utvrđuje se način formiranja registarskog broja sportskih organizacija na razini BiH pod kojima se upisuju u Registar sportskih organizacija na razini BiH i predstavlja temelj za jedinstvenu bazu podataka.

1.	Jedinstveni klasifikacijski znak Ministarstva civilnih poslova BiH	___
2.	Vrsta sporta kojom se bavi sportska organizacija na razini BiH:	
-	aikido	01
-	atletika	02
-	automobilizam	03
-	badminton	04
-	biciklizam	05
-	bilijar	06
-	bob	07
-	boćanje	08
-	bridž	09
-	bodibilding i fitnes	10
-	boks	11
-	cheerleading	12
-	dizanje tegova	13
-	džudo	14
-	điu đica	15
-	nogomet	16
-	gimnastika	17
-	go	18
-	golf	19
-	hokej	20
-	hrvanje	21
-	jedrenje	22
-	kanu	23
-	karate	24
-	karling	25
-	kik boks	26
-	klizanje	27
-	konjički sport	28
-	košarka	29
-	kuglanje	30
-	kung fu/vušu	31
-	mačevanje	32
-	motociklizam	33
-	misaone igre	34
-	odbojka	35
-	planinarstvo	36
-	plivanje	37
-	ronilaštvo	38
-	ragbi	39
-	planinarstvo	40
-	rukomet	41
-	sankanje	42
-	skijanje	43
-	sportski ples	44
-	sportska rekeracija	45
-	sportski ribolov	46
-	stoni tenis	47
-	streličarstvo	48
-	streljaštvo	49
-	šah	50
-	tekvon do	51
-	tenis	52
-	triatlon i moderni pentatlon	53
-	sveučilišni sport	54

Broj 11-07-11-153/17
Studenoga 2017. godine
Sarajevo

Ministar
Dr. sci. **Adil Osmanović**, v. r.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA

ZAHTJEV

ZA UVOĐENJE U REGISTAR SPORTSKIH ORGANIZACIJA
NA RAZINI BIH

Podnosi:

1.	**Naziv sportske organizacije na razini BiH (sjedište, adresa i broj telefona)**
2.	**Datum održavanja osnivačke skupštine**
3.	**Osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje (ime, prezime, funkcija, adresa stanovanja)**
4.	**Ciljevi osnivanja sportske organizacije na razini BiH**
5.	**Vrsta sportske aktivnosti i djelatnosti**
6.	**Područje djelovanja**
7.	**Način stjecanja sredstava**
8.	**Stručni kadar (broj, zvanje, selekcije sa kojom rade)**
9.	**Gospodarska djelatnost kojom se sportska organizacija bavi**

Prilog: 1. Odluka entitetskih sportskih saveza o dobrovoljnom udruživanju u sportski savez na razini Bosne i Hercegovine u skladu sa člankom 22. Zakona o sportu u Bosni i Hercegovini
2. Zapisnik sa osnivačke skupštine
3. Statut
4. Rješenje o upisu u registar Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine

Broj:
Datum: M.P. _____
(ime, prezime i potpis ovlaštene osobe)

Obrazac broj 1 – Zahtjev za upis u sportski registar sportskih orgnizacija na razini BiH

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA

ZAHTJEV

ZA UPIS PROMJENA U REGISTAR

Podnosi:

1.	**Naziv sportske organizacije na razini BiH (sjedište, adresa i broj telefona)**	**Registarski broj Ministarstva**

2.	**Vrste izmjena i dopuna:**

Prilog: 1. Zapisnik sa skupštine,
2. Novi statut ili njegove izmjene i dopune
3. Odluka o promjeni nadležnog tijela sportske organizacije
4. Rješenje o upisu promjena Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine

Broj:
Datum: M.P. _____
(ime, prezime i potpis ovlaštene osobe)

Obrazac broj 2 – Zahtjev za upis promjena u registar

АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1318

На основу члана 8 став 2 тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПШТЕЊЕ
О ПРОСЈЕЧНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ БРУТО ПЛАТИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ОКТОБАР 2017. ГОДИНЕ

1. Просјечна мјесечна бруто плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за октобар 2017. године износи 1.325 КМ.

Број 10-43-7-1-1775-1-2/17
14. децембра 2017. године
Сарајево

Директор
Мр **Велимир Јукић**, с. р.

Na osnovu člana 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

SAOPĆENJE
O PROSJEČNOJ MJESEČNOJ BRUTO PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA OKTOBAR 2017. GODINE

1. Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za oktobar 2017. godine iznosi 1.325 KM.

Broj 10-43-7-1-1775-1-2/17
14. decembra 2017. godine
Sarajevo

Direktor
Mr. sc. **Velimir Jukić**, s. r.

Na temelju članka 8. stavak 2. točka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

PRIOPĆENJE
O PROSJEČNOJ MJESEČNOJ BRUTO PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA LISTOPAD 2017. GODINE

1. Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za listopad 2017. godine iznosi 1.325 KM.

Broj 10-43-7-1-1775-1-2/17
14. prosinca 2017. godine
Sarajevo

Ravnatelj
Mr. sc. **Velimir Jukić**, v. r.

1319

На основу члана 7 став 2 Закона о платама и накнадама у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 50/08) и члана 8 став 2 тачка х) Закона о статистици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 26/04 и 42/04), Агенција за статистику Босне и Херцеговине објављује

САОПШТЕЊЕ
О ПРОСЈЕЧНОЈ ИСПЛАЋЕНОЈ МЈЕСЕЧНОЈ НЕТО ПЛАТИ ЗАПОСЛЕНИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ОКТОБАР 2017. ГОДИНЕ

1. Просјечна исплаћена мјесечна нето плата по запосленом остварена у Босни и Херцеговини за октобар 2017. године износи 853 КМ.

Број 10-43-7-1-1775-1-2/17
14. децембра 2017. године
Сарајево

Директор
Мр **Велимир Јукић**, с. р.

Na osnovu člana 7. stav 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i člana 8. stav 2. tačka h) Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

SAOPĆENJE
O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA OKTOBAR 2017. GODINE

1. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za oktobar 2017. godine iznosi 853 KM.

Broj 10-43-7-1-1775-1-2/17
14. decembra 2017. godine
Sarajevo

Direktor
Mr. sc. **Velimir Jukić**, s. r.

Na temelju članka 7. stavak 2. Zakona o plaćama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 50/08) i članka 8. stavak 2. točka h Zakona o statistici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04), Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje

PRIOPĆENJE
O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO PLAĆI ZAPOSLENIH U BOSNI I HERCEGOVINI ZA LISTOPAD 2017. GODINE

1. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Bosni i Hercegovini za listopad 2017. godine iznosi 853 KM.

Broj 10-43-7-1-1775-1-2/17
14. prosinca 2017. godine
Sarajevo

Ravnatelj
Mr. sc. **Velimir Jukić**, v. r.

УДРУЖЕЊЕ ФИЛМСКЕ ИНДУСТРИЈЕ

1320

Temeljem Rješenja Instituta za intelektualno vlasništvo BiH (Institut), broj 03-47-5-288-21/16GM od 04.01.2017. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 14/17) i članka 30. Statuta Udruge Filmske Industrije iz Kiseljaka (Kolektivna organizacija UFI), a u vezi s člankom 30. Zakon o autorskom i srodnim pravima u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 63/10), te člankom 2., člankom 3. stavak (1) točka a) i d), člankom 4. stavak (2) točka c), člankom 23. stavak (1) i (3) i člankom 26. Zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 63/10), Upravni odbor UFI, na svom zasjedanju održanom 18.12.2017. godine u Kiseljaku, usvojio je i donosi sljedeću

ODLUKU
O PRIVREMENOJ TARIFI ZA KABELSKO REEMITIRANJE AUDIOVIZUALNIH AUTORSKIH DJELA U BiH

Članak 1.
(Predmet)

Ovom Privremenom tarifom (Tarifa) se određuju visina i način izračuna Naknade koju svaki pojedini obveznik mora platiti Kolektivnoj organizaciji UFI za uporabu/korištenje autorskih djela iz njezinog repertoara, odnosno za kabelsko reemitiranje audiovizualnih autorskih djela (AV djela) u Bosni i Hercegovini.

Članak 2.
(Obveznici)

Obveznik je svaki subjekt koji vrši kabelsko reemitiranje AV djela na teritoriju BiH (Korisnik).

Članak 3.
(Visina Naknade)

Vrijednost boda u obračunu Naknade za kabelsko reemitiranje AV djela iznosi 0,01 KM.

Članak 4.
(Način izračuna Naknade)

Iznos Naknade koju je svaki pojedini Korisnik dužan platiti Kolektivnoj organizaciji UFI se izračunava primjenom iznosa vrijednosti boda iz prethodnog članka na Osnovicu za obračun.

Osnovicu za obračun Naknade se dobiva iz ukupnog broja pretplatnika i ukupnog broja reemitiranih TV kanala koje Korisnik ima u jednom Obračunskom periodu.

Obračunski period je 1 (jedan) kalendarski mjesec.

Iznos Naknade se utvrđuje za svaki Obračunski period posebice, a izračunava se po formuli:

IN = BP · KBK · VB

Gdje je:

- **IN** (iznos Naknade) = ukupan iznos Naknade za određeni Obračunski period;
- **BP** (broj pretplatnika) = ukupan broj pretplatnika Korisnika u tom Obračunskom periodu;
- **KBK** (koeficijent broja kanala) = ukupan broj TV kanala koje Korisnik reemitira u tom Obračunskom periodu;
- **VB** (vrijednost boda) = iznos vrijednosti boda za kabelsko reemitiranje iz članka 3. ove Tarife.

Na tako dobiveni iznos se dodaje PDV.

Članak 5.
(Minimalni iznos Naknade)

Iznos Naknade po 1 (jednom) Pretplatniku za 1 (jedan) Obračunski period ni u kojem slučaju ne može biti niži od 0,60 KM bez uračunatog PDV.

Članak 6.
(Primjena i važenje)

Privremena tarifa se primjenjuje jednako prema svim istovrsnim Korisnicima AV djela iz repertoara Kolektivne organizacije UFI i odnosi se na cjelokupan period u kojem je Kolektivna organizacija dozvolom Instituta bila ovlaštena obavljati poslove kolektivnog ostvarivanja prava u vezi s kabelskim reemitiranjem AV djela.

Pri prijenosu neisključivog prava kabelskog reemitiranja AV djela sa Kolektivne organizacije UFI na Korisnike, ova Privremena tarifa će se tumačiti u smislu članka 142. Zakona o obveznim/obligacijskim odnosima.

Privremena tarifa će se primjenjivati do zaključenja kolektivnog ugovora iz članka 24. Zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava u BiH, ili do njenog opoziva od strane UFI.

Članak 7.
(Objavljivanje)

Ova Privremena tarifa će se objaviti u "Službenom glasniku BiH" i na službenoj stranici UFI.

Sve eventualne izmjene, dopune ili opoziv Privremene tarife će se objaviti na isti način i u istom obliku kao što je i sama Privremena tarifa.

Udruga filmske industrije
Predsjednik
Upravnog odbora
Antonio Beus, v. r.

Broj 01-18-12/17
18. prosinca 2017. godine

(Sl-1478/17-G)

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1321

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 1608/15**, рјешавајући апелацију **Мирзе Устамујића**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – Пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 6. децембра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Мирзе Устамујића** поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 070420 12 Гж од 6. фебруара 2015. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 070420 09 П од 24. октобра 2011. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Мирза Устамујић (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева, којег заступа Аида Хазнадаревић, адвокат из Сарајева, поднио је 3. априла 2015. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 П 070420 12 Гж од 6. фебруара 2015. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број 65 0 П 070420 09 П од 24. октобра 2011. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и Општине Стари Град Сарајево, коју заступа Правобранилаштво Општине Стари Град (у даљњем тексту: Правобранилаштво), затражено је 10. октобра 2017. године да доставе одговор на апелацију.

3. Кантонални суд и Општински суд су у периоду од 27. октобра до 2. новембра 2017. године доставили одговоре на апелацију, док Правобранилаштво није доставило одговор на апелацију у остављеном року.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин.

5. Пресудом Општинског суда број 65 0 П 070420 09 П од 24. октобра 2011. године, донесеном по апелантовој тужби против Општине Стари Град Сарајево (у даљњем тексту: тужена), одбијен је апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се утврди да је апелант прије 6. децембра 2000. године стекао статус носиоца станарског права на стану који се налази у Улици Петракијина број 2/II у Сарајеву, прецизније означен у изреци пресуде (у даљњем тексту: предметни стан), "чији је носилац права располагања тужена Општина Стари Град Сарајево", тако да апелант на основу предметне пресуде има сва права и обавезе који припадају носиоцима станарског права, као и апелантов захтјев за накнаду трошкова поступка.

6. У образложењу пресуде Општински суд је, између осталог, навео да је апелант свој тужбени захтјев заснивао на тврдњи да предметни стан користи континуирано и неометано од маја 1992. године без правног основа, па је предложио да суд у складу са чланом 30 Закона о стамбеним односима утврди да је прије 6. децембра 2000. године стекао статус носиоца станарског права на предметном стану. Надаље, Општински суд је образложио да је на основу проведених доказа, те њиховом оцјеном, у смислу члана 8 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП), неспорно утврђено да је носилац станарског права на предметном стану била Џевада Џиндо, која је умрла током 1993. године, те да је Рјешењем Управе за стамбена питања Кантона Сарајево (у даљњем тексту: Управа) број 14/10372-5344/96 од 11. јуна 1997. године предметни стан додијељен на привремено коришћење апелантовом оцу Хајрудину Устамујићу.

7. Такође је неспорно утврђено да је апелантов отац Хајрудин Устамујић као носилац станарског права поднио захтјев за повратак стана у Улици Ослободилаца број 18 у Сарајеву, те да му је Рјешењем Управе број 23-04/III-23-274/02 од 30. маја 2003. године потврђен статус носиоца станарског права и дозвољено враћање тог стана у посјед у којем је становао 30. априла 1991. године. Такође је утврђено да је апелантов отац 4. марта 2000. године поднио захтјев за откуп власнику тог стана (предузеће "Šipad Export Import" д.д. Сарајево). Поред тога, утврђено је да је Рјешењем Управе број 23-04/1-23-49/05 од 29. августа 2006. године потврђено да је власник предметног стана такође предузеће "Šipad Export Import" д.д. Сарајево којем се дозвољава враћање предметног стана на располагање. Истим рјешењем апелантовом оцу је утврђен престанак привременог коришћења предметног стана који је дужан напустити у року од 15 дана од дана достављања рјешења, слободан од лица и ствари. Општински суд је такође навео да је потврдом-изјавом о заједничком домаћинству од 10. октобра 2006. године неспорно утврђено да је апелант био члан домаћинства свог оца Хајрудина Устамујића у периоду коришћења предметног стана.

8. Општински суд је надаље констатовао да је међу парничним странкама било спорно ко је власник предметног стана и ко има право располагања на предметном стану. Општински суд је у вези с тим образложио да је одлучујући о приговору недостатка пасивне легитимације на страни тужене, а на основу доказа у спису, и то рјешења Управе од 29. августа 2006. године којим је потврђено да је предузеће "Šipad Export Import" д.д. Сарајево власник предметног стана и којем је стан враћен на располагање у складу с одредбом члана 5 Закона о враћању, додјели и продаји станова, те акта Агенције за приватизацију број 03-19-597-1/10 од 15. априла 2010. године којим је потврђено да предузеће "Šipad Export Import" д.д. Сарајево није приватизовано и да има право располагања са станом, закључио да тужена није власник предметног стана, те да не може бити учесник у предметном поступку. Стога је Општински суд истакнути приговор недостатка пасивне легитимације на страни тужене оцијенио основаним, те је у цијелости одбио апеланта с постављеним тужбеним захтјевом.

9. Одлучујући о апелантовој жалби, Кантонални суд је донио Пресуду број 65 0 П 070420 12 Гж од 6. фебруара 2015. године којом је жалба одбијена и првостепена пресуда потврђена. У образложењу пресуде Кантонални суд је навео да је након испитивања првостепене пресуде у границама навода из апелантове жалбе и по службеној дужности, све у складу с одредбом члана 221 ЗПП, закључио да апелантова жалба није основана тако да је у цијелости подржао став првостепеног суда. Наиме, Кантонални суд је образложио да је првостепени суд правилно поступио када је, рјешавајући о приговору недостатка пасивне легитимације на страни тужене, на основу проведених доказа, и то података које је доставила Агенција за приватизацију број 03-19-597-1/10 од 15. априла 2010. године који се односе на својинску структуру капитала "Šipad Export Import" д.д. Сарајево, утврдио да дио капитала у износу од 67% од укупног капитала наведеног предузећа представља државни капитал који ће бити приватизован методом тендера. Кантонални суд је закључио да из достављених података неспорно произлази да је рјешењем наведене агенције одобрен програм приватизације и почетног биланса предузећа "Šipad Export Import" д.д. Сарајево као власника предметног стана, али је истовремено, како наводи Кантонални суд, јасно потврђено да наведено предузеће није приватизовано до подношења тужбе, нити до дана када су подаци достављени, те да као власник располаже предметним станом. С обзиром на наведено, Кантонални суд је закључио да је првостепени суд правилно оцијенио приговор о недостатку пасивне легитимације који је истакла тужена јер у предметном поступку на страни туженог као пасивно легитимисаног учесника у поступку може бити власник предметног стана, тј. "Šipad Export Import" д.д. Сарајево. Кантонални суд је на крају закључио да је, супротно апелантовим жалбеним наводима, првостепени суд правилно поступио када није изводио доказе ради утврђења да је апелант од маја 1992. године предметни стан неометано користио без правног основа, те да ли у вези с предметним станом испуњава услове из члана 30 ст. 1, 2 и 7 Закона о стамбеним односима, већ је правилном примјеном одредаба Закона о враћању, додјели и продаји станова одбио апеланта с постављеним тужбеним захтјевом.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђена права из чл. II/3е), ф) и к) и II/4 Устава Босне и Херцеговине, те чл. 6, 8 и 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), као и право из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду наведених права апелант види у погрешној и произвољној примјени процесних и материјалних права. Сматра да је произвољан став редовних судова када су прихватили приговор пасивне легитимације те, позивајући се на рјешење Агенције за приватизацију у ФБиХ, закључује да предметни стан није могао бити враћен на располагање предузећу "Šipad Export Import" д.д. Сарајево. Апелант сматра да има право на предметни стан јер је

становао с носиоцем станарског права Цевадом Циндо, а касније послије њене смрти предметни стан је наставио да користи као свој дом неометано од тужене и власника стана. Наводи да судови у поступку нису утврђивали да је апелант након смрти носиоца станарског права предметни стан несметано користио, те да је "био легални корисник предметног стана више од 18 година". Сматра да испуњава услове за стицање станарског права у складу с одредбама члана 30 Закона о стамбеним односима јер до 6. децембра 2000. године нико није покренуо поступак пред надлежним органима за његово исељење.

б) Одговор на апелацију

11. Кантонални суд је навео да у цијелости остаје при образложењу своје одлуке, те да у предметном поступку није дошло до кршења уставних права на која се апелант позивао у апелацији.

12. Општински суд је навео да је одлука тог суда правилна и законита, те предлаже да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

13. **Закон о парничном поступку ФБиХ** ("Службене новине ФБиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 7. став 1.

(1) Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изводе доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

Члан 123.

Свака странка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.

Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.

Члан 126.

Ако суд на основу оцјене изведених доказа не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању те чињенице закључиће примјеном правила о терету доказивања.

14. **Закон о стамбеним односима** ("Службени лист СРБиХ" бр. 14/84, 12/87 и 36/89, те "Службене новине ФБиХ" бр. 11/98, 38/98, 12/99 и 19/99) у релевантном дијелу гласи:

Члан 30.

(1) Ако се неко лице незаконито усели у стан у друштвеној својини или се усели у заједничке просторије у згради свако може дати иницијативу, а заинтересовано лице захтјев стамбеном органу, за покретање поступка за његово исељење.

(2) На основу захтијева или по службеној дужности стамбени орган ће донијети рјешење о испражњењу стана односно просторија ако од дана незаконитог усељења до покретања поступка није протекло више од три године.

(...)

(7) Протеком рока из става 2. овог члана не искључује се право даваоца стана на коришћење да захтијева испражњење стана односно заједничких просторија код надлежног суда у року од даљњих пет година.

15. У **Закону о враћању, додјели и продаји станова** ("Службене новине Федерације БиХ" број 28/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 5.

Захтјев за враћање стана на располагање подноси давалац стана на коришћење органу надлежном за стамбене послове у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Давалац стана на коришћење може поднијети један захтјев за враћање свих станова који се налазе на подручју једне општине.

Надлежни орган из става 1. овог члана доноси одлуку о враћању стана на располагање даваоцу стана на коришћење у року од 30 дана од дана пријема захтјева.

Станови се даваоцу стана на коришћење враћају слободни од лица и ствари.

Члан 7.

Давалац стана на коришћење становима враћеним рјешењем надлежног органа располаже на начин да станове додијели по сљедећем приоритету:

- породицама својих радника погинулих у одбрамбено-ослободилачком рату;

- својим радницима - ратним војним инвалидима и инвалидима рада;

(...)

Додјела станова врши се на основу ранг-листе утврђене на приједлог синдиката даваоца, а у складу са важећим правилником односно општим актом.

VI. Допустивост

16. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

18. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 65 0 П 070420 12 Гж од 6. фебруара 2015. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 4. марта 2015. године, а апелација је поднесена 3. априла 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

19. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

20. Апелант побија наведене пресуде тврдећи да су му оспореним пресудама донесеним у парничном поступку прекршена права из чл. II/3е), ф) и к) и II/4 Устава Босне и Херцеговине, односно право из чл. 6, 8 и 14 Европске конвенције, као и право из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

21. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

22. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом (...).

23. Уставни суд запажа да се предметни поступак односи на апелантов захтјев за утврђивање станарског права на предметном стану на основу одредаба ЗСО па, подржавајући своју већ установљену праксу (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *АП 340/06* од 5. априла 2007. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 70/07, доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), закључује да се ради о предмету грађанскоправне природе из чега произлази да апелант у предметном поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

24. У вези с апелационим наводима којим се указује на произвољну примјену права, Уставни суд подсјећа да према пракси Европског суда и Уставног суда задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

25. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивно-правне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница тако и примјене релевантних позитивно-правних прописа (види Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка правичном поступку (види Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се постављају, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени материјалног права.

26. Уставни суд запажа да су редовни судови, одлучујући о апелантовом тужбеном захтјеву усмјереном према туженој, сагласно одбили тужбени захтјев као неоснован, при чему је дато образложење које у околностима конкретног случаја не оставља утисак произвољности. Уставни суд, прије свега, запажа да су редовни судови, на основу утврђеног чињеничног стања и тужбеног захтјева усмјереног према туженој закључили да у поступку на страни пасивно легитимисаног туженог може бити само власник предметног стана, дакле "Šipad Export Import" д.д. Сарајево. Стога, имајући у виду истакнути приговор недостатка пасивне легитимације на страни тужене који је материјалноправне природе, редовни судови су закључили да је наведени приговор основан с обзиром на то да је неспорно утврђено да тужена није власник, нити давалац предметног стана на коришћење и да самим тим не може бити учесник у поступку, због чега је апелантов тужбени захтјев и одбијен као неоснован. С тим у вези, Уставни суд запажа да у околностима конкретног случаја произлази да су редовни судови имали јединствен став заснован на рјешењу Управе од 29. августа 2006. године и акту Агенције за приватизацију од 15. априла 2010. године из којих произлази да је предметни стан сходно одредбама члана 5 Закона о враћању, додјели и продаји станова враћен "Šipad Export Import" д.д. Сарајево као власнику и носиоцу права располагања на предметном стану.

27. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да су редовни судови, кроз оспорене одлуке, задовољили стандарде права на правично суђење. Редовни судови су, одлучујући о апелантовом тужбеном захтјеву у границама како га је апелант поставио према туженој, пазећи по службеној дужности на правилну примјену материјалног и процесног права које се односи на страначку способност, позивајући се при томе на релевантне одредбе ЗПП, Закона о стамбеним односима и Закона о враћању, додјели и продаји станова, навели јасне и аргументоване разлоге у вези с неоснованошћу апелантовог тужбеног захтјева. Стога, Уставни суд сматра да су редовни судови дали детаљна и јасна образложења која се не могу сматрати произвољним.

28. Уставни суд закључује да оспореним одлукама није прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на имовину и право на дом

29. Апелант сматра да су му оспореним одлукама повријеђена и права из члана II/3ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 8 Европске конвенције, као и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Уставни суд запажа да апелант кршење ових права, у суштини, веже за погрешну примјену материјалног и процесног права, што је Уставни суд већ образложио приликом разматрања права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу његових права из члана II/3ф) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 8 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, такође, неосновани.

Забрана дискриминације

30. Апелант сматра да му је прекршено право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције. У вези с тим, Уставни суд примјећује да се апелант није изјаснио у вези с којим правом сматра да је дискриминисан, али да из навода апелације произлази да сматра да је дискриминисан у односу на право на правично суђење, право на дом и право на имовину. Међутим, с обзиром на закључке Уставног суда у вези с правом на правично суђење, правом на дом и правом на имовину, те имајући у виду да апелант, осим паушалних навода, није понудио аргументе, ни доказе који би указивали

на вјероватноћу да је дискриминисан, Уставни суд сматра да су апелантови наводи о кршењу члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење, правом на дом и правом на имовину неосновани.

VIII. Закључак

31. Уставни суд закључује да не постоји кршење права на правично суђење из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када редовни судови у оспореним одлукама нису произвољно примијенили материјално право у односу на недостатак пасивне легитимације на страни тужене, о чему су дали детаљно и јасно образложење које Уставни суд не сматра произвољним.

32. Уставни суд закључује да нема повреде права на дом и имовину из члана II/3ф) и к) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант кршење тих права везује за произвољну примјену процесног и материјалног права, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

33. Уставни суд закључује да у односу на апеланта није прекршена забрана дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење, правом на дом и правом на имовину јер апелант није понудио доказе и аргументе који би указивали на вјероватноћу да је апелант био различито третиран у односу на друга лица у идентичној ситуацији.

34. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

35. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1608/15**, rješavajući apelaciju **Mirze Ustamujića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 6. decembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Mirze Ustamujića** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. februara 2015. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 070420 09 P od 24. oktobra 2011. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Mirza Ustamujić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Aida Haznadarević, advokat iz Sarajeva, podnio je 3. aprila 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. februara 2015. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 070420 09 P od 24. oktobra 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Općine Stari Grad Sarajevo, koju zastupa Pravobranilaštvo Općine Stari Grad (u daljnjem tekstu: Pravobranilaštvo), zatraženo je 10. oktobra 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud i Općinski sud su u periodu od 27. oktobra do 2. novembra 2017. godine dostavili odgovore na apelaciju, dok Pravobranilaštvo nije dostavilo odgovor na apelaciju u ostavljenom roku.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 65 0 P 070420 09 P od 24. oktobra 2011. godine, donesenom po apelantovoj tužbi protiv Općine Stari Grad Sarajevo (u daljnjem tekstu: tužena), odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je apelant prije 6. decembra 2000. godine stekao status nosioca stanarskog prava na stanu koji se nalazi u Ulici Petrakijina broj 2/II u Sarajevu, preciznije označen u izreci presude (u daljnjem tekstu: predmetni stan), "čiji je nosilac prava raspolaganja tužena Općina Stari Grad Sarajevo", tako da apelant na osnovu predmetne presude ima sva prava i obaveze koji pripadaju nosiocima stanarskog prava, kao i apelantov zahtjev za naknadu troškova postupka.

6. U obrazloženju presude Općinski sud je, između ostalog, naveo da je apelant svoj tužbeni zahtjev zasnivao na tvrdnji da predmetni stan koristi kontinuirano i neometano od maja 1992. godine bez pravnog osnova, pa je predložio da sud u skladu sa članom 30. Zakona o stambenim odnosima utvrdi da je prije 6. decembra 2000. godine stekao status nosioca stanarskog prava na predmetnom stanu. Nadalje, Općinski sud je obrazložio da je na osnovu provedenih dokaza, te njihovom ocjenom, u smislu člana 8. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), nesporno utvrđeno da je nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu bila Dževada Džindo, koja je umrla tokom 1993. godine, te da je Rješenjem Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava) broj 14/10372-5344/96 od 11. juna 1997. godine predmetni stan dodijeljen na privremeno korištenje apelantovom ocu Hajrudinu Ustamujiću.

7. Također je nesporno utvrđeno da je apelantov otac Hajrudin Ustamujić kao nosilac stanarskog prava podnio zahtjev za povrat stana u Ulici Oslobodilaca broj 18 u Sarajevu, te da mu je Rješenjem Uprave broj 23-04/III-23-274/02 od 30. maja 2003. godine potvrđen status nosioca stanarskog prava i dozvoljeno vraćanje tog stana u posjed u kojem je stanovao 30. aprila 1991. godine. Također je utvrđeno da je apelantov otac 4. marta 2000. godine podnio zahtjev za otkup vlasniku tog stana (preduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo). Pored toga, utvrđeno je da je Rješenjem Uprave broj 23-04/1-23-49/05 od 29. augusta 2006. godine potvrđeno da je vlasnik predmetnog stana također preduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo kojem se dozvoljava vraćanje predmetnog stana na raspolaganje. Istim rješenjem apelantovom ocu je utvrđen prestanak privremenog korištenja predmetnog stana koji je dužan napustiti u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja, slobodan od lica i stvari. Općinski sud je također naveo da je potvrdom-izjavom o zajedničkom domaćinstvu od 10. oktobra 2006. godine nesporno

utvrđeno da je apelant bio član domaćinstva svog oca Hajrudina Ustamujića u periodu korištenja predmetnog stana.

8. Općinski sud je nadalje konstatirao da je među parničnim strankama bilo sporno ko je vlasnik predmetnog stana i ko ima pravo raspolaganja na predmetnom stanu. Općinski sud je u vezi s tim obrazložio da je odlučujući o prigovoru nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene, a na osnovu dokaza u spisu, i to rješenja Uprave od 29. augusta 2006. godine kojim je potvrđeno da je preduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo vlasnik predmetnog stana i kojem je stan vraćen na raspolaganje u skladu s odredbom člana 5. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova, te akta Agencije za privatizaciju broj 03-19-597-1/10 od 15. aprila 2010. godine kojim je potvrđeno da preduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo nije privatizirano i da ima pravo raspolaganja sa stanom, zaključio da tužena nije vlasnik predmetnog stana, te da ne može biti učesnik u predmetnom postupku. Stoga je Općinski sud istaknuti prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene ocijenio osnovanim, te je u cijelosti odbio apelanta s postavljenim tužbenim zahtjevom.

9. Odlučujući o apelantovoj žalbi, Kantonalni sud je donio Presudu broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. februara 2015. godine kojom je žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je nakon ispitivanja prvostepene presude u granicama navoda iz apelantove žalbe i po službenoj dužnosti, sve u skladu s odredbom člana 221. ZPP, zaključio da apelantova žalba nije osnovana tako da je u cijelosti podržao stav prvostepenog suda. Naime, Kantonalni sud je obrazložio da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je, rješavajući o prigovoru nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene, na osnovu provedenih dokaza, i to podataka koje je dostavila Agencija za privatizaciju broj 03-19-597-1/10 od 15. aprila 2010. godine koji se odnose na vlasničku strukturu kapitala "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo, utvrdio da dio kapitala u iznosu od 67% od ukupnog kapitala navedenog preduzeća predstavlja državni kapital koji će biti privatiziran metodom tendera. Kantonalni sud je zaključio da iz dostavljenih podataka nesporno proizlazi da je rješenjem navedene agencije odobren program privatizacije i početnog bilansa preduzeća "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo kao vlasnika predmetnog stana, ali je istovremeno, kako navodi Kantonalni sud, jasno potvrđeno da navedeno preduzeće nije privatizirano do podnošenja tužbe, niti do dana kada su podaci dostavljeni, te da kao vlasnik raspolaže predmetnim stanom. S obzirom na navedeno, Kantonalni sud je zaključio da je prvostepeni sud pravilno ocijenio prigovor o nedostatku pasivne legitimacije koji je istakla tužena jer u predmetnom postupku na strani tuženog kao pasivno legitimiranog učesnika u postupku može biti vlasnik predmetnog stana, tj. "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo. Kantonalni sud je na kraju zaključio da je, suprotno apelantovim žalbenim navodima, prvostepeni sud pravilno postupio kada nije izvodio dokaze radi utvrđenja da je apelant od maja 1992. godine predmetni stan neometano koristio bez pravnog osnova, te da li u vezi s predmetnim stanom ispunjava uvjete iz člana 30. st. 1, 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima, već je pravilnom primjenom odredaba Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova odbio apelanta s postavljenim tužbenim zahtjevom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena prava iz čl. II/3.e), f) i k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 6, 8. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i pravo iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni procesnih i materijalnih prava. Smatra da je proizvoljan stav redovnih sudova kada su prihvatili prigovor pasivne legitimacije te, pozivajući se na rješenje Agencije za privatizaciju u FBiH, zaključuje da predmetni stan nije mogao biti vraćen na raspolaganje preduzeću "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo. Apelant smatra da ima pravo na predmetni stan jer je stanovao s nosiocem stanarskog prava Dževadom Džindo, a kasnije poslije njene smrti predmetni stan je nastavio koristiti kao svoj dom neometano od tužene i vlasnika stana. Navodi da sudovi u postupku nisu utvrđivali da je apelant nakon smrti nosioca stanarskog prava predmetni stan nesmetano koristio, te da je "bio legalni korisnik predmetnog stana više od 18 godina". Smatra da ispunjava uvjete za stjecanje stanarskog prava u skladu s odredbama člana 30. Zakona o stambenim odnosima jer do 6. decembra 2000. godine niko nije pokrenuo postupak pred nadležnim organima za njegovo iseljenje.

b) Odgovor na apelaciju

11. Kantonalni sud je naveo da u cijelosti ostaje pri obrazloženju svoje odluke, te da u predmetnom postupku nije došlo do kršenja ustavnih prava na koja se apelant pozivao u apelaciji.

12. Općinski sud je naveo da je odluka tog suda pravilna i zakonita, te predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

13. **Zakon o parničnom postupku FBiH** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 7. stav 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo cijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Član 123.

Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 126.

Ako sud na osnovu ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću utvrditi neku činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

14. **Zakon o stambenim odnosima** ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 12/87 i 36/89, te "Službene novine FBiH" br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99) u relevantnom dijelu glasi:

Član 30.

(1) Ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenoj svojini ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice zahtjev stambenom organu, za pokretanje postupka za njegovo iseljenje.

(2) Na osnovu zahtijeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ će donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine.

(...)

(7) Protekom roka iz stava 2. ovog člana ne isključuje se pravo davaoca stana na korišćenje da zahtijeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku od daljnjih pet godina.

15. U **Zakonu o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova** ("Službene novine Federacije BiH" broj 28/05) relevantne odredbe glase:

Član 5.

Zahtjev za vraćanje stana na raspolaganje podnosi davalac stana na korištenje organu nadležnom za stambene poslove u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Davalac stana na korištenje može podnijeti jedan zahtjev za vraćanje svih stanova koji se nalaze na području jedne općine.

Nadležni organ iz stava 1. ovog člana donosi odluku o vraćanju stana na raspolaganje davaocu stana na korištenje u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva.

Stanovi se davaocu stana na korištenje vraćaju slobodni od lica i stvari.

Član 7.

Davalac stana na korištenje stanovima vraćenim rješenjem nadležnog organa raspolaže na način da stanove dodijeli po sljedećem prioritetu:

- porodicama svojih radnika poginulih u odbrambeno-oslobodilačkom ratu;

- svojim radnicima - ratnim vojnim invalidima i invalidima rada;

(...)

Dodjela stanova vrši se na osnovu rang-liste utvrđene na prijedlog sindikata davaoca, a u skladu sa važećim pravilnikom odnosno općim aktom.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

18. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. februara 2015. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 4. marta 2015. godine, a apelacija je podnesena 3. aprila 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

19. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu osporenim presudama donesenim u parničnom postupku prekršena prava iz čl. II/3.e), f) i k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno pravo iz čl. 6, 8. i 14. Evropske konvencije, kao i pravo iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

21. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

22. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom (...).

23. Ustavni sud zapaža da se predmetni postupak odnosi na apelantov zahtjev za utvrđivanje stanarskog prava na predmetnom stanu na osnovu odredaba ZSO pa, podržavajući svoju već ustanovljenu praksu (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 340/06* od 5. aprila 2007. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 70/07, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), zaključuje da se radi o predmetu građanskopravne prirode iz čega proizlazi da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

24. U vezi s apelacionim navodima kojim se ukazuje na proizvoljnu primjenu prava, Ustavni sud podsjeća da prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

25. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

26. Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu usmjerenom prema tuženoj, saglasno odbili tužbeni zahtjev kao neosnovan, pri čemu je dato obrazloženje koje u okolnostima konkretnog slučaja ne ostavlja utisak proizvoljnosti. Ustavni sud, prije svega, zapaža da su redovni sudovi, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja i tužbenog zahtjeva usmjerenog prema tuženoj zaključili da u postupku na strani pasivno legitimiranog tuženog može biti samo vlasnik predmetnog stana, dakle "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo. Stoga, imajući u vidu istaknuti prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene koji je materijalnopravne prirode, redovni sudovi su zaključili da je navedeni prigovor osnovan s obzirom na to da je nesporno utvrđeno da tužena nije vlasnik, niti davalac predmetnog stana na korištenje i da samim tim ne može biti učesnik u postupku, zbog čega je apelantov tužbeni zahtjev i odbijen kao neosnovan. S tim u vezi, Ustavni sud

zapaža da u okolnostima konkretnog slučaja proizlazi da su redovni sudovi imali jedinstven stav zasnovan na rješenju Uprave od 29. augusta 2006. godine i aktu Agencije za privatizaciju od 15. aprila 2010. godine iz kojih proizlazi da je predmetni stan shodno odredbama člana 5. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova vraćen "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo kao vlasniku i nosiocu prava raspolaganja na predmetnom stanu.

27. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, kroz osporene odluke, zadovoljili standarde prava na pravično suđenje. Redovni sudovi su, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu u granicama kako ga je apelant postavio prema tuženoj, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog i procesnog prava koje se odnosi na stranačku sposobnost, pozivajući se pri tome na relevantne odredbe ZPP, Zakona o stambenim odnosima i Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova, naveli jasne i argumentirane razloge u vezi s neosnovanošću apelantovog tužbenog zahtjeva. Stoga, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim.

28. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na imovinu i pravo na dom

29. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena i prava iz člana II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 8. Evropske konvencije, kao i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Ustavni sud zapaža da apelant kršenje ovih prava, u suštini, veže za pogrešnu primjenu materijalnog i procesnog prava, što je Ustavni sud već obrazložio prilikom razmatranja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju njegovih prava iz člana II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, također, neosnovani.

Zabrana diskriminacije

30. Apelant smatra da mu je prekršeno pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije. U vezi s tim, Ustavni sud primjećuje da se apelant nije izjasnio u vezi s kojim pravom smatra da je diskriminiran, ali da iz navoda apelacije proizlazi da smatra da je diskriminiran u odnosu na pravo na pravično suđenje, pravo na dom i pravo na imovinu. Međutim, s obzirom na zaključke Ustavnog suda u vezi s pravom na pravično suđenje, pravom na dom i pravom na imovinu, te imajući u vidu da apelant, osim paušalnih navoda, nije ponudio argumente, ni dokaze koji bi ukazivali na vjerovatnoću da je diskriminiran, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje, pravom na dom i pravom na imovinu neosnovani.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada redovni sudovi u osporenim odlukama nisu proizvoljno primijenili materijalno pravo u odnosu na nedostatak pasivne legitimacije na strani tužene, o čemu su dali detaljno i jasno obrazloženje koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

32. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na dom i imovinu iz člana II/3.f) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant kršenje tih prava vezuje za proizvoljnu primjenu procesnog i materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

33. Ustavni sud zaključuje da u odnosu na apelanta nije prekršena zabrana diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje, pravom na dom i pravom na imovinu jer apelant nije ponudio dokaze i argumente koji bi ukazivali na vjerovatnoću da je apelant bio različito tretiran u odnosu na druga lica u identičnoj situaciji.

34. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 1608/15**, rješavajući apelaciju **Mirze Ustamujića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 6. prosinca 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Mirze Ustamujića** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. veljače 2015. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 070420 09 P od 24. listopada 2011. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Mirza Ustamujić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Aida Haznadarević, odvjetnica iz Sarajeva, podnio je 3. travnja 2015. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. veljače 2015. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 070420 09 P od 24. listopada 2011. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Općine Stari Grad Sarajevo, koju zastupa Pravobraniteljstvo Općine Stari Grad (u daljnjem tekstu: Pravobraniteljstvo), zatraženo je 10. listopada 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud i Općinski sud su u razdoblju od 27. listopada do 2. studenog 2017. godine dostavili odgovore na apelaciju, dok Pravobraniteljstvo nije dostavilo odgovor na apelaciju u ostavljenom roku.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 65 0 P 070420 09 P od 24. listopada 2011. godine, donesenom po apelantovoj tužbi protiv Općine Stari Grad Sarajevo (u daljnjem tekstu: tužena), odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da je apelant prije 6. prosinca 2000. godine stekao status nositelja stanarskog prava na stanu koji se nalazi u Ulici Petrakijina broj 2/II u Sarajevu, preciznije označen u izreci presude (u daljnjem tekstu: predmetni stan), "čiji je nositelj prava raspolaganja tužena Općina Stari Grad Sarajevo", tako da apelant na temelju predmetne presude ima sva prava i obveze koji pripadaju nositeljima stanarskog prava, kao i apelantov zahtjev za naknadu troškova postupka.

6. U obrazloženju presude Općinski sud je, između ostalog, naveo da je apelant svoj tužbeni zahtjev temeljio na tvrdnji da predmetni stan koristi kontinuirano i neometano od svibnja 1992. godine bez pravne osnove, pa je predložio da sud u skladu sa člankom 30. Zakona o stambenim odnosima utvrdi da je prije 6. prosinca 2000. godine stekao status nositelja stanarskog prava na predmetnom stanu. Nadalje, Općinski sud je obrazložio da je na temelju provedenih dokaza, te njihovom ocjenom, u smislu članka 8. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), nesporno utvrđeno da je nositelj stanarskog prava na predmetnom stanu bila Dževada Džindo, koja je umrla tijekom 1993. godine, te da je Rješenjem Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Uprava) broj 14/10372-5344/96 od 11. lipnja 1997. godine predmetni stan dodijeljen na privremeno korištenje apelantovom ocu Hajrudinu Ustamujiću.

7. Također je nesporno utvrđeno da je apelantov otac Hajrudin Ustamujić kao nositelj stanarskog prava podnio zahtjev za povrat stana u Ulici Oslobodilaca broj 18 u Sarajevu, te da mu je Rješenjem Uprave broj 23-04/III-23-274/02 od 30. svibnja 2003. godine potvrđen status nositelja stanarskog prava i dozvoljeno vraćanje tog stana u posjed u kojem je stanovao 30. travnja 1991. godine. Također je utvrđeno da je apelantov otac 4. ožujka 2000. godine podnio zahtjev za otkup vlasniku tog stana (poduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo). Pored toga, utvrđeno je da je Rješenjem Uprave broj 23-04/1-23-49/05 od 29. kolovoza 2006. godine potvrđeno da je vlasnik predmetnog stana također poduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo kojem se dozvoljava vraćanje predmetnog stana na raspolaganje. Istim rješenjem apelantovom ocu je utvrđen prestanak privremenog korištenja predmetnog stana koji je dužan napustiti u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, slobodan od osoba i stvari. Općinski sud je također naveo da je potvrdom-izjavom o zajedničkom kućanstvu od 10. listopada 2006. godine nesporno utvrđeno da je apelant bio član kućanstva svog oca Hajrudina Ustamujića u razdoblju korištenja predmetnog stana.

8. Općinski sud je nadalje konstatirao da je među parničnim strankama bilo sporno tko je vlasnik predmetnog stana i tko ima pravo raspolaganja na predmetnom stanu. Općinski sud je u svezi s tim obrazložio da je odlučujući o prigovoru nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene, a na temelju dokaza u spisu, i to rješenja Uprave od 29. kolovoza 2006. godine kojim je potvrđeno da je poduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo vlasnik predmetnog stana i kojem je stan vraćen na raspolaganje u skladu s odredbom članka 5. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova, te akta Agencije za privatizaciju broj 03-19-597-1/10 od 15. travnja 2010. godine kojim je potvrđeno da poduzeće "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo nije privatizirano i da ima pravo raspolaganja sa stanom, zaključio da tužena nije vlasnik predmetnog stana, te da ne može biti sudionik u predmetnom postupku. Stoga je Općinski sud istaknuti prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene ocijenio utemeljenim, te je u cijelosti odbio apelanta s postavljenim tužbenim zahtjevom.

9. Odlučujući o apelantovom prizivu, Kantonalni sud je donio Presudu broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. veljače 2015. godine kojom je priziv odbijen i prvostupanjska presuda potvrđena. U obrazloženju presude Kantonalni sud je naveo da je nakon ispitivanja prvostupanjske presude u granicama navoda iz apelantovog priziva i po službenoj dužnosti, sve u skladu s odredbom članka 221. ZPP, zaključio da apelantov priziv nije utemeljen tako da je u cijelosti podržao stajalište prvostupanjskog suda. Naime, Kantonalni sud je obrazložio da je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je, rješavajući o prigovoru nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene, na temelju provedenih dokaza, i to podataka koje je dostavila Agencija za privatizaciju broj 03-19-597-1/10 od 15. travnja 2010. godine koji se odnose na vlasničku strukturu kapitala "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo, utvrdio da dio kapitala u iznosu od 67% od ukupnog kapitala navedenog poduzeća predstavlja državni kapital koji će biti privatiziran metodom tendera. Kantonalni sud je zaključio da iz dostavljenih podataka nesporno proizlazi da je rješenjem navedene agencije odobren program privatizacije i početne bilance poduzeća "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo kao vlasnika predmetnog stana, ali je istodobno, kako navodi Kantonalni sud, jasno potvrđeno da navedeno poduzeće nije privatizirano do podnošenja tužbe, niti do dana kada su podaci dostavljeni, te da kao vlasnik raspolaže predmetnim stanom. S obzirom na navedeno, Kantonalni sud je zaključio da je prvostupanjski sud pravilno ocijenio prigovor o nedostatku pasivne legitimacije koji je istaknula tužena jer u predmetnom postupku na strani tuženog kao pasivno legitimiranog sudionika u postupku može biti vlasnik predmetnog stana, tj. "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo. Kantonalni sud je na kraju zaključio da je, suprotno apelantovim prizivnim navodima, prvostupanjski sud pravilno postupio kada nije izvodio dokaze radi utvrđenja da je apelant od svibnja 1992. godine predmetni stan neometano koristio bez pravne osnove, te ispunjava li u svezi s predmetnim stanom uvjete iz članka 30. st. 1., 2. i 7. Zakona o stambenim odnosima, već je pravilnom primjenom odredaba Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova odbio apelanta s postavljenim tužbenim zahtjevom.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena prava iz čl. II/3.(e), (f) i (k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, te čl. 6., 8. i 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kao i pravo iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelant vidi u pogrešnoj i proizvoljnoj primjeni procesnih i materijalnih prava. Smatra da je proizvoljno stajalište redovnih sudova kada su prihvatili prigovor pasivne legitimacije te, pozivajući se na rješenje Agencije za privatizaciju u FBiH, zaključuje da predmetni stan nije mogao biti vraćen na raspolaganje poduzeću "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo. Apelant smatra da ima pravo na predmetni stan jer je stanovao s nositeljem stanarskog prava Dževadom Džindo, a kasnije poslije njezine smrti predmetni stan je nastavio koristiti kao svoj dom neometano od tužene i vlasnika stana. Navodi da sudovi u postupku nisu utvrđivali da je apelant nakon smrti nositelja stanarskog prava predmetni stan nesmetano koristio, te da je "bio legalni korisnik predmetnog stana više od 18 godina". Smatra da ispunjava uvjete za stjecanje stanarskog prava u skladu s odredbama članka 30. Zakona o stambenim odnosima jer do 6. prosinca 2000. godine nitko nije pokrenuo postupak pred nadležnim organima za njegovo iseljenje.

b) Odgovor na apelaciju

11. Kantonalni sud je naveo da u cijelosti ostaje pri obrazloženju svoje odluke, te da u predmetnom postupku nije došlo do kršenja ustavnih prava na koja se apelant pozivao u apelaciji.

12. Općinski sud je naveo da je odluka tog suda pravilna i zakonita, te predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

13. **Zakon o parničnom postupku FBiH** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 7. stavak 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i pozorno ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Članak 123.

Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

Sud će slobodnom ocjenom dokaza ustanoviti činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

Članak 126.

Ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošću ustanoviti koju činjenicu, o postojanju te činjenice zaključit će primjenom pravila o teretu dokazivanja.

14. **Zakon o stambenim odnosima** ("Službeni list SRBiH" br. 14/84, 12/87 i 36/89, te "Službene novine FBiH" br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99) u relevantnom dijelu glasi:

Član 30.

(1) Ako se neko lice nezakonito useli u stan u društvenoj svojini ili se useli u zajedničke prostorije u zgradi svako može dati inicijativu, a zainteresovano lice zahtjev stambenom organu, za pokretanje postupka za njegovo iseljenje.

(2) Na osnovu zahtijeva ili po službenoj dužnosti stambeni organ će donijeti rješenje o ispražnjenju stana odnosno prostorija ako od dana nezakonitog useljenja do pokretanja postupka nije proteklo više od tri godine.

(...)

(7) Protekom roka iz stava 2. ovog člana ne isključuje se pravo davaoca stana na korišćenje da zahtijeva ispražnjenje stana odnosno zajedničkih prostorija kod nadležnog suda u roku od daljnjih pet godina.

15. U **Zakonu o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova** ("Službene novine Federacije BiH" broj 28/05) relevantne odredbe glase:

Članak 5.

Zahtjev za vraćanje stana na raspolaganje podnosi davatelj stana na korištenje tijelu mjerodavnom za stambene poslove u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Davatelj stana na korištenje može podnijeti jedan zahtjev za vraćanje svih stanova koji se nalaze na području jedne općine.

Mjerodavno tijelo iz stavka 1. ovoga članka donosi odluku o vraćanju stana na raspolaganje davatelju stana na korištenje u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva.

Stanovi se davatelju stana na korištenje vraćaju slobodni od osoba i stvari.

Članak 7.

Davatelj stana na korištenje stanovima vraćenim rješenjem mjerodavnog tijela raspolaže na način što će stanove dodijeliti po sljedećem prvenstvu:

- obiteljima svojih radnika poginulih u domovinskom ratu;

- svojim radnicima - ratnim vojnim invalidima i invalidima rada;

(...)

Dodjela stanova provodi se na temelju rang-liste utvrđene na prijedlog sindikata davatelja, a sukladno vrijedećem pravilniku, odnosno općem aktu.

VI. Dopustivost

16. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

18. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 P 070420 12 Gž od 6. veljače 2015. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 4. ožujka 2015. godine, a apelacija je podnesena 3. travnja 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

19. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

20. Apelant pobija navedene presude tvrdeći da su mu osporenim presudama donesenim u parničnom postupku prekršena prava iz čl. II/3.(e), (f) i (k) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno pravo iz čl. 6., 8. i 14. Europske konvencije, kao i pravo iz članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

21. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

22. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom (...).

23. Ustavni sud zapaža da se predmetni postupak odnosi na apelantov zahtjev za utvrđivanje stanarskog prava na predmetnom stanu na temelju odredaba ZSO pa, podržavajući svoju već ustanovljenu praksu (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *AP 340/06* od 5. travnja 2007. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 70/07, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), zaključuje da se radi o predmetu građanskopravne prirode iz čega proizlazi da apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

24. U svezi s apelacijskim navodima kojim se ukazuje na proizvoljnu primjenu prava, Ustavni sud podsjeća da prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

25. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se postavljaju, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

26. Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu usmjerenom prema tuženoj, suglasno odbili tužbeni zahtjev kao neutemeljen, pri čemu je dano obrazloženje koje u okolnostima konkretnog slučaja ne ostavlja dojam proizvoljnosti. Ustavni sud, prije svega, zapaža da su redovni sudovi, na temelju utvrđenog činjeničnog stanja i tužbenog zahtjeva usmjerenog prema tuženoj zaključili da u postupku na strani pasivno legitimiranog tuženog može biti samo vlasnik predmetnog stana, dakle "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo. Stoga, imajući u vidu istaknuti prigovor nedostatka pasivne legitimacije na strani tužene koji je materijalnopravne prirode, redovni sudovi su zaključili da je navedeni prigovor utemeljen s obzirom na to da je nesporno utvrđeno da tužena nije vlasnik, niti davatelj predmetnog stana na korištenje i da samim tim ne može biti sudionik u postupku, zbog čega je apelantov tužbeni zahtjev i odbijen kao neutemeljen. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da u okolnostima konkretnog slučaja proizlazi da su redovni sudovi imali jedinstveno stajalište utemeljeno na rješenju Uprave od 29. kolovoza 2006. godine i aktu Agencije za privatizaciju od 15. travnja 2010. godine iz kojih proizlazi da je predmetni stan shodno odredbama članka 5. Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova vraćen "Šipad Export Import" d.d. Sarajevo kao vlasniku i nositelju prava raspolaganja na predmetnom stanu.

27. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, kroz osporene odluke, zadovoljili standarde prava na pravično suđenje. Redovni sudovi su, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu u granicama kako ga je apelant postavio prema tuženoj, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog i procesnog prava koje se odnosi na stranačku sposobnost, pozivajući se pri tome na relevantne odredbe ZPP, Zakona o stambenim odnosima i Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova, naveli jasne i argumentirane razloge u svezi s neutemeljenošću apelantovog tužbenog zahtjeva. Stoga, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi dali detaljna i jasna obrazloženja koja se ne mogu smatrati proizvoljnim.

28. Ustavni sud zaključuje da osporenim odlukama nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu i pravo na dom

29. Apelant smatra da su mu osporenim odlukama povrijeđena i prava iz članka II/3.(f) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 8. Europske konvencije, kao i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Ustavni sud zapaža da apelant kršenje ovih prava, u biti, veže za pogrešnu primjenu materijalnog i procesnog prava, što je Ustavni sud već obrazložio prilikom razmatranja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju njegovih prava iz članka II/3.(f) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 8. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, također, neutemeljeni.

Zabrana diskriminacije

30. Apelant smatra da mu je prekršeno pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije. U svezi s tim, Ustavni sud primjećuje da se apelant nije izjasnio u svezi s kojim pravom smatra da je diskriminiran, ali da iz navoda apelacije proizlazi da smatra da je diskriminiran u odnosu na pravo na pravično suđenje, pravo na dom i pravo na imovinu. Međutim, s obzirom na zaključke Ustavnog suda u svezi s pravom na pravično suđenje, pravom na dom i pravom na imovinu, te imajući u vidu da apelant, osim paušalnih navoda, nije ponudio argumente, ni dokaze koji bi ukazivali na vjerojatnoću da je diskriminiran, Ustavni sud smatra da su apelantovi navodi o kršenju članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje, pravom na dom i pravom na imovinu neutemeljeni.

VIII. Zaključak

31. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada redovni sudovi u osporenim odlukama nisu proizvoljno primijenili materijalno pravo u odnosu na nedostatak pasivne legitimacije na strani tužene, o čemu su dali detaljno i jasno obrazloženje koje Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

32. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na dom i imovinu iz članka II/3.(f) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju kada apelant kršenje tih prava vezuje za proizvoljnu primjenu procesnog i materijalnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

33. Ustavni sud zaključuje da u odnosu na apelanta nije prekršena zabrana diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje, pravom na dom i pravom na imovinu jer apelant nije ponudio dokaze i argumente koji bi ukazivali na vjerojatnoću da je apelant bio različito tretiran u odnosu na druge osobe u identičnoj situaciji.

34. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

35. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

1322

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 2501/15**, рјешавајући апелацију **"NPC International" д.о.о. Бања Лука и др.**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 6. децембра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **ДОО "NPC International" Бања Лука, Љубише Јаворца и Маје Башић.**

Утврђује се повреда права на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 124085 13 Гж од 12. марта 2015. године.

Предмет се враћа Окружном суду у Бањој Луци, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку, у складу са чланом II/3x) Устава Босне и Херцеговине и чланом 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Окружном суду у Бањој Луци да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. "NPC International" д.о.о. Бања Лука, Љубиша Јаворац и Маја Башић (у даљњем тексту: првоапелант, другоапелант, трећеапеланткиња или апеланти) из Бање Луке, које заступа Дејан Милетић, адвокат из Бање Луке, поднијели су 18. маја 2015. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Окружног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружни суд) број 71 0 П 124085 13 Гж од 12. марта 2015. године и Пресуде Основног суда у Бањој Луци (у даљњем тексту: Основни суд) број 71 0 П 124085 11 П од 25. априла 2013. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда, Основног суда и Срђана Праштала (у даљњем тексту: тужилац) затражено је 27. јула 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд и Основни суд су доставили одговоре на апелацију у периоду од 4. до 14. августа 2017. године. Тужилац није доставио одговор на апелацију.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

5. Одлучујући у правној ствари тужиоца против апеланата ради накнаде штете за душевне болове проузроковане клеветом, Основни суд је донио Пресуду број 71 0 П 124085 11 П од 25. априла 2013. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда којом је тужбени захтјев дјелимично усвојен, а у преосталом дијелу одбијен. Наиме, у ставу 1 наведене пресуде обавезани су апеланти, и то првоапелант у својству издавача, другоапелант у својству одговорног уредника и трећеапеланткиња у својству аутора, да тужиоцу на име нематеријалне штете за душевне болове проузроковане клеветом исплате износ од 3.000,00 КМ са законском затезном каматом почев од доношења пресуде до исплате, док је преко досуђеног износа (који чини разлика између траженог и досуђеног износа) тужбени захтјев одбијен. У ставу 2 исте пресуде је одбијен тужбени захтјев којим је тужилац тражио да се апеланти обавежу на јавно извињење у дневном листу "Press", те да након тога о свом трошку објаве пресуду.

6. Из образложења пресуде произилази да је тужилац свој захтјев за накнаду штете према апелантима засновао на тексту који је објављен 29. јула 2011. године у дневним новинама "Press" изношењем неистина у чланку под насловом "Ступар и Праштало ојадили Тржницу за 2 милиона КМ" у којем је тужилац оквалификован као "ојађивач" привредних субјеката, који злоупотребљава друштвени положај. У тужби је, даље, наведено да је објављивањем спорног новинског чланка, изношењем неистина, тужиоцу као директору друштва за управљање инвестиционим фондовима нанесена штета, будући да гради каријеру менаџера-управљача имовином која му је повјерена. Стога је предложио да се апеланти обавежу на исплату нематеријалне штете у износу од 10.000,00 КМ због душевних болова који су му проузроковани клеветом.

7. Апеланти су у одговору на тужбу изнијели сљедеће: да је тужбени захтјев неоснован, јер је изражавање у спорном тексту, у суштини, истинито, разумно и у потпуности с Кодексом етике новинара, да је спорни текст рађен приликом праћења и информисања јавности о чињеници да је Окружно тужилаштво у Бањој Луци (у даљњем тексту: Окружно тужилаштво) подигло оптужницу против тужиоца и бившег директора "Тржнице" Д.С. због кривичних дјела несавјестан рад у служби и злоупотреба службеног положаја, да су подаци наведени у садржини чланка, осим од Окружног тужилаштва, прибављени од акционара и запослених у органима управљања "Тржнице" за релевантни период (који је био предмет оптужнице), да тужба и докази уз тужбу не доводе у сумњу наводе из спорног чланка и, најзад, да је на захтјев тужиоца у дневном листу "Press" од 3. августа 2011. објављен чланак под насловом "Срђан Праштало: Нисам оштетио Тржницу", који представља деманти тужиоца на спорни чланак.

8. У току поступка су спроведени докази на околност тврдњи из тужбе и одговора на тужбу, и то: увидом и читањем писане документације, између осталог, спорног новинског текста од 29. јула 2011. године, читањем новинског текста од 3. августа 2011. године (деманти тужиоца), саслушањем тужиоца и трећеапеланткиње у својству парничних странака, саслушањем свједока (укупно пет) на околности тврдњи из тужбе и одговора на тужбу и осталу писану документацију у вези са кривичним поступком који се водио против тужиоца, те финансијску документацију.

9. Основни суд је, након изведених доказа, њихове анализе и оцјене, прије свега, констатовао да су парничне странке током поступка учиниле неспорним да је 29. јула 2011. године у дневним новинама првоапеланта објављен чланак под насловом "Ступар и Праштало ојадили Тржницу за 2 милиона КМ", чији је аутор трећеапеланткиња, да је чланак објавио првоапелант, а да је другоапелант главни и

одговорни уредник. Осим тога, неспорним је учињено да је тужилац одлуком 6. ванредне Скупштине акционара "Тржнице" а.д. Бања Лука именован у Управни одбор "Тржнице" у својству предсједника на чијем је челу био од октобра 2009. до 6. априла 2010. године.

10. Међу парничним странкама је било спорно, како је у образложењу пресуде наведено, да ли су информације објављене у спорном чланку истините или не. С тим у вези, Основни суд је, прије свега, истакао садржину одредбе из члана 1 Закона о заштити од клевете (у даљњем тексту: ЗЗК) којом су прописана прихватљива ограничења слободе изражавања, затим, одредбе члана 5 ЗЗК којом су прописани основи одговорности за клевету и одредбе члана 6 став 1 ЗЗК у којој су прописани изузеци од ове одговорности. Напоменуто је да основ одговорности за клевету, осим из одредаба ЗЗК, произилази и из одредаба чл. 154 став 1 и 158 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО). С тог аспекта, Основни суд је у образложењу пресуде анализом цитираних одредаба закључио да је суштински свако пословно способно лице које проузрокује штету физичком или правном лицу изношењем или проношењем неистинитог изражавања, идентификујући то лице трећем лицу, одговорно за клевету ако је штету проузроковало у својству аутора, уредника или издавача изражавања, или у својству лица које је на други начин ефикасно контролисало садржину тог изражавања.

11. Одлучујући о основаности тужбеног захтјева, односно одштетној одговорности апеланата, Основни суд је истакао да је у конкретној правној ствари било потребно утврдити да ли је предметно изношење или проношење садржано у спорном чланку истинито или неистинито и да ли, с обзиром на то, може да се дефинише као клевета, да ли је на тај начин причињена штета тужиоцу и, ако јесте, у чему се она састоји. С тим у вези је наведено да спорни чланак садржи више чињеница о тужиоцу за које он тврди да су неистините, и то: да је Окружно тужилаштво против њега подигло оптужницу ради злоупотребе службеног положаја, јер је оптужница подигнута ради несавјесног рада у служби и у том дијелу потврђена, да је тужилац за вријеме свог мандата у својству предсједника Управног одбора "Тржнице", заједно са тадашњим директором Д.С., нанио "Тржници" милионску штету и да су потписали бројне штетне уговоре, да су на дан одласка тужиоца и бившег директора из "Тржнице" 6. априла 2010. године створене и неизмирене обавезе у износу од 1,9 милиона КМ, да је тужилац заједно са тадашњим директором "Тржнице" реформисао службу обезбјеђења и ангажовао Агенцију за обезбјеђење, која је "Тржницу" коштала 200.000,00 КМ, и да је поправка возила супруге бившег директора плаћена у износу већем од 30.000,00 КМ, све на штету "Тржнице".

12. Тумачењем смисла одредаба материјалног права ЗЗК Основни суд је закључио да је, у суштини, терет доказивања основаности тужбеног захтјева на тужиоцу (да му је, усљед одређеног неистинитог изражавања, нанесена штета), а на апелантима као туженој страни је терет доказивања да је изражавање било истинито (засновано на истинитим чињеницама).

13. С тим у вези, како је наведено у образложењу, тужилац при извођењу доказа, саслушањем у својству парничне странке, у поступку није оспорио да је Окружно тужилаштво против њега подигло оптужницу за кривично дјело несавјестан рад у служби, да је оптужницу потврдио Окружни суд, да је Управни одбор "Тржнице" на чијем је челу био донио одлуку о накнади штете директору друштва Д.С. којом је одобрена исплата новчаних средстава због штете коју је Д.С. претрпио у вези са радом у износу од 19.520,85 КМ, а износ је утврђен на основу предрачуна трошкова "Verano Motorsa" Бања Лука, да је у вријеме када је фактички вршио дужност предсједника Управног одбора "Тржнице" у том предузећу ангажована Агенција за обезбјеђење имовине и лица "Волф" ради екстерног обезбјеђења друштва.

14. Трећеапеланткиња је, као аутор спорног новинског текста, саслушана у својству парничне странке, негирала наводе из тужбе, јер је, како је у пресуди образложено, информацију о кривичној пријави против тужиоца и бившег директора Д.С. добила од акционара "Тржнице" коју је провјерила у Окружном тужилаштву и у прва два пасуса новинског текста дословно пренијела одговор Окружног тужилаштва који је том приликом добила. Материјалне доказе који се тичу одлуке предузећа "Тржница" о исплати накнаде штете бившем директору Д.С. је видјела при разговору с једним од акционара "Тржнице", чији идентитет није открила, због чега није имала разлога да сумња у истинитост тих чињеница. Остали наводи у спорном тексту су, како је трећеапеланткиња истакла, тврдње једног од акционара, које су потврдили остали акционари с којима је контактирала, засноване на финансијским извјештајима у које, такође, није сумњала.

15. Оцјењујући наведене доказе, као и све остале изведене доказе, те доводећи их у везу са одредбама материјалног права, конкретно одредбама ЗЗК, Основни суд је утврдио да у поступку апеланти нису доказали истинитост свих тврдњи које су изнијели у спорном чланку због сљедећих разлога: из пресуде Основног суда која је донесена поводом тужбе "Тржнице" а.д. Бања Лука против тужиоца, бившег директора "Тржнице" Д.С. и "Verano Motorsa" а.д. Бања Лука од 15. јула 2011. године (правоснажна 7. октобра 2011. године) произилази да се "Тржница" одрекла тужбеног захтјева, па је пресудом захтјев за накнаду штете одбијен, Окружно тужилаштво је против тужиоца подигло оптужницу (коју је потврдио Окружни суд) због несавјесног рада у служби, а не злоупотребе службеног положаја (ово кривично дјело се односило на бившег директора "Тржнице"), апеланти у поступку нису доказали тврдње које се тичу закључења штетних уговора у тужиочевом шестомјесечном мандату и у том смислу није поклоњена вјера исказима свједока (акционара "Тржнице") које су предложили апеланти будући да њихови искази нису поткријепљени материјалним доказима, апеланти нису доказали тврдње које се односе на створене и неизмирене обавезе "Тржнице" у износу од 1,9 милиона КМ у ком дијелу је прихваћен исказ тужиоца који је ове тврдње негирао истицањем да је "Тржница" функционисала низ година прије него што је преузео управљање као предсједавајући Управног одбора, да су наслијеђене обавезе у износу од пет милиона конвертибилних марака и да су укупне обавезе у периоду његовог мандата (од октобра 2009. до априла 2010. године) смањене за око 400.000,00 КМ.

16. Образлажући основаност тужбеног захтјева, Основни суд је навео да изношење или проношење неистине за неко лице (клевета) постоји у случају кад то може да шкоди његовој части и угледу, да је право личности, осим одредбама ЗЗК, заштићено и одредбама чл. 155, 159 и 200 ЗОО, те да част и углед представљају саставни дио интегритета личности. Нематеријална штета, у смислу одредбе члана 200 ЗОО, како је даље образложено, огледа се у субјективном трпљењу срамоте, повреди части и угледа као моралних вриједности које оштећени ужива у одређеној друштвеној средини. На околност повреде части и угледа тужилац је извео доказ вјештачењем вјештака медицинске струке, затим, саслушањем у својству парничне странке и

саслушањем свједока М.М. Оцјењујући све изведене доказе појединачно и у њиховој укупности, Основни суд је закључио да из садржине спорног чланка произилази да је тужилац као предсједник Управног одбора "Тржнице", заједно са тадашњим директором Д.С., за вријеме шестомјесечног мандата нанио "Тржници" милионску штету, што представља чињенично изражавање које једним дијелом има елементе клевете. Наведена садржина је објављена у вријеме кад је тужилац био кривично процесуиран за кривично дјело несавјесни рад у служби, а не за кривично дјело злоупотреба службеног положаја у ком је тужилац као предсједник Управног одбора "Тржнице" оквалификован као "ојађивач" који је "Тржници" потписивањем штетних уговора у вези с набавком робе нанио милионску штету. Појашњавајући дјелимичну основаност тужбеног захтјева због наведених разлога, Основни суд је истакао да Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) гарантује право на слободу изражавања, али да, исто тако, у члану 10 став 2 прописује одређена ограничења. С тим у вези је наведено да апеланти као издавач, уредник и аутор имају право да објаве одређену информацију, али их то не ослобађа обавезе да доказују истинитост информације у судском поступку, што, конкретно, значи доказивање истине да је против тужиоца који је поменут у спорном чланку био покренут кривични поступак, осим за кривично дјело несавјестан рад у служби (неспорна чињеница), и због кривичног дјела злоупотреба службеног положаја, да је за вријеме свог шестомјесечног мандата потписивао штетне уговоре и на тај начин "Тржници" нанио штету у милионском износу. Из чињеничног стања које је утврђено у поступку Основни суд је закључио да апеланти приликом писања и објављивања спорног чланка очигледно нису били добронамјерни, јер су дијелом објавили неистиниту информацију (истинита само у погледу подизања оптужнице, али не за два, већ за једно кривично дјело) о тужиоцу која има елементе клевете, чиме су повријеђени углед и част тужиоца које има у виду одредба члана 200 ЗОО. Изношењем у јавност чињенице да је тужилац оштетио "Тржницу" за милионски износ, те да је за ту чињеницу сазнао велики круг лица је, како је оцијењено, на тужиоца дјеловало стресно и непријатно, поготово што се ради о лицу које је директор друштва за управљање капиталом због ког разлога је додатно изложен суду јавности.

17. У погледу висине тужбеног захтјева, Основни суд је имао у виду одредбу члана 200 став 1 ЗОО и одредбу члана 8 ЗЗК која прописује обавезу да се поднесе захтјев за исправку изражавања, па је, имајући у виду налаз и мишљење вјештака медицинске струке, изјаву тужиоца дату у својству парничне странке, исказ свједока М.М. на околност претрпљене штете и чињеницу да су апеланти објавили деманти тужиоца, али у скраћеном облику од оног који је захтијевао, оцијенио да износ од 3.000,00 КМ представља правичну накнаду тужиоцу за душевне болове због повреде части и угледа. На одлуку о висини штете утицала је и чињеница која се тиче садржине објављене у дневним новинама "Глас Српске" од 19. априла 2010. године под насловом "Кривичне пријаве против бивше нелегалне управе Тржнице" и садржине објављене посредством првоапеланта 22. јануара 2010. године под насловом "Долијао преварант на берзи" са негативном садржином у односу на тужиоца на које су апеланти указали поводом негирања постојања штете за које тужилац није пружио доказе да је тражио судску заштиту. Основни суд је, осим наведеног, имао у виду налаз и мишљење вјештака медицинске струке из ког произилази да је тужилац трпио негативна осјећања фрустрације, љутње и страха највећим дијелом због информације о подигнутој и потврђеној оптужници (чије је повлачење одобрено годину дана након потврђивања оптужнице), публиковања те информације и представљања тужиоца као могућег починиоца кривичног дјела које изазива широку друштвену осуду. Пошто је у конкретном случају утврђено да су информације у спорном чланку дјелимично неистините и да је тужилац искористио своје право из члана 199 ЗОО за објављивање демантија, што су апеланти прихватили, оцијењено је да нема разлога да се обавежу апеланти да се јавно извине и објаве пресуду, те је у том дијелу тужбени захтјев одбијен.

18. Окружни суд је, одлучујући о жалби апеланата, донио Пресуду број 71 0 П 124085 13 Гж од 12. марта 2015. године којом је жалба одбијена и првостепена пресуда потврђена. Окружни суд је, након испитивања оспорене пресуде у дијелу који се побија жалбом, у границама разлога наведених у жалби, пазећи по службеној дужности на правилну примјену материјалног права и повреде одредаба парничног поступка, закључио да жалба апеланата није основана. С тим у вези, Окружни суд је поновио чињенично стање које је утврђено у првостепеном поступку, те истакао да се жалбом апеланата указује на погрешну оцјену садржине спорног новинског чланка, јер је његова суштина истинита. Наиме, апеланти тврде, како је даље наведено, да је Окружно тужилаштво подигло оптужницу против тужиоца и бившег директора "Тржнице" због кривичних дјела несавјестан рад у служби и злоупотреба службеног положаја, да је оптужница потврђена 5. јула 2011. године, да наводи у чланку представљају мишљење и становиште трећих лица (акционара "Тржнице", који су извор информације апеланата), те да тужилац није претрпио никакву штету објављивањем спорног чланка који је већ раније био објављен у дневним новинама "Глас Српске" од 19. априла 2010. године (једина новост у спорном чланку јесте информација о подизању оптужнице која није спорна), па стога наводи из спорног чланка који се односе на питања од јавног интереса не представљају клевету у смислу члана 6 став 1 тачка а) ЗЗК будући да су, у суштини, истинити.

19. Окружни суд је, оцјењујући неоснованост свих наведених жалбених навода, истакао да из садржине објављеног текста произилазе чињенице чију је неистинитост тужилац у поступку доказао. С тим у вези, Окружни суд је навео да из садржине спорног текста произилази да је против тужиоца као предсједника Управног одбора предузећа "Тржница" и бившег директора тог предузећа Д.С. подигнута оптужница због кривичних дјела несавјесни рад у служби и злоупотреба службеног положаја. Из наведеног произилази правилан закључак Основног суда према којем је тужилац спорним изражавањем оптужен за оба дјела, односно да у тексту није јасно наведено за које од ова два кривична дјела је тужилац оптужен. Имајући у виду да је тужиоцу оптужницом од 24. маја 2011. године, која је потврђена 5. јула 2011. године, стављено на терет кривично дјело несавјестан рад у служби, а не и кривично дјело злоупотреба службеног положаја, које се односи на бившег директора "Тржнице", произилази закључак да је тужилац доказао неистинитост тврдње изнесене у спорном тексту која се тиче сумње у извршење два, а не једног кривичног дјела. У погледу неоснованости жалбених тврдњи које се тичу оцјене доказа, нарочито исказа саслушаних свједока на околност закључења штетних уговора и доношења одлука којима је нанесена штета "Тржници", Окружни суд је имао у виду да је Основни суд у образложењу своје пресуде навео разлоге због којих наведеним исказима свједока није поклоњена вјера. Због тих разлога, произилази да су се свједоци у својим исказима изјашњавали о одређеним неправилностима и незаконитостима у предузећу "Тржница" у периоду у којем је

предсједник Управног одбора био тужилац, а те чињенице нису доказане у материјалном смислу, јер се, у правилу, утврђују у судском кривичном поступку (да су потписивани штетни уговори, да је предузећу нанесена огромна штета), па их је, стога, првостепени суд правилно оцијенио као неистините. Образлажући, даље, неоснованост жалбених тврдњи којима је указано да спорно изражавање у предметном чланку не представља клевету, јер је изношење или проношење изражавања било истинито у смислу члана 6 став 1 тачка а) ЗКК, Окружни суд је напоменуо да штампа има веома важну улогу у демократском друштву, али да при извјештавању путем овог медија не смију да се прекораче одређене границе због заштите репутације и права других. Међутим, начин објављивања спорног чланка и његова садржина, како је даље образложио Окружни суд, упућују на закључак да спорно изражавање не представља изражавање мишљења, већ да се ради о изношењу чињеница за које је, у смислу члана 5 став 1 ЗЗК, утврђено да су неистините. Осим тога, као неосноване су оцијењене жалбене тврдње да тужилац није претрпио никакву штету, јер су наводи из спорног чланка већ раније били објављени у дневним новинама "Глас Српске" будући да је, како је образложено, предмет конкретног тужбеног захтјева новински чланак који су објавили апеланти за који се потражује накнада штете због клевете, а не чињенице објављене у неком другом штампаном медију. У погледу неоснованости жалбених приговора који се тичу висине досуђене накнаде, Окружни суд је поновио да су част и углед неодвојиве категорије људске личности којим се одликује свака људска индивидуа које могу да се посматрају са различитих аспеката, па и са аспекта њихове грађанскоправне заштите. Новчана накнада нематеријалне штете у конкретном случају не представља накнаду у правом смислу те ријечи, већ представља један од видова сатисфакције која се оштећеном даје за повреду његових нематеријалних добара. При одмјеравању новчане накнаде нематеријалне штете првостепени суд се, према оцјени Окружног суда, у побијаној пресуди правилно позвао на одредбе чл. 155 и 200 ЗОО у вези са чланом 8 ЗЗК, оцјењујући правилно и законито исказ тужиоца, исказ свједока М.М. и налаз и мишљење вјештака медицинске струке, због чега је жалба апеланата одбијена и првостепена пресуда потврђена.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

20. Апеланти сматрају да је оспореним одлукама повријеђено њихово право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, те члана 17 Европске конвенције. Образлажући повреде наведених права, апеланти указују да су редовни судови у побијаним пресудама произвољно оцијенили изведене доказе, нарочито садржину спорног чланка, јер се његова суштина, па стога и истинитост садржине, тиче оптужнице која је против тужиоца била подигнута у релевантном периоду за радње које је у вријеме свог мандата, заједно са бившим директором "Тржнице", предузео, а које су добијене од Окружног тужилаштва. С тим у вези, апеланти су указали на погрешну оцјену доказа, нарочито у вези са исказом свједока предложених на околност одговора на тужбу (акционара "Тржнице"). Наведене исказе редовни судови су оцијенили паушалним и недоказаним, непоткријепљеним материјалним доказима иако су наведени свједоци управо свједочили на околност штетних уговора закључених у мандату тужиоца, при чему су, као акционари "Тржнице", били добро упознати с финансијским стањем у предузећу. Апеланти сматрају управо супротно, и то да су искази свједока поткријепљени материјалним доказима, конкретно билансима стања предузећа на 30. септембар 2009. године које је тужилац затекао при преузимању управљања предузећем и на 31. март 2010. године, кад је напустио предузеће, па је нејасно због чега судови ове и друге материјалне доказе (извјештаји независног ревизора, одлука Управног одбора предузећа и финансијски извјештаји) нису оцијенили у вези са свим осталим изведеним доказима. Сматрају да би таквим поступањем, дакле правилном анализом и оцјеном свих изведених доказа, судови сигурно дошли до другачијег закључка од оног до којег су дошли у побијаним пресудама, и то да садржина спорног изражавања није неистинита. Осим тога, указују да је изостала оцјена њихове свијести и воље у околностима конкретног случаја, јер о тужиоцу нису ни намјерно а ни грубом непажњом изнијели неистине, па, стога, нису испуњени услови из одредбе чл. 5 став 2 и 6 став 1 тачка а) ЗЗК да одговарају за штету за коју се, према наведеним одредбама, одговара само у случају намјерног изношења неистина. У околностима конкретног случаја свијест у погледу наношења штете није уопште утврђивана, нити је на правилан начин оцијењена околност да је велики дио садржине спорног чланка већ раније био објављен у новинама "Глас Српске" (19. априла 2010. године), дакле, јавно публикован, па код тужиоца иста садржина није могла поново проузроковати штету повредом његове части и угледа.

21. Апеланти су указали да је одредбом члана 1 ЗЗК заштићена слобода изражавања чак и она која може да увриједи, шокира или узнемири а то изражавање се у конкретним околностима тиче неспорне чињенице подизања оптужнице против тужиоца због несавјесног рада у служби, и то за период у ком је обављао функцију предсједавајућег Управног одбора "Тржнице". Стога, сматрају да је оспореним пресудама којима им је успостављена обавеза да тужиоцу надокнаде штету прекршено право на слободу изражавања, будући да су у спорном тексту информације, ријечи и мишљења, осим од Окружног тужилаштва поводом покретања кривичног поступка против тужиоца, добијени од лица која су имала одређена сазнања о финансијском стању у предузећу "Тржница" за вријеме тужиочевог мандата, која су као таква пренесена у текст.

22. Апеланти су предложили да се апелација усвоји и утврди кршење њихових права на која су у апелацији указали, посебно акцентирајући право на слободу изражавања, те да се оспорена пресуда Окружног суда укине и предмет врати том суду на поновно суђење у складу са стандардима из Европске конвенције и Устава Босне и Херцеговине.

б) Одговор на апелацију

23. Окружни суд је навео да пресудом тог суда нису повријеђена права апеланата на која у апелацији неосновано указују, нарочито право на слободу изражавања, будући да се у конкретној ситуацији не ради о вриједносном суду, већ о чињеницама за које је у поступку утврђено да су неистините, због чега је предложено да се апелација одбије.

24. У одговору на апелацију Основни суд је навео да је пресуда тог суда донесена уз правилну примјену материјалног и процесног права након правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања, те да нису повријеђена права апеланата на која се у апелацији неосновано позивају. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

25. У **Закону о заштити од клевете** ("Службени гласник Републике Српске" број 37/01) релевантне одредбе гласе:

Члан 1. став 1. тачка а)

Овим законом уређују се прихватљива ограничења слободе изражавања у погледу грађанске одговорности за штету нанесену угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем нечег неистинитог и потврђује да:

а) право на слободу изражавања, које је гарантовано Уставом Републике Српске и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, представља један од основа демократског друштва, посебно када се ради о питањима од политичког и јавног интереса;

Члан 5.

Одговорност за клевету

(1) Свако пословно способно лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања нечег неистинитог, идентификујући то лице трећем лицу, одговорно је за клевету, ако је то лице проузроковало штету у својству аутора, уредника или издавача изражавања, или у својству лица које је на неки други начин ефикасно контролисало садржај тог изражавања, као и правно лице које је објавило изражавање.

(2) Лице из става 1. овог члана је одговорно за изазвану штету ако је намерно или услед непажње изнело или пронело изражавање.

(3) Када се изражавање односи на питања од политичког или јавног интереса, лице из става 1. овог члана је одговорно за изазвану штету изношењем или проношењем изражавања ако је то лице знало да је изражавање неистинито или је непажњом занемарило неистинитост изражавања. Исти стандард одговорности примењује се ако је оштећени био или је јавни службеник или је кандидат за функцију у јавном органу и ако врши, према општем схватању јавности, значајан утицај на питања од политичког или јавног интереса.

Изузеци од одговорности

Члан 6.

(1) У следећим случајевима неће се одговарати за клевету:

а) ако се ради о изражавању мишљења или када је изражавање у суштини истинито;

б) ако је лице које је наводно проузроковало штету било по закону обавезно износити или проносити изражавање, или износити или проносити изражавање у току законодавног, судског или управног поступка;

в) ако је изношење или проношење изражавања било разумно.

(2) Када суд доноси овакву одлуку, узима у обзир све околности случаја, нарочито укључујући: начин, облик и време изношења или проношења изражавања, природу и степен проузроковане штете, добронамерности и придржавање опште прихваћених професионалних стандарда од стране штетника, вероватност да би штета настала и да изражавање није изнесено или пронесено, податак да ли изражавање садржи објективну и тачну информацију о изражавању других лица, и да ли се односи на питања из приватног живота оштећеног или питања од политичког или јавног значаја.

Члан 8.

Тужилац у смислу овог закона предузима све потребне мере да ублажи сву штету узроковану наводним клеветничким изражавањем, а нарочито укључујући захтев за исправку коју упућује туженом.

Члан 13.

Овај закон је lex specialis у односу на све друге законе. За све што није регулисано овим законом примењиваће се одредбе Закона о облигационим односима, Закона о извршном поступку и Закона о парничном поступку који су на снази у Републици Српској.

26. У **Закону о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85, 46/85 и 57/89, "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96 и 39/03) релевантне одредбе гласе:

Члан 154. став 1.

(1) Ко другоме проузрокује штету дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Члан 199.

У случају повреде права личности суд може наредити, на трошак штетника, објављивање пресуде, односно исправке, или наредити да штетник повуче изјаву којом је повреда учињена, или што друго чиме се може остварити сврха која се постиже накнадом.

Члан 200.

(1) За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наруженості, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица, као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству.

(2) Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

VI. Допустивост

27. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

28. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

29. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Окружног суда број 71 0 П 124085 13 Гж од 12. марта 2015. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланти су примили 20. марта 2015. године, а апелација је поднесена 18. маја 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

30. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

31. Апеланти оспоравају пресуде редовних судова указујући да су тим пресудама повријеђена њихова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, те члана 17 Европске конвенције.

32. С тим у вези, Уставни суд има у виду да је оспореним одлукама усвојен тужбени захтјев према којем су апеланти обавезани да тужиоцу надокнаде нематеријалну штету по основу претрпљених душевних болова у одређеном новчаном износу за изнесену клевету учињену путем средства јавног информисања - штампе.

33. Будући да се суштина захтјева апеланата односи на заштиту "права на слободу изражавања" и из тога проистекле обавезе на накнаду штете, које је заштићено чланом 10 Европске конвенције, Уставни суд ће, слиједећи праксу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), испитати да ли се у конкретном случају ради о неистинитом изношењу чињеница (клевети) и да ли су редовни судови дали довољне и релевантне разлоге за ускраћивање заштите права апеланата на слободу изражавања.

Право на слободу изражавања

34. Члан II/3. Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

х) Слободу изражавања.

35. Члан 10 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право обухвата слободу сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад радио, телевизијских и кинематографских предузећа.

2. Пошто остваривање ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања информација добијених у повјерењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

а) Општи принципи

36. Уставни суд подсјећа да право на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције спада у групу тзв. квалификованих права за која је карактеристично да првим ставом дефинишу само право, а другим ставом дефинишу дозвољена мијешања и ограничења тих права под условима прописаним другим ставом. Ова слобода се, уз ограничења из члана 10 став 2 Европске конвенције, не односи само на "информације" или "идеје" које су примљене позитивно, или се сматрају неувредљивим, или према њима нема становишта, већ и на оне које вријеђају, шокирају и узнемиравају (види, Европски суд, *Selistö против Финске*, пресуда од 16. новембра 2004. године, апликација број 56767/00, став 46, и Одлука број *АП 1203/05* од 27. јуна 2006. године, тачка 42). Ова слобода, ипак, није апсолутна и може да буде ограничена због околности и под условима наведеним у члану 10 став 2 Европске конвенције под којима јавна власт може да се мијеша у уживање слободе изражавања. Стога је кључна улога и задатак независног судства да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправданих и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења која неки принцип потврђују као правило, или га негирају као пуку декларацију, јер сваки изузетак који ограничава право на слободу изражавања мора да буде увјерљиво утврђен.

37. Уставни суд, такође, указује на то да је мало простора у оквиру члана 10 став 2 Европске конвенције за ограничавање политичког говора или дебате о питањима од јавног интереса. У том смислу, границе прихватљивог критицизма су шире кад су у питању јавне личности као што су политичари него кад су у питању приватна лица. За разлику од приватних лица, јавне личности се неизбјежно и свјесно стављају пред оцјену јавности, а њихове ријечи и дјела изложени су пажљивијем испитивању јавности, па, стога, морају да покажу и већи степен толеранције (види, Европски суд, *Hrico против Словачке*, пресуда од 20. јула 2004. године, апликација број 49418/99, став 40 [е]). Европски суд, такође, подржава право на саопштавање информација од јавног интереса, у доброј вјери, чак и када таква саопштења садрже неистините или штетне изјаве о приватним лицима (види, Европски суд, *Bladet Tromso и Stensaas против Норвешке* [GC], бр. 21980/93) и наглашава да се мора узети у обзир да ли се спорне изјаве односе на лични живот лица које је у питању, или на његово поступање у некој другој друштвеној сфери од јавног интереса. У вези са ограничењима која се тичу права на слободу изражавања и која су прописана у члану 10 став 2 Европске конвенције, Уставни суд напомиње да је у сваком појединог случају потребно утврдити да ли су домаће власти примијениле стандарде који су у складу с принципима установљеним у члану 10 Европске конвенције, као и да ли су домаће власти засновале своје одлуке на прихватљивој анализи релевантних чињеница.

б) Примјена наведених принципа на конкретан случај

38. Доводећи наведене опште принципе у везу с чињеницама конкретног предмета (на неке од њих су указали апеланти), Уставни суд запажа да су у конкретном случају оспорене пресуде донесене на основу одредаба ЗЗК и ЗОО из чега произилази да је мијешање у право на слободу изражавања прописано законом. Ови закони су јавно објављени у службеном гласилу, њихов текст је јасан, приступачан и предвидив. Осим тога, оспорене пресуде су донесене у грађанској парници коју је покренуо тужилац против апеланата због наношења штете његовом угледу, па је јасно да је циљ мијешања у право апеланата на слободу изражавања заштита "угледа или права других" у оквиру права на приватност, дакле, угледа тужиоца, што је, свакако, легитиман циљ.

39. Уставни суд, даље, треба испитати да ли су у оспореним пресудама узети у обзир сви фактори који су били опредјељујући у закључку да су у конкретном случају апеланти клеветом проузроковали штету тужиоцу. С тог аспекта се, прије свега, постављају питања: да ли је у конкретном случају направљена јасна дистинкција између чињеница и вриједносне оцјене, те да ли су узети у обзир сви релевантни фактори, без обзира на то да ли је у питању чињеница или вриједносни суд, и то: да ли информација доприноси расправи од јавног интереса, или су изнесене

тврдње које се тичу приватности лица које је у питању, да ли је лице о којем је ријеч јавна или приватна личност, садржина, облик и посљедице објављивања, начин, облик и вријеме изношења или проношења изражавања, податак да ли изражавање садржи објективну и тачну информацију (дјелимично или потпуно), да ли је изношење или проношење изражавања било разумно, да ли су испоштовани општеприхваћени професионални стандарди и, коначно, да ли су преносиоци информације поступали у доброј вјери?

40. Имајући у виду наведене релевантне критеријуме, Уставни суд запажа да су редовни судови приликом одлучивања о захтјеву тужиоца јасно утврдили неспорне чињенице које се тичу датума објављивања и садржине спорног текста под насловом "Ступар и Праштало ојадили Тржницу за 2 милиона КМ", објављивања тужиочевог демантија посредством првоапеланта у скраћеном облику 3. августа 2011. године и чињенице да је тужилац одлуком 6. ванредне Скупштине акционара "Тржнице" а.д. Бања Лука именован у Управни одбор тог предузећа на чијем челу је био од октобра 2009. године до 6. априла 2010. године. Такође је направљена јасна разлика у квалитативном смислу, те је у пресудама јасно напоменуто да спорни новински текст представља чињенично изражавање о тужиоцу у својству предсједника акционарског друштва (правног лица), а не вриједносни суд.

41. У таквој ситуацији за редовне судове се као спорно поставило питање истинитости, односно неистинитости изнесених тврдњи, као једног од основа одговорности за штету учињену клеветом из члана 5 ЗЗК. С тим у вези, Уставни суд запажа да је првостепени суд спровео обиман доказни поступак и у вези са садржином спорног текста, конкретно његовом не/истинитошћу, утврдио чињенице које тужилац у конкретном случају при извођењу доказа саслушањем у својству парничне странке није оспорио, а тиме ни њихову истинитост, и то: да је Окружно тужилаштво против њега подигло оптужницу за кривично дјело несавјестан рад у служби, да је оптужницу потврдио Окружни суд, да је Управни одбор "Тржнице" на чијем је челу био донио одлуку о накнади штете бившем директору "Тржнице" (против ког је, такође, био покренут кривични поступак) којом је одобрена исплата новчаних средстава у износу од 19. 520,85 КМ а износ је утврђен на основу предрачуна трошкова "Верано Моторса" Бања Лука, да је у вријеме када је фактички вршио дужност предсједника Управног одбора "Тржнице" у том предузећу ангажована Агенција за обезбјеђење имовине и лица "Волф" ради екстерног обезбјеђења друштва.

42. Насупрот утврђењу истинитости претходних навода, остали наводи у тексту који се тичу кривичног дјела злоупотреба службеног положаја (за које је био оптужен директор "Тржнице" Д.С. и у спорном тексту наведен заједно са тужиоцем) и наводи према којима је тужилац "ојадио" "Тржницу" за два милиона марака оцијењени су као неистинити (клеветнички), јер апеланти у поступку нису успјели да докажу њихову истинитост. У том смислу је усвојено становиште да апеланти извођењем доказа саслушањем свједока (акционара "Тржнице") на околност закључења штетних уговора нису доказали своје тврдње, јер, како је образложено, искази свједока у којима су се изјашњавали о одређеним неправилностима и незаконитостима у "Тржници" док је предсједник Управног одбора био тужилац нису поткријепљени материјалним доказима који се, у правилу, утврђују у судском кривичном поступку (да су потписивани штетни уговори, да је предузећу нанесена огромна штета), па су стога оцијењени као неистинити. Имајући у виду наведено утврђење, редовни судови су били јединствени у становишту да је захтјев тужиоца за накнаду штете због душевних болова проузрокованих клеветом основан, јер су апеланти о њему у спорном новинском тексту изнијели неистините чињенице. При томе су редовни судови имали у виду одредбу члана 5 став 1 ЗЗК којом је прописана одговорност сваког пословно способног лица које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем неистинитог изражавања, идентификујући то лице трећем лицу, у својству аутора, уредника или издавача изражавања. Са тог аспекта, како произилази из образложења побијаних пресуда, тужилац је на основу изведених доказа у поступку доказао неистинитост тврдњи апеланата изнесених у спорном новинском тексту због којих му је настала штета, а апеланти, с друге стране, нису доказали истинитост тих (својих) навода осим у дијелу који се односи на подизање и потврђивање оптужнице против тужиоца (али не за два, већ за једно кривично дјело).

43. При извођењу закључка о постојању основа одговорности за штету учињену клеветом судови су се, како произилази из образложења оспорених пресуда, руководили искључиво примјеном правила о терету доказивања, и то на околност истинитости, односно неистинитости изнесених тврдњи у спорном тексту. У вези с тим, за Уставни суд се, имајући у виду специфичност поступка ради накнаде штете учињене клеветом, поставља питање да ли је принцип о терету доказивања као општи принцип парничног поступка на ком су редовни судови засновали своје одлуке једино и искључиво примјењив и у вези с којим околностима (не/истинитости тврдњи, постојања свијести, стандарда поступања у доброј вјери) или, насупрот томе, редовни судови који одлучују о супротстављеним правима (тужиоца и апеланата) о таквом захтјеву имају обавезу да оцијене све релевантне факторе који се тичу конкретног случаја? Наиме, из праксе Европског суда коју слиједи Уставни суд произилази цијели дијапазон фактора који могу да буду релевантни приликом одмјеравања права и интереса при одлучивању о потенцијално супротстављеним правима (праву на углед и праву на слободу изражавања) који у вези са објављеном информацијом обухватају: не/постојање јавног интереса, садржина, облик и посљедице објављивања, не/постојање стандарда поступања "у доброј вјери", начин прибављања информације и низ других фактора који у околностима сваког појединог случаја могу да буду врло важни, имајући при томе у виду да сваки изузетак који ограничава право на слободу изражавања мора да буде увјерљиво утврђен и образложен.

44. У вези с наведеним, Уставни суд уочава да редовни судови при доношењу оспорених одлука нису обавили одговарајућу анализу релевантних фактора и материјалних одредаба из члана 5 ст. 2 и 3 ЗЗК којима је прописана одговорност за клевету и изузетака од ове одговорности које су прописане у члану 6 ЗЗК као *lex specialis* у односу на друге законе. Наведеним одредбама је, између осталог, прописано да одговорност постоји ако су неистините чињенице изнесене намјерно или усљед непажње (постојање свијести), односно да ова одговорност не постоји ако је изражавање, у суштини, истинито и разумно. При томе су потпуно занемарене околности које се односе на статус тужиоца, сферу његовог дјеловања у релевантном периоду, као и неспорну чињеницу из које произилази да је оптужница против тужиоца у релевантном периоду (у вријеме објављивања) била подигнута и потврђена због сумње у кривично дјело несавјестан рад у служби, дакле због дјеловања у друштвеној сфери (руководилац правног лица), која је накнадно повучена (годину дана од објављивања спорног текста).

45. С тог аспекта, имајући у виду наведено, Уставни суд није могао да оцијени да су се редовни судови при евидентној потреби која допушта покретање питања о евентуалним неправилностима у пословању правног лица које би могле да проузрокују штету за то правно лице (због чега се против тужиоца водио кривични поступак) уопште бавили спорним изражавањем у вези с критеријумима успостављеним у материјалним одредбама ЗЗК и стандардима успостављеним у члану 10 Европске конвенције (статус тужиоца, јавни интерес, прихватљива критика...). Наиме, редовни судови су тврдње тужиоца, па, према томе, и основ тужбеног захтјева за накнаду штете учињене клеветом прихватили искључиво због тога што апеланти понуђеним и изведеним доказима (исказима свједока који нису поткријепљени материјалним доказима) нису доказали истинитост тврдњи изнесених у спорном новинском тексту из чега је произашао закључак о њиховој очигледној неистинитости, односно учињеној клевети.

46. Уставни суд, у том смислу, подсјећа на пресуду Европског суда у предмету *Dalban против Румуније* (пресуда од 28. септембра 1999. године, тач. 49-50) у којој је апликант, новинар, написао чланак у којем се говорило о низу превара које је починио извршни директор пољопривредног предузећа у својини државе с којим је био повезан један од сенатора, због чега су га домаћи судови санкционисали. Европски суд је, утврђујући кршење права на слободу изражавања, навео да би "било неприхватљиво да се новинару забрани изражавање критичког вриједносног суда осим онда када је у стању доказати његову истину". У том случају Европски суд је уочио да нема доказа према којима је опис догађаја из чланка потпуно неистинит и да је циљ био искључиво подстицање клеветничких изјава против извршног директора и сенатора, да није писао о аспектима приватног живота, већ о његовом понашању и држању у својству изабраног представника и да новинари под одређеним околностима могу да се ослоне на гласине када извјештавају о питањима од јавног интереса. Домаћи судови су сматрали да начин на који је апликант изнио своје мишљење не одговара реалности и да се, стога, ради о клевети, те да је чињеница према којој није било основа да се против извршног директора покрене кривични поступак због наводних превара довољна да се утврди да је информација у чланку неистинита.

47. Имајући у виду наведену праксу, као и успостављене релевантне критеријуме, Уставни суд сматра да су редовни судови, пропуштајући да оцијене да ли је у околностима конкретног случаја постојао легитимни интерес да се друштвена заједница обавијести о неправилностима у пословању правног лица којим је у релевантном периоду у својству предсједника Управног одбора руководио тужилац, против којег је неспорно био покренут кривични поступак, те да спорно изражавање доведу у шири контекст (релевантни фактори наведени у ставу 39 ове одлуке) и контекст релевантних одредаба ЗЗК, дакле, како оних које прописују одговорност за клевету, тако и оних које прописују изузетке од ове одговорности, стандардима успостављеним у одредби члана 10 Европске конвенције, прекорачили границе "слободне процјене" коју, у смислу члана 10 Европске конвенције, апеланти уживају. У свјетлу наведеног, Уставни суд понавља да је унутар члана 10 став 2 Европске конвенције мало простора за ограничавање расправе о питањима од јавног интереса, што је резултирало мијешањем у право апеланата на слободу изражавања које у околностима конкретног случаја није било нужно у демократском друштву.

48. На основу свега наведеног, Уставни суд закључује да је у околностима конкретног случаја повријеђено право апеланата на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције.

Остали наводи

49. С обзиром на закључке о повреди права из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, Уставни суд сматра да нема потребе да посебно испитује наводе о повреди права из члана II/3e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права из члана 17 Европске конвенције.

VIII. Закључак

50. Уставни суд закључује да постоји повреда права на слободу изражавања из члана II/3x) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције када су редовни судови, пропуштајући да оцијене да ли је у околностима конкретног случаја постојао легитимни интерес да се друштвена заједница обавијести о неправилностима у пословању правног лица којим је у релевантном периоду у својству предсједника Управног одбора руководио тужилац, против којег је неспорно био покренут кривични поступак, те да спорно изражавање доведу у шири контекст и контекст релевантних одредаба ЗЗК, дакле, оних које прописују одговорност за клевету и оних које прописују изузетке од ове одговорности, стандардима успостављеним у одредби члана 10 Европске конвенције, прекорачили границе "слободне процјене" коју, у смислу наведене одредбе, апеланти уживају, што је резултирало мијешањем у право апеланата на слободу изражавања, које у околностима конкретног случаја није било нужно у демократском друштву.

51. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

52. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2501/15**, rješavajući apelaciju **"NPC International" d.o.o. Banja Luka i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 6. decembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **DOO "NPC International" Banja Luka, Ljubiše Javorca i Maje Bašić.**

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. marta 2015. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjoj Luci, koji je dužan da po hitnom postupku donese novu odluku, u skladu sa

članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjoj Luci da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. "NPC International" d.o.o. Banja Luka, Ljubiša Javorac i Maja Bašić (u daljnjem tekstu: prvoapelant, drugoapelant, trećeapelantica ili apelanti) iz Banje Luke, koje zastupa Dejan Miletić, advokat iz Banje Luke, podnijeli su 18. maja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. marta 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 124085 11 P od 25. aprila 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Srđana Praštala (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 27. jula 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud i Osnovni sud su dostavili odgovore na apelaciju u periodu od 4. do 14. augusta 2017. godine. Tužitelj nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Odlučujući u pravnoj stvari tužitelja protiv apelanata radi naknade štete za duševne bolove prouzrokovane klevetom, Osnovni sud je donio Presudu broj 71 0 P 124085 11 P od 25. aprila 2013. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda kojom je tužbeni zahtjev djelomično usvojen, a u preostalom dijelu odbijen. Naime, u stavu 1. navedene presude obavezani su apelanti, i to prvoapelant u svojstvu izdavača, drugoapelant u svojstvu odgovornog urednika i trećeapelantica u svojstvu autorice, da tužitelju na ime nematerijalne štete za duševne bolove prouzrokovane klevetom isplate iznos od 3.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od donošenja presude do isplate, dok je preko dosuđenog iznosa (koji čini razlika između traženog i dosuđenog iznosa) tužbeni zahtjev odbijen. U stavu 2. iste presude je odbijen tužbeni zahtjev kojim je tužitelj tražio da se apelanti obavežu na javno izvinjenje u dnevnom listu "Press", te da nakon toga o svom trošku objave presudu.

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je tužitelj svoj zahtjev za naknadu štete prema apelantima utemeljio na tekstu koji je objavljen 29. jula 2011. godine u dnevnim novinama "Press" iznošenjem neistina u članku pod naslovom "Stupar i Praštalo ojadili Tržnicu za 2 miliona KM" u kojem je tužitelj okvalificiran kao "ojađivač" privrednih subjekata, koji zloupotrebljava društveni položaj. U tužbi je, dalje, navedeno da je objavom spornog novinskog članka, iznošenjem neistina, tužitelju kao direktoru društva za upravljanje investicionim fondovima nanesena šteta, budući da gradi karijeru menadžera-upravljača imovinom koja mu je povjerena. Stoga je predložio da se apelanti obavežu na isplatu nematerijalne štete u iznosu od 10.000,00 KM zbog duševnih bolova koji su mu prouzrokovani klevetom.

7. Apelanti su u odgovoru na tužbu iznijeli sljedeće: da je tužbeni zahtjev neosnovan, jer je izražavanje u spornom tekstu, u suštini, istinito, razumno i u potpunosti s Kodeksom etike novinara, da je sporni tekst rađen prilikom praćenja i informiranja javnosti o činjenici da je Okružno tužilaštvo u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Okružno tužilaštvo) podiglo optužnicu protiv tužitelja i bivšeg direktora "Tržnice" D.S. zbog krivičnih djela nesavjestan rad u službi i zloupotreba službenog položaja, da su podaci navedeni u sadržaju članka, osim od Okružnog tužilaštva, pribavljeni od akcionara i zaposlenih u organima upravljanja "Tržnice" za relevantni period (koji je bio predmet optužnice), da tužba i dokazi uz tužbu ne dovode u sumnju navode iz spornog članka i, najzad, da je na zahtjev tužitelja u dnevnom listu "Press" od 3. augusta 2011. objavljen članak pod naslovom "Srđan Praštalo: Nisam oštetio Tržnicu", koji predstavlja demanti tužitelja na sporni članak.

8. U toku postupka su provedeni dokazi na okolnost tvrdnji iz tužbe i odgovora na tužbu, i to: uvidom i čitanjem pisane dokumentacije, između ostalog, spornog novinskog teksta od 29. jula 2011. godine, čitanjem novinskog teksta od 3. augusta 2011. godine (demanti tužitelja), saslušanjem tužitelja i trećeapelantice u svojstvu parničnih stranaka, saslušanjem svjedoka (ukupno pet) na okolnosti tvrdnji iz tužbe i odgovora na tužbu i ostalu pisanu dokumentaciju u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodio protiv tužitelja, te finansijsku dokumentaciju.

9. Osnovni sud je, nakon izvedenih dokaza, njihove analize i ocjene, prije svega, konstatirao da su parnične stranke tokom postupka učinile nespornim da je 29. jula 2011. godine u dnevnim novinama prvoapelanta objavljen članak pod naslovom "Stupar i Praštalo ojadili Tržnicu za 2 miliona KM", čiji je autor trećeapelantica, da je članak objavio prvoapelant, a da je drugoapelant glavni i odgovorni urednik. Osim toga, nespornim je učinjeno da je tužitelj odlukom 6. vanredne Skupštine akcionara "Tržnice" a.d. Banja Luka imenovan u Upravni odbor "Tržnice" u svojstvu predsjednika na čijem je čelu bio od oktobra 2009. do 6. aprila 2010. godine.

10. Među parničnim strankama je bilo sporno, kako je u obrazloženju presude navedeno, da li su informacije objavljene u spornom članku istinite ili ne. S tim u vezi, Osnovni sud je, prije svega, istakao sadržaj odredbe iz člana 1. Zakona o zaštiti od klevete (u daljnjem tekstu: ZZK) kojom su propisana prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja, zatim, odredbe člana 5. ZZK kojom su propisani osnovi odgovornosti za klevetu i odredbe člana 6. stav 1. ZZK u kojoj su propisani izuzeci od ove odgovornosti. Napomenuto je da osnov odgovornosti za klevetu, osim iz odredaba ZZK, proizlazi i iz odredaba čl. 154. stav 1. i 158. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO). S tog aspekta, Osnovni sud je u obrazloženju presude analizom citiranih odredaba zaključio da je suštinski svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu fizičkom ili pravnom licu iznošenjem ili pronošenjem neistinitog izražavanja, identificirajući to lice trećem licu, odgovorno za klevetu ako je štetu prouzrokovalo u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na drugi način efikasno kontroliralo sadržaj tog izražavanja.

11. Odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva, odnosno odštetnoj odgovornosti apelanata, Osnovni sud je istakao da je u konkretnoj pravnoj stvari bilo potrebno utvrditi da li je predmetno iznošenje ili pronošenje sadržano u spornom članku istinito ili neistinito i da li se, s obzirom na to, može definirati kao kleveta, da li je na taj način pričinjena šteta tužitelju i, ako jeste, u čemu se ona sastoji. S tim u vezi je navedeno da sporni članak sadrži više činjenica o tužitelju za koje on tvrdi da su neistinite, i to: da je Okružno tužilaštvo protiv njega podiglo optužnicu radi zloupotrebe službenog položaja, jer je optužnica podignuta radi nesavjesnog rada u službi i u tom dijelu potvrđena, da je tužitelj za

vrijeme svog mandata u svojstvu predsjednika Upravnog odbora "Tržnice", zajedno sa tadašnjim direktorom D.S., nanio "Tržnici" milionsku štetu i da su potpisali brojne štetne ugovore, da su na dan odlaska tužitelja i bivšeg direktora iz "Tržnice" 6. aprila 2010. godine stvorene i neizmirene obaveze u iznosu od 1,9 miliona KM, da je tužitelj zajedno sa tadašnjim direktorom "Tržnice" reformirao službu osiguranja i angažirao Agenciju za osiguranje, koja je "Tržnicu" koštala 200.000,00 KM, i da je popravka vozila supruge bivšeg direktora plaćena u iznosu većem od 30.000,00 KM, sve na štetu "Tržnice".

12. Tumačenjem smisla odredaba materijalnog prava ZZK Osnovni sud je zaključio da je, u suštini, teret dokazivanja osnovanosti tužbenog zahtjeva na tužitelju (da mu je, usljed određenog neistinitog izražavanja, nanesena šteta), a na apelantima kao tuženoj strani je teret dokazivanja da je izražavanje bilo istinito (zasnovano na istinitim činjenicama).

13. S tim u vezi, kako je navedeno u obrazloženju, tužitelj pri izvođenju dokaza, saslušanjem u svojstvu parnične stranke, u postupku nije osporio da je Okružno tužilaštvo protiv njega podiglo optužnicu za krivično djelo nesavjestan rad u službi, da je optužnicu potvrdio Okružni sud, da je Upravni odbor "Tržnice" na čijem je čelu bio donio odluku o naknadi štete direktoru društva D.S. kojom je odobrena isplata novčanih sredstava zbog štete koju je D.S. pretrpio u vezi sa radom u iznosu od 19.520,85 KM, a iznos je utvrđen na osnovu predračuna troškova "Verano Motorsa" Banja Luka, da je u vrijeme kada je faktički vršio dužnost predsjednika Upravnog odbora "Tržnice" u tom preduzeću angažirana Agencija za osiguranje imovine i lica "Volf" radi eksternog osiguranja društva.

14. Trećeapelantica je, kao autorica spornog novinskog teksta, saslušana u svojstvu parnične stranke, negirala navode iz tužbe, jer je, kako je u presudi obrazloženo, informaciju o krivičnoj prijavi protiv tužitelja i bivšeg direktora D.S. dobila od akcionara "Tržnice" koju je provjerila u Okružnom tužilaštvu i u prva dva pasusa novinskog teksta doslovno prenijela odgovor Okružnog tužilaštva koji je tom prilikom dobila. Materijalne dokaze koji se tiču odluke preduzeća "Tržnica" o isplati naknade štete bivšem direktoru D.S. je vidjela pri razgovoru s jednim od akcionara "Tržnice", čiji identitet nije otkrila, zbog čega nije imala razloga da sumnja u istinitost tih činjenica. Ostali navodi u spornom tekstu su, kako je trećeapelantica istakla, tvrdnje jednog od akcionara, koje su potvrdili ostali akcionari s kojima je kontaktirala, utemeljene na finansijskim izvještajima u koje, također, nije sumnjala.

15. Ocjenjujući navedene dokaze, kao i sve ostale izvedene dokaze, te dovodeći ih u vezu sa odredbama materijalnog prava, konkretno odredbama ZZK, Osnovni sud je utvrdio da u postupku apelanti nisu dokazali istinitost svih tvrdnji koje su iznijeli u spornom članku zbog sljedećih razloga: iz presude Osnovnog suda koja je donesena povodom tužbe "Tržnice" a.d. Banja Luka protiv tužitelja, bivšeg direktora "Tržnice" D.S. i "Verano Motorsa" a.d. Banja Luka od 15. jula 2011. godine (pravosnažna 7. oktobra 2011. godine) proizlazi da se "Tržnica" odrekla tužbenog zahtjeva, pa je presudom zahtjev za naknadu štete odbijen, Okružno tužilaštvo je protiv tužioca podiglo optužnicu (koju je potvrdio Okružni sud) zbog nesavjesnog rada u službi, a ne zloupotrebe službenog položaja (ovo krivično djelo se odnosilo na bivšeg direktora "Tržnice"), apelanti u postupku nisu dokazali tvrdnje koje se tiču zaključenja štetnih ugovora u tužiteljevom šestomjesečnom mandatu i u tom smislu nije poklonjena vjera iskazima svjedoka (akcionara "Tržnice") koje su predložili apelanti budući da njihovi iskazi nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima, apelanti nisu dokazali tvrdnje koje se odnose na stvorene i neizmirene obaveze "Tržnice" u iznosu od 1,9 miliona KM u kom dijelu je prihvaćen iskaz tužitelja koji je ove tvrdnje negirao isticanjem da je "Tržnica" funkcionirala niz godina prije nego što je preuzeo upravljanje kao predsjedavajući Upravnog odbora, da su naslijeđene obaveze u iznosu od pet miliona konvertibilnih maraka i da su ukupne obaveze u periodu njegovog mandata (od oktobra 2009. do aprila 2010. godine) smanjene za oko 400.000,00 KM.

16. Obrazlažući osnovanost tužbenog zahtjeva, Osnovni sud je naveo da iznošenje ili pronošenje neistine za neko lice (kleveta) postoji u slučaju kad to može škoditi njegovoj časti i ugledu, da je pravo ličnosti, osim odredbama ZZK, zaštićeno i odredbama čl. 155, 159. i 200. ZOO, te da čast i ugled predstavljaju sastavni dio integriteta ličnosti. Nematerijalna šteta, u smislu odredbe člana 200. ZOO, kako je dalje obrazloženo, ogleda se u subjektivnom trpljenju sramote, povredi časti i ugleda kao moralnih vrijednosti koje oštećeni uživa u određenoj društvenoj sredini. Na okolnost povrede časti i ugleda tužitelj je izveo dokaz vještačenjem vještaka medicinske struke, zatim, saslušanjem u svojstvu parnične stranke i saslušanjem svjedoka M.M. Ocjenjujući sve izvedene dokaze pojedinačno i u njihovoj ukupnosti, Osnovni sud je zaključio da iz sadržaja spornog članka proizlazi da je tužitelj kao predsjednik Upravnog odbora "Tržnice", zajedno sa tadašnjim direktorom D.S., za vrijeme šestomjesečnog mandata nanio "Tržnici" milionsku štetu, što predstavlja činjenično izražavanje koje jednim dijelom ima elemente klevete. Navedeni sadržaj je objavljen u vrijeme kad je tužitelj bio krivično procesuiran za krivično djelo nesavjesni rad u službi, a ne za krivično djelo zloupotreba službenog položaja u kom je tužitelj kao predsjednik Upravnog odbora "Tržnice" okvalificiran kao "ojađivač" koji je "Tržnici" potpisivanjem štetnih ugovora u vezi s nabavkom robe nanio milionsku štetu. Pojašnjavajući djelomičnu osnovanost tužbenog zahtjeva zbog navedenih razloga, Osnovni sud je istakao da Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) garantira pravo na slobodu izražavanja, ali da, isto tako, u članu 10. stav 2. propisuje određena ograničenja. S tim u vezi je navedeno da apelanti kao izdavač, urednik i autor imaju pravo objaviti određenu informaciju, ali ih to ne oslobađa obaveze da dokazuju istinitost informacije u sudskom postupku, što, konkretno, znači dokazivanje istine da je protiv tužitelja koji je spomenut u spornom članku bio pokrenut krivični postupak, osim za krivično djelo nesavjestan rad u službi (nesporna činjenica), i zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, da je za vrijeme svog šestomjesečnog mandata potpisivao štetne ugovore i na taj način "Tržnici" nanio štetu u milionskom iznosu. Iz činjeničnog stanja koje je utvrđeno u postupku Osnovni sud je zaključio da apelanti prilikom pisanja i objavljivanja spornog članka očigledno nisu bili dobronamjerni, jer su dijelom objavili neistinitu informaciju (istinita samo u pogledu podizanja optužnice, ali ne za dva, već za jedno krivično djelo) o tužitelju koja ima elemente klevete, čime su povrijeđeni ugled i čast tužitelja koje ima u vidu odredba člana 200. ZOO. Iznošenjem u javnost činjenice da je tužitelj oštetio "Tržnicu" za milionski iznos, te da je za tu činjenicu saznao veliki krug lica je, kako je ocijenjeno, na tužitelja djelovalo stresno i neprijatno, pogotovo što se radi o licu koje je direktor društva za upravljanje kapitalom zbog kog razloga je dodatno izložen sudu javnosti.

17. U pogledu visine tužbenog zahtjeva, Osnovni sud je imao u vidu odredbu člana 200. stav 1. ZOO i odredbu člana 8. ZZK koja propisuje obavezu da se podnese zahtjev za ispravku izražavanja, pa je, imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke, izjavu tužitelja datu u svojstvu parnične stranke, iskaz svjedoka M.M. na okolnost pretrpljene štete i činjenicu da su apelanti objavili demanti tužitelja, ali u skraćenom obliku od onog koji je zahtijevao, ocijenio da iznos od 3.000,00 KM predstavlja pravičnu naknadu tužitelju za duševne bolove zbog povrede časti i ugleda. Na odluku o visini štete utjecala je i činjenica koja se tiče sadržaja objavljenog u dnevnim novinama

"Glas Srpske" od 19. aprila 2010. godine pod naslovom "Krivične prijave protiv bivše nelegalne uprave Tržnice" i sadržaja objavljenog posredstvom prvoapelanta 22. januara 2010. godine pod naslovom "Dolijao prevarant na berzi" sa negativnim sadržajem u odnosu na tužitelja na koje su apelanti ukazali povodom negiranja postojanja štete za koje tužitelj nije pružio dokaze da je tražio sudsku zaštitu. Osnovni sud je, osim navedenog, imao u vidu nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke iz kog proizlazi da je tužitelj trpio negativna osjećanja frustracije, ljutnje i straha najvećim dijelom zbog informacije o podignutoj i potvrđenoj optužnici (čije je povlačenje odobreno godinu dana nakon potvrđivanja optužnice), publiciranja te informacije i predstavljanja tužitelja kao mogućeg počinitelja krivičnog djela koje izaziva široku društvenu osudu. Pošto je u konkretnom slučaju utvrđeno da su informacije u spornom članku djelomično neistinite i da je tužitelj iskoristio svoje pravo iz člana 199. ZOO za objavljivanje demantija, što su apelanti prihvatili, ocijenjeno je da nema razloga da se obavežu apelanti da se javno izvine i objave presudu, te je u tom dijelu tužbeni zahtjev odbijen.

18. Okružni sud je, odlučujući o žalbi apelanata, donio Presudu broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. marta 2015. godine kojom je žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Okružni sud je, nakon ispitivanja osporene presude u dijelu koji se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka, zaključio da žalba apelanata nije osnovana. S tim u vezi, Okružni sud je ponovio činjenično stanje koje je utvrđeno u prvostepenom postupku, te istakao da se žalbom apelanata ukazuje na pogrešnu ocjenu sadržaja spornog novinskog članka, jer je njegova suština istinita. Naime, apelanti tvrde, kako je dalje navedeno, da je Okružno tužilaštvo podiglo optužnicu protiv tužitelja i bivšeg direktora "Tržnice" zbog krivičnih djela nesavjestan rad u službi i zloupotreba službenog položaja, da je optužnica potvrđena 5. jula 2011. godine, da navodi u članku predstavljaju mišljenje i stav trećih lica (akcionara "Tržnice", koji su izvor informacije apelanata), te da tužitelj nije pretrpio nikakvu štetu objavom spornog članka koji je već ranije bio objavljen u dnevnim novinama "Glas Srpske" od 19. aprila 2010. godine (jedina novost u spornom članku jeste informacija o podizanju optužnice koja nije sporna), pa stoga navodi iz spornog članka koji se odnose na pitanja od javnog interesa ne predstavljaju klevetu u smislu člana 6. stav 1. tačka a) ZZK budući da su, u suštini, istiniti.

19. Okružni sud je, ocjenjujući neosnovanost svih navedenih žalbenih navoda, istakao da iz sadržaja objavljenog teksta proizlaze činjenice čiju je neistinitost tužitelj u postupku dokazao. S tim u vezi, Okružni sud je naveo da iz sadržaja spornog teksta proizlazi da je protiv tužitelja kao predsjednika Upravnog odbora preduzeća "Tržnica" i bivšeg direktora tog preduzeća D.S. podignuta optužnica zbog krivičnih djela nesavjesni rad u službi i zloupotreba službenog položaja. Iz navedenog proizlazi pravilan zaključak Osnovnog suda prema kojem je tužitelj spornim izražavanjem optužen za oba djela, odnosno da u tekstu nije jasno navedeno za koje od ova dva krivična djela je tužitelj optužen. Imajući u vidu da je tužitelju optužnicom od 24. maja 2011. godine, koja je potvrđena 5. jula 2011. godine, stavljeno na teret krivično djelo nesavjestan rad u službi, a ne i krivično djelo zloupotreba službenog položaja, koje se odnosi na bivšeg direktora "Tržnice", proizlazi zaključak da je tužitelj dokazao neistinitost tvrdnje iznesene u spornom tekstu koja se tiče sumnje u izvršenje dva, a ne jednog krivičnog djela. U pogledu neosnovanosti žalbenih tvrdnji koje se tiču ocjene dokaza, naročito iskaza saslušanih svjedoka na okolnost zaključenja štetnih ugovora i donošenja odluka kojima je nanesena šteta "Tržnici", Okružni sud je imao u vidu da je Osnovni sud u obrazloženju svoje presude naveo razloge zbog kojih navedenim iskazima svjedoka nije poklonjena vjera. Zbog tih razloga, proizlazi da su se svjedoci u svojim iskazima izjašnjavali o određenim nepravilnostima i nezakonitostima u preduzeću "Tržnica" u periodu u kojem je predsjednik Upravnog odbora bio tužitelj, a te činjenice nisu dokazane u materijalnom smislu, jer se, u pravilu, utvrđuju u sudskom krivičnom postupku (da su potpisivani štetni ugovori, da je preduzeću nanesena ogromna šteta), pa ih je, stoga, prvostepeni sud pravilno ocijenio kao neistinite. Obrazlažući, dalje, neosnovanost žalbenih tvrdnji kojima je ukazano da sporno izražavanje u predmetnom članku ne predstavlja klevetu, jer je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo istinito u smislu člana 6. stav 1. tačka a) ZKK, Okružni sud je napomenuo da štampa ima veoma važnu ulogu u demokratskom društvu, ali da se pri izvještavanju putem ovog medija ne smiju prekoračiti određene granice zbog zaštite reputacije i prava drugih. Međutim, način objavljivanja spornog članka i njegov sadržaj, kako je dalje obrazložio Okružni sud, upućuju na zaključak da sporno izražavanje ne predstavlja izražavanje mišljenja, već da se radi o iznošenju činjenica za koje je, u smislu člana 5. stav 1. ZZK, utvrđeno da su neistinite. Osim toga, kao neosnovane su ocijenjene žalbene tvrdnje da tužitelj nije pretrpio nikakvu štetu, jer su navodi iz spornog članka već ranije bili objavljeni u dnevnim novinama "Glas Srpske" budući da je, kako je obrazloženo, predmet konkretnog tužbenog zahtjeva novinski članak koji su objavili apelanti za koji se potražuje naknada štete zbog klevete, a ne činjenice objavljene u nekom drugom štampanom mediju. U pogledu neosnovanosti žalbenih prigovora koji se tiču visine dosuđene naknade, Okružni sud je ponovio da su čast i ugled neodvojive kategorije ljudske ličnosti kojim se odlikuje svaka ljudska individua koje se mogu posmatrati sa različitih aspekata, pa i sa aspekta njihove građanskopravne zaštite. Novčana naknada nematerijalne štete u konkretnom slučaju ne predstavlja naknadu u pravom smislu te riječi, već predstavlja jedan od vidova satisfakcije koja se oštećenom daje za povredu njegovih nematerijalnih dobara. Pri odmjeravanju novčane naknade nematerijalne štete prvostepeni sud se, prema ocjeni Okružnog suda, u pobijanoj presudi pravilno pozvao na odredbe čl. 155. i 200. ZOO u vezi sa članom 8. ZZK, ocjenjujući pravilno i zakonito iskaz tužitelja, iskaz svjedoka M.M. i nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke, zbog čega je žalba apelanata odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama povrijeđeno njihovo pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, te člana 17. Evropske konvencije. Obrazlažući povrede navedenih prava, apelanti ukazuju da su redovni sudovi u pobijanim presudama proizvoljno ocijenili izvedene dokaze, naročito sadržaj spornog članka, jer se njegova suština, pa stoga i istinitost sadržaja, tiče optužnice koja je protiv tužitelja bila podignuta u relevantnom periodu za radnje koje je u vrijeme svog mandata, zajedno sa bivšim direktorom "Tržnice", preduzeo, a koje su dobivene od Okružnog tužilaštva. S tim u vezi, apelanti su ukazali na pogrešnu ocjenu dokaza, naročito u vezi sa iskazom svjedoka predloženih na okolnost odgovora na tužbu (akcionara "Tržnice"). Navedene iskaze redovni sudovi su ocijenili paušalnim i nedokazanim, nepotkrijepljenim materijalnim dokazima iako su navedeni svjedoci upravo svjedočili na okolnost štetnih ugovora zaključenih u mandatu tužitelja, pri čemu su, kao akcionari "Tržnice", bili dobro upoznati s finansijskim stanjem u preduzeću. Apelanti smatraju upravo suprotno, i to da su iskazi svjedoka potkrijepljeni materijalnim dokazima, konkretno bilansima stanja preduzeća na 30. septembar 2009. godine koje je tužitelj zatekao

pri preuzimanju upravljanja preduzećem i na 31. mart 2010. godine, kad je napustio preduzeće, pa je nejasno zbog čega sudovi ove i druge materijalne dokaze (izvještaji nezavisnog revizora, odluka Upravnog odbora preduzeća i finansijski izvještaji) nisu ocijenili u vezi sa svim ostalim izvedenim dokazima. Smatraju da bi takvim postupanjem, dakle pravilnom analizom i ocjenom svih izvedenih dokaza, sudovi sigurno došli do drugačijeg zaključka od onog do kojeg su došli u pobijanim presudama, i to da sadržaj spornog izražavanja nije neistinit. Osim toga, ukazuju da je izostala ocjena njihove svijesti i volje u okolnostima konkretnog slučaja, jer o tužitelju nisu ni namjerno a ni grubom nepažnjom iznijeli neistine, pa, stoga, nisu ispunjeni uvjeti iz odredbe čl. 5. stav 2. i 6. stav 1. tačka a) ZZK da odgovaraju za štetu za koju se, prema navedenim odredbama, odgovara samo u slučaju namjernog iznošenja neistina. U okolnostima konkretnog slučaja svijest u pogledu nanošenja štete nije uopće utvrđivana, niti je na pravilan način ocijenjena okolnost da je veliki dio sadržaja spornog članka već ranije bio objavljen u novinama "Glas Srpske" (19. aprila 2010. godine), dakle, javno publiciran, pa kod tužitelja isti sadržaj nije mogao ponovno prouzrokovati štetu povredom njegove časti i ugleda.

21. Apelanti su ukazali da je odredbom člana 1. ZZK zaštićena sloboda izražavanja čak i ona koja može da uvrijedi, šokira ili uznemiri a to izražavanje se u konkretnim okolnostima tiče nesporne činjenice podizanja optužnice protiv tužioca zbog nesavjesnog rada u službi, i to za period u kom je obavljao funkciju predsjedavajućeg Upravnog odbora "Tržnice". Stoga, smatraju da je osporenim presudama kojima im je uspostavljena obaveza da tužitelju nadoknade štetu prekršeno pravo na slobodu izražavanja, budući da su u spornom tekstu informacije, riječi i mišljenja, osim od Okružnog tužilaštva povodom pokretanja krivičnog postupka protiv tužioca, dobiveni od lica koja su imala određena saznanja o finansijskom stanju u preduzeću "Tržnica" za vrijeme tužiteljevog mandata, koja su kao takva prenesena u tekst.

22. Apelanti su predložili da se apelacija usvoji i utvrdi kršenje njihovih prava na koja su u apelaciji ukazali, posebno akcentirajući pravo na slobodu izražavanja, te da se osporena presuda Okružnog suda ukine i predmet vrati tom sudu na ponovno suđenje u skladu sa standardima iz Evropske konvencije i Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Odgovor na apelaciju

23. Okružni sud je naveo da presudom tog suda nisu povrijeđena prava apelanata na koja u apelaciji neosnovano ukazuju, naročito pravo na slobodu izražavanja, budući da se u konkretnoj situaciji ne radi o vrijednosnom sudu, već o činjenicama za koje je u postupku utvrđeno da su neistinite, zbog čega je predloženo da se apelacija odbije.

24. U odgovoru na apelaciju Osnovni sud je naveo da je presuda tog suda donesena uz pravilnu primjenu materijalnog i procesnog prava nakon pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te da nisu povrijeđena prava apelanata na koja se u apelaciji neosnovano pozivaju. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/01) relevantne odredbe glase:

Član 1. stav 1. tačka a)

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

Član 5.

Odgovornost za klevetu

(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

(2) Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namjerno ili usled nepažnje iznelo ili pronelo izražavanje.

(3) Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu iznošenjem ili pronošenjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši, prema opštem shvatanju javnosti, značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Izuzeci od odgovornosti

Član 6.

(1) U sledećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;

b) ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje, ili iznositi ili pronositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;

v) ako je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vreme iznošenja ili pronošenja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamernosti i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, verovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica, i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.

Član 8.

Tužilac u smislu ovog zakona preduzima sve potrebne mere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem, a naročito uključujući zahtev za ispravku koju upućuje tuženom.

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

26. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 199.

U slučaju povrede prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravke, ili

narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom.

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

VI. Dopustivost

27. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

28. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

29. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. marta 2015. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelanti su primili 20. marta 2015. godine, a apelacija je podnesena 18. maja 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

30. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelanti osporavaju presude redovnih sudova ukazujući da su tim presudama povrijeđena njihova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, te člana 17. Evropske konvencije.

32. S tim u vezi, Ustavni sud ima u vidu da je osporenim odlukama usvojen tužbeni zahtjev prema kojem su apelanti obavezani da tužitelju nadoknade nematerijalnu štetu po osnovu pretrpljenih duševnih bolova u određenom novčanom iznosu za iznesenu klevetu učinjenu putem sredstva javnog informiranja - štampe.

33. Budući da se suština zahtjeva apelanata odnosi na zaštitu "prava na slobodu izražavanja" i iz toga proistekle obaveze na naknadu štete, koje je zaštićeno članom 10. Evropske konvencije, Ustavni sud će, slijedeći praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), ispitati da li se u konkretnom slučaju radi o neistinitom iznošenju činjenica (kleveti) i da li su redovni sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite prava apelanata na slobodu izražavanja.

Pravo na slobodu izražavanja

34. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

35. Član 10. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i saopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih preduzeća.

2. Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

a) Opći principi

36. Ustavni sud podsjeća da pravo na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije spada u grupu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavom definiraju samo pravo, a drugim stavom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava pod uvjetima propisanim drugim stavom. Ova sloboda se, uz ograničenja iz člana 10. stav 2. Evropske konvencije, ne odnosi samo na "informacije" ili "ideje" koje su primljene pozitivno, ili se smatraju neuvredljivim, ili prema njima nema stava, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi, Evropski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. novembra 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stav 46, i Odluka broj *AP 1203/05* od 27. juna 2006. godine, tačka 42). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članu 10. stav 2. Evropske konvencije pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak nezavisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja koja neki princip potvrđuju kao pravilo, ili ga negiraju kao puku deklaraciju, jer svaki izuzetak koji ograničava pravo na slobodu izražavanja mora biti uvjerljivo utvrđen.

37. Ustavni sud, također, ukazuje na to da je malo prostora u okviru člana 10. stav 2. Evropske konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa. U tom smislu, granice prihvatljivog kriticizma su šire kad su u pitanju javne ličnosti kao što su političari nego kad su u pitanju privatna lica. Za razliku od privatnih lica, javne ličnosti se neizbježno i svjesno stavljaju pred ocjenu javnosti, a njihove riječi i djela izloženi su pažljivijem ispitivanju javnosti, pa, stoga, moraju pokazati i veći stepen tolerancije (vidi, Evropski sud, *Hrico protiv Slovačke*, presuda od 20. jula 2004. godine, aplikacija broj 49418/99, stav 40 [e]). Evropski sud, također, podržava pravo na saopćavanje informacija od javnog interesa, u dobroj vjeri, čak i kada takva saopćenja sadrže neistinite ili štetne izjave o privatnim licima (vidi, Evropski sud, *Bladet Tromso i Stensaas protiv Norveške* [GC], br. 21980/93) i naglašava da se mora uzeti u obzir da li se sporne izjave odnose na lični život lica koje je u pitanju, ili na njegovo postupanje u nekoj drugoj društvenoj sferi od javnog interesa. U vezi sa ograničenjima koja se tiču prava na slobodu izražavanja i koja su propisana u članu 10. stav 2. Evropske konvencije, Ustavni sud napominje da je u svakom pojedinom slučaju potrebno utvrditi da li su domaće vlasti primijenile standarde koji su u skladu s principima ustanovljenim u članu 10.

Evropske konvencije, kao i da li su domaće vlasti zasnovale svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica.

b) Primjena navedenih principa na konkretan slučaj

38. Dovodeći navedene opće principe u vezu s činjenicama konkretnog predmeta (na neke od njih su ukazali apelanti), Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju osporene presude donesene na osnovu odredaba ZZK i ZOO iz čega proizlazi da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidiv. Osim toga, osporene presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužitelj protiv apelanata zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja u pravo apelanata na slobodu izražavanja zaštita "ugleda ili prava drugih" u okviru prava na privatnost, dakle, ugleda tužitelja, što je, svakako, legitiman cilj.

39. Ustavni sud, dalje, treba ispitati da li su u osporenim presudama uzeti u obzir svi faktori koji su bili opredjeljujući u zaključku da su u konkretnom slučaju apelanti klevetom prouzrokovali štetu tužitelju. S tog aspekta se, prije svega, postavljaju pitanja: da li je u konkretnom slučaju napravljena jasna distinkcija između činjenica i vrijednosne ocjene, te da li su uzeti u obzir svi relevantni faktori, bez obzira na to da li je u pitanju činjenica ili vrijednosni sud, i to: da li informacija doprinosi raspravi od javnog interesa, ili su iznesene tvrdnje koje se tiču privatnosti lica koje je u pitanju, da li je lice o kojem je riječ javna ili privatna ličnost, sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja, način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju (djelomično ili potpuno), da li je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno, da li su ispoštovani općeprihvaćeni profesionalni standardi i, konačno, da li su prenositelji informacije postupali u dobroj vjeri?

40. Imajući u vidu navedene relevantne kriterije, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi prilikom odlučivanja o zahtjevu tužitelja jasno utvrdili nesporne činjenice koje se tiču datuma objave i sadržaja spornog teksta pod naslovom "Stupar i Praštalo ojadili Tržnicu za 2 miliona KM", objave tužiteljevog demantija posredstvom prvoapelanta u skraćenom obliku 3. augusta 2011. godine i činjenice da je tužitelj odlukom 6. vanredne Skupštine akcionara "Tržnice" a.d. Banja Luka imenovan u Upravni odbor tog preduzeća na čijem čelu je bio od oktobra 2009. godine do 6. aprila 2010. godine. Također je napravljena jasna razlika u kvalitativnom smislu, te je u presudama jasno napomenuto da sporni novinski tekst predstavlja činjenično izražavanje o tužitelju u svojstvu predsjednika akcionarskog društva (pravnog lica), a ne vrijednosni sud.

41. U takvoj situaciji za redovne sudove se kao sporno postavilo pitanje istinitosti, odnosno neistinitosti iznesenih tvrdnji, kao jednog od osnova odgovornosti za štetu učinjenu klevetom iz člana 5. ZZK. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je prvostepeni sud proveo obiman dokazni postupak i u vezi sa sadržajem spornog teksta, konkretno njegovom ne/istinitošću, utvrdio činjenice koje tužitelj u konkretnom slučaju pri izvođenju dokaza saslušanjem u svojstvu parnične stranke nije osporio, a time ni njihovu istinitost, i to: da je Okružno tužilaštvo protiv njega podiglo optužnicu za krivično djelo nesavjestan rad u službi, da je optužnicu potvrdio Okružni sud, da je Upravni odbor "Tržnice" na čijem je čelu bio donio odluku o naknadi štete bivšem direktoru "Tržnice" (protiv kog je, također, bio pokrenut krivični postupak) kojom je odobrena isplata novčanih sredstava u iznosu od 19. 520,85 KM a iznos je utvrđen na osnovu predračuna troškova "Verano Motorsa" Banja Luka, da je u vrijeme kada je faktički vršio dužnost predsjednika Upravnog odbora "Tržnice" u tom preduzeću angažirana Agencija za osiguranje imovine i lica "Volf" radi eksternog osiguranja društva.

42. Nasuprot utvrđenju istinitosti prethodnih navoda, ostali navodi u tekstu koji se tiču krivičnog djela zloupotreba službenog položaja (za koje je bio optužen direktor "Tržnice" D.S. i u spornom tekstu naveden zajedno sa tužiteljem) i navodi prema kojima je tužitelj "ojadio" "Tržnicu" za dva miliona maraka ocijenjeni su kao neistiniti (klevetnički), jer apelanti u postupku nisu uspjeli dokazati njihovu istinitost. U tom smislu je usvojen stav da apelanti izvođenjem dokaza saslušanjem svjedoka (akcionara "Tržnice") na okolnost zaključenja štetnih ugovora nisu dokazali svoje tvrdnje, jer, kako je obrazloženo, iskazi svjedoka u kojima su se izjašnjavali o određenim nepravilnostima i nezakonitostima u "Tržnici" dok je predsjednik Upravnog odbora bio tužitelj nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima koji se, u pravilu, utvrđuju u sudskom krivičnom postupku (da su potpisivani štetni ugovori, da je preduzeću nanesena ogromna šteta), pa su stoga ocijenjeni kao neistiniti. Imajući u vidu navedeno utvrđenje, redovni sudovi su bili jedinstveni u stavu da je zahtjev tužitelja za naknadu štete zbog duševnih bolova prouzrokovanih klevetom osnovan, jer su apelanti o njemu u spornom novinskom tekstu iznijeli neistinite činjenice. Pri tome su redovni sudovi imali u vidu odredbu člana 5. stav 1. ZZK kojom je propisana odgovornost svakog poslovno sposobnog lica koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem neistinitog izražavanja, identificirajući to lice trećem licu, u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja. Sa tog aspekta, kako proizlazi iz obrazloženja pobijanih presuda, tužitelj je na temelju izvedenih dokaza u postupku dokazao neistinitost tvrdnji apelanata iznesenih u spornom novinskom tekstu zbog kojih mu je nastala šteta, a apelanti, s druge strane, nisu dokazali istinitost tih (svojih) navoda osim u dijelu koji se odnosi na podizanje i potvrđivanje optužnice protiv tužitelja (ali ne za dva, već za jedno krivično djelo).

43. Pri izvođenju zaključka o postojanju osnova odgovornosti za štetu učinjenu klevetom sudovi su se, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih presuda, rukovodili isključivo primjenom pravila o teretu dokazivanja, i to na okolnost istinitosti, odnosno neistinitosti iznesenih tvrdnji u spornom tekstu. U vezi s tim, za Ustavni sud se, imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom, postavlja pitanje da li je princip o teretu dokazivanja kao opći princip parničnog postupka na kom su redovni sudovi utemeljili svoje odluke jedino i isključivo primjenjiv i u vezi s kojim okolnostima (ne/istinitosti tvrdnji, postojanja svijesti, standarda postupanja u dobroj vjeri) ili, nasuprot tome, redovni sudovi koji odlučuju o suprotstavljenim pravima (tužitelja i apelanata) o takvom zahtjevu imaju obavezu ocijeniti sve relevantne faktore koji se tiču konkretnog slučaja? Naime, iz prakse Evropskog suda koju slijedi Ustavni sud proizlazi cijeli dijapazon faktora koji mogu biti relevantni prilikom odmjeravanja prava i interesa pri odlučivanju o potencijalno suprotstavljenim pravima (pravu na ugled i pravu na slobodu izražavanja) koji u vezi s objavljenom informacijom obuhvataju: ne/postojanje javnog interesa, sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja, ne/postojanje standarda postupanja "u dobroj vjeri", način pribavljanja informacije i niz drugih faktora koji u okolnostima svakog pojedinog slučaja mogu biti vrlo važni, imajući pri tome u vidu da svaki izuzetak koji ograničava pravo na slobodu izražavanja mora biti uvjerljivo utvrđen i obrazložen.

44. U vezi s navedenim, Ustavni sud uočava da redovni sudovi pri donošenju osporenih odluka nisu obavili odgovarajuću analizu relevantnih faktora i materijalnih odredaba iz člana 5. st. 2. i 3. ZZK kojima je propisana odgovornost za klevetu i izuzetaka od ove odgovornosti koje su propisane u članu 6. ZZK kao *lex specialis* u odnosu na druge zakone. Navedenim odredbama je, između ostalog, propisano da odgovornost postoji ako su neistinite činjenice iznesene namjerno ili usljed nepažnje (postojanje svijesti), odnosno da ova odgovornost ne postoji ako je

izražavanje, u suštini, istinito i razumno. Pri tome su potpuno zanemarene okolnosti koje se odnose na status tužitelja, sferu njegovog djelovanja u relevantnom periodu, kao i nespornu činjenicu iz koje proizlazi da je optužnica protiv tužitelja u relevantnom periodu (u vrijeme objave) bila podignuta i potvrđena zbog sumnje u krivično djelo nesavjestan rad u službi, dakle zbog djelovanja u društvenoj sferi (rukovodilac pravnog lica), koja je naknadno povučena (godinu dana od objave spornog teksta).

45. S tog aspekta, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nije mogao ocijeniti da su se redovni sudovi pri evidentnoj potrebi koja dopušta pokretanje pitanja o eventualnim nepravilnostima u poslovanju pravnog lica koje bi mogle prouzrokovati štetu za to pravno lice (zbog čega se protiv tužitelja vodio krivični postupak) uopće bavili spornim izražavanjem u vezi s kriterijima uspostavljenim u materijalnim odredbama ZZK i standardima uspostavljenim u članu 10. Evropske konvencije (status tužitelja, javni interes, prihvatljiva kritika...). Naime, redovni sudovi su tvrdnje tužitelja, pa, prema tome, i osnov tužbenog zahtjeva za naknadu štete učinjene klevetom prihvatili isključivo zbog toga što apelanti ponuđenim i izvedenim dokazima (iskazima svjedoka koji nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima) nisu dokazali istinitost tvrdnji iznesenih u spornom novinskom tekstu iz čega je proizašao zaključak o njihovoj očiglednoj neistinitosti, odnosno učinjenoj kleveti.

46. Ustavni sud, u tom smislu, podsjeća na presudu Evropskog suda u predmetu *Dalban protiv Rumunije* (presuda od 28. septembra 1999. godine, tač. 49-50) u kojoj je aplikant, novinar, napisao članak u kojem se govorilo o nizu prevara koje je počinio izvršni direktor poljoprivrednog preduzeća u vlasništvu države s kojim je bio povezan jedan od senatora, zbog čega su ga domaći sudovi sankcionirali. Evropski sud je, utvrđujući kršenje prava na slobodu izražavanja, naveo da bi "bilo neprihvatljivo da se novinaru zabrani izražavanje kritičkog vrijednosnog suda osim onda kada je u stanju dokazati njegovu istinu". U tom slučaju Evropski sud je uočio da nema dokaza prema kojima je opis događaja iz članka potpuno neistinit i da je cilj bio isključivo podsticanje klevetničkih izjava protiv izvršnog direktora i senatora, da nije pisao o aspektima privatnog života, već o njegovom ponašanju i držanju u svojstvu izabranog predstavnika i da se novinari pod određenim okolnostima mogu osloniti na glasine kada izvještavaju o pitanjima od javnog interesa. Domaći sudovi su smatrali da način na koji je aplikant iznio svoje mišljenje ne odgovara realnosti i da se, stoga, radi o kleveti, te da je činjenica prema kojoj nije bilo osnova da se protiv izvršnog direktora pokrene krivični postupak zbog navodnih prevara dovoljna da se utvrdi da je informacija u članku neistinita.

47. Imajući u vidu navedenu praksu, kao i uspostavljene relevantne kriterije, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, propuštajući da ocijene da li je u okolnostima konkretnog slučaja postojao legitimni interes da se društvena zajednica obavijesti o nepravilnostima u poslovanju pravnog lica kojim je u relevantnom periodu u svojstvu predsjednika Upravnog odbora rukovodio tužitelj, protiv kojeg je nesporno bio pokrenut krivični postupak, te da sporno izražavanje dovedu u širi kontekst (relevantni faktori navedeni u stavu 39. ove odluke) i kontekst relevantnih odredaba ZZK, dakle, kako onih koje propisuju odgovornost za klevetu, tako i onih koje propisuju izuzetke od ove odgovornosti, standardima uspostavljenim u odredbi člana 10. Evropske konvencije, prekoračili granice "slobodne procjene" koju, u smislu člana 10. Evropske konvencije, apelanti uživaju. U svjetlu navedenog, Ustavni sud ponavlja da je unutar člana 10. stav 2. Evropske konvencije malo prostora za ograničavanje rasprave o pitanjima od javnog interesa, što je rezultiralo miješanjem u pravo apelanata na slobodu izražavanja koje u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo nužno u demokratskom društvu.

48. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja povrijeđeno pravo apelanata na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.

Ostali navodi

49. S obzirom na zaključke o povredi prava iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje navode o povredi prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava iz člana 17. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije kada su redovni sudovi, propuštajući da ocijene da li je u okolnostima konkretnog slučaja postojao legitimni interes da se društvena zajednica obavijesti o nepravilnostima u poslovanju pravnog lica kojim je u relevantnom periodu u svojstvu predsjednika Upravnog odbora rukovodio tužitelj, protiv kojeg je nesporno bio pokrenut krivični postupak, te da sporno izražavanje dovedu u širi kontekst i kontekst relevantnih odredaba ZZK, dakle, onih koje propisuju odgovornost za klevetu i onih koje propisuju izuzetke od ove odgovornosti, standardima uspostavljenim u odredbi člana 10. Evropske konvencije, prekoračili granice "slobodne procjene" koju, u smislu navedene odredbe, apelanti uživaju, što je rezultiralo miješenjem u pravo apelanata na slobodu izražavanja, koje u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo nužno u demokratskom društvu.

51. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2501/15**, rješavajući apelaciju **"NPC International" d.o.o. Banjaluka i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 6. prosinca 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **DOO "NPC International" Banjaluka, Ljubiše Javorca i Maje Bašić.**

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. ožujka 2015. godine.

Predmet se vraća Okružnom sudu u Banjaluci, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku, sukladno članku II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Okružnom sudu u Banjaluci da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. "NPC International" d.o.o. Banjaluka, Ljubiša Javorac i Maja Bašić (u daljnjem tekstu: prvoapelant, drugoapelant, trećeapelantica ili apelanti) iz Banjaluke, koje zastupa Dejan Miletić, odvjetnik iz Banjaluke, podnijeli su 18. svibnja 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Okružnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. ožujka 2015. godine i Presude Osnovnog suda u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) broj 71 0 P 124085 11 P od 25. travnja 2013. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda, Osnovnog suda i Srđana Praštala (u daljnjem tekstu: tužitelj) zatraženo je 27. srpnja 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud i Osnovni sud su dostavili odgovore na apelaciju u razdoblju od 4. do 14. kolovoza 2017. godine. Tužitelj nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacijskih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Odlučujući u pravnoj stvari tužitelja protiv apelanata radi naknade štete za duševne bolove prouzročene klevetom, Osnovni sud je donio Presudu broj 71 0 P 124085 11 P od 25. travnja 2013. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda kojom je tužbeni zahtjev djelomično usvojen, a u preostalom dijelu odbijen. Naime, u stavku 1. navedene presude obvezani su apelanti, i to prvoapelant u svojstvu nakladnika, drugoapelant u svojstvu odgovornog urednika i trećeapelantica u svojstvu autorice, da tužitelju na ime nematerijalne štete za duševne bolove prouzročene klevetom isplate iznos od 3.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od donošenja presude do isplate, dok je preko dosuđenog iznosa (koji čini razlika između traženog i dosuđenog iznosa) tužbeni zahtjev odbijen. U stavku 2. iste presude je odbijen tužbeni zahtjev kojim je tužitelj tražio da se apelanti obvežu na javno izvinjenje u dnevnom listu "Press", te da nakon toga o svom trošku objave presudu.

6. Iz obrazloženja presude proizlazi da je tužitelj svoj zahtjev za naknadu štete prema apelantima utemeljio na tekstu koji je objavljen 29. srpnja 2011. godine u dnevnim novinama "Press" iznošenjem neistina u članku pod naslovom "Stupar i Praštalo ojadili Tržnicu za 2 miliona KM" u kojem je tužitelj okvalificiran kao "ojađivač" gospodarskih subjekata, koji zlouporabljavaju društveni položaj. U tužbi je, dalje, navedeno da je objavom spornog novinskog članka, iznošenjem neistina, tužitelju kao ravnatelju društva za upravljanje investicijskim fondovima nanesena šteta, budući da gradi karijeru menadžera-upravljača imovinom koja mu je povjerena. Stoga je predložio da se apelanti obvežu na isplatu nematerijalne štete u iznosu od 10.000,00 KM zbog duševnih bolova koji su mu prouzročeni klevetom.

7. Apelanti su u odgovoru na tužbu iznijeli sljedeće: da je tužbeni zahtjev neutemeljen, jer je izražavanje u spornom tekstu, u biti, istinito, razumno i u potpunosti s Kodeksom etike novinara, da je sporni tekst rađen prigodom praćenja i informiranja javnosti o činjenici da je Okružno tužiteljstvo u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Okružno tužiteljstvo) podiglo optužnicu protiv tužitelja i bivšeg ravnatelja "Tržnice" D.S. zbog kaznenih djela nesavjestan rad u službi i zlouporaba službenog položaja, da su podaci navedeni u sadržaju članka, osim od Okružnog tužiteljstva, pribavljeni od akcionara i uposlenih u tijelima upravljanja "Tržnice" za relevantno razdoblje (koji je bio predmetom optužnice), da tužba i dokazi uz tužbu ne dovode u sumnju navode iz spornog članka i, najzad, da je na zahtjev tužitelja u dnevnom listu "Press" od 3. kolovoza 2011. objavljen članak pod naslovom "Srđan Praštalo: Nisam oštetio Tržnicu", koji predstavlja demanti tužitelja na sporni članak.

8. U tijeku postupka su provedeni dokazi na okolnost tvrdnji iz tužbe i odgovora na tužbu, i to: uvidom i čitanjem pisane dokumentacije, između ostalog, spornog novinskog teksta od 29. srpnja 2011. godine, čitanjem novinskog teksta od 3. kolovoza 2011. godine (demanti tužitelja), saslušanjem tužitelja i trećeapelantice u svojstvu parničnih stranaka, saslušanjem svjedoka (ukupno pet) na okolnosti tvrdnji iz tužbe i odgovora na tužbu i ostalu pisanu dokumentaciju u svezi sa kaznenim postupkom koji se vodio protiv tužitelja, te financijsku dokumentaciju.

9. Osnovni sud je, nakon izvedenih dokaza, njihove analize i ocjene, prije svega, konstatirao da su parnične stranke tijekom postupka učinile nespornim da je 29. srpnja 2011. godine u dnevnim novinama prvoapelanta objavljen članak pod naslovom "Stupar i Praštalo ojadili Tržnicu za 2 miliona KM", čiji je autor trećeapelantica, da je članak objavio prvoapelant, a da je drugoapelant glavni i odgovorni urednik. Osim toga, nespornim je učinjeno da je tužitelj odlukom 6. izvanredne Skupštine akcionara "Tržnice" a.d. Banjaluka imenovan u Upravni odbor "Tržnice" u svojstvu predsjednika na čijem je čelu bio od listopada 2009. do 6. travnja 2010. godine.

10. Među parničnim strankama je bilo sporno, kako je u obrazloženju presude navedeno, jesu li informacije objavljene u spornom članku istinite ili ne. S tim u svezi, Osnovni sud je, prije svega, istaknuo sadržaj odredbe iz članka 1. Zakona o zaštiti od klevete (u daljnjem tekstu: ZZK) kojom su propisana prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja, potom, odredbe članka 5. ZZK kojom su propisane osnove odgovornosti za klevetu i odredbe članka 6. stavak 1. ZZK u kojoj su propisane iznimke od ove odgovornosti. Napomenuto je da osnova odgovornosti za klevetu, osim iz odredaba ZZK, proizlazi i iz odredaba čl. 154. stavak 1. i 158. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO). S tog aspekta, Osnovni sud je u obrazloženju presude analizom citiranih odredaba zaključio da je suštinski svaka poslovno sposobna osoba koja prouzroči štetu fizičkoj ili pravnoj osobi iznošenjem ili pronošenjem neistinitog izražavanja, identificirajući tu osobu trećoj osobi, odgovorna za klevetu ako je štetu prouzročila u svojstvu autora, urednika ili nakladnika izražavanja, ili u svojstvu osobe koja je na drugi način efikasno kontrolirala sadržaj tog izražavanja.

11. Odlučujući o utemeljenosti tužbenog zahtjeva, odnosno odštetnoj odgovornosti apelanata, Osnovni sud je istaknuo da je u konkretnoj pravnoj stvari bilo potrebno utvrditi je li predmetno iznošenje ili pronošenje sadržano u spornom članku istinito ili neistinito i može li se, obzirom na to, definirati kao kleveta, je li na taj način pričinjena šteta tužitelju i, ako jeste, u čemu se ona sastoji. S tim u svezi je navedeno da sporni članak sadrži više činjenica o tužitelju za koje on tvrdi da su neistinite, i to: da je Okružno tužiteljstvo protiv njega podiglo optužnicu radi zlouporabe službenog položaja, jer je optužnica podignuta radi nesavjesnog rada u službi i u tom dijelu potvrđena, da je tužitelj za vrijeme svojeg mandata u svojstvu predsjednika Upravnog odbora "Tržnice", zajedno sa tadašnjim ravnateljem D.S., nanio "Tržnici"

milijunsku štetu i da su potpisali brojne štetne ugovore, da su na dan odlaska tužitelja i bivšeg ravnatelja iz "Tržnice" 6. travnja 2010. godine stvorene i neizmirene obveze u iznosu od 1,9 milijuna KM, da je tužitelj zajedno sa tadašnjim ravnateljem "Tržnice" reformirao službu osiguranja i angažirao Agenciju za osiguranje, koja je "Tržnicu" koštala 200.000,00 KM, i da je popravak vozila supruge bivšeg ravnatelja plaćena u iznosu većem od 30.000,00 KM, sve na štetu "Tržnice".

12. Tumačenjem smisla odredaba materijalnog prava ZZK Osnovni sud je zaključio da je, u biti, teret dokazivanja utemeljenosti tužbenog zahtjeva na tužitelju (da mu je, uslijed određenog neistinitog izražavanja, nanesena šteta), a na apelantima kao tuženoj strani je teret dokazivanja da je izražavanje bilo istinito (utemeljeno na istinitim činjenicama).

13. S tim u svezi, kako je navedeno u obrazloženju, tužitelj pri izvođenju dokaza, saslušanjem u svojstvu parnične stranke, u postupku nije osporio da je Okružno tužiteljstvo protiv njega podiglo optužnicu za kazneno djelo nesavjestan rad u službi, da je optužnicu potvrdio Okružni sud, da je Upravni odbor "Tržnice" na čijem je čelu bio donio odluku o naknadi štete ravnatelju društva D.S. kojom je odobrena isplata novčanih sredstava zbog štete koju je D.S. pretrpio u svezi sa radom u iznosu od 19.520,85 KM, a iznos je utvrđen na temelju predračuna troškova "Verano Motorsa" Banjaluka, da je u vrijeme kada je faktički obnašao dužnost predsjednika Upravnog odbora "Tržnice" u tom poduzeću angažirana Agencija za osiguranje imovine i lica "Volf" radi eksternog osiguranja društva.

14. Trećeapelantica je, kao autorica spornog novinskog teksta, saslušana u svojstvu parnične stranke, negirala navode iz tužbe, jer je, kako je u presudi obrazloženo, informaciju o kaznenoj prijavi protiv tužitelja i bivšeg ravnatelja D.S. dobila od akcionara "Tržnice" koju je provjerila u Okružnom tužiteljstvu i u prva dva pasusa novinskog teksta doslovno prenijela odgovor Okružnog tužiteljstva koji je tom prilikom dobila. Materijalne dokaze koji se tiču odluke poduzeća "Tržnica" o isplati naknade štete bivšem ravnatelju D.S. je vidjela pri razgovoru s jednim od akcionara "Tržnice", čiji identitet nije otkrila, zbog čega nije imala razloga sumnjati u istinitost tih činjenica. Ostali navodi u spornom tekstu su, kako je trećeapelantica istaknula, tvrdnje jednog od akcionara, koje su potvrdili ostali akcionari s kojima je kontaktirala, utemeljene na financijskim izvješćima u koje, također, nije sumnjala.

15. Ocjenjujući navedene dokaze, kao i sve ostale izvedene dokaze, te dovodeći ih u svezu sa odredbama materijalnog prava, konkretno odredbama ZZK, Osnovni sud je utvrdio da u postupku apelanti nisu dokazali istinitost svih tvrdnji koje su iznijeli u spornom članku zbog sljedećih razloga: iz presude Osnovnog suda koja je donesena povodom tužbe "Tržnice" a.d. Banjaluka protiv tužitelja, bivšeg ravnatelja "Tržnice" D.S. i "Verano Motorsa" a.d. Banjaluka od 15. srpnja 2011. godine (pravomoćna 7. listopada 2011. godine) proizlazi da se "Tržnica" odrekla tužbenog zahtjeva, pa je presudom zahtjev za naknadu štete odbijen, Okružno tužiteljstvo je protiv tužitelja podiglo optužnicu (koju je potvrdio Okružni sud) zbog nesavjesnog rada u službi, a ne zlouporabe službenog položaja (ovo kazneno djelo se odnosilo na bivšeg ravnatelja "Tržnice"), apelanti u postupku nisu dokazali tvrdnje koje se tiču zaključenja štetnih ugovora u tužiteljevom šestomjesečnom mandatu i u tom smislu nije poklonjena vjera iskazima svjedoka (akcionara "Tržnice") koje su predložili apelanti budući da njihovi iskazi nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima, apelanti nisu dokazali tvrdnje koje se odnose na stvorene i neizmirene obveze "Tržnice" u iznosu od 1,9 milijuna KM u kojem dijelu je prihvaćen iskaz tužitelja koji je ove tvrdnje negirao isticanjem da je "Tržnica" funkcionirala niz godina prije nego što je preuzeo upravljanje kao predsjedatelj Upravnog odbora, da su naslijeđene obveze u iznosu od pet milijuna konvertibilnih maraka i da su ukupne obveze u razdoblju njegovog mandata (od listopada 2009. do travnja 2010. godine) smanjene za oko 400.000,00 KM.

16. Obrazlažući utemeljenost tužbenog zahtjeva, Osnovni sud je naveo da iznošenje ili pronošenje neistine za neku osobu (kleveta) postoji u slučaju kad to može škoditi njegovoj časti i ugledu, da je pravo ličnosti, osim odredbama ZZK, zaštićeno i odredbama čl. 155, 159. i 200. ZOO, te da čast i ugled predstavljaju sastavni dio integriteta ličnosti. Nematerijalna šteta, u smislu odredbe članka 200. ZOO, kako je dalje obrazloženo, ogleda se u subjektivnom trpljenju sramote, povredi časti i ugleda kao moralnih vrijednosti koje oštećeni uživa u određenoj društvenoj sredini. Na okolnost povrede časti i ugleda tužitelj je izveo dokaz vještačenjem vještaka medicinske struke, potom, saslušanjem u svojstvu parnične stranke i saslušanjem svjedoka M.M. Ocjenjujući sve izvedene dokaze pojedinačno i u njihovoj ukupnosti, Osnovni sud je zaključio da iz sadržaja spornog članka proizlazi da je tužitelj kao predsjednik Upravnog odbora "Tržnice", zajedno sa tadašnjim ravnateljem D.S., za vrijeme šestomjesečnog mandata nanio "Tržnici" milijunsku štetu, što predstavlja činjenično izražavanje koje jednim dijelom ima elemente klevete. Navedeni sadržaj je objavljen u vrijeme kad je tužitelj bio kazneno procesuiran za kazneno djelo nesavjesni rad u službi, a ne za kazneno djelo zlouporaba službenog položaja u kojem je tužitelj kao predsjednik Upravnog odbora "Tržnice" okvalificiran kao "ojađivač" koji je "Tržnici" potpisivanjem štetnih ugovora u svezi s nabavkom robe nanio milijunsku štetu. Pojašnjavajući djelomičnu utemeljenost tužbenog zahtjeva zbog navedenih razloga, Osnovni sud je istaknuo da Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) garantira pravo na slobodu izražavanja, ali da, isto tako, u članku 10. stavak 2. propisuje određena ograničenja. S tim u svezi je navedeno da apelanti kao nakladnik, urednik i autor imaju pravo objaviti određenu informaciju, ali ih to ne oslobađa obveze da dokazuju istinitost informacije u sudskom postupku, što, konkretno, znači dokazivanje istine da je protiv tužitelja koji je spomenut u spornom članku bio pokrenut kazneni postupak, osim za kazneno djelo nesavjestan rad u službi (nepobitna činjenica), i zbog kaznenog djela zlouporaba službenog položaja, da je za vrijeme svojeg šestomjesečnog mandata potpisivao štetne ugovore i na taj način "Tržnici" nanio štetu u milijunskom iznosu. Iz činjeničnog stanja koje je utvrđeno u postupku Osnovni sud je zaključio da apelanti prigodom pisanja i objave spornog članka očigledno nisu bili dobronamjerni, jer su dijelom objavili neistinitu informaciju (istinita samo u pogledu podizanja optužnice, ali ne za dva, već za jedno kazneno djelo) o tužitelju koja ima elemente klevete, čime su povrijeđeni ugled i čast tužitelja koje ima u vidu odredba članka 200. ZOO. Iznošenjem u javnost činjenice da je tužitelj oštetio "Tržnicu" za milijunski iznos, te da je za tu činjenicu saznao veliki krug osoba je, kako je ocijenjeno, na tužitelja djelovalo stresno i neprijatno, pogotovo što se radi o osobi koja je ravnatelj društva za upravljanje kapitalom zbog kojeg razloga je dodatno izložen sudu javnosti.

17. U pogledu visine tužbenog zahtjeva, Osnovni sud je imao u vidu odredbu članka 200. stavak 1. ZOO i odredbu članka 8. ZZK koja propisuje obvezu da se podnese zahtjev za ispravak izražavanja, pa je, imajući u vidu nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke, izjavu tužitelja danu u svojstvu parnične stranke, iskaz svjedoka M.M. na okolnost pretrpljene štete i činjenicu da su apelanti objavili demanti tužitelja, ali u skraćenom obliku od onog koji je zahtijevao, ocijenio da iznos od 3.000,00 KM predstavlja pravičnu naknadu tužitelju za duševne bolove zbog povrede časti i ugleda. Na odluku o visini štete utjecala je i činjenica koja se tiče sadržaja objavljenog u dnevnim novinama "Glas Srpske" od 19. travnja 2010. godine pod naslovom

"Krivične prijave protiv bivše nelegalne uprave Tržnice" i sadržaja objavljenog posredstvom prvoapelanta 22. siječnja 2010. godine pod naslovom "Dolijao prevarant na berzi" sa negativnim sadržajem u odnosu na tužitelja na koje su apelanti ukazali povodom negiranja postojanja štete za koje tužitelj nije pružio dokaze da je tražio sudsku zaštitu. Osnovni sud je, osim navedenog, imao u vidu nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke iz kojeg proizlazi da je tužitelj trpio negativna osjećanja frustracije, ljutnje i straha najvećim dijelom zbog informacije o podignutoj i potvrđenoj optužnici (čije je povlačenje odobreno godinu dana nakon potvrđivanja optužnice), publiciranja te informacije i predstavljanja tužitelja kao mogućeg počinitelja kaznenog djela koje izaziva široku društvenu osudu. Pošto je u konkretnom slučaju utvrđeno da su informacije u spornom članku djelomično neistinite i da je tužitelj iskoristio svoje pravo iz članka 199. ZOO za objavu demantija, što su apelanti prihvatili, ocijenjeno je da nema razloga da se obvežu apelanti da se javno izvine i objave presudu, te je u tom dijelu tužbeni zahtjev odbijen.

18. Okružni sud je, odlučujući o prizivu apelanata, donio Presudu broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. ožujka 2015. godine kojom je priziv odbijen i prvostupanjska presuda potvrđena. Okružni sud je, nakon ispitivanja osporene presude u dijelu koji se pobija prizivom, u granicama razloga navedenih u prizivu, pazeći po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parničnog postupka, zaključio da priziv apelanata nije utemeljen. S tim u svezi, Okružni sud je ponovio činjenično stanje koje je utvrđeno u prvostupanjskom postupku, te istaknuo da se prizivom apelanata ukazuje na pogrešnu ocjenu sadržaja spornog novinskog članka, jer je njegova suština istinita. Naime, apelanti tvrde, kako je dalje navedeno, da je Okružno tužiteljstvo podiglo optužnicu protiv tužitelja i bivšeg ravnatelja "Tržnice" zbog kaznenih djela nesavjestan rad u službi i zlouporaba službenog položaja, da je optužnica potvrđena 5. srpnja 2011. godine, da navodi u članku predstavljaju mišljenje i stajalište trećih osoba (akcionara "Tržnice", koji su izvor informacije apelanata), te da tužitelj nije pretrpio nikakvu štetu objavom spornog članka koji je već ranije bio objavljen u dnevnim novinama "Glas Srpske" od 19. travnja 2010. godine (jedina novost u spornom članku jeste informacija o podizanju optužnice koja nije sporna), pa stoga navodi iz spornog članka koji se odnose na pitanja od javnog interesa ne predstavljaju klevetu u smislu članka 6. stavak 1. točka a) ZZK budući da su, u biti, istiniti.

19. Okružni sud je, ocjenjujući neutemeljenost svih navedenih prizivnih navoda, istaknuo da iz sadržaja objavljenog teksta proizlaze činjenice čiju je neistinitost tužitelj u postupku dokazao. S tim u svezi, Okružni sud je naveo da iz sadržaja spornog teksta proizlazi da je protiv tužitelja kao predsjednika Upravnog odbora poduzeća "Tržnica" i bivšeg ravnatelja tog poduzeća D.S. podignuta optužnica zbog kaznenih djela nesavjesni rad u službi i zlouporaba službenog položaja. Iz navedenog proizlazi pravilan zaključak Osnovnog suda prema kojem je tužitelj spornim izražavanjem optužen za oba djela, odnosno da u tekstu nije jasno navedeno za koje od ova dva kaznena djela je tužitelj optužen. Imajući u vidu da je tužitelju optužnicom od 24. svibnja 2011. godine, koja je potvrđena 5. srpnja 2011. godine, stavljeno na teret kazneno djelo nesavjestan rad u službi, a ne i kazneno djelo zlouporaba službenog položaja, koje se odnosi na bivšeg ravnatelja "Tržnice", proizlazi zaključak da je tužitelj dokazao neistinitost tvrdnje iznesene u spornom tekstu koja se tiče sumnje u izvršenje dva, a ne jednog kaznenog djela. U pogledu neutemeljenosti prizivnih tvrdnji koje se tiču ocjene dokaza, osobito iskaza saslušanih svjedoka na okolnost zaključenja štetnih ugovora i donošenja odluka kojima je nanesena šteta "Tržnici", Okružni sud je imao u vidu da je Osnovni sud u obrazloženju svoje presude naveo razloge zbog kojih navedenim iskazima svjedoka nije poklonjena vjera. Zbog tih razloga, proizlazi da su se svjedoci u svojim iskazima izjašnjavali o određenim nepravilnostima i nezakonitostima u poduzeću "Tržnica" u razdoblju u kojem je predsjednik Upravnog odbora bio tužitelj, a te činjenice nisu dokazane u materijalnom smislu, jer se, u pravilu, utvrđuju u sudskom kaznenom postupku (da su potpisivani štetni ugovori, da je poduzeću nanesena ogromna šteta), pa ih je, stoga, prvostupanjski sud pravilno ocijenio kao neistinite. Obrazlažući, dalje, neutemeljenost prizivnih tvrdnji kojima je ukazano da sporno izražavanje u predmetnom članku ne predstavlja klevetu, jer je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo istinito u smislu članka 6. stavak 1. točka a) ZKK, Okružni sud je napomenuo da tisak ima veoma važnu ulogu u demokratskom društvu, ali da se pri izvješćivanju putem ovog medija ne smiju prekoračiti određene granice zbog zaštite reputacije i prava drugih. Međutim, način objave spornog članka i njegov sadržaj, kako je dalje obrazložio Okružni sud, upućuju na zaključak da sporno izražavanje ne predstavlja izražavanje mišljenja, već da se radi o iznošenju činjenica za koje je, u smislu članka 5. stavak 1. ZZK, utvrđeno da su neistinite. Osim toga, kao neutemeljene su ocijenjene prizivne tvrdnje da tužitelj nije pretrpio nikakvu štetu, jer su navodi iz spornog članka već ranije bili objavljeni u dnevnim novinama "Glas Srpske" budući da je, kako je obrazloženo, predmet konkretnog tužbenog zahtjeva novinski članak koji su objavili apelanti za koji se potražuje naknada štete zbog klevete, a ne činjenice objavljene u nekom drugom tiskanom mediju. U pogledu neutemeljenosti prigovora koji se tiču visine dosuđene naknade, Okružni sud je ponovio da su čast i ugled neodvojive kategorije ljudske ličnosti kojim se odlikuje svaka ljudska individua koje se mogu promatrati sa različitih aspekata, pa i sa aspekta njihove građanskopravne zaštite. Novčana naknada nematerijalne štete u konkretnom slučaju ne predstavlja naknadu u pravom smislu te riječi, već predstavlja jedan od vidova satisfakcije koja se oštećenom daje za povredu njegovih nematerijalnih dobara. Pri odmjeravanju novčane naknade nematerijalne štete prvostupanjski sud se, prema ocjeni Okružnog suda, u pobijanoj presudi pravilno pozvao na odredbe čl. 155. i 200. ZOO u svezi sa člankom 8. ZZK, ocjenjujući pravilno i zakonito iskaz tužitelja, iskaz svjedoka M.M. i nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke, zbog čega je priziv apelanata odbijen i prvostupanjska presuda potvrđena.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

20. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama povrijeđeno njihovo pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, te članka 17. Europske konvencije. Obrazlažući povrede navedenih prava, apelanti ukazuju da su redoviti sudovi u pobijanim presudama proizvoljno ocijenili izvedene dokaze, osobito sadržaj spornog članka, jer se njegova suština, pa stoga i istinitost sadržaja, tiče optužnice koja je protiv tužitelja bila podignuta u relevantnom razdoblju za radnje koje je u vrijeme svojeg mandata, zajedno sa bivšim ravnateljem "Tržnice", poduzeo, a koje su dobivene od Okružnog tužiteljstva. S tim u svezi, apelanti su ukazali na pogrešnu ocjenu dokaza, osobito u svezi sa iskazom svjedoka predloženih na okolnost odgovora na tužbu (akcionara "Tržnice"). Navedene iskaze redoviti sudovi su ocijenili paušalnim i nedokazanim, nepotkrijepljenim materijalnim dokazima iako su navedeni svjedoci upravo svjedočili na okolnost štetnih ugovora zaključenih u mandatu tužitelja, pri čemu su, kao akcionari "Tržnice", bili dobro upoznati s financijskim stanjem u poduzeću. Apelanti smatraju upravo suprotno, i to da su iskazi svjedoka potkrijepljeni materijalnim dokazima, konkretno bilancama stanja poduzeća na 30. rujan 2009. godine koje je

tužitelj zatekao pri preuzimanju upravljanja poduzećem i na 31. ožujak 2010. godine, kad je napustio poduzeće, pa je nejasno zbog čega sudovi ove i druge materijalne dokaze (izvješća neovisnog revizora, odluka Upravnog odbora poduzeća i financijska izvješća) nisu ocijenili u svezi sa svim ostalim izvedenim dokazima. Smatraju da bi takvim postupanjem, dakle pravilnom analizom i ocjenom svih izvedenih dokaza, sudovi sigurno došli do drugačijeg zaključka od onog do kojeg su došli u pobijanim presudama, i to da sadržaj spornog izražavanja nije neistinit. Osim toga, ukazuju da je izostala ocjena njihove svijesti i volje u okolnostima konkretnog slučaja, jer o tužitelju nisu ni namjerno a ni grubom nepažnjom iznijeli neistine, pa, stoga, nisu ispunjeni uvjeti iz odredbe čl. 5. stavak 2. i 6. stavak 1. točka a) ZZK da odgovaraju za štetu za koju se, prema navedenim odredbama, odgovara samo u slučaju namjernog iznošenja neistina. U okolnostima konkretnog slučaja svijest u pogledu nanošenja štete nije uopće utvrđivana, niti je na pravilan način ocijenjena okolnost da je veliki dio sadržaja spornog članka već ranije bio objavljen u novinama "Glas Srpske" (19. travnja 2010. godine), dakle, javno publiciran, pa kod tužitelja isti sadržaj nije mogao ponovno prouzročiti štetu povredom njegove časti i ugleda.

21. Apelanti su ukazali da je odredbom članka 1. ZZK zaštićena sloboda izražavanja čak i ona koja može uvrijediti, šokirati ili uznemiriti a to izražavanje se u konkretnim okolnostima tiče nesporne činjenice podizanja optužnice protiv tužitelja zbog nesavjesnog rada u službi, i to za razdoblje u kojem je obnašao funkciju predsjedatelja Upravnog odbora "Tržnice". Stoga, smatraju da je osporenim presudama kojima im je uspostavljena obveza da tužitelju nadoknade štetu prekršeno pravo na slobodu izražavanja, budući da su u spornom tekstu informacije, riječi i mišljenja, osim od Okružnog tužiteljstva povodom pokretanja kaznenog postupka protiv tužitelja, dobiveni od osoba koje su imale određena saznanja o financijskom stanju u poduzeću "Tržnica" za vrijeme tužiteljevog mandata, koja su kao takva prenesena u tekst.

22. Apelanti su predložili da se apelacija usvoji i utvrdi kršenje njihovih prava na koja su u apelaciji ukazali, posebice akcentirajući pravo na slobodu izražavanja, te da se osporena presuda Okružnog suda ukine i predmet vrati tom sudu na ponovno suđenje sukladno standardima iz Europske konvencije i Ustava Bosne i Hercegovine.

b) Odgovor na apelaciju

23. Okružni sud je naveo da presudom tog suda nisu povrijeđena prava apelanata na koja u apelaciji neutemeljeno ukazuju, osobito pravo na slobodu izražavanja, budući da se u konkretnoj situaciji ne radi o vrijednosnom sudu, već o činjenicama za koje je u postupku utvrđeno da su neistinite, zbog čega je predloženo da se apelacija odbije.

24. U odgovoru na apelaciju Osnovni sud je naveo da je presuda tog suda donesena uz pravilnu primjenu materijalnog i procesnog prava nakon pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te da nisu povrijeđena prava apelanata na koja se u apelaciji neutemeljeno pozivaju. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/01) relevantne odredbe glase:

Član 1. stav 1. tačka a)

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanesenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izražavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

Član 5.

Odgovornost za klevetu

(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

(2) Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namerno ili usled nepažnje iznelo ili pronelo izražavanje.

(3) Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu iznošenjem ili pronošenjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši, prema opštem shvatanju javnosti, značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

Izuzeci od odgovornosti

Član 6.

(1) U sledećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;

b) ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje, ili iznositi ili pronositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;

v) ako je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vreme iznošenja ili pronošenja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamernosti i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, verovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica, i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.

Član 8.

Tužilac u smislu ovog zakona preduzima sve potrebne mere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem, a naročito uključujući zahtev za ispravku koju upućuje tuženom.

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim zakonom primenjivaće se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

26. U **Zakonu o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85, 46/85 i 57/89, "Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/93, 3/96 i 39/03) relevantne odredbe glase:

Član 154. stav 1.

(1) Ko drugome prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice.

Član 199.

U slučaju povrede prava ličnosti sud može narediti, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravke, ili

narediti da štetnik povuče izjavu kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže naknadom.

Član 200.

(1) Za pretrpljene fizičke bolove, za pretrpljene duševne bolove zbog umanjenja životne aktivnosti, naruženosti, povrede ugleda, časti, slobode ili prava ličnosti, smrti bliskog lica, kao i za strah sud će, ako nađe da okolnosti slučaja, a naročito jačina bolova i straha i njihovo trajanje to opravdava, dosuditi pravičnu naknadu, nezavisno od naknade materijalne štete kao i u njenom odsustvu.

(2) Prilikom odlučivanja o zahtevu za naknadu nematerijalne štete, kao i o visini njene naknade, sud će voditi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njenom prirodom i društvenom svrhom.

VI. Dopustivost

27. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

28. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

29. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Okružnog suda broj 71 0 P 124085 13 Gž od 12. ožujka 2015. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelanti su primili 20. ožujka 2015. godine, a apelacija je podnesena 18. svibnja 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

30. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

31. Apelanti osporavaju presude redovitih sudova ukazujući da su tim presudama povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, te članka 17. Europske konvencije.

32. S tim u svezi, Ustavni sud ima u vidu da je osporenim odlukama usvojen tužbeni zahtjev prema kojem su apelanti obvezani tužitelju naknaditi nematerijalnu štetu po osnovi pretrpljenih duševnih bolova u određenom novčanom iznosu za iznesenu klevetu učinjenu putem sredstva javnog informiranja – tiska.

33. Budući da se suština zahtjeva apelanata odnosi na zaštitu "prava na slobodu izražavanja" i iz toga proistekle obveze na naknadu štete, koje je zaštićeno člankom 10. Europske konvencije, Ustavni sud će, slijedeći praksu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), ispitati li radi se u konkretnom slučaju o neistinitom iznošenju činjenica (kleveti) i jesu li redoviti sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite prava apelanata na slobodu izražavanja.

Pravo na slobodu izražavanja

34. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

35. Članak 10. Europske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i priopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih poduzeća.

2. Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

a) Opća načela

36. Ustavni sud podsjeća da pravo na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije spada u skupinu tzv. kvalificiranih prava za koja je karakteristično da prvim stavkom definiraju samo pravo, a drugim stavkom definiraju dozvoljena miješanja i ograničenja tih prava pod uvjetima propisanim drugim stavkom. Ova sloboda se, uz ograničenja iz članka 10. stavak 2. Europske konvencije, ne odnosi samo na "informacije" ili "ideje" koje su primljene pozitivno, ili se smatraju neuvredljivim, ili prema njima nema stajališta, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi, Europski sud, *Selistö protiv Finske*, presuda od 16. studenog 2004. godine, aplikacija broj 56767/00, stavak 46, i Odluka broj *AP 1203/05* od 27. lipnja 2006. godine, točka 42). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članku 10. stavak 2. Europske konvencije pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak neovisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja koja neko načelo potvrđuju kao pravilo, ili ga negiraju kao puku deklaraciju, jer svaka iznimka koja ograničava pravo na slobodu izražavanja mora biti uvjerljivo utvrđena.

37. Ustavni sud, također, ukazuje na to da je malo prostora u okviru članka 10. stavak 2. Europske konvencije za ograničavanje političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa. U tom smislu, granice prihvatljivog kriticizma su šire kad su u pitanju javne ličnosti kao što su političari nego kad su u pitanju privatne osobe. Za razliku od privatnih osoba, javne ličnosti se neizbježno i svjesno stavljaju pred ocjenu javnosti, a njihove riječi i djela izloženi su pažljivijem ispitivanju javnosti, pa, stoga, moraju pokazati i veći stupanj tolerancije (vidi, Europski sud, *Hrico protiv Slovačke*, presuda od 20. srpnja 2004. godine, aplikacija broj 49418/99, stavak 40 [e]). Europski sud, također, podržava pravo na priopćavanje informacija od javnog interesa, u dobroj vjeri, čak i kada takva priopćenja sadrže neistinite ili štetne izjave o privatnim osobama (vidi, Europski sud, *Bladet Tromso i Stensaas protiv Norveške* [GC], br. 21980/93) i naglašava da se mora uzeti u obzir odnose li se sporne izjave na osobni život osobe koja je u pitanju, ili na njezino postupanje u nekoj drugoj društvenoj sferi od javnog interesa. U svezi sa ograničenjima koja se tiču prava na slobodu izražavanja i koja su propisana u članku 10. stavak 2. Europske konvencije, Ustavni sud napominje da je u svakom pojedinom slučaju potrebno utvrditi jesu li domaće vlasti primijenile standarde koji su sukladni načelima ustanovljenim u članku 10. Europske konvencije, kao i jesu li domaće vlasti

zasnovale svoje odluke na prihvatljivoj analizi relevantnih činjenica.

b) Primjena navedenih načela na konkretan slučaj

38. Dovodeći navedena opća načela u svezu s činjenicama konkretnog predmeta (na neka od njih su ukazali apelanti), Ustavni sud zapaža da su u konkretnom slučaju osporene presude donesene na temelju odredaba ZZK i ZOO iz čega proizlazi da je miješanje u pravo na slobodu izražavanja propisano zakonom. Ovi zakoni su javno objavljeni u službenom glasilu, njihov tekst je jasan, pristupačan i predvidiv. Osim toga, osporene presude su donesene u građanskoj parnici koju je pokrenuo tužitelj protiv apelanata zbog nanošenja štete njegovom ugledu, pa je jasno da je cilj miješanja u pravo apelanata na slobodu izražavanja zaštita "ugleda ili prava drugih" u okviru prava na privatnost, dakle, ugleda tužitelja, što je, svakako, legitiman cilj.

39. Ustavni sud, dalje, treba ispitati jesu li u osporenim presudama uzeti u obzir svi čimbenici koji su bili opredjeljujući u zaključku da su u konkretnom slučaju apelanti klevetom prouzročili štetu tužitelju. S tog aspekta se, prije svega, postavljaju pitanja: je li u konkretnom slučaju napravljena jasna distinkcija između činjenica i vrijednosne ocjene, te jesu li uzeti u obzir svi relevantni čimbenici, bez obzira na to je li u pitanju činjenica ili vrijednosni sud, i to: doprinosi li informacija raspravi od javnog interesa, ili su iznesene tvrdnje koje se tiču privatnosti osobe koja je u pitanju, je li osoba o kojoj je riječ javna ili privatna ličnost, sadržaj, oblik i posljedice objave, način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja, podatak sadrži li izražavanje objektivnu i točnu informaciju (djelomično ili potpuno), je li iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno, jesu li ispoštovani općeprihvaćeni profesionalni standardi i, konačno, jesu li prenositelji informacije postupali u dobroj vjeri?

40. Imajući u vidu navedene relevantne kriterije, Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi prilikom odlučivanja o zahtjevu tužitelja jasno utvrdili nesporne činjenice koje se tiču nadnevka objave i sadržaja spornog teksta pod naslovom "Stupar i Praštalo ojadili Tržnicu za 2 miliona KM", objave tužiteljevog demantija posredstvom prvoapelanta u skraćenom obliku 3. kolovoza 2011. godine i činjenice da je tužitelj odlukom 6. izvanredne Skupštine akcionara "Tržnice" a.d. Banjaluka imenovan u Upravni odbor tog poduzeća na čijem čelu je bio od listopada 2009. godine do 6. travnja 2010. godine. Također je napravljena jasna razlika u kvalitativnom smislu, te je u presudama jasno napomenuto da sporni novinski tekst predstavlja činjenično izražavanje o tužitelju u svojstvu predsjednika akcionarskog društva (pravne osobe), a ne vrijednosni sud.

41. U takvoj situaciji za redovite sudove se kao sporno postavilo pitanje istinitosti, odnosno neistinitosti iznesenih tvrdnji, kao jedne od osnova odgovornosti za štetu učinjenu klevetom iz članka 5. ZZK. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je prvostupanjski sud proveo opsežan dokazni postupak i u svezi sa sadržajem spornog teksta, konkretno njegovom ne/istinitošću, utvrdio činjenice koje tužitelj u konkretnom slučaju pri izvođenju dokaza saslušanjem u svojstvu parnične stranke nije osporio, a time ni njihovu istinitost, i to: da je Okružno tužiteljstvo protiv njega podiglo optužnicu za kazneno djelo nesavjestan rad u službi, da je optužnicu potvrdio Okružni sud, da je Upravni odbor "Tržnice" na čijem je čelu bio donio odluku o naknadi štete bivšem ravnatelju "Tržnice" (protiv kojeg je, također, bio pokrenut kazneni postupak) kojom je odobrena isplata novčanih sredstava u iznosu od 19. 520,85 KM a iznos je utvrđen na temelju predračuna troškova "Verano Motorsa" Banjaluka, da je u vrijeme kada je faktički obnašao dužnost predsjednika Upravnog odbora "Tržnice" u tom poduzeću angažirana Agencija za osiguranje imovine i osoba "Volf" radi eksternog osiguranja društva.

42. Nasuprot utvrđenju istinitosti prethodnih navoda, ostali navodi u tekstu koji se tiču kaznenog djela zlouporaba službenog položaja (za koje je bio optužen ravnatelj "Tržnice" D.S. i u spornom tekstu naveden zajedno sa tužiteljem) i navodi prema kojima je tužitelj "ojadio" "Tržnicu" za dva milijuna maraka ocijenjeni su kao neistiniti (klevetnički), jer apelanti u postupku nisu uspjeli dokazati njihovu istinitost. U tom smislu je usvojeno stajalište da apelanti izvođenjem dokaza saslušanjem svjedoka (akcionara "Tržnice") na okolnost zaključenja štetnih ugovora nisu dokazali svoje tvrdnje, jer, kako je obrazloženo, iskazi svjedoka u kojima su se izjašnjavali o određenim nepravilnostima i nezakonitostima u "Tržnici" dok je predsjednik Upravnog odbora bio tužitelj nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima koji se, u pravilu, utvrđuju u sudskom kaznenom postupku (da su potpisivani štetni ugovori, da je poduzeću nanesena ogromna šteta), pa su stoga ocijenjeni kao neistiniti. Imajući u vidu navedeno utvrđenje, redoviti sudovi su bili jedinstveni u stajalištu da je zahtjev tužitelja za naknadu štete zbog duševnih bolova prouzročenih klevetom utemeljen, jer su apelanti o njemu u spornom novinskom tekstu iznijeli neistinite činjenice. Pri tome su redoviti sudovi imali u vidu odredbu članka 5. stavak 1. ZZK kojom je propisana odgovornost svake poslovno sposobne osobe koja prouzroči štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošenjem neistinitog izražavanja, identificirajući tu osobu trećoj osobi, u svojstvu autora, urednika ili nakladnika izražavanja. Sa tog aspekta, kako proizlazi iz obrazloženja pobijanih presuda, tužitelj je na temelju izvedenih dokaza u postupku dokazao neistinitost tvrdnji apelanata iznesenih u spornom novinskom tekstu zbog kojih mu je nastala šteta, a apelanti, s druge strane, nisu dokazali istinitost tih (svojih) navoda osim u dijelu koji se odnosi na podizanje i potvrđivanje optužnice protiv tužitelja (ali ne za dva, već za jedno kazneno djelo).

43. Pri izvođenju zaključka o postojanju osnova odgovornosti za štetu učinjenu klevetom sudovi su se, kako proizlazi iz obrazloženja osporenih presuda, rukovodili isključivo primjenom pravila o teretu dokazivanja, i to na okolnost istinitosti, odnosno neistinitosti iznesenih tvrdnji u spornom tekstu. U svezi s tim, za Ustavni sud se, imajući u vidu specifičnost postupka radi naknade štete učinjene klevetom, postavlja pitanje je li načelo o teretu dokazivanja kao opće načelo parničnog postupka na kojem su redoviti sudovi utemeljili svoje odluke jedino i isključivo primjenjivo i u svezi s kojim okolnostima (ne/istinitosti tvrdnji, postojanja svijesti, standarda postupanja u dobroj vjeri) ili, nasuprot tome, redoviti sudovi koji odlučuju o suprotstavljenim pravima (tužitelja i apelanata) o takvom zahtjevu imaju obvezu ocijeniti sve relevantne čimbenike koji se tiču konkretnog slučaja? Naime, iz prakse Europskog suda koju slijedi Ustavni sud proizlazi cijeli dijapazon čimbenika koji mogu biti relevantni prilikom odmjeravanja prava i interesa pri odlučivanju o potencijalno suprotstavljenim pravima (pravu na ugled i pravu na slobodu izražavanja) koji u svezi s objavljenom informacijom obuhvaćaju: ne/postojanje javnog interesa, sadržaj, oblik i posljedice objave, ne/postojanje standarda postupanja "u dobroj vjeri", način pribavljanja informacije i niz drugih čimbenika koji u okolnostima svakog pojedinog slučaja mogu biti vrlo važni, imajući pri tome u vidu da svaka iznimka koja ograničava pravo na slobodu izražavanja mora biti uvjerljivo utvrđena i obrazložena.

44. U svezi s navedenim, Ustavni sud uočava da redoviti sudovi pri donošenju osporenih odluka nisu obavili odgovarajuću analizu relevantnih čimbenika i materijalnih odredaba iz članka 5. st. 2. i 3. ZZK kojima je propisana odgovornost za klevetu i iznimaka od ove odgovornosti koje su propisane u članku 6. ZZK kao *lex specialis* u odnosu na druge zakone. Navedenim odredbama je, između ostalog, propisano da odgovornost postoji ako su neistinite činjenice iznesene namjerno ili uslijed nepažnje

(postojanje svijesti), odnosno da ova odgovornost ne postoji ako je izražavanje, u biti, istinito i razumno. Pri tome su potpuno zanemarene okolnosti koje se odnose na status tužitelja, sferu njegovog djelovanja u relevantnom razdoblju, kao i nespornu činjenicu iz koje proizlazi da je optužnica protiv tužitelja u relevantnom razdoblju (u vrijeme objave) bila podignuta i potvrđena zbog sumnje u kazneno djelo nesavjestan rad u službi, dakle zbog djelovanja u društvenoj sferi (rukovoditelj pravne osobe), koja je naknadno povučena (godinu dana od objave spornog teksta).

45. S tog aspekta, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud nije mogao ocijeniti da su se redoviti sudovi pri evidentnoj potrebi koja dopušta pokretanje pitanja o eventualnim nepravilnostima u poslovanju pravne osobe koje bi mogle prouzročiti štetu za tu pravnu osobu (zbog čega se protiv tužitelja vodio kazneni postupak) uopće bavili spornim izražavanjem u svezi s kriterijima uspostavljenim u materijalnim odredbama ZZK i standardima uspostavljenim u članku 10. Europske konvencije (status tužitelja, javni interes, prihvatljiva kritika...). Naime, redoviti sudovi su tvrdnje tužitelja, pa, prema tome, i osnovu tužbenog zahtjeva za naknadu štete učinjene klevetom prihvatili isključivo zbog toga što apelanti ponuđenim i izvedenim dokazima (iskazima svjedoka koji nisu potkrijepljeni materijalnim dokazima) nisu dokazali istinitost tvrdnji iznesenih u spornom novinskom tekstu iz čega je proizašao zaključak o njihovoj očiglednoj neistinitosti, odnosno učinjenoj kleveti.

46. Ustavni sud, u tom smislu, podsjeća na presudu Europskog suda u predmetu *Dalban protiv Rumunjske* (presuda od 28. rujna 1999. godine, toč. 49-50) u kojoj je aplikant, novinar, napisao članak u kojem se govorilo o nizu prijevara koje je počinio izvršni ravnatelj poljoprivrednog poduzeća u vlasništvu države s kojim je bio povezan jedan od senatora, zbog čega su ga domaći sudovi sankcionirali. Europski sud je, utvrđujući kršenje prava na slobodu izražavanja, naveo da bi "bilo neprihvatljivo da se novinaru zabrani izražavanje kritičkog vrijednosnog suda osim onda kada je u stanju dokazati njegovu istinu". U tom slučaju Europski sud je uočio da nema dokaza prema kojima je opis događaja iz članka potpuno neistinit i da je cilj bio isključivo poticanje klevetničkih izjava protiv izvršnog ravnatelja i senatora, da nije pisao o aspektima privatnog života, već o njegovom ponašanju i držanju u svojstvu izabranog zastupnika i da se novinari pod određenim okolnostima mogu osloniti na glasine kada izvještavaju o pitanjima od javnog interesa. Domaći sudovi su smatrali da način na koji je aplikant iznio svoje mišljenje ne odgovara realnosti i da se, stoga, radi o kleveti, te da je činjenica prema kojoj nije bilo osnova da se protiv izvršnog ravnatelja pokrene kazneni postupak zbog navodnih prijevara dovoljna da se utvrdi da je informacija u članku neistinita.

47. Imajući u vidu navedenu praksu, kao i uspostavljene relevantne kriterije, Ustavni sud smatra da su redoviti sudovi, propuštajući da ocijene je li u okolnostima konkretnog slučaja postojao legitimni interes da se društvena zajednica obavijesti o nepravilnostima u poslovanju pravne osobe kojom je u relevantnom razdoblju u svojstvu predsjednika Upravnog odbora rukovodio tužitelj, protiv kojeg je nesporno bio pokrenut kazneni postupak, te da sporno izražavanje dovedu u širi kontekst (relevantni čimbenici navedeni u stavku 39. ove odluke) i kontekst relevantnih odredaba ZZK, dakle, kako onih koje propisuju odgovornost za klevetu, tako i onih koje propisuju iznimke od ove odgovornosti, standardima uspostavljenim u odredbi članka 10. Europske konvencije, prekoračili granice "slobodne procjene" koju, u smislu članka 10. Europske konvencije, apelanti uživaju. U svjetlu navedenog, Ustavni sud ponavlja da je unutar članka 10. stavak 2. Europske konvencije malo prostora za ograničavanje rasprave o pitanjima od javnog interesa, što je rezultiralo miješanjem u pravo apelanata na slobodu izražavanja koje u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo nužno u demokratskom društvu.

48. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja povrijeđeno pravo apelanata na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

Ostali navodi

49. Obzirom na zaključke o povredi prava iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebice ispitivati navode o povredi prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i prava iz članka 17. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije kada su redoviti sudovi, propuštajući ocijeniti je li u okolnostima konkretnog slučaja postojao legitimni interes da se društvena zajednica obavijesti o nepravilnostima u poslovanju pravne osobe kojom je u relevantnom razdoblju u svojstvu predsjednika Upravnog odbora rukovodio tužitelj, protiv kojeg je nesporno bio pokrenut kazneni postupak, te da sporno izražavanje dovedu u širi kontekst i kontekst relevantnih odredaba ZZK, dakle, onih koje propisuju odgovornost za klevetu i onih koje propisuju iznimke od ove odgovornosti, standardima uspostavljenim u odredbi članka 10. Europske konvencije, prekoračili granice "slobodne procjene" koju, u smislu navedene odredbe, apelanti uživaju, što je rezultiralo miješenjem u pravo apelanata na slobodu izražavanja, koje u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo nužno u demokratskom društvu.

51. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

1323

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 7/17**, рјешавајући захтјев **Окружног суда у Бањој Луци (судија Милан Благојевић)**, на основу члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б) и члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Маргарита Цаца-Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 30. новембра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев **Окружног суда у Бањој Луци (судија Милан Благојевић).**

Утврђује се да члан 109 став 6 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) није у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Народној скупштини Републике Српске да, у складу са чланом 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, најкасније у року од шест мјесеци од објављивања ове одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" усагласи члан 109 став 6 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Народној скупштини Републике Српске да, у складу са чланом 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року из претходног става обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о мјерама предузетим с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Окружни суд у Бањој Луци (судија Милан Благојевић, у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је 22. септембра 2017. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 109 став 6 Закона о извршном поступку Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14, у даљњем тексту: ЗИПРС).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Народне скупштине Републике Српске (у даљњем тексту: Народна скупштина РС) затражено је 25. септембра 2017. године да достави одговор на захтјев.

3. На захтјев Народне скупштине РС Уставни суд је дописом од 30. октобра 2017. године одобрио додатни рок од 15 дана за одговор на предметни захтјев. Народна скупштина је доставила одговор 17. новембра 2017. године.

III. Захтјев

а) Чињенице предмета поводом којег је поднесен захтјев

4. Рјешењем о намирењу Основног суда у Бањој Луци број 71 0 И 183687 14 И од 3. марта 2017. године је одлучено да се из износа од 717.767,00 КМ, добијеног продајом непокретности, које су својина извршеника и хипотекарног извршеника "Дел инвеста" д.о.о. Бања Лука, и то непокретности уписане у зк. ул. број 5313 к.о. СП Бања Лука, својина извршеника у дијелу 1/1, како је ближе означено у изреци рјешења, намирују тражиоци извршења (више од 20 тражилаца извршења), заложни повјерилац и приступни повјериоци на начин како је ближе одређено у изреци тог рјешења.

5. У образложењу рјешења је наведено да ће се наведено рјешење објавити на огласној табли првостепеног суда, сходно одредбама члана 109 ЗИП-а РС. Указано је да се истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли суда сматра да је рјешење достављено свим лицима која имају право да се из продајне цијене намире.

6. Против првостепеног рјешења један од тражилаца извршења је поднио жалбу у којој је, између осталог, проблематизовао и питање достављања првостепеног рјешења тражиоцима извршења путем огласне табле суда у смислу члана 109 став 6 ЗИП-а РС када је у питању више тражилаца извршења или трећих лица у извршном поступку.

7. Поводом наведене жалбе треба да одлучи другостепени суд (подносилац захтјева) који је поднио предметни захтјев.

б) Наводи из захтјева

8. Подносилац захтјева сматра да одредба члана 109 став 6 ЗИП-а РС (у даљњем тексту: спорна одредба) није компатибилна са одредбом члана II/3.) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), одредбом члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције, као и са одредбом чл. 14 став 1 и 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: Међународни пакт).

9. С тим у вези, указује да из спорне одредбе јасно произилази да је њоме прописано да се рјешење о намирењу из цијене постигнуте продајом непокретности која је предмет извршења не доставља странкама-лицима која имају право да се намире из продајне цијене, већ да се то рјешење само истиче на огласној табли суда без икаквих временских индикација када ће се догодити то истицање рјешења, како би барем на основу такве индикације могао да се утврди почетак рока за жалбу.

10. Истакнуто је да из такве одредбе, даље, произилази да се истеком трећег дана од дана истицања рјешења на огласној табли суда сматра да је рјешење достављено свим лицима која имају право да се намире из продајне цијене.

11. Подносилац захтјева је указао на предмет поводом ког је поднесен захтјев, те навео да је рјешењем Основног суда од 3. марта 2017. године позивањем на спорну одредбу првостепени суд одредио да ће првостепено рјешење објавити на огласној табли суда и да се протеком трећег дана од дана истицања рјешења на огласној табли сматра да је рјешење достављено свим лицима која имају право да се намире из продајне цијене. Даље је подносилац захтјева истакао да је у том предмету један од тражилаца извршења против првостепеног рјешења поднио жалбу у којој, између осталог, наводи да је наведеним поступањем првостепеног суда другим тражиоцима извршења у овом истом предмету (више од 20 тражилаца извршења) на груб начин онемогућено право да им буде уручено рјешење о намирењу на које би могли да изјаве жалбу уколико сматрају да су њихова права повријеђена.

12. Подносилац захтјева је подсјетио на Одлуку Уставног суда број *У 2/17*, те навео да је предметно питање које се покреће у овом захтјеву у непосредној вези с правом на правично суђење. Истакао је да правичног суђења нема ако нема приступа суду који мора да буде суштински, а не само формални.

13. Према мишљењу подносиоца захтјева, спорном одредбом се повређује сама суштина права на правично суђење у одсуству ког нема ни правичног суђења у било ком судском поступку, па тако ни у извршном поступку. Према мишљењу подносиоца захтјева, таквим законским рјешењем намеће се не само непропорционалан већ и неоправдан и нелегитиман захтјев да та лица практично морају да дежурају све вријеме код огласне табле суда како би само на такав начин сазнала за судску одлуку којом је одређено ко се неће намирити из добијене продајне цијене, а ко хоће и у којем

износу. Указује на то да, уколико не поступе тако, изгубиће, према важећем законском рјешењу, право на жалбу, чиме им се противправно ускраћује сама суштина права на суђење, а тиме и право на правично суђење у чему се огледа повреда Устава и међународних општих аката који се непосредно примјењују у Босни и Херцеговини.

14. Подносилац захтјева наводи да чињенице овог конкретног питања одговарају у битном чињеницама из Одлуке Уставног суда број *У 2/17*, јер се и у том предмету радило о законској одредби којом је било прописано истицање судске одлуке на огласној табли суда, па се истеком трећег дана од тог истицања сматрало да је судска одлука достављена свим лицима која учествују у поступку. Стога је подносилац захтјева у захтјеву изнио становиштаУставног суда из наведене одлуке (тачка 27 одлуке) која су, према његовом мишљењу, примјењива на конкретан предмет.

15. Поред наведеног, подносилац захтјева указује и да наведена одредба доводи до неједнаког третмана тражилаца извршења, будући да се, према њој, рјешење о намирењу објављује на огласној табли суда ако ЗИПРС не прописује обавезу да се одржи рочиште за диобу продајне цијене. Указује да се такво рочиште, према члану 108 став 1 ЗИП-а РС, мора да одржи ако има више од једног тражиоца извршења или трећих лица која имају право на намирење. У супротном, нема законске обавезе да се такво рочиште одржава ако има само један тражилац извршења, или једно треће лице које има право на намирење из продајне цијене.

16. Слиједећи наведено, према мишљењу подносиоца захтјева, очигледно је да лица која се налазе у истој правној ситуацији нису једнака пред законом у погледу достављања рјешења о намирењу а у чему се, према мишљењу подносиоца захтјева, огледа дискриминација.

17. На крају, подносилац захтјева указује да је праву на правично суђење својствено једино да се законом пропише да се овакве законске одлуке доставе странкама о чијим правима и правним интересима је одлучивано том одлуком, а не да се пропише да се судска одлука доставља само њеним стављањем на огласну таблу суда. Све друго, према мишљењу подносиоца захтјева, води кршењу права на правично суђење и дискриминацију и права на једнакост свих пред законом, а што не може да се оправда било каквим јавним интересом.

ц) Одговор на захтјев

18. Народна скупштина РС у одговору на захтјев је навела да је Влада Републике Српске на 139. сједници, одржаној 24. августа 2017. године, утврдила Нацрт измјена и допуна Закона о извршном поступку, те да је одредбом члана 2 тог нацрта извршила измјене и допуне одредбе члана 93 Закона о извршном поступку, чиме је покренут поступак усаглашавања наведене одредбе са Одлуком Уставног суда број *У 2/17*. Истакнуто је да је наведеним нацртом извршена и "одговарајућа интервенција" у одредби члана 109 став 6 Закона о извршном поступку, која је оспорена предметним захтјевом. Наглашено је да ће наведени нацрт ускоро бити упућен у скупштинску процедуру, те да ће, након што Народна скупштина РС усвоји поменуте измјене и допуне Закона о извршном поступку и након што буду објављене у "Службеном гласнику РС", у цијелости бити имплементирана Одлука Уставног суда број *У 2/17*.

IV. Релевантни прописи

19. **Закон о извршном поступку РС** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 и 98/14) у релевантном дијелу гласи:

Члан 1.

(1) Овим законом уређује се поступак по којем судови у Републици Српској спроводе принудно остварење потраживања на основу извршних и вјеродостојних исправа (у даљем тексту: извршни поступак) ако посебним законом није другачије одређено.

(2) Одредбе овог закона не примјењују се на поступке извршења прописане посебним законом.

Члан 5. став 1.

(1) У поступку извршења суд је дужан да поступа хитно.

Члан 10. став 1.

(1)По правилима о достављању тужбе из Закона о парничном поступку доставља се рјешење по приједлогу за извршење, рјешење по приговору на рјешење о извршењу, рјешење о изрицању новчане казне и закључак из члана 37. овог закона.

Члан 12. став 4.

(4) Против рјешења донесеног по приговору може се изјавити жалба у року од осам дана од дана доставе рјешења. О жалби одлучује суд другог степена.

Члан 21.

(1) У извршном поступку на одговарајући се начин примјењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није другачије одређено.

(2) Изузеће судије може се захтијевати најкасније до одлуке по приговору а службеног лица до преузимања прве радње у извршном поступку.

(3) На материјалноправне претпоставке и посљедице спровођења извршног поступка на одговарајући се начин примјењују одредбе закона којима се уређују стварна права, односно облигациони односи.

Члан 93.

(1) Након полагања цијене суд рјешењем досуђује непокретност купцу (рјешење о досуди).

(2) Рјешењем из става 1. овог члана суд одређује да се непокретност преда купцу, а земљишнокњижном суду да се изврши упис промјене права својине, те бришу права трећих за које је то рјешењем одређено.

(3) Против рјешења о досуди није дозвољен приговор али се може изјавити жалба.

(4) Рјешење из става 1. овог члана објављује се на огласној табли. Истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра се да је рјешење достављено свим лицима којима се доставља закључак о продаји, те свим учесницима у надметању.

Члан 96.

Суд приступа намирењу тражилаца извршења одмах након доношења рјешења о досуди.

Члан 108.

(1) Након испуњења услова из члана 96. овог закона, суд одређује рочиште за диобу цијене (износа добијеног продајом) ако има више од једног тражиоца извршења или трећих лица која имају права на намирење.

(2) На рочиште се позивају, поред странака, и лица која према стању списа и према подацима из земљишне књиге полажу право да се намире из тог износа.

(3) У позиву та ће се лица упозорити на то да ће се њихова потраживања уколико не дођу на рочиште, узети према стању које произлази из земљишне књиге и списа, те да, најкасније на рочишту за диобу, могу другом оспорити потраживање, његову висину и ред намирења.

(4) На рочишту се расправља о намирењу тражиоца извршења и других лица која постављају захтјев за намирење.

(5) Суд ће на рочишту обавијестити присутна лица о датуму доношења рјешења о намирењу, након чега ће се на одговарајући начин примјењивати опште одредбе о достављању, укључујући и претпоставке и посљедице пропуштања преузимања рјешења.

Члан 109.

(1) О намирењу тражиоца извршења и других лица којима припада право на намирење судија без одлагања одлучује рјешењем након одржаног рочишта, узимајући у обзир податке из списа и земљишне књиге, као и стања утврђеног на рочишту.

(2) При доношењу рјешења из става 1. овог члана узеће се у обзир само она потраживања по којима је рјешење о извршењу постало извршно најкасније на дан рочишта за диобу.

(3) Ако има потраживања у односу на које рјешење о извршењу није постало извршно најкасније на дан рочишта за диобу, та ће се потраживања намирити, након извршности рјешења о извршењу из преосталог износа продајне цијене, ако је има, а остатак ће се вратити извршенику.

(4) Одредбе ст. 2. и 3. овог члана не односе се на потраживања обезбијеђена заложним правом или земљишним дугом.

(5) Против рјешења о намирењу није дозвољен приговор, али се може изјавити жалба.

(6) Ако нужност одржавања рочишта за диобу није прописана овим законом, суд ће рјешење о намирењу објавити на огласној табли. Истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра се да је рјешење достављено свим лицима која имају право да се из продајне цијене намире.

(7) Извршењу рјешења о намирењу приступиће се након што истекне рок за изјаву жалбе овлашћених лица.

(8) Ако жалба на рјешење о намирењу буде изјављена у року, доставиће се странкама и осталим учесницима у поступку, а рјешење извршити ако тражилац извршења у року од три дана од пријема жалбе не предложи одлагање извршења до одлуке другостепеног суда по жалби.

20. У **Закону о парничном поступку** ("Службени гласник РС" бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 185.

По закључењу главне расправе, суд ће присутне странке обавијестити о датуму доношења пресуде. Ако једна од странака није присуствовала главној расправи, суд ће је писмено обавијестити о датуму доношења пресуде.

Странке, односно њихови заступници или пуномоћници, су дужни сами преузети пресуду у згради суда, те им суд неће достављати пресуду у складу са одредбама овог закона о достављању.

Ако су странке биле уредно обавијештене о датуму доношења пресуде, рок за жалбу против пресуде почиње тећи првог наредног дана након доношења пресуде.

V. Допустивост

21. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине.

Члан VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине гласи:

ц) Уставни суд има надлежност у питањима која му упути било који суд у Босни и Херцеговини, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука, сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и њеним протоколима, или са законима Босне и Херцеговине; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда.

22. Захтјев за оцјену уставности поднио је Окружни суд у Бањој Луци (судија Милан Благојевић), што значи да је захтјев поднијело овлашћено лице из члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *У 5/10* од 26. новембра 2010. године, тач. 7-14, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 37/11). Имајући у виду одредбе члана VI/3ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд сматра да је овај захтјев допустив, зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 став (1) Правила Уставног суда због ког захтјев не би био допустив.

VI. Меритум

23. Подносилац захтјева тражи да Уставни суд одлучи о компатибилности спорне одредбе ЗИП-а РС са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, чланом II/4 Устава Босне и Херцеговине и чланом 14 Европске конвенције, као и са чл. 14 став 1 и 26 Међународног пакта.

24. Спорна одредба ЗИП-а РС гласи:

Члан 109 став 6

(6) Ако нужност одржавања рочишта за диобу није прописана овим законом, суд ће рјешење о намирењу објавити на огласној табли. Истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра се да је рјешење достављено свим лицима која имају право да се из продајне цијене намире.

Право на правично суђење

25. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

(…)

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

26. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. […]

27. Уставни суд запажа да подносилац захтјева проблематизује спорну одредбу ЗИП-а РС због тога што спорна одредба нема јасну временску одредницу када ће рјешење о намирењу бити стављено на огласну таблу суда будући да од тог момента почиње да тече рок од три дана за изјављивање жалбе. Сматра да се наведеним доводи у питање сама суштина права на правично суђење.

28. Дакле, предметним захтјевом се поставља питање процесних гаранција странака у вези с правом на изјављивање жалбе против рјешења о намирењу у извршном поступку, који је хитне природе у смислу принудног остваривања потраживања тражиоца извршења у што краћем року.

29. С тим у вези, Уставни суд указује да је основно начело извршног поступка "начело хитности" које је

прописано одредбом члана 5 ЗИП-а. Наведено начело у извршном поступку се огледа путем прописивања краћих рокова за предузимање појединих извршних радњи било странака или суда. У суштини, ради се о захтјеву исказаном у начелима економичности и ефикасности извршног поступка, те благовремености пружања правне заштите тражиоцу извршења, те је истицано да је хитност поступања примарно интерес тражиоца извршења, а индиректно и извршеника, јер се смањују трошкови и брзо отклања неизвјесност у правној позицији субјеката (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *У 4/15* од 30. септембра 2015. године, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba, став 19).

30. На наведено начело Уставни суд је указивао у својим одлукама у којима је наглашавао да у извршном поступку, због саме његове природе, треба поступати хитно, како је то прописано одредбом члана 5 ЗИП-а (види, Уставни суд, *АП 5668/14* од 14. маја 2015. године, став 26, АП *5401/14* од 24. априла 2015. године, став 24, *АП 5156/14* од 17. марта 2015. године, став 23, доступне на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). У наведеним предметима Уставни суд је утврдио кршење права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције због тога што извршни поступак није окончан у разумном року.

31. Међутим, иако је начело хитности посебно изражено у извршном поступку, према оцјени Уставног суда, наведено начело не би могло да се тумачи на начин да превагне саму суштину права на фер и правично суђење, у смислу основних процесних гаранција страна у поступку пред судовима (*op.cit., У 4/15*, став 24).

32. Уставни суд запажа да се подносилац захтјева позвао на Одлуку Уставног суда број *У 2/17* у којој се, такође, постављало питање процесних гаранција странака у вези са правом на изјављивање жалбе против рјешења о досуди које се, према одредби члана 93 став 4 ЗИП-а РС (која је била оспорена у том предмету), објављује на огласној табли суда, те се истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра да је рјешење достављено свим лицима којима се према закону рјешење доставља. У том предмету Уставни суд је указао да, имајући у виду спорну одредбу (члан 93 став 4 ЗИП-а РС), као и одредбу члана 12 став 4 ЗИП-а РС, произилази да законодавац претпоставља обавезу за сва лица која имају интерес да уложе жалбу против рјешења о досуди да прате датум истицања рјешења на огласној табли како би утврдила почетак рока за жалбу. Према томе, Уставни суд је нагласио да је истицање рјешења о досуди на огласној табли суда, заправо, неизвјесни догађај за који није одређен прецизан датум када ће се догодити. Због те неизвјесности када ће рјешење о досуди бити оглашено на огласној табли суда, према мишљењу Уставног суда, на заинтересована лица је стављен прекомјеран терет у обезбјеђењу процесних гаранција за изјављивање прописаног правног лијека. Стога, како је неспорно утврђено да у спорној одредби нема елемената који би учинили извјесним вријеме оглашавања или прописивања да ће оно бити одређено на други одговарајући начин, Уставни суд је у цитираној одлуци закључио да спорна одредба није у складу са чланом 6 став 1 Европске конвенције у смислу обезбјеђења процесних гаранција за изјављивање правног лијека. При томе је Уставни суд нагласио да није спорно истицање предметног рјешења на огласној табли суда које прописује спорна одредба. Међутим, таква одредба сама за себе, без било каквог одређења које би индицирало извјесност датума постављања рјешења на огласној табли и, с тим у вези, рачунања рока за жалбу, према мишљењу Уставног суда, представља претјеран терет за странке и друге учеснике поступка који су заинтересовани за изјављивање жалбе (види, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *У 2/17* од 1. јуна 2017. године, доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba, став 27).

33. Поред наведеног, у цитираној одлуци Уставни суд се позвао на одлуку Европског суда за људска права *Muscat против Малте* у којој је навео да Суд понавља да члан 6 Конвенције не обавезује државе уговорнице да формирају апелационе судове. Међутим, тамо гдје такви судови постоје, морају да се поштују захтјеви члана 6, тако да се, на примјер, гарантује парничним странкама дјелотворно право на приступ суду за утврђивање њихових "грађанских права и обавеза". "Право на суд", чији један аспект чини и право на приступ, није апсолутно, оно подлијеже ограничењима која су дозвољена имплицитно, нарочито када се ради о условима допустивости жалбе, будући да по својој природи позива на регулисање од државе која ужива одређено поље дискреционог одлучивања у овом погледу. Међутим, ова ограничења не смију да ограничавају или да смањују приступ лица на такав начин или у таквој мјери да сама суштина права буде нарушена (види, Европски суд за људска права, *Muscat против Малте*, пресуда од 17. јула 2012. године, тачка 42). Правила којима се уређују формални кораци које треба предузети, те рокови којих се треба придржавати приликом подношења жалбе усмјерена су на правилно извршавање правде и поштовање, нарочито, принципа правне сигурности. С обзиром на то да је то тако, правила о којима се ради, или начин на који се примјењују, не би требало да спријече парничне странке да користе доступни правни лијек. Међутим, они којих се то тиче морају да очекују примјену тих правила. За заинтересовано лице је обавезујуће да покаже посебну пажљивост у одбрани својих интереса (*op.cit., Muscat против Малте*, тачка 44).

34. Доводећи стајалишта из цитиране одлуке у везу са предметним захтјевом, Уставни суд запажа да је спорном одредбом у ставу 5 прописано да против рјешења о намирењу није дозвољен приговор, али да може да се изјави жалба. Даље, спорном одредбом у ставу 6 законодавац је прописао да се рјешење о намирењу објављује на огласној табли суда, те да се истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра да је рјешење достављено свим лицима која имају право да се намире из продајне цијене. Дакле, за разлику од цитираног предмета у којем се спорна одредба односила на објављивање на огласној табли суда рјешења о досуди и, с тим у вези, остваривање права на изјављивање жалбе, у конкретном случају се ради о објављивању на огласној табли рјешења о намирењу и, с тим у вези, остваривању права на изјављивање жалбе. Даље, Уставни суд запажа да спорна одредба у конкретном случају, као и спорна одредба у предмету број *У 2/17*, такође, нема јасне временске индикације када ће се рјешење о намирењу објавити на огласној табли суда због чега су заинтересована лица дужна да то свакодневно провјеравају како би сачувала рок за жалбу. Према томе, произилази да спорна одредба нема елемената који би учинили извјесним вријеме оглашавања или прописивања да ће оно бити одређено на други одговарајући начин у смислу обезбјеђења процесних гаранција за изјављивање дозвољеног правног лијека (жалба). Стога се, према мишљењу Уставног суда, спорном одредбом на заинтересована лица ставља прекомјеран терет у обезбјеђењу процесних гаранција за изјављивање прописаног правног лијека што је у супротности са гаранцијама из члана 6 став 1 Европске конвенције.

35. Слиједећи наведено, Уставни суд сматра да се и предметним захтјевом покреће идентично уставно питање

као што је то био случај у предмету број *У 2/17*, те да наведена пракса из цитираног предмета у цијелости може да се примијени и на конкретан захтјев. При томе Уставни суд сматра да и у конкретном случају није спорно прописивање законодавца да се рјешење о намирењу објављује на огласној табли суда, већ да мора да се учини извјесним када ће се тај догађај десити, односно када ће рјешење о намирењу бити објављено на огласној табли суда, будући да од тада за заинтересована лица почиње да тече рок за жалбу. Дакле, према мишљењу Уставног суда, то не смије да буде неизвјестан догађај будући да од њега зависи остваривање процесних права странака у смислу изјављивања жалбе против рјешења о намирењу. Штавише, спорна одредба без било каквог одређења које би индицирало извјесност датума постављања рјешења на огласној табли и, с тим у вези, рачунања рока за жалбу представља претјеран терет за заинтересована лица на која се ова одредба односи. Стога, слиједи да спорна одредба није у складу са чланом 6 став 1 Европске конвенције у смислу обезбјеђења процесних гаранција за изјављивање правног лијека.

36. Уставни суд наглашава да је спорну одредбу, у смислу своје надлежности из члана VI/3ц), разматрао *in abstracto* не улазећи у њену конкретну примјену од редовних судова. С тим у вези, Уставни суд запажа да је првостепени суд, у предмету поводом ког је поднесен предметни захтјев, рјешење о намирењу доставио тражиоцима извршења (више од 20 тражилаца извршења) у смислу спорне одредбе, те да је један од тражилаца извршења, између осталог, и због начина таквог достављања, против рјешења о намирењу поднио жалбу о којој тек треба да одлучи другостепени суд (подносилац захтјева). Дакле, тек предстоји да другостепени суд одлучи поводом поднесене жалбе. Међутим, имајући у виду своју надлежност у смислу члана VI/3ц) Уставни суд неће давати упутства подносиоцу захтјева како ће ријешити по жалби у конкретном случају будући да је то задатак редовних судова, а не задатак овог суда.

37. На основу свега наведеног, Уставни суд сматра да оспорена одредба није у складу с одредбом члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и одредбом члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

38. Имајући у виду закључак Уставног суда о повреди права на правично суђење, Уставни суд сматра да није неопходно разматрати наводе подносиоца захтјева о кршењу права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, као ни права из члана 14 став 1 и члана 26 Међународног пакта.

VII. Закључак

39. Уставни суд закључује да је одредба члана 109 став 6 ЗИП-а РС супротна гаранцијама права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, зато што прописује да се истеком трећег дана од дана истицања на огласној табли сматра да је рјешење о намирењу достављено свим лицима која имају право да се из продајне цијене намире, а да при томе нема елемената који би учинили извјесним вријеме истицања на огласној табли како би се обезбиједиле процесне гаранције заинтересованим лицима за изјављивање правног лијека који је прописан законом.

40. На основу чл. 59 ст. (1) и (2) и 61 ст. (2), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

41. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/17**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjoj Luci (sudija Milan Blagojević)**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b) i člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 30. novembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Okružnog suda u Banjoj Luci (sudija Milan Blagojević).**

Utvrđuje se da član 109. stav 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa članom 61. stav 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usaglasi član 109. stav 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, u skladu sa članom 72. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stava obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama preduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjoj Luci (sudija Milan Blagojević, u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 22. septembra 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 109. stav 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZIPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 25. septembra 2017. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Na zahtjev Narodne skupštine RS Ustavni sud je dopisom od 30. oktobra 2017. godine odobrio dodatni rok od 15 dana za odgovor na predmetni zahtjev. Narodna skupština je dostavila odgovor 17. novembra 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

4. Rješenjem o namirenju Osnovnog suda u Banjoj Luci broj 71 0 I 183687 14 I od 3. marta 2017. godine je odlučeno da se iz iznosa od 717.767,00 KM, dobijenog prodajom nekretnina, koje su vlasništvo izvršenika i hipotekarnog izvršenika "Del investa" d.o.o. Banja Luka, i to nekretnine upisane u zk. ul. broj 5313 k.o. SP Banja Luka, vlasništvo izvršenika u dijelu 1/1, kako je bliže označeno u izreci rješenja, namiruju tražioci izvršenja (više od 20 tražilaca izvršenja), založni povjerilac i pristupni povjerioci na način kako je bliže određeno u izreci tog rješenja.

5. U obrazloženju rješenja je navedeno da će se navedeno rješenje objaviti na oglasnoj tabli prvostepenog suda, shodno odredbama člana 109. ZIP-a RS. Ukazano je da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli suda smatra da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

6. Protiv prvostepenog rješenja jedan od tražilaca izvršenja je podnio žalbu u kojoj je, između ostalog, problematizirao i pitanje dostavljanja prvostepenog rješenja tražiocima izvršenja putem oglasne table suda u smislu člana 109. stav 6. ZIP-a RS kada je u pitanju više tražilaca izvršenja ili trećih lica u izvršnom postupku.

7. Povodom navedene žalbe treba da odluči drugostepeni sud (podnosilac zahtjeva) koji je podnio predmetni zahtjev.

b) Navodi iz zahtjeva

8. Podnosilac zahtjeva smatra da odredba člana 109. stav 6. ZIP-a RS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna sa odredbom člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), odredbom člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije, kao i sa odredbom čl. 14. stav 1. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt).

9. S tim u vezi, ukazuje da iz sporne odredbe jasno proizlazi da je njome propisano da se rješenje o namirenju iz cijene postignute prodajom nekretnine koja je predmet izvršenja ne dostavlja strankama-licima koja imaju pravo da se namire iz prodajne cijene, već da se to rješenje samo ističe na oglasnoj tabli suda bez ikakvih vremenskih indikacija kada će se dogoditi to isticanje rješenja, kako bi se barem na osnovu takve indikacije mogao utvrditi početak roka za žalbu.

10. Istaknuto je da iz takve odredbe, dalje, proizlazi da se istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja na oglasnoj tabli suda smatra da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se namire iz prodajne cijene.

11. Podnosilac zahtjeva je ukazao na predmet povodom kojeg je podnesen zahtjev, te naveo da je rješenjem Osnovnog suda od 3. marta 2017. godine pozivanjem na spornu odredbu prvostepeni sud odredio da će prvostepeno rješenje objaviti na oglasnoj tabli suda i da se protekom trećeg dana od dana isticanja rješenja na oglasnoj tabli smatra da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se namire iz prodajne cijene. Dalje je podnosilac zahtjeva istakao da je u tom predmetu jedan od tražilaca izvršenja protiv prvostepenog rješenja podnio žalbu u kojoj, između ostalog, navodi da je navedenim postupanjem prvostepenog suda drugim tražiocima izvršenja u ovom istom predmetu (više od 20 tražilaca izvršenja) na grub način onemogućeno pravo da im bude uručeno rješenje o namirenju na koje bi mogli izjaviti žalbu ukoliko smatraju da su njihova prava povrijeđena.

12. Podnosilac zahtjeva je podsjetio na Odluku Ustavnog suda broj *U 2/17*, te naveo da je predmetno pitanje koje se pokreće u ovom zahtjevu u neposrednoj vezi s pravom na pravično suđenje. Istakao je da pravičnog suđenja nema ako nema pristupa sudu koji mora biti suštinski, a ne samo formalni.

13. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, spornom odredbom se povređuje sama suština prava na pravično suđenje u odsustvu kojeg nema ni pravičnog suđenja u bilo kom sudskom postupku, pa tako ni u izvršnom postupku. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, takvim zakonskim rješenjem nameće se ne samo neproporcionalan već i neopravdan i nelegitiman zahtjev da ta lica praktično moraju dežurati sve vrijeme kod oglasne table suda kako bi samo na takav način saznala za sudsku odluku kojom je određeno ko se neće namiriti iz dobijene prodajne cijene, a ko hoće i u kojem iznosu. Ukazuje na to da, ukoliko ne postupe tako, izgubit će, prema važećem zakonskom rješenju, pravo na žalbu, čime im se protivpravno uskraćuje sama suština prava na suđenje, a time i pravo na pravično suđenje u čemu se ogleda povreda Ustava i međunarodnih općih akata koji se neposredno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

14. Podnosilac zahtjeva navodi da činjenice ovog konkretnog pitanja odgovaraju u bitnom činjenicama iz Odluke Ustavnog suda broj *U 2/17*, jer se i u tom predmetu radilo o zakonskoj odredbi kojom je bilo propisano isticanje sudske odluke na oglasnoj tabli suda, pa se istekom trećeg dana od tog isticanja smatralo da je sudska odluka dostavljena svim licima koja učestvuju u postupku. Stoga je podnosilac zahtjeva u zahtjevu iznio stavove Ustavnog suda iz navedene odluke (tačka 27. odluke) koji su, prema njegovom mišljenju, primjenjivi na konkretan predmet.

15. Pored navedenog, podnosilac zahtjeva ukazuje i da navedena odredba dovodi do nejednakog tretmana tražilaca izvršenja, budući da se, prema njoj, rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj tabli suda ako ZIPRS ne propisuje obavezu da se održi ročište za diobu prodajne cijene. Ukazuje da se takvo ročište, prema članu 108. stav 1. ZIP-a RS, mora održati ako ima više od jednog tražioca izvršenja ili trećih lica koja imaju pravo na namirenje. U suprotnom, nema zakonske obaveze da se takvo ročište održava ako ima samo jedan tražilac izvršenja, ili jedno treće lice koje ima pravo na namirenje iz prodajne cijene.

16. Slijedeći navedeno, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, očigledno je da lica koja se nalaze u istoj pravnoj situaciji nisu jednaka pred zakonom u pogledu dostavljanja rješenja o namirenju a u čemu se, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, ogleda diskriminacija.

17. Na kraju, podnosilac zahtjeva ukazuje da je pravu na pravično suđenje svojstveno jedino da se zakonom propiše da se ovakve zakonske odluke dostave strankama o čijim pravima i pravnim interesima je odlučivano tom odlukom, a ne da se propiše da se sudska odluka dostavlja samo njenim stavljanjem na oglasnu tablu suda. Sve drugo, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, vodi kršenju prava na pravično suđenje i diskriminaciju i prava na jednakost svih pred zakonom, a što se ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom.

c) Odgovor na zahtjev

18. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev je navela da je Vlada Republike Srpske na 139. sjednici, održanoj 24. augusta 2017. godine, utvrdila Nacrt izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku, te da je odredbom člana 2. tog nacrta izvršila izmjene i dopune odredbe člana 93. Zakona o izvršnom postupku, čime je pokrenut postupak usaglašavanja navedene odredbe sa Odlukom Ustavnog suda broj *U 2/17*. Istaknuto je da je navedenim nacrtom izvršena i "odgovarajuća intervencija" u

odredbi člana 109. stav 6. Zakona o izvršnom postupku, koja je osporena predmetnim zahtjevom. Naglašeno je da će navedeni nacrt uskoro biti upućen u skupštinsku proceduru, te da će, nakon što Narodna skupština RS usvoji spomenute izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku i nakon što budu objavljene u "Službenom glasniku RS", u cijelosti biti implementirana Odluka Ustavnog suda broj *U 2/17*.

IV. Relevantni propisi

19. **Zakon o izvršnom postupku RS** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.

Član 5. stav 1.

(1) U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Član 10. stav 1.

(1)Po pravilima o dostavljanju tužbe iz Zakona o parničnom postupku dostavlja se rješenje po prijedlogu za izvršenje, rješenje po prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenje o izricanju novčane kazne i zaključak iz člana 37. ovog zakona.

Član 12. stav 4.

(4) Protiv rješenja donesenog po prigovoru može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje sud drugog stepena.

Član 21.

(1) U izvršnom postupku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Izuzeće sudije može se zahtijevati najkasnije do odluke po prigovoru a službenog lica do preuzimanja prve radnje u izvršnom postupku.

(3) Na materijalnopravne pretpostavke i posljedice sprovođenja izvršnog postupka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obligacioni odnosi.

Član 93.

(1) Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).

(2) Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišnoknjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava svojine, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.

(3) Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor ali se može izjaviti žalba.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.

Član 96.

Sud pristupa namirenju tražilaca izvršenja odmah nakon donošenja rješenja o dosudi.

Član 108.

(1) Nakon ispunjenja uslova iz člana 96. ovog zakona, sud određuje ročište za diobu cijene (iznosa dobijenog prodajom) ako ima više od jednog tražioca izvršenja ili trećih lica koja imaju prava na namirenje.

(2) Na ročište se pozivaju, pored stranaka, i lica koja prema stanju spisa i prema podacima iz zemljišne knjige polažu pravo da se namire iz tog iznosa.

(3) U pozivu ta će se lica upozoriti na to da će se njihova potraživanja ukoliko ne dođu na ročište, uzeti prema stanju koje proizlazi iz zemljišne knjige i spisa, te da, najkasnije na ročištu za diobu, mogu drugom osporiti potraživanje, njegovu visinu i red namirenja.

(4) Na ročištu se raspravlja o namirenju tražioca izvršenja i drugih lica koja postavljaju zahtjev za namirenje.

(5) Sud će na ročištu obavijestiti prisutna lica o datumu donošenja rješenja o namirenju, nakon čega će se na odgovarajući način primjenjivati opšte odredbe o dostavljanju, uključujući i pretpostavke i posljedice propuštanja preuzimanja rješenja.

Član 109.

(1) O namirenju tražioca izvršenja i drugih lica kojima pripada pravo na namirenje sudija bez odlaganja odlučuje rješenjem nakon održanog ročišta, uzimajući u obzir podatke iz spisa i zemljišne knjige, kao i stanja utvrđenog na ročištu.

(2) Pri donošenju rješenja iz stava 1. ovog člana uzeće se u obzir samo ona potraživanja po kojima je rješenje o izvršenju postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu.

(3) Ako ima potraživanja u odnosu na koje rješenje o izvršenju nije postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu, ta će se potraživanja namiriti, nakon izvršnosti rješenja o izvršenju iz preostalog iznosa prodajne cijene, ako je ima, a ostatak će se vratiti izvršeniku.

(4) Odredbe st. 2. i 3. ovog člana ne odnose se na potraživanja obezbijeđena založnim pravom ili zemljišnim dugom.

(5) Protiv rješenja o namirenju nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba.

(6) Ako nužnost održavanja ročišta za diobu nije propisana ovim zakonom, sud će rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

(7) Izvršenju rješenja o namirenju pristupiće se nakon što istekne rok za izjavu žalbe ovlašćenih lica.

(8) Ako žalba na rješenje o namirenju bude izjavljena u roku, dostaviće se strankama i ostalim učesnicima u postupku, a rješenje izvršiti ako tražilac izvršenja u roku od tri dana od prijema žalbe ne predloži odlaganje izvršenja do odluke drugostepenog suda po žalbi.

20. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 185.

Po zaključenju glavne rasprave, sud će prisutne stranke obavijestiti o datumu donošenja presude. Ako jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, sud će je pismeno obavijestiti o datumu donošenja presude.

Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomoćnici, su dužni sami preuzeti presudu u zgradi suda, te im sud neće dostavljati presudu u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Ako su stranke bile uredno obaviještene o datumu donošenja presude, rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donošenja presude.

V. Dopustivost

21. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o

čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

22. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjoj Luci (sudija Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijelo ovlašteno lice iz člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. novembra 2010. godine, tač. 7-14, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 37/11). Imajući u vidu odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

23. Podnosilac zahtjeva traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti sporne odredbe ZIP-a RS sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 14. Evropske konvencije, kao i sa čl. 14. stav 1. i 26. Međunarodnog pakta.

24. Sporna odredba ZIP-a RS glasi:

Član 109. stav 6.

(6) Ako nužnost održavanja ročišta za diobu nije propisana ovim zakonom, sud će rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

Pravo na pravično suđenje

25. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(…)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

26. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. […]

27. Ustavni sud zapaža da podnosilac zahtjeva problematizira spornu odredbu ZIP-a RS zbog toga što sporna odredba nema jasnu vremensku odrednicu kada će rješenje o namirenju biti stavljeno na oglasnu ploču suda budući da od tog momenta počinje teći rok od tri dana za izjavljivanje žalbe. Smatra da se navedenim dovodi u pitanje sama suština prava na pravično suđenje.

28. Dakle, predmetnim zahtjevom se postavlja pitanje procesnih garancija stranaka u vezi s pravom na izjavljivanje žalbe protiv rješenja o namirenju u izvršnom postupku, koji je hitne prirode u smislu prinudnog ostvarivanja potraživanja tražioca izvršenja u što kraćem roku.

29. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je osnovno načelo izvršnog postupka "načelo hitnosti" koje je propisano odredbom člana 5. ZIP-a. Navedeno načelo u izvršnom postupku se ogleda putem propisivanja kraćih rokova za preduzimanje pojedinih izvršnih radnji bilo stranaka ili suda. U suštini, radi se o zahtjevu iskazanom u načelima ekonomičnosti i efikasnosti izvršnog postupka, te pravovremenosti pružanja pravne zaštite tražiocu izvršenja, te je isticano da je hitnost postupanja primarno interes tražioca izvršenja, a indirektno i izvršenika, jer se smanjuju troškovi i brzo otklanja neizvjesnost u pravnoj poziciji subjekata (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 4/15* od 30. septembra 2015. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, stav 19).

30. Na navedeno načelo Ustavni sud je ukazivao u svojim odlukama u kojima je naglašavao da u izvršnom postupku, zbog same njegove prirode, treba postupati hitno, kako je to propisano odredbom člana 5. ZIP-a (vidi, Ustavni sud, *AP 5668/14* od 14. maja 2015. godine, stav 26, AP *5401/14* od 24. aprila 2015. godine, stav 24, *AP 5156/14* od 17. marta 2015. godine, stav 23, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog toga što izvršni postupak nije okončan u razumnom roku.

31. Međutim, iako je načelo hitnosti posebno izraženo u izvršnom postupku, prema ocjeni Ustavnog suda, navedeno načelo se ne bi moglo tumačiti na način da prevagne samu suštinu prava na fer i pravično suđenje, u smislu osnovnih procesnih garancija strana u postupku pred sudovima (*op. cit., U 4/15*, stav 24).

32. Ustavni sud zapaža da se podnosilac zahtjeva pozvao na Odluku Ustavnog suda broj *U 2/17* u kojoj se, također, postavljalo pitanje procesnih garancija stranaka u vezi sa pravom na izjavljivanje žalbe protiv rješenja o dosudi koje se, prema odredbi člana 93. stav 4. ZIP-a RS (koja je bila osporena u tom predmetu), objavljuje na oglasnoj tabli suda, te se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se prema zakonu rješenje dostavlja. U tom predmetu Ustavni sud je ukazao da, imajući u vidu spornu odredbu (član 93. stav 4. ZIP-a RS), kao i odredbu člana 12. stav 4. ZIP-a RS, proizlazi da zakonodavac pretpostavlja obavezu za sva lica koja imaju interes da ulože žalbu protiv rješenja o dosudi da prate datum isticanja rješenja na oglasnoj tabli kako bi utvrdila početak roka za žalbu. Prema tome, Ustavni sud je naglasio da je isticanje rješenja o dosudi na oglasnoj tabli suda, zapravo, neizvjesni događaj za koji nije određen precizan datum kada će se dogoditi. Zbog te neizvjesnosti kada će rješenje o dosudi biti oglašeno na oglasnoj tabli suda, prema mišljenju Ustavnog suda, na zainteresirana lica je stavljen prekomjeran teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka. Stoga, kako je nesporno utvrđeno da u spornoj odredbi nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način, Ustavni sud je u citiranoj odluci zaključio da sporna odredba nije u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka. Pri tome je Ustavni sud naglasio da nije sporno isticanje predmetnog rješenja na oglasnoj tabli suda koje propisuje sporna odredba. Međutim, takva odredba sama za sebe, bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost datuma postavljanja rješenja na oglasnoj tabli i, s tim u vezi, računanja roka za žalbu, prema mišljenju Ustavnog suda, predstavlja pretjeran teret za stranke i druge učesnike postupka koji su zainteresirani za izjavljivanje žalbe (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 2/17* od 1. juna 2017. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, stav 27).

33. Pored navedenog, u citiranoj odluci Ustavni sud se pozvao na odluku Evropskog suda za ljudska prava *Muscat protiv Malte* u kojoj je naveo da Sud ponavlja da član 6. Konvencije ne obavezuje države ugovornice da formiraju apelacione sudove. Međutim, tamo gdje takvi sudovi postoje, moraju se poštovati zahtjevi člana 6, tako da se, naprimjer, garantira parničnim strankama djelotvorno pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih "građanskih prava i obaveza". "Pravo na sud", čiji jedan aspekt čini i pravo na pristup, nije apsolutno, ono podliježe ograničenjima koja su dozvoljena implicitno, naročito kada se radi o uvjetima dopustivosti žalbe, budući da po svojoj prirodi poziva

na reguliranje od države koja uživa određeno polje diskrecijskog odlučivanja u ovom pogledu. Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup lica na takav način ili u takvoj mjeri da sama suština prava bude narušena (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Muscat protiv Malte*, presuda od 17. jula 2012. godine, tačka 42). Pravila kojima se uređuju formalni koraci koje treba preduzeti, te rokovi kojih se treba pridržavati prilikom podnošenja žalbe usmjerena su na pravilno izvršavanje pravde i poštovanje, naročito, principa pravne sigurnosti. S obzirom na to da je to tako, pravila o kojima se radi, ili način na koji se primjenjuju, ne bi trebalo da spriječe parnične stranke da koriste dostupni pravni lijek. Međutim, oni kojih se to tiče moraju očekivati primjenu tih pravila. Za zainteresirano lice je obavezujuće da pokaže posebnu pažljivost u odbrani svojih interesa (*op. cit., Muscat protiv Malte*, tačka 44).

34. Dovodeći stavove iz citirane odluke u vezu sa predmetnim zahtjevom, Ustavni sud zapaža da je spornom odredbom u stavu 5. propisano da protiv rješenja o namirenju nije dozvoljen prigovor, ali da se može izjaviti žalba. Dalje, spornom odredbom u stavu 6. zakonodavac je propisao da se rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj tabli suda, te da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se namire iz prodajne cijene. Dakle, za razliku od citiranog predmeta u kojem se sporna odredba odnosila na objavljivanje na oglasnoj tabli suda rješenja o dosudi i, s tim u vezi, ostvarivanje prava na izjavljivanje žalbe, u konkretnom slučaju se radi o objavljivanju na oglasnoj tabli rješenja o namirenju i, s tim u vezi, ostvarivanju prava na izjavljivanje žalbe. Dalje, Ustavni sud zapaža da sporna odredba u konkretnom slučaju, kao i sporna odredba u predmetu broj *U 2/17*, također, nema jasne vremenske indikacije kada će se rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli suda zbog čega su zainteresirana lica dužna da to svakodnevno provjeravaju kako bi sačuvala rok za žalbu. Prema tome, proizlazi da sporna odredba nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje dozvoljenog pravnog lijeka (žalba). Stoga se, prema mišljenju Ustavnog suda, spornom odredbom na zainteresirana lica stavlja prekomjeran teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka što je u suprotnosti sa garancijama iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

35. Slijedeći navedeno, Ustavni sud smatra da se i predmetnim zahtjevom pokreće identično ustavno pitanje kao što je to bio slučaj u predmetu broj *U 2/17*, te da se navedena praksa iz citiranog predmeta u cijelosti može primijeniti i na konkretan zahtjev. Pri tome Ustavni sud smatra da i u konkretnom slučaju nije sporno propisivanje zakonodavca da se rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj tabli suda, već da se mora učiniti izvjesnim kada će se taj događaj desiti, odnosno kada će rješenje o namirenju biti objavljeno na oglasnoj tabli suda, budući da od tada za zainteresirana lica počinje teći rok za žalbu. Dakle, prema mišljenju Ustavnog suda, to ne smije biti neizvjestan događaj budući da od njega zavisi ostvarivanje procesnih prava stranaka u smislu izjavljivanja žalbe protiv rješenja o namirenju. Štaviše, sporna odredba bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost datuma postavljanja rješenja na oglasnoj tabli i, s tim u vezi, računanja roka za žalbu predstavlja pretjeran teret za zainteresirana lica na koja se ova odredba odnosi. Stoga, slijedi da sporna odredba nije u skladu sa članom 6. stav 1. Evropske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka.

36. Ustavni sud naglašava da je spornu odredbu, u smislu svoje nadležnosti iz člana VI/3.c), razmatrao *in abstracto* ne ulazeći u njenu konkretnu primjenu od redovnih sudova. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je prvostepeni sud, u predmetu povodom kojeg je podnesen predmetni zahtjev, rješenje o namirenju dostavio tražiocima izvršenja (više od 20 tražilaca izvršenja) u smislu sporne odredbe, te da je jedan od tražilaca izvršenja, između ostalog, i zbog načina takvog dostavljanja, protiv rješenja o namirenju podnio žalbu o kojoj tek treba da odluči drugostepeni sud (podnosilac zahtjeva). Dakle, tek predstoji da drugostepeni sud odluči povodom podnesene žalbe. Međutim, imajući u vidu svoju nadležnost u smislu člana VI/3.c) Ustavni sud neće davati upute podnosiocu zahtjeva kako će riješiti po žalbi u konkretnom slučaju budući da je to zadatak redovnih sudova, a ne zadatak ovog suda.

37. Na osnovu svega navedenog, Ustavni sud smatra da osporena odredba nije u skladu s odredbom člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

38. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije neophodno razmatrati navode podnosioca zahtjeva o kršenju prava na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, kao ni prava iz člana 14. stav 1. i člana 26. Međunarodnog pakta.

VII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da je odredba člana 109. stav 6. ZIP-a RS suprotna garancijama prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, zato što propisuje da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra da je rješenje o namirenju dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme isticanja na oglasnoj tabli kako bi se osigurale procesne garancije zainteresiranim licima za izjavljivanje pravnog lijeka koji je propisan zakonom.

40. Na osnovu čl. 59. st. (1) i (2) i 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 7/17**, rješavajući zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudac Milan Blagojević)**, na temelju članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b) i članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 30. studenog 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Okružnog suda u Banjaluci (sudac Milan Blagojević).**

Утврђује се да članak 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) nije sukladan članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, sukladno članku 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" usuglasi članak 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Narodnoj skupštini Republike Srpske da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku iz prethodnog stavka obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Okružni sud u Banjaluci (sudac Milan Blagojević, u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 22. rujna 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14, u daljnjem tekstu: ZIPRS).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Narodne skupštine Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Narodna skupština RS) zatraženo je 25. rujna 2017. godine da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Na zahtjev Narodne skupštine RS Ustavni sud je dopisom od 30. listopada 2017. godine odobrio dodatni rok od 15 dana za odgovor na predmetni zahtjev. Narodna skupština je dostavila odgovor 17. studenog 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Činjenice predmeta povodom kojeg je podnesen zahtjev

4. Rješenjem o namirenju Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 I 183687 14 I od 3. ožujka 2017. godine je odlučeno da se iz iznosa od 717.767,00 KM, dobivenog prodajom nekretnina, koje su vlasništvo izvršenika i hipotekarnog izvršenika "Del investa" d.o.o. Banjaluka, i to nekretnine upisane u zk. ul. broj 5313 k.o. SP Banjaluka, vlasništvo izvršenika u dijelu 1/1, kako je bliže označeno u izreci rješenja, namiruju tražitelji izvršenja (više od 20 tražitelja izvršenja), založni provjeritelj i pristupni povjeritelji na način kako je bliže određeno u izreci tog rješenja.

5. U obrazloženju rješenja je navedeno da će se navedeno rješenje objaviti na oglasnoj ploči prvostupanjskog suda, sukladno odredbama članka 109. ZIP-a RS. Ukazano je da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči suda smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

6. Protiv prvostupanjskog rješenja jedan od tražitelja izvršenja je podnio priziv u kojem je, između ostalog, problematizirao i pitanje dostave prvostupanjskog rješenja tražiteljima izvršenja putem oglasne ploče suda u smislu članka 109. stavak 6. ZIP-a RS kada je u pitanju više tražitelja izvršenja ili trećih osoba u izvršnom postupku.

7. Povodom navedenog priziva treba odlučiti drugostupanjski sud (podnositelj zahtjeva) koji je podnio predmetni zahtjev.

b) Navodi iz zahtjeva

8. Podnositelj zahtjeva smatra da odredba članka 109. stavak 6. ZIP-a RS (u daljnjem tekstu: sporna odredba) nije kompatibilna sa odredbom članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), odredbom članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije, kao i sa odredbom čl. 14. stavak 1. i 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt).

9. S tim u svezi, ukazuje da iz sporne odredbe jasno proizlazi da je njome propisano da se rješenje o namirenju iz cijene postignute prodajom nekretnine koja je predmetom izvršenja ne dostavlja strankama-osobama koje imaju pravo namiriti se iz prodajne cijene, već da se to rješenje samo ističe na oglasnoj ploči suda bez ikakvih vremenskih indikacija kada će se dogoditi to isticanje rješenja, kako bi se barem na temelju takve indikacije mogao utvrditi početak roka za priziv.

10. Istaknuto je da iz takve odredbe, dalje, proizlazi da se istekom trećeg dana od dana isticanja rješenja na oglasnoj ploči suda smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se namire iz prodajne cijene.

11. Podnositelj zahtjeva je ukazao na predmet povodom kojeg je podnesen zahtjev, te naveo da je rješenjem Osnovnog suda od 3. ožujka 2017. godine pozivanjem na spornu odredbu prvostupanjski sud odredio da će prvostupanjsko rješenje objaviti na oglasnoj ploči suda i da se protekom trećeg dana od dana isticanja rješenja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo namiriti se iz prodajne cijene. Dalje je podnositelj zahtjeva istaknuo da je u tom predmetu jedan od tražitelja izvršenja protiv prvostupanjskog rješenja podnio priziv u kojem, između ostalog, navodi da je navedenim postupanjem prvostupanjskog suda drugim tražiteljima izvršenja u ovom istom predmetu (više od 20 tražitelja izvršenja) na grub način onemogućeno pravo da im bude uručeno rješenje o namirenju na koje bi mogli izjaviti priziv ukoliko smatraju da su njihova prava povrijeđena.

12. Podnositelj zahtjeva je podsjetio na Odluku Ustavnog suda broj *U 2/17*, te naveo da je predmetno pitanje koje se pokreće u ovom zahtjevu u neposrednoj svezi s pravom na pravično suđenje. Istaknuo je da pravičnog suđenja nema ako nema pristupa sudu koji mora biti suštinski, a ne samo formalni.

13. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, spornom odredbom se povređuje sama suština prava na pravično suđenje u odsustvu kojeg nema ni pravičnog suđenja u bilo kojem sudskom postupku, pa tako ni u izvršnom postupku. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, takvim zakonskim rješenjem nameće se ne samo neproporcionalan već i neopravdan i nelegitiman zahtjev da te osobe praktično moraju dežurati sve vrijeme kod oglasne ploče suda kako bi samo na takav način saznale za sudsku odluku kojom je određeno tko se neće namiriti iz dobivene prodajne cijene, a tko hoće i u kojem iznosu. Ukazuje na to da, ukoliko ne postupe tako, izgubit će, prema važećem zakonskom rješenju, pravo na priziv, čime im se protupravno uskraćuje sama suština prava na suđenje, a time i pravo na pravično suđenje u čemu se ogleda povreda Ustava i međunarodnih općih akata koji se neposredno primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

14. Podnositelj zahtjeva navodi da činjenice ovog konkretnog pitanja odgovaraju u bitnom činjenicama iz Odluke Ustavnog suda broj *U 2/17*, jer se i u tom predmetu radilo o zakonskoj odredbi kojom je bilo propisano isticanje sudske odluke na oglasnoj ploči suda, pa se istekom trećeg dana od tog isticanja

smatralo da je sudska odluka dostavljena svim osobama koje sudjeluju u postupku. Stoga je podnositelj zahtjeva u zahtjevu iznio stajališta Ustavnog suda iz navedene odluke (točka 27. odluke) koja su, prema njegovom mišljenju, primjenjiva na konkretan predmet.

15. Pored navedenog, podnositelj zahtjeva ukazuje i da navedena odredba dovodi do nejednakog tretmana tražitelja izvršenja, budući da se, prema njoj, rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj ploči suda ako ZIPRS ne propisuje obvezu da se održi ročište za diobu prodajne cijene. Ukazuje da se takvo ročište, prema članku 108. stavak 1. ZIP-a RS, mora održati ako ima više od jednog tražitelja izvršenja ili trećih osoba koje imaju pravo na namirenje. U protivnom, nema zakonske obveze da se takvo ročište održava ako ima samo jedan tražitelj izvršenja, ili jedna treća osoba koja ima pravo na namirenje iz prodajne cijene.

16. Slijedeći navedeno, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, očigledno je da osobe koje se nalaze u istoj pravnoj situaciji nisu jednake pred zakonom u pogledu dostave rješenja o namirenju a u čemu se, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, ogleda diskriminacija.

17. Na koncu, podnositelj zahtjeva ukazuje da je pravu na pravično suđenje svojstveno jedino da se zakonom propiše da se ovakve zakonske odluke dostave strankama o čijim pravima i pravnim interesima je odlučivano tom odlukom, a ne da se propiše da se sudska odluka dostavlja samo njezinim stavljanjem na oglasnu ploču suda. Sve drugo, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, vodi kršenju prava na pravično suđenje i diskriminaciju i prava na jednakost svih pred zakonom, a što se ne može opravdati bilo kakvim javnim interesom.

c) Odgovor na zahtjev

18. Narodna skupština RS u odgovoru na zahtjev je navela da je Vlada Republike Srpske na 139. sjednici, održanoj 24. kolovoza 2017. godine, utvrdila Nacrt izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku, te da je odredbom članka 2. tog nacrta izvršila izmjene i dopune odredbe članka 93. Zakona o izvršnom postupku, čime je pokrenut postupak usuglašavanja navedene odredbe sa Odlukom Ustavnog suda broj *U 2/17*. Istaknuto je da je navedenim nacrtom izvršena i "odgovarajuća intervencija" u odredbi članka 109. stavak 6. Zakona o izvršnom postupku, koja je osporena predmetnim zahtjevom. Naglašeno je da će navedeni nacrt uskoro biti upućen u skupštinsku proceduru, te da će, nakon što Narodna skupština RS usvoji spomenute izmjene i dopune Zakona o izvršnom postupku i nakon što budu objavljene u "Službenom glasniku RS", u cijelosti biti implementirana Odluka Ustavnog suda broj *U 2/17*.

IV. Relevantni propisi

19. **Zakon o izvršnom postupku RS** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14) u relevantnom dijelu glasi:

Član 1.

(1) Ovim zakonom uređuje se postupak po kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovode prinudno ostvarenje potraživanja na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak) ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na postupke izvršenja propisane posebnim zakonom.

Član 5. stav 1.

(1) U postupku izvršenja sud je dužan da postupa hitno.

Član 10. stav 1.

(1)Po pravilima o dostavljanju tužbe iz Zakona o parničnom postupku dostavlja se rješenje po prijedlogu za izvršenje, rješenje po prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenje o izricanju novčane kazne i zaključak iz člana 37. ovog zakona.

Član 12. stav 4.

(4) Protiv rješenja donesenog po prigovoru može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje sud drugog stepena.

Član 21.

(1) U izvršnom postupku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Izuzeće sudije može se zahtijevati najkasnije do odluke po prigovoru a službenog lica do preuzimanja prve radnje u izvršnom postupku.

(3) Na materijalnopravne pretpostavke i posljedice sprovođenja izvršnog postupka na odgovarajući se način primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obligacioni odnosi.

Član 93.

(1) Nakon polaganja cijene sud rješenjem dosuđuje nepokretnost kupcu (rješenje o dosudi).

(2) Rješenjem iz stava 1. ovog člana sud određuje da se nepokretnost preda kupcu, a zemljišnoknjižnom sudu da se izvrši upis promjene prava svojine, te brišu prava trećih za koje je to rješenjem određeno.

(3) Protiv rješenja o dosudi nije dozvoljen prigovor ali se može izjaviti žalba.

(4) Rješenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju.

Član 96.

Sud pristupa namirenju tražilaca izvršenja odmah nakon donošenja rješenja o dosudi.

Član 108.

(1) Nakon ispunjenja uslova iz člana 96. ovog zakona, sud određuje ročište za diobu cijene (iznosa dobijenog prodajom) ako ima više od jednog tražioca izvršenja ili trećih lica koja imaju prava na namirenje.

(2) Na ročište se pozivaju, pored stranaka, i lica koja prema stanju spisa i prema podacima iz zemljišne knjige polažu pravo da se namire iz tog iznosa.

(3) U pozivu ta će se lica upozoriti na to da će se njihova potraživanja ukoliko ne dođu na ročište, uzeti prema stanju koje proizlazi iz zemljišne knjige i spisa, te da, najkasnije na ročištu za diobu, mogu drugom osporiti potraživanje, njegovu visinu i red namirenja.

(4) Na ročištu se raspravlja o namirenju tražioca izvršenja i drugih lica koja postavljaju zahtjev za namirenje.

(5) Sud će na ročištu obavijestiti prisutna lica o datumu donošenja rješenja o namirenju, nakon čega će se na odgovarajući način primjenjivati opšte odredbe o dostavljanju, uključujući i pretpostavke i posljedice propuštanja preuzimanja rješenja.

Član 109.

(1) O namirenju tražioca izvršenja i drugih lica kojima pripada pravo na namirenje sudija bez odlaganja odlučuje rješenjem nakon održanog ročišta, uzimajući u obzir podatke iz spisa i zemljišne knjige, kao i stanja utvrđenog na ročištu.

(2) Pri donošenju rješenja iz stava 1. ovog člana uzeće se u obzir samo ona potraživanja po kojima je rješenje o izvršenju postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu.

(3) Ako ima potraživanja u odnosu na koje rješenje o izvršenju nije postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu, ta će se potraživanja namiriti, nakon izvršnosti rješenja o izvršenju iz preostalog iznosa prodajne cijene, ako je ima, a ostatak će se vratiti izvršeniku.

(4) Odredbe st. 2. i 3. ovog člana ne odnose se na potraživanja obezbijeđena založnim pravom ili zemljišnim dugom.

(5) Protiv rješenja o namirenju nije dozvoljen prigovor, ali se može izjaviti žalba.

(6) Ako nužnost održavanja ročišta za diobu nije propisana ovim zakonom, sud će rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

(7) Izvršenju rješenja o namirenju pristupiće se nakon što istekne rok za izjavu žalbe ovlašćenih lica.

(8) Ako žalba na rješenje o namirenju bude izjavljena u roku, dostaviće se strankama i ostalim učesnicima u postupku, a rješenje izvršiti ako tražilac izvršenja u roku od tri dana od prijema žalbe ne predloži odlaganje izvršenja do odluke drugostepenog suda po žalbi.

20. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) relevantne odredbe glase:

Član 185.

Po zaključenju glavne rasprave, sud će prisutne stranke obavijestiti o datumu donošenja presude. Ako jedna od stranaka nije prisustvovala glavnoj raspravi, sud će je pismeno obavijestiti o datumu donošenja presude.

Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomoćnici, su dužni sami preuzeti presudu u zgradi suda, te im sud neće dostavljati presudu u skladu sa odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Ako su stranke bile uredno obaviještene o datumu donošenja presude, rok za žalbu protiv presude počinje teći prvog narednog dana nakon donošenja presude.

V. Dopustivost

21. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredbe člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine.

Član VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka, sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

22. Zahtjev za ocjenu ustavnosti podnio je Okružni sud u Banjaluci (sudac Milan Blagojević), što znači da je zahtjev podnijela ovlaštena osoba iz članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 5/10* od 26. studenog 2010. godine, toč. 7-14, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 37/11). Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud smatra da je ovaj zahtjev dopustiv, zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev ne bi bio dopustiv.

VI. Meritum

23. Podnositelj zahtjeva traži da Ustavni sud odluči o kompatibilnosti sporne odredbe ZIP-a RS sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, člankom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 14. Europske konvencije, kao i sa čl. 14. stavak 1. i 26. Međunarodnog pakta.

24. Sporna odredba ZIP-a RS glasi:

Članak 109. stavak 6.

(6) Ako nužnost održavanja ročišta za diobu nije propisana ovim zakonom, sud će rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj tabli. Istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj tabli smatra se da je rješenje dostavljeno svim licima koja imaju pravo da se iz prodajne cijene namire.

Pravo na pravično suđenje

25. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

(…)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

26. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. […]

27. Ustavni sud zapaža da podnositelj zahtjeva problematizira spornu odredbu ZIP-a RS zbog toga što sporna odredba nema jasnu vremensku odrednicu kada će rješenje o namirenju biti stavljeno na oglasnu ploču suda budući da od tog momenta počinje teći rok od tri dana za izjavljivanje priziva. Smatra da se navedenim dovodi u pitanje sama suština prava na pravično suđenje.

28. Dakle, predmetnim zahtjevom se postavlja pitanje procesnih garancija stranaka u svezi s pravom na izjavljivanje priziva protiv rješenja o namirenju u izvršnom postupku, koji je žurne naravi, u smislu prinudnog ostvarivanja potraživanja tražitelja izvršenja u što kraćem roku.

29. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje da je temeljno načelo izvršnog postupka "načelo žurnosti" koje je propisano odredbom članka 5. ZIP-a. Navedeno načelo u izvršnom postupku se ogleda putem propisivanja kraćih rokova za poduzimanje pojedinih izvršnih radnji bilo stranaka ili suda. U biti, radi se o zahtjevu iskazanom u načelima ekonomičnosti i efikasnosti izvršnog postupka, te pravodobnosti pružanja pravne zaštite tražitelju izvršenja, te je isticano da je žurnost postupanja primarno interes tražitelja izvršenja, a neizravno i izvršenika, jer se smanjuju troškovi i brzo otklanja neizvjesnost u pravnoj poziciji subjekata (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 4/15* od 30. rujna 2015. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, stavak 19).

30. Na navedeno načelo Ustavni sud je ukazivao u svojim odlukama u kojima je naglašavao da u izvršnom postupku, zbog same njegove naravi, treba postupati žurno, kako je to propisano odredbom članka 5. ZIP-a (vidi, Ustavni sud, *AP 5668/14* od 14. svibnja 2015. godine, stavak 26, AP *5401/14* od 24. travnja 2015. godine, stavak 24, *AP 5156/14* od 17. ožujka 2015. godine, stavak 23, dostupne na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U navedenim predmetima Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog toga što izvršni postupak nije okončan u razumnom roku.

31. Međutim, iako je načelo žurnosti posebice izraženo u izvršnom postupku, prema ocjeni Ustavnog suda, navedeno načelo se ne bi moglo tumačiti na način da prevagne samu bit prava na fer i pravično suđenje, u smislu temeljnih procesnih garancija strana u postupku pred sudovima (*op. cit., U 4/15*, stavak 24).

32. Ustavni sud zapaža da se podnositelj zahtjeva pozvao na Odluku Ustavnog suda broj *U 2/17* u kojoj se, također, postavljalo pitanje procesnih garancija stranaka u svezi sa pravom na izjavljivanje priziva protiv rješenja o dosudi koje se, prema odredbi članka 93. stavak 4. ZIP-a RS (koja je bila osporena u tom predmetu), objavljuje na oglasnoj ploči suda, te se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama kojima se prema zakonu rješenje dostavlja. U tom predmetu Ustavni sud je ukazao da, imajući u

vidu spornu odredbu (članak 93. stavak 4. ZIP-a RS), kao i odredbu članka 12. stavak 4. ZIP-a RS, proizlazi da zakonodavac pretpostavlja obvezu za sve osobe koje imaju interes uložiti priziv protiv rješenja o dosudi da prate nadnevak isticanja rješenja na oglasnoj ploči kako bi utvrdile početak roka za priziv. Prema tome, Ustavni sud je naglasio da je isticanje rješenja o dosudi na oglasnoj ploči suda, zapravo, neizvjesni događaj za koji nije određen precizan nadnevak kada će se dogoditi. Zbog te neizvjesnosti kada će rješenje o dosudi biti oglašeno na oglasnoj ploči suda, prema mišljenju Ustavnog suda, na zainteresirane osobe je stavljen prekomjeran teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka. Stoga, kako je nesporno utvrđeno da u spornoj odredbi nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način, Ustavni sud je u citiranoj odluci zaključio da sporna odredba nije sukladna članku 6. stavak 1. Europske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka. Pri tome je Ustavni sud naglasio da nije sporno isticanje predmetnog rješenja na oglasnoj ploči suda koje propisuje sporna odredba. Međutim, takva odredba sama za sebe, bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost nadnevka postavljanja rješenja na oglasnoj ploči i, s tim u svezi, računanja roka za priziv, prema mišljenju Ustavnog suda, predstavlja pretjeran teret za stranke i druge sudionike postupka koji su zainteresirani za izjavljivanje priziva (vidi, Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 2/17* od 1. lipnja 2017. godine, dostupna na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba, stavak 27).

33. Pored navedenog, u citiranoj odluci Ustavni sud se pozvao na odluku Europskog suda za ljudska prava *Muscat protiv Malte* u kojoj je naveo da Sud ponavlja da članak 6. Konvencije ne obvezuje države ugovornice da formiraju apelacijske sudove. Međutim, tamo gdje takvi sudovi postoje, moraju se poštovati zahtjevi članka 6, tako da se, primjerice, garantira parničnim strankama učinkovito pravo na pristup sudu za utvrđivanje njihovih "građanskih prava i obveza". "Pravo na sud", čiji jedan aspekt čini i pravo na pristup, nije apsolutno, ono podliježe ograničenjima koja su dozvoljena implicitno, naročito kada se radi o uvjetima dopustivosti priziva, budući da po svojoj naravi poziva na reguliranje od države koja uživa određeno polje diskrecijskog odlučivanja u ovom pogledu. Međutim, ova ograničenja ne smiju ograničavati ili smanjivati pristup osoba na takav način ili u takvoj mjeri da sama suština prava bude narušena (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Muscat protiv Malte*, presuda od 17. srpnja 2012. godine, točka 42). Pravila kojima se uređuju formalni koraci koje treba poduzeti, te rokovi kojih se treba pridržavati prilikom podnošenja priziva usmjerena su na pravilno izvršavanje pravde i poštovanje, naročito, načela pravne sigurnosti. Obzirom na to da je to tako, pravila o kojima se radi, ili način na koji se primjenjuju, ne bi trebala spriječiti parnične stranke da koriste dostupni pravni lijek. Međutim, oni kojih se to tiče moraju očekivati primjenu tih pravila. Za zainteresiranu osobu je obvezujuće da pokaže posebnu pažljivost u obrani svojih interesa (*op. cit., Muscat protiv Malte*, točka 44).

34. Dovodeći stajališta iz citirane odluke u svezu sa predmetnim zahtjevom, Ustavni sud zapaža da je spornom odredbom u stavku 5. propisano da protiv rješenja o namirenju nije dozvoljen prigovor, ali da se može izjaviti priziv. Dalje, spornom odredbom u stavku 6. zakonodavac je propisao da se rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj ploči suda, te da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se namire iz prodajne cijene. Dakle, za razliku od citiranog predmeta u kojem se sporna odredba odnosila na objavu na oglasnoj ploči suda rješenja o dosudi i, s tim u svezi, ostvarivanje prava na izjavljivanje priziva, u konkretnom slučaju se radi o objavi na oglasnoj ploča rješenja o namirenju i, s tim u svezi, ostvarivanju prava na izjavljivanje priziva. Dalje, Ustavni sud zapaža da sporna odredba u konkretnom slučaju, kao i sporna odredba u predmetu broj *U 2/17*, također, nema jasne vremenske indikacije kada će se rješenje o namirenju objaviti na oglasnoj ploči suda zbog čega su zainteresirane osobe dužne da to svakodnevno provjeravaju kako bi sačuvale rok za priziv. Prema tome, proizlazi da sporna odredba nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme oglašavanja ili propisivanja da će ono biti određeno na drugi odgovarajući način u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje dozvoljenog pravnog lijeka (priziv). Stoga se, prema mišljenju Ustavnog suda, spornom odredbom na zainteresirane osobe stavlja prekomjeran teret u osiguranju procesnih garancija za izjavljivanje propisanog pravnog lijeka što je u suprotnosti sa garancijama iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

35. Slijedeći navedeno, Ustavni sud smatra da se i predmetnim zahtjevom pokreće identično ustavno pitanje kao što je to bio slučaj u predmetu broj *U 2/17*, te da se navedena praksa iz citiranog predmeta u cijelosti može primijeniti i na konkretan zahtjev. Pri tome Ustavni sud smatra da i u konkretnom slučaju nije sporno propisivanje zakonodavca da se rješenje o namirenju objavljuje na oglasnoj ploči suda, već da se mora učiniti izvjesnim kada će se taj događaj desiti, odnosno kada će rješenje o namirenju biti objavljeno na oglasnoj ploči suda, budući da od tada za zainteresirane osobe počinje teći rok za priziv. Dakle, prema mišljenju Ustavnog suda, to ne smije biti neizvjestan događaj budući da od njega ovisi ostvarivanje procesnih prava stranaka u smislu izjavljivanja priziva protiv rješenja o namirenju. Štoviše, sporna odredba bez bilo kakvog određenja koje bi indiciralo izvjesnost nadnevka postavljanja rješenja na oglasnoj ploči i, s tim u svezi, računanja roka za priziv predstavlja pretjeran teret za zainteresirane osobe na koje se ova odredba odnosi. Stoga, slijedi da sporna odredba nije sukladna članku 6. stavak 1. Europske konvencije u smislu osiguranja procesnih garancija za izjavljivanje pravnog lijeka.

36. Ustavni sud naglašava da je spornu odredbu, u smislu svoje nadležnosti iz članka VI/3.(c), razmatrao *in abstracto* ne ulazeći u njezinu konkretnu primjenu od redovitih sudova. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je prvostupanjski sud, u predmetu povodom kojeg je podnesen predmetni zahtjev, rješenje o namirenju dostavio tražiteljima izvršenja (više od 20 tražitelja izvršenja) u smislu sporne odredbe, te da je jedan od tražitelja izvršenja, između ostalog, i zbog načina takve dostave, protiv rješenja o namirenju podnio priziv o kojem tek treba odlučiti drugostupanjski sud (podnositelj zahtjeva). Dakle, tek predstoji da drugostupanjski sud odluči povodom podnesenog priziva. Međutim, imajući u vidu svoju nadležnost u smislu članka VI/3.(c) Ustavni sud neće davati upute podnositelju zahtjeva kako će riješiti po prizivu u konkretnom slučaju budući da je to zadatak redovitih sudova, a ne zadatak ovog suda.

37. Na temelju svega navedenog, Ustavni sud smatra da osporena odredba nije sukladna odredbi članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbi članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

38. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda o povredi prava na pravično suđenje, Ustavni sud smatra da nije neophodno razmatrati navode podnositelja zahtjeva o kršenju prava na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, kao ni prava iz članka 14. stavak 1. i članka 26. Međunarodnog pakta.

VII. Zaključak

39. Ustavni sud zaključuje da je odredba članka 109. stavak 6. ZIP-a RS protivna garancijama prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1.

Europske konvencije, zato što propisuje da se istekom trećeg dana od dana isticanja na oglasnoj ploči smatra da je rješenje o namirenju dostavljeno svim osobama koje imaju pravo da se iz prodajne cijene namire, a da pri tome nema elemenata koji bi učinili izvjesnim vrijeme isticanja na oglasnoj ploči kako bi se osigurale procesne garancije zainteresiranim osobama za izjavljivanje pravnog lijeka koji je propisan zakonom.

40. Na temelju čl. 59. st. (1) i (2) i 61. st. (2), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

41. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

1324

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **У 8/17**, рјешавајући захтјев **Сафета Софтића, замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57.став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 61 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Маргарита Цаца Николовска, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 30. новембра 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се захтјев **Сафета Софтића**, **замјеника предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.**

Утврђује се да члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: "Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана", који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године није у складу с чланом II/3ф) и г) Устава Босне и Херцеговине и чл. 8 и 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: "Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана", који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године, у складу с чланом 61 став (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Укинути члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: "Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана", који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године престаје да важи наредног дана од дана објављивања ове одлуке у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", у складу с чланом 61 став (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Сафет Софтић, замјеник предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: подносилац захтјева) поднио је 6. октобра 2017. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе у дијелу који гласи: "Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана", који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине, број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године (у даљњем тексту: Правилник).

II. Поступак пред Уставним судом

2. Уставни суд је, у складу с чланом 23 Правила Уставног суда, 16. октобра 2017. године од директора Граничне полиције БиХ затражио да достави одговор на захтјев.

3. Директор Граничне полиције је доставио одговор 14. новембра 2017. године.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

4. Подносилац захтјева је истакао да је спорна одредба члана 1 став 1 тачка 7 Правилника у дијелу који гласи: "Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана". Цитирана одредба је, према његовом мишљењу, у супротности с одредбама чл. II/1, II/3г) и II/4 Устава Босне и Херцеговине, чланом 9 став 1 и чланом 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), затим чланом 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију, те чланом 2 став 1, чланом 18 став 1 и чланом 26 Међународног пакта о грађанским и политичким правима (у даљњем тексту: МПГПП). Захтјев се, према мишљењу подносиоца, тиче уставних питања, а то су прије свега људска права вјерника према Уставу БиХ и међународном праву. Даље је наведено да је након измјена Правилника о ношењу униформе од 30. јануара 2017. године полицијском службенику забрањено ношење браде када је у униформи.

5. У односу на позадину конкретног предмета (његов историјат), подносилац захтјева је навео да су се полицијски службеници Граничне полиције (Ф. А. и А. Х. који су запосленици ЈГП Аеродром Сарајево) након измјене спорне одредбе Правилника, а у вези с онемогућавањем остваривања њихових вјерских и људских права у институцијама БиХ, у периоду од 3. фебруара до 25. маја 2017. године обратили Синдикату Граничне полиције БиХ, Уреду за професионалне стандарде, директору Граничне полиције, Заједничкој комисији за људска права Парламента БиХ, као и омбудсманима за људска права БиХ, тражећи да им се пружи заштита и помоћ у остваривању њихових вјерских права или да се распореде на друга радна мјеста која не захтијевају ношење униформе, али њиховим захтјевима није било удовољено.

6. У погледу кршења члана 9 Европске конвенције истакнуто је да вјерски изглед, у конкретном предмету ношење браде, спада у вјерска права и улази у обим права који се штити чланом 9 Европске конвенције. Самим тиме, како је истакнуто, забрана ношења браде у конкретном

предмету представља мијешање у вјерска права. Даље је наведено да, у складу с одредбама Европске конвенције и праксе Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), држава може да ограничи слободу вјере ако су кумулативно испуњени одређени услови утврђени у члану 9 став 2 Европске конвенције. Подносилац захтјева сматра да је спорна одредба Правилника повриједила право на слободу вјере јер норма није прописана законом, не постоји легитиман циљ, нити је неопходна у демократском друштву. У односу на први услов да је мјера којом се ограничава право на слободу вјере прописана законом, истакнуто је да је у конкретном случају то Правилник, који нема правни статус нити значење закона, те да га је донио директор Граничне полиције, а не законодавно или било које изборно тијело. У погледу постојања легитимног циља из става 2 члана 9 Европске конвенције, истакнуто је да у конкретном случају не постоји легитиман циљ. Даље је наведено да је у документу Институције омбудсмана за људска права БиХ број Ж-СА-04-113/17 од 19. јуна 2017. године цитиран став Граничне полиције у којем се каже да је спорна мјера донесена„с циљем уредног и једнообразног изгледа полицијских службеника када су у униформи Граничне полиције БиХ..." Према мишљењу подносиоца захтјева, наведено не представља ни један од легитимних циљева наведених у ставу 2 члана 9 Европске конвенције. Чак и да постоји легитиман циљ, како је даље наведено, мјера којом се ограничава слобода вјере мора бити сразмјерна том циљу, што у конкретном предмету није случај. Такође, како наводи подносилац захтјева, може се поставити питање, с обзиром на то да је дозвољено ношење бркова, како то да бркови могу бити уредни а брада не може и како се постиже једнообразност ако неко од запосленика Граничне полиције носи бркове а неко не. У погледу услова неопходности у демократском друштву, ни тај услов, према мишљењу подносиоца захтјева, није испоштован јер нигдје и ни на који начин није доказано да је спорна мјера неопходна у босанскохерцеговачком друштву. Штавише, у периоду од 28. априла 2006. године, када је донесен први правилник о ношењу униформе, до 30. јануара 2017. године, када је донесен предметни правилник, важила је одредба да је дозвољено ношење браде и није било никаквих сметњи у пословању нити примједби на изглед запосленика Граничне полиције. Поред тога, подносилац захтјева је истакао да није урађена никаква анализа у смислу да ли је спорна мјера била оправдана и неопходна у босанскохерцеговачком друштву. Имајући у виду наведено, подносилац захтјева закључује да Правилник није у складу с наведеним одредбама Устава БиХ.

7. У погледу кршења права на забрану дискриминације, истакнуто је да је спорна мјера, то јесте Правилник, дискриминаторска према оним запосленицима Граничне полиције који су сљедбеници исламске вјере, јер само се у исламској традицији сматра препоручљивим и Богу угодним дјелом ако вјерник носи браду. Другим ријечима, како је истакнуто, иако је спорна мјера општег карактера и односи се на све запослените без обзира на вјерску припадност, када се та мјера спроводи у дјело она погађа само муслимане, тј. сљедбенике ислама (индиректна дискриминација).

8. Подносилац захтјева је даље истакао да је Европска комисија за демократију путем права (у даљњем тексту: Венецијанска комисија) у свом Упутству за законодавство које утиче на вјеру или увјерење, усвојеном 18. и 19. јуна 2004. године, у погледу питања везаних за јавне институције, укључујући затворе, војну службу и државну болницу, закључила да ограничења треба донијети тек након одговарајуће "анализе ограничења", уз схватање разумне могућности повећања интереса државне безбједности. Према мишљењу подносиоца захтјева, из наведеног се може видјети да се ограничење слободе вјере у војсци може оправдати само ако је урађена "анализа ограничења" у смислу заштите једног од легитимних циљева, а то је "јавна безбједност". Приликом доношења Правилника није урађена никаква анализа нити је ичим доказано да ограничење слободе вјере у смислу забране ношења браде може на било који начин утицати на "јавну безбједност". Такође је истакнуто да је Венецијанска комисија у наведеном упутству у погледу спољне слободе вјере (*forum externum*) истакла да је важно запамтити да је заштићена и манифестација вјере појединца, као и оних који су у заједници. Према томе, манифестација вјеровања појединца може да буде заштићена чак и ако су вјеровања појединаца строжа од оних других чланова заједнице којој припада, те коначно да манифестације вјере или увјерења, за разлику од унутрашње слободе, могу бити ограничене, али само под строго ограниченим околностима одређеним у важећим члановима о ограничењу. Подносилац захтјева наглашава да Европска конвенција и МПГПП штите јавно вјерско изражавање појединца и ако је то изражавање строже од онога које заступа његова вјерска заједница. У конкретном случају, како је истакнуто, то значи да се штити право на ношење браде из вјерских закона иако неки чланови Исламске заједнице не носе браду или чак не сматрају да је ношење браде вјерски обавезно. Довољно је да одређени појединац сматра да је то вјерска норма коју он жели да слиједи. У цитираном ставу Упутства Венецијанска комисија наглашава да се ограничења слободи вјере могу наметати само како је то дефинисано у члановима о ограничењима, тј. члану 9 став 2 Европске конвенције и члану 18 став 2 МПГПП.

9. Предложено је да Уставни суд прогласи Правилник неуставним, те нареди директору Граничне полиције БиХ да га укине одмах, а најкасније у року од једног мјесеца од објављивања ове одлуке у "Службеном гласнику БиХ".

б) Одговор на захтјев

10. Директор, главни генерални инспектор Граничне полиције, у одговору на захтјев, између осталог, навео је да је Гранична полиција имала потребу за измјенама наведених прописа с циљем уредног и једнообразног изгледа полицијских службеника када су у униформи, уважавајући расно, национално и етничко поријекло, религијска и друга увјерења или опредјељења. Наведеним измјенама прописа обухваћени су сви полицијски службеници Граничне полиције без обзира на расну, вјерску или другу припадност. Измјене прописа је "наметнула животна потреба, дакле утврђен је недостатак и мањкавост цијеле норме, што је представљало могућност њезине злоупотребе". Даље, "брада у највећој мјери може да утиче или утиче на физиономију изгледа лица особе која је носи, што је значајно и с аспекта борбе против корупције која се појављује у вези с обављањем послова полицијских службеника Граничне полиције, а током поступка идентификације и препознавања таквих полицијских службеника, те потребе једнообразности изгледа полицијског службеника". Такође је наведено да је "на уласку у Босну и Херцеговину прва особа с којом странац ступа у контакт управо полицијски службеник Граничне полиције, гдје на основу изгледа, опхођења и цјелокупног изгледа полицијског службеника странац стиче дојам о држави коју представља тај полицијски службеник".

IV. Релевантни прописи

11. У **Закону о полицијским службеницима Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 и 7/12) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

Предмет закона

Овим законом регулишу се полицијска овлаштења и радноправни статус (радни односи укључујући: дужности и права, запошљавање, образовање и усавршавање, распоређивање, чинове, процјену рада и унапређивање, накнаде, радне услове, дисциплинску одговорност, одговорност за штету те престанак радног односа) полицијских службеника Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ).

Члан 2. став 1.

Полицијски службеници

(1) Овај закон примјењује се на полицијске службенике запослене у Државној агенцији за истраге и заштиту (SIPA), Граничној полицији Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: ГПБиХ) и Дирекцији за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Дирекција).

Члан 3.

Основе рада

(1) Рад полицијских службеника заснива се на Уставу Босне и Херцеговине, закону и другим прописима који се примјењују у БиХ.

(2) У обављању својих дужности, полицијски службеник дјелује на непристрасан и законит начин, вођен јавним интересом да служи и помаже јавности, промовишући развој и очување демократске праксе у складу са заштитом људских права и основних слобода.

Члан 4.

Национална заступљеност

Структура полицијских службеника у полицијским органима уопште одражава националну структуру становништва БиХ према попису становништва из 1991. године.

Члан 5. ст. 2. и 3.

Полицијске ознаке

(2) Полицијски службеник носи униформу у складу са правилником полицијског органа и другим прописима.

(3) Облик службене полицијске легитимације и значке која мора бити јасно препознатљива јавности као полицијска ознака прописује Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара) те доноси прописе о изгледу полицијске униформе.

Члан 36. став 3.

(3) Полицијски службеник ће се увијек уздржавати од јавног испољавања политичких увјерења, а од јавног испољавања вјерских увјерења док је на дужности.

Члан 131.

Прописи руководиоца

У року од три мјесеца од ступања на снагу овог закона, руководилац ће донијети прописе о сљедећем:

• о ношењу полицијске униформе (члан 5, став 2);

12. У **Закону о Граничној полицији Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 50/04, 27/07 и 59/09) релевантне одредбе гласе:

Члан 15. став 2.

Дужности и одговорности директора

(2) Уз дужности и одговорности из става (1) овог члана директор обавља и друге послове, као што су:

а) доношење Правилника, уз сагласност Савјета министара, као и других прописа предвиђених законом који су потребни ради омогућавања обављања послова из надлежности ГПБиХ;

13. У **Правилнику о изгледу полицијске униформе** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 90/05) релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

(1) Овим правилником уређује се изглед и врсте униформе у Државној агенцији за истраге и заштиту, Државној граничној служби (у даљњем тексту полицијски органи), дијелови униформе, боја, рок трајања и посебне ознаке полиције.

14. У **Правилнику о ношењу униформе** број 18-06-02-1161/06 од 28. априла 2006. године релевантне одредбе гласе:

VI

*Полицијски службеници су дужни да се придржавају и слиједећих **општих правила за ношење и одржавање униформе**:*

1. Сви службеници у смјени или на истом граничном прелазу, односно на другом службеном задатку требају бити једнообразно одјевени и обувени.

2. Полицијски службеници када су у униформи, у свим приликама на служби или на јавном мјесту требају бити прописно одјевени и понашати се у духу кодекса понашања полицајца чувајући свој углед и углед и достојанство службе.

[...]

5. Забрањено је ношење других ознака, беџева и значки на униформи.

6. На јавним мјестима као и за вријеме вршења службе, забрањено је ношење кишобрана, најлон кеса или друге робе, осим мањих торби или путних кофера, ташни и сл.

6. Полицијски службеници требају бити пристојно подшишани и обријани када носе униформу. Дозвољено је ношење његоване браде и бркова.

[...]

15. У **Правилнику о измјенама Правилника о ношењу униформе** број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године релевантне одредбе гласе:

Члан 1.

У Правилнику о ношењу униформе (број: 18-06-02-1161/06 од 28. априла 2006. године и број: 17-07-02-1161/06 од 6. новембра 2014. године) у тачки VI под редним бројем 6. реченице: "Полицијски службеници требају бити пристојно подшишани и обријани када носе униформу. Дозвољено је ношење његоване браде и бркова", мијењану се и гласе:

"7. Полицијски службеници када су у униформи, коса им мора бити пристојно подшишана и уредна, а дозвољено им је ношење бркова који требају бити уредни и чисти те таквог опсега да не излазе изван волумена лица. Полицијски службеници када су у униформи брада им мора бити обријана."

V. Допустивост и меритум

16. Уставни суд као прво напомиње да ће због специфичности предметног захтјева и питања која су њиме постављена заједно разматрати допустивост и меритум захтјева.

17. Уставни суд запажа, имајући у виду одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 став (1) Правила Уставног суда, да је предметни захтјев поднио овлашћени субјекат.

Питање надлежности Уставног суда

18. Будући да је предметним захтјевом оспорен акт ниже правне снаге од закона, Уставни суд ће подсјетити на своју јуриспруденцију у оваквим случајевима. С тим у вези, Уставни суд указује на то да је у својој досадашњој пракси у ситуацијама када је покретано питање усаглашености неког општег акта који није изричито наведен у одредби члана

VI/3а) Устава Босне и Херцеговине у сваком појединачном предмету разматрао околности конкретног случаја у односу на надлежност која му је додијељена на основу наведеног члана, те сходно томе и изражавао став да ли ће конкретни захтјев за испитивање тих аката оцијенити допустивим. При томе, Уставни суд наглашава да може дати сопствену правну квалификацију чињеница, те да га не обавезује квалификација коју дају стране у предмету (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *У 6/06* од 29. марта 2006. године, тачка 21, "Службени гласник БиХ" број 40/08), као и да је коначни ауторитет у погледу тумачења и примјене Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број *У 9/09* од 26. новембра 2010. године, став 70, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 48/11).

19. Имајући у виду досадашњу праксу Уставног суда у предметима бр. *У 4/05* и *У 7/05* (одлуке о допустивости и меритуму доступне на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), као и у предметима бр. *У 1/09* и *У 7/10* (одлуке о допустивости доступне на интернет-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba), Уставни суд истиче да из цитиране праксе јасно произилази да је Уставни суд, као институција која подржава Устав БиХ, утврђивао да је надлежан да врши контролу уставности и правних аката нижег ранга од закона када такви акти покрећу питање поштовања људских права и основних слобода заштићених Уставом БиХ и Европском конвенцијом. У складу с аргументацијом о људским правима, Уставни суд је мишљења да, кад год је то могуће, мора да интерпретира своју јурисдикцију тако да дозволи најширу могућност отклањања посљедица кршења тих права (*op. cit. У 4/05*, тачка 16).

20. У конкретном случају подносилац захтјева сматра да је оспореном одредбом Правилника прекршено право на слободу вјере, како је загарантовано чланом II/3г) Устава Босне и Херцеговине и чланом 9 Европске конвенције, чланом 2 став 1, чланом 18 став 1 и чланом 26 МПГПП, те право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава БиХ, члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију у односу на припаднике Граничне полиције БиХ који своју вјеру манифестују ношењем браде.

21. У вези с наведеним, Уставни суд ће, реферишући се на сопствену праксу и праксу Европског суда, утврдити да ли спорна одредба покреће питање поштовања људских права заштићених Уставом БиХ и Европском конвенцијом.

22. Уставни суд је у својој досадашњој пракси поводом навода о кршењу права на слободу вјере због ношења мараме – хиџаба припаднице Оружаних снага БиХ и ношења капе на глави у судници Суда БиХ, све у сврху манифестовања вјере, заузео став да истакнути апелациони наводи покрећу питања гаранција из члана 9 Европске конвенције и као такви спадају у обим заштите у смислу члана 9 Европске конвенције (види Уставни суд, одлуке о допустивости и меритуму бр. *АП 2190/13* од 9. јула 2015. године и *АП 3947/12* од 9. јула 2015. године, доступне на www.ustavnisud.ba).

23. Надаље, Уставни суд запажа да начини испољавања вјере и увјерења нису дати *numerus clausus* у члану 9 Европске конвенције. Напротив, сваком појединцу дато је на вољу у којем облику ће испољити своју вјеру, односно увјерење. Посебно могу да буду различити начини испољавања вјере у облику "обичаја" гдје спадају, на примјер, ношење браде, косе, посебан начин исхране и слично (*mutatis mutandis*, Европски суд, *Leyla Sahin против Турске*, пресуда од 10. октобра 2005. године). У вези с питањем ношења браде, Европски суд је у предмету *Biržietis против Литваније* утврдио повреду права из члана 8 Европске конвенције у ситуацији када је подносиоцу представке који се налазио на издржавању казне затвора интерним правилником поправне установе у којој се налазио било забрањено пуштање браде. Суд је у цитираном предмету навео да се лични избор у вези са жељеним изгледом, било то у јавном или приватном простору, односи на израз особности, те се подводи под појам приватног живота, па је сматрао да, у околностима наведеног предмета, избор да носи браду представља дио особности и индивидуалног идентитета подносиоца представке, те спада у домен приватног живота, због чега је члан 8 Европске конвенције примјењив (види Европски суд, *Biržietis против Литваније*, пресуда од 14. јуна 2016. године).

24. Подржавајући своју праксу у наведеним предметима, као и цитирану праксу Европског суда, Уставни суд закључује да наводи подносиоца захтјева да забрана ношења браде припадницима Граничне полиције БиХ који браду носе у сврху манифестовања својих вјерских увјерења покреће питања поштовања права према члану 9 Европске конвенције.

25. Међутим, Уставни суд сматра потребним да нагласи да ношење браде представља и аспект приватног живота загарантованог чланом 8 Европске конвенције. То произилази и из цитиране праксе Европског суда, без обзира на то што се наведени предмет односио на специфични случај ношења браде у затвору, а конкретни случај пред Уставним судом односи се на ношење браде за вријеме обављања јавне службе, јер је то "лични избор у вези са жељеним изгледом, било то у јавном или приватном простору". Иако тај аспект у вези са спорним правилником није експлицитно наведен у захтјеву, Уставни суд истиче да он *implicite* произилази из самог захтјева. Наиме, и у одговору на захтјев наведено је како су њиме "обухваћени сви полицијски службеници Граничне полиције без обзира на расну, вјерску или другу припадност". Дакле, забрана ношења браде полицијским службеницима за вријеме ношења униформе погађа све њих без обзира на вјерску или другу припадност, па тако и оне који браду носе само као "лични избор у вези са жељеним изгледом". Стога, Уставни суд сматра да се ово питање не може посматрати само као питање манифестације вјерских увјерења, већ и као израз приватности и закључује да захтјев покреће питања поштовања квалификованих права, и то права на приватни живот и права на слободу вјере загарантованих чл. 8 и 9 Европске конвенције.

26. Уставни суд даље запажа да је спорном одредбом наметнута апсолутна забрана ношења браде када је лице у униформи. Конкретно прописивање апсолутне забране ношења браде лицима у униформи, поготово имајући у виду да је претходном одредбом прије њене измјене било дозвољено ношење уредно његоване браде и бркова, према оцјени Уставног суда истовремено значи да је спорном одредбом Правилника дошло до мијешања у права на приватни живот и слободу манифестовања вјере. Имајући у виду да је до мијешања у наведена квалификована права дошло на основу Правилника као подзаконског акта, Уставни суд тим прије сматра да има надлежност да испита његову уставност. Подржавајући свој став да је надлежан да врши контролу уставности правних аката нижег ранга од закона када такви акти покрећу питање поштовања људских права и основних слобода заштићених Уставом БиХ и Европском конвенцијом, Уставни суд закључује да је у конкретном случају захтјев за оцјену уставности допустив у смислу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда.

27. Након што је закључио да је захтјев допустив, Уставни суд ће испитати меритум захтјева, односно да ли је

мијешање у право на приватни живот и слободу вјере оправдано према ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

Право на приватни живот

28. Члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

29. Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти се не смију мијешати у остваривање овог права осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересима националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

30. Према пракси Уставног суда, основна сврха члана 8 Европске конвенције је заштита појединаца од арбитрарних мијешања власти у њихова права гарантована чланом 8 Европске конвенције. Став 2 члана 8 Европске конвенције дозвољава јавним властима, у одређеним случајевима, мијешање у права појединаца гарантована првим ставом члана 8 Европске конвенције. Да би мијешање јавних власти било оправдано, оно мора бити "у складу са законом". Тај услов законитости, у складу са значењем термина Европске конвенције, састоји се од више елемената: а) мијешање мора бити засновано на домаћем или међународном закону, б) закон о којем је ријеч мора бити примјерено приступачан, тако да појединац буде упућен на околности закона који се мора примијенити на дати предмет и ц) закон мора бити формулисан с одговарајућом тачношћу и јасношћу да би се појединцу омогућило да према њему прилагоди своје поступке. Уколико се установи да је мијешање јавних власти било у складу са законом, мора се утврдити да ли је то мијешање било "неопходна мјера у демократском друштву" и да ли је мијешање било у вези с једним од циљева наведених у ставу 2 члана 8 Европске конвенције. У том контексту треба размотрити да ли је одлука јавних власти имала легитиман циљ и да ли је представљала мјеру која је била неопходна у демократском друштву.

Слобода мисли, савјести и вјере

31. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

г) Слободу мисли, савјести и вјероисповијести.

32. Члан 9 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Свако има право на слободу мишљења, савјести и вјероисповијести; ово право укључује слободу промјене вјере или увјерења и слободу сваког да, било сâм или заједно с другима, јавно или приватно, испољава вјеру или убјеђење молитвом, подучавањем, редовним обављањем и обредом.

2. Слобода испољавања вјере или убјеђења подвргава се само оним ограничењима која су прописана законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу јавне безбједности, ради заштите јавног реда, здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

33. Уставни суд има у виду да су слободе заштићене чланом 9 Европске конвенције један од темеља "демократског друштва". Те слободе су, у својој вјерској димензији, један од највиталнијих елемената који спада у оно што чини идентитет вјерника и њихове концепције живота, али је исто тако и драгоцјена вриједност за атеисте, агностике, скептике и незаинтересоване. Плурализам који је нераскидиво везан за демократско друштво, а који је извојеван тешком вишевјековном борбом, зависи од ње. Та слобода повлачи, између осталог, слободу да се имају или немају вјерска увјерења и да се упражњава или не упражњава вјера (види Европски суд, *Kokkinakis против Грчке*, 25. мај 1993, серија А, бр. 260-А, стр. 17, ст. 3; и *Buscarini и други против Сан Марина* [ГЦ], бр. 24645/94, ст. 34, ECHR 1999-I).

34. Европски суд, оцјењујући улогу религије у демократском друштву, истакао је да се у демократским друштвима у којима неколико религија коегзистира унутар једне те исте популације може појавити потреба да се поставе ограничења те слободе, како би се помирили интереси различитих група и обезбиједило да се свачија увјерења поштују (*op. cit*., *Kokkinakis против Грчке*).

35. Члан 9 Европске конвенције је структуриран тако да први став дефинише заштићене слободе, а други став садржи тзв. рестриктивну клаузулу, односно прописује околности под којима јавна власт може да ограничи уживање заштићених слобода. Члан 9 став 1 Европске конвенције набраја облике у којима се религија може манифестовати, као што су обред, проповиједање и вршење вјерских дужности и ритуала. Међутим, тај члан не штити сваки акт мотивисан или инспирисан вјером или увјерењем (види Европски суд, *Kalaç против Турске*, пресуда од 1. јула 1997. године, Извјештаји о пресудама и одлукама 1997-IV, тачка 27).

36. Доводећи наведене принципе у везу с чињеницама конкретног случаја, Уставни суд подсјећа на то да ограничење прописано чланом 9 став 2 Европске конвенције дозвољава државама могућност да одлучују само у погледу обима уживања тих права и слобода, и то онда када је та интервенција државе у складу са законом, односно прописана законом, или је неопходна у демократском друштву, а ради заштите основних вриједности сваке државе, као што су јавна безбједност, заштита јавног поретка, здравља или морала или заштита права и слобода других лица. Дакле, држави је дозвољено да ограничи вршење тих права само када се ради о општем друштвеном интересу, али не и да их суспендује.

37. За разлику од слободе мисли и савјести (*forum internum*), слобода вјероисповијести и увјерења има и екстерну компоненту (*forum externum*). Наиме, члан 9 Европске конвенције гарантује право спољног испољавања вјероисповијести и увјерења. Међутим, то право није апсолутно и подлијеже ограничењима прописаним ставом 2 члана 9. С тим у вези, Уставни суд запажа да је у Упутству за законодавство које утиче на вјеру или увјерење које је Венецијанска комисија усвојила 18. и 19. јуна 2004. године утврђено да манифестације вјере или увјерења, за разлику од унутрашње слободе, могу бити ограничене, али само под строго ограниченим околностима одређеним у важећим члановима о ограничењу.

Оправданост ограничења права на приватни живот и слободу вјере према ставу 2 члана 8 и ставу 2 члана 9 Европске конвенције

38. Уставни суд истиче да члан 8 став 2 и члан 9 став 2 Европске конвенције садрже идентичне разлоге који оправдавају ограничења права гарантованих у претходном ставу наведених чланова. Наиме, да би се вршење права побројаних у члану 8 став 1 и члану 9 став 1 ограничило мора да постоји законски основ, мјере морају да буду неопходне у демократском друштву и прописане у интересу општих (ширих) циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

39. Имајући у виду наведено, Уставни суд ће оправданост мијешања у право на приватни живот и слободу вјере у конкретном случају испитати заједно сходно ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

40. Полазећи од приговора подносиоца захтјева да спорна одредба није прописана законом, Уставни суд запажа да је спорна одредба садржана у Правилнику о ношењу униформе који је донио директор Граничне полиције, а на основу овлашћења из члана 5 став 2 и члана 131 Закона о полицијским службеницима БиХ и члана 15 став 2 Закона о Граничној полицији БиХ. Дакле, спорна одредба није прописана законом у формалном смислу, већ правилником као подзаконским актом. Уставни суд запажа да из наведених законских одредби произилази овлашћење руководиоца да донесе прописе о изгледу и начину ношења униформе. Надаље, Уставни суд запажа да из захтјева произилази да није упитно да су о спорној одредби упознати припадници Граничне полиције на које се она односи и да је одредба јасна. Имајући у виду да је Уставни суд у предмету број *АП 3947/12* закључио да је ограничење права на слободу вјере због ношења капе у судници Суда БиХ било законито у смислу члана 9 став 2 Европске конвенције оцјењујући при томе интерни акт Суда БиХ и других правосудних институција *(ор. cit. АП 3947/12* став 44), те узимајући у обзир и став Европског суда у предмету *Biržietis против Литваније* да израз "закон" обухвата не само писане законе које је донио парламент него и статуте и регулационе мјере нижег реда које доносе професионална регулаторна тијела у складу с независним овлашћењем за доношење правила које је на њих пренио парламент (*ор. cit. Biržietis против Литваније*), Уставни суд закључује да је ограничење права на приватни живот и слободу вјере у конкретном случају прописано "законом" у смислу става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

41. Даље, у вези с питањем да ли је спорна одредба била неопходна у демократском друштву да би се постигао један од законитих циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, Уставни суд запажа да је претходно потребно утврдити да ли је спорна мјера донесена у интересу легитимних циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, које при томе треба стриктно тумачити, те ако јесте, да ли је као таква пропорционална том циљу и неопходна у демократском друштву. С тим у вези, Уставни суд истиче да је у Правилнику о ношењу униформе прије његове измјене било прописано да је дозвољено ношење његоване браде и бркова. Такође, Уставни суд запажа да је одредбом члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима БиХ прописано да ће се полицијски службеник увијек уздржавати од јавног испољавања политичких увјерења, а од јавног испољавања вјерских увјерења док је на дужности. Уставни суд запажа да подносилац захтјева није дефинисао изглед браде у сврху манифестације вјере, већ је истакао да наведена одредба која се примјењивала прије спорне измјене (*дозвољено је ношење његоване браде и бркова)* није изазивала никакве проблеме. Поред тога, Уставни суд је већ истакао да брада као дио тијела и физичког изгледа особе представља манифестацију вјере ако се носи с тим циљем, али и аспект приватног живота будући да се не веже само за вјерска обиљежја.

42. Уставни суд подсјећа на то да, према устаљеној пракси Европског суда, државе уговорнице имају одређено поље слободне процјене у оцјењивању постојања и обима потребе за мијешањем у права грађана, али то поље подлијеже европској супервизији, обухватајући обоје, и закон и одлуке које се примјењују, чак и оне које су донијели независни судови (види Европски суд, *Dahlab против Швајцарске*, 16. фебруар 2001. године, апликација број 42393/98). Даље, према устаљеној пракси Европског суда, задатак суда је да утврди да ли су мјере које су предузете на националном нивоу биле у принципу оправдане – а то је да ли су разлози изведени како би оправдали мјере "релевантни и довољни" и да ли су мјере пропорционалне легитимном циљу којем се тежи (види Европски суд, *The Sunday Times против Уједињеног Краљевства* (број 1), 26. април 1979. године, серија А, број 30).

43. Да би одговорио на питање да ли је спорна одредба донесена с циљем остварења неког од легитимних циљева побројаних у ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, Уставни суд ће утврдити да ли је апсолутна забрана ношења браде полицијског службеника док је у униформи донесена у интересу општих циљева као што су јавна безбједност, јавни поредак, здравље, морал, заштита права и слобода других итд. Како произилази из одговора директора Граничне полиције од 14. новембра 2017. године, *ratio* измјене Правилника и доношења спорне одредбе била је потреба уредног и једнообразног изгледа полицијских службеника док су у униформи Граничне полиције БиХ, те борба против корупције која се појављује у вези с обављањем послова полицијских службеника, због тешкоћа у идентификацији у случају ношења браде. Према мишљењу Уставног суда, директор Граничне полиције је као разлог за доношење спорне одредбе навео циљеве опште природе, јер је сасвим логично да свака униформисана полиција треба да изгледа "уредно и једнообразно", али он није објаснио зашто би у супротном (на примјер уколико би се дозволило ношење "његоване браде" како је било раније прописано) био нарушен тај општи циљ. Да ли то значи да је прије спорне одредбе полиција била "неуредна" или није изгледала "једнообразно"? Стога се чини да је на наведени начин директор Граничне полиције изразио свој лични став у погледу тога како треба да изгледа "уредна и једнообразна" полиција, али, с обзиром на то да се спорном одредбом врши (и) мијешање у основна људска права као што су право на приватни живот и слободу вјере, изостало је разумно и логично објашњење у погледу неопходности те мјере. Да ли заиста полицајац који би носио његовану браду нарушава стандард "уредног и једнообразног" до те мјере да је неопходно да се интервенише у његова основна уставна права на приватан живот и слободу вјере? У односу на други наведени разлог, борба против корупције, Уставни суд сматра да се ради о паушалној тврдњи којој се сасвим разумно може супротставити тврдња да је лакше идентификовати лице с брадом (уредном) јер, како је наведено и у одговору, брада "може да утиче или утиче на физиономију изгледа лица особе која је носи". Дакле, ти разлози не испуњавају услов неопходне мјере у демократском друштву потребне за заштиту општих вриједности наведених у ставу 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције. У одсуству неког другог релевантног оправдања доносиоца спорне одредбе, Уставни суд наглашава да не види постојање неких посебних разлога који би могли да оправдају "неопходност" мијешања у наведена уставна права, на начин како је то урађено спорном одредбом. Уставни суд поново наглашава да ни он не види било какве разлоге који би "сами по себи" били сметња полицији да извршава своје задатке с циљем обезбјеђења јавне безбједности и заштите јавног поретка уколико би неки од њених чланова носили уредну браду. Све наведено Уставни суд може поновити (и) у погледу испуњења осталих стандарда из другог става права на приватни живот и слободу вјере (заштита морала, заштита здравља људи, заштита права и слобода других). То би значило да се наведена мјера, која је прописана спорном одредбом, не би могла оправдати нити у смислу преосталих стандарда из другог става чл. 8 и 9 Европске конвенције.

44. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају нису понуђени релевантни и довољни разлози из којих би Уставни суд могао закључити да је предметна мјера ограничења прописана у интересу легитимних циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције. Поред тога, Уставни суд запажа да је спорном одредбом прописана апсолутна забрана ношења браде без било каквих могућих одредница о њеном естетском изгледу или било каквим другим карактеристикама или изузецима. Стога, имајући у виду да конкретно ограничење фундаменталних људских права не слиједи интерес општих циљева из става 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције, Уставни суд закључује да је спорном одредбом прекршено право на приватни живот из члана 8 Европске конвенције и право на слободу вјере из члана 9 Европске конвенције.

45. Уставни суд закључује да је спорном одредбом Правилника повријеђен члан II/3ф) и г) Устава БиХ и чл. 8 и 9 Европске конвенције.

Остали наводи

46. У односу на наводе подносиоца захтјева да је спорна одредба дискриминаторска према оним запосленицима Граничне полиције који су сљедбеници исламске вјере, Уставни суд запажа да је спорна одредба општег карактера и да се подједнако односи и на друге конфесије у којима се практикује ношење браде. Имајући у виду закључак Уставног суда о кршењу права из члана 9 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра наводе о повреди права из члана II/4 Устава БиХ и члана 14 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију. Такође, имајући у виду наведени закључак Уставног суда у погледу члана 9 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није неопходно да посебно разматра наводе о повреди члана 2 став 1, члана 18 став 1 и члана 26 МПГПП.

VI. Закључак

47. Уставни суд закључује да су апсолутном забраном ношења браде полицијским службеницима Граничне полиције БиХ док су у униформи прекршени право на приватни живот и право на слободу вјере загарантовани чланом II/3ф) и г) Устава Босне и Херцеговине и чл. 8 и 9 Европске конвенције, будући да спорна мјера не слиједи опште циљеве прописане ставом 2 чл. 8 и 9 Европске конвенције.

48. Анекс ове одлуке, у смислу члана 43 став (1) Правила Уставног суда, чини издвојено мишљење судије Tudora Pantirua у складу с одлуком. Потпредсједници Мато Тадић и Златко М. Кнежевић и судије Валерија Галић и Миодраг Симовић дали су изјаву о неслагању с одлуком већине.

49. На основу члана 59 ст. 1 и 2 и члана 61 ст. 2 и 3 Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

50. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Издвојено мишљење
судије Tudora Pantirua у складу са одлуком

Уставни суд је својом одлуком од 30. новембра 2017. године у предмету број *У 8/17* усвојио захтјев за оцјену уставности члана 1 став 1 тачка 7 Правилника о измјенама Правилника о ношењу униформе број 17-07-02-1161-7/06 од 30. јануара 2017. године (у даљњем тексту: Правилник о ношењу униформе), који је донио директор Граничне полиције Босне и Херцеговине.

У диспозитиву наведене одлуке се утврђује да члан 1 став 1 тачка 7 Правилника о ношењу униформе, у дијелу који гласи: **"Полицијски службеници, када су у униформи, брада мора да им буде обријана"**, није у складу са чланом II/3ф) и г) Устава Босне и Херцеговине и чл. 8 и 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Иако се слажем са одлуком већине у односу на неуставност одредаба из тачке 7 става 1 члана 1 Правилника о ношењу униформе, уз дужно уважавање, мислим да одлука Уставног суда није комплетна и да није требало да стане на наведеном због сљедећих разлога:

Нема никакве сумње да је Правилник о ношењу униформе донесен на основу одредаба које су прописане Законом о полицијским службеницима Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 и 7/12) (у даљњем тексту: Закон о полицијским службеницима). То директно произилази из одредаба члана 5 став 2 наведеног закона које гласе: "Полицијски службеник носи униформу у складу с правилником полицијског органа и другим прописима." У конкретном случају занемарено је да Закон о полицијским службеницима садржи (и) одредбе члана 36 став 3 које гласе: **"Полицијски службеник ће се увијек уздржавати од јавног испољавања политичких убјеђења а од јавног испољавања вјерских убјеђења док је на дужности."** Дакле, наведена одредба у свом релевантном дијелу прописује да ће се **"полицијски службеник уздржавати од јавног испољавања вјерских убјеђења док је на дужности"**. То значи да је законом прописана апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења полицијским службеницима док су на дужности. Све наведено, према мом дубоком убјеђењу, значи да је спорна одредба Правилника о ношењу униформе, којом је прописана апсолутна забрана ношења браде (као облик испољавања вјерских убјеђења) за вријеме дужности, инспирисана цитираном одредбом Закона о полицијским службеницима. Исто тако, наведено значи (и) да је директор Граничне полиције наведену забрану испољавања вјерских убјеђења прописао на основу одредаба члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима, којом је, како је већ наведено, прописана апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења за полицијске службенике за вријеме дужности.

Стога се намеће питање која је сврха одлуке Уставног суда, у конкретном случају, ако поред спорне одредбе Правилника о ношењу униформе нису испитане и одредбе члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима. Према мом мишљењу, у овом предмету се имплицитно говори о наведеној одредби Закона о полицијским службеницима, јер Правилник о ношењу униформе не може да се одвоји од наведеног закона с обзиром на неспорну чињеницу да је Правилник о ношењу униформе донесен на основу Закона о полицијским службеницима. Дакле, одредбе члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима покрећу питање према члану 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер је тим одредбама прописана апсолутна забрана испољавања свих вјерских убјеђења за полицијске службенике док су на дужности. На начин како је урађено, директор Граничне полиције стављен је у веома незгодну ситуацију, јер је он спорну одредбу из Правилника о ношењу униформе донио на основу члана 36 став 3 Закона о полицијским службеницима.

Због свега тога, сматрам да је Уставни суд морао да испита да ли је апсолутна забрана испољавања свих вјерских

убјеђења за полицијске службенике док су на дужности, која је прописана чланом 36 став 3 Закона о полицијским службеницима, у складу са дозвољеним ограничењима права на слободу религије која су утврђена ставом 2 члана 9 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Наведено је и основни разлог зашто сам у конкретном случају издвојио своје мишљење у складу са Одлуком Уставног суда број *У 8/17* од 30. новембра 2017. године.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 8/17**, rješavajući zahtjev **Safeta Softića, zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) alineja b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 61. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudija

na sjednici održanoj 30. novembra 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Safeta Softića**, **zamjenika predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.**

Utvrđuje se da član 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio direktor Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine nije u skladu s članom II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se član 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio direktor Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine, u skladu s članom 61. stav (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ukinuti član 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio direktor Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine prestaje da važi narednog dana od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", u skladu s članom 61. stav (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Safet Softić, zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je 6. oktobra 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio direktor Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine (u daljnjem tekstu: Pravilnik).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, u skladu s članom 23. Pravila Ustavnog suda, 16. oktobra 2017. godine od direktora Granične policije BiH zatražio da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Direktor Granične policije je dostavio odgovor 14. novembra 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnosilac zahtjeva je istakao da je sporna odredba člana 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana". Citirana odredba je, prema njegovom mišljenju, u suprotnosti s odredbama čl. II/1, II/3.g) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 9. stav 1. i članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), zatim članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju, te članom 2. stav 1, članom 18. stav 1. i članom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: MPGPP). Zahtjev se, prema mišljenju podnosioca, tiče ustavnih pitanja, a to su prije svega ljudska prava vjernika prema Ustavu BiH i međunarodnom pravu. Dalje je navedeno da je nakon izmjena Pravilnika o nošenju uniforme od 30. januara 2017. godine policijskom službeniku zabranjeno nošenje brade kada je u uniformi.

5. U odnosu na pozadinu konkretnog predmeta (njegov historijat), podnosilac zahtjeva je naveo da su se policijski službenici Granične policije (F. A. i A. H. koji su zaposlenici JGP Aerodrom Sarajevo) nakon izmjene sporne odredbe Pravilnika, a u vezi s onemogućavanjem ostvarivanja njihovih vjerskih i ljudskih prava u institucijama BiH, u periodu od 3. februara do 25. maja 2017. godine obratili Sindikatu Granične policije BiH, Uredu za profesionalne standarde, direktoru Granične policije, Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamenta BiH, kao i ombudsmanima za ljudska prava BiH, tražeći da im se pruži zaštita i pomoć u ostvarivanju njihovih vjerskih prava ili da se rasporede na druga radna mjesta koja ne zahtijevaju nošenje uniforme, ali njihovim zahtjevima nije bilo udovoljeno.

6. U pogledu kršenja člana 9. Evropske konvencije istaknuto je da vjerski izgled, u konkretnom predmetu nošenje brade, spada u vjerska prava i ulazi u obim prava koji se štiti članom 9. Evropske konvencije. Samim time, kako je istaknuto, zabrana nošenja brade u konkretnom predmetu predstavlja miješanje u vjerska prava. Dalje je navedeno da, u skladu s odredbama Evropske konvencije i prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), država može ograničiti slobodu vjere ako su kumulativno ispunjeni određeni uvjeti utvrđeni u članu 9. stav 2. Evropske konvencije. Podnosilac zahtjeva smatra da je sporna odredba Pravilnika povrijedila pravo na slobodu vjere jer norma nije propisana zakonom, ne postoji legitiman cilj, niti je neophodna u demokratskom društvu. U odnosu na prvi uvjet da je mjera kojom se ograničava pravo na slobodu vjere propisana zakonom, istaknuto je da je u konkretnom slučaju to Pravilnik, koji nema pravni status niti značenje zakona, te da ga je donio direktor Granične policije, a ne zakonodavno ili bilo koje izborno tijelo. U pogledu postojanja legitimnog cilja iz stava 2. člana 9. Evropske konvencije, istaknuto je da u konkretnom slučaju ne postoji legitiman cilj. Dalje je navedeno da je u dokumentu Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH broj Ž-SA-04-113/17 od 19. juna 2017. godine citiran stav Granične policije u

kojem se kaže da je sporna mjera donesena„s ciljem urednog i jednoobraznog izgleda policijskih službenika kada su u uniformi Granične policije BiH..." Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, navedeno ne predstavlja ni jedan od legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2. člana 9. Evropske konvencije. Čak i da postoji legitiman cilj, kako je dalje navedeno, mjera kojom se ograničava sloboda vjere mora biti razmjerna tom cilju, što u konkretnom predmetu nije slučaj. Također, kako navodi podnosilac zahtjeva, može se postaviti pitanje, s obzirom na to da je dopušteno nošenje brkova, kako to da brkovi mogu biti uredni a brada ne može i kako se postiže jednoobraznost ako neko od zaposlenika Granične policije nosi brkove a neko ne. U pogledu uvjeta neophodnosti u demokratskom društvu, ni taj uvjet, prema mišljenju podnosioca zahtjeva, nije ispoštovan jer nigdje i ni na koji način nije dokazano da je sporna mjera neophodna u bosanskohercegovačkom društvu. Štaviše, u periodu od 28. aprila 2006. godine, kada je donesen prvi pravilnik o nošenju uniforme, do 30. januara 2017. godine, kada je donesen predmetni pravilnik, važila je odredba da je dopušteno nošenje brade i nije bilo nikakvih smetnji u poslovanju niti primjedbi na izgled zaposlenika Granične policije. Pored toga, podnosilac zahtjeva je istakao da nije urađena nikakva analiza u smislu da li je sporna mjera bila opravdana i neophodna u bosanskohercegovačkom društvu. Imajući u vidu navedeno, podnosilac zahtjeva zaključuje da Pravilnik nije u skladu s navedenim odredbama Ustava BiH.

7. U pogledu kršenja prava na zabranu diskriminacije, istaknuto je da je sporna mjera, to jeste Pravilnik, diskriminirajuća prema onim zaposlenicima Granične policije koji su sljedbenici islamske vjere, jer samo se u islamskoj tradiciji smatra preporučljivim i Bogu ugodnim djelom ako vjernik nosi bradu. Drugim riječima, kako je istaknuto, iako je sporna mjera općeg karaktera i odnosi se na sve zaposlenike bez obzira na vjersku pripadnost, kada se ta mjera provodi u djelo ona pogađa samo muslimane, tj. sljedbenike islama (indirektna diskriminacija).

8. Podnosilac zahtjeva je dalje istakao da je Evropska komisija za demokratiju putem prava (u daljnjem tekstu: Venecijanska komisija) u svom Uputstvu za zakonodavstvo koje utječe na vjeru ili uvjerenje, usvojenom 18. i 19. juna 2004. godine, u pogledu pitanja vezanih za javne institucije, uključujući zatvore, vojnu službu i državnu bolnicu, zaključila da ograničenja treba donijeti tek nakon odgovarajuće "analize ograničenja", uz shvatanje razumne mogućnosti povećanja interesa državne sigurnosti. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, iz navedenog se može vidjeti da se ograničenje slobode vjere u vojsci može opravdati samo ako je urađena "analiza ograničenja" u smislu zaštite jednog od legitimnih ciljeva, a to je "javna sigurnost". Prilikom donošenja Pravilnika nije urađena nikakva analiza niti je ičim dokazano da ograničenje slobode vjere u smislu zabrane nošenja brade može na bilo koji način utjecati na "javnu sigurnost". Također je istaknuto da je Venecijanska komisija u navedenom uputstvu u pogledu vanjske slobode vjere (*forum externum*) istakla da je važno zapamtiti da je zaštićena i manifestacija vjere pojedinca, kao i onih koji su u zajednici. Prema tome, manifestacija vjerovanja pojedinca može biti zaštićena čak i ako su vjerovanja pojedinaca stroža od onih drugih članova zajednice kojoj pripada, te konačno da manifestacije vjere ili uvjerenja, za razliku od unutrašnje slobode, mogu biti ograničene, ali samo pod strogo ograničenim okolnostima određenim u važećim članovima o ograničenju. Podnosilac zahtjeva naglašava da Evropska konvencija i MPGPP štite javno vjersko izražavanje pojedinca i ako je to izražavanje strože od onoga koje zastupa njegova vjerska zajednica. U konkretnom slučaju, kako je istaknuto, to znači da se štiti pravo na nošenje brade iz vjerskih zakona iako neki članovi Islamske zajednice ne nose bradu ili čak ne smatraju da je nošenje brade vjerski obavezno. Dovoljno je da određeni pojedinac smatra da je to vjerska norma koju on želi da slijedi. U citiranom stavu Uputstva Venecijanska komisija naglašava da se ograničenja slobodi vjere mogu nametati samo kako je to definirano u članovima o ograničenjima, tj. članu 9. stav 2. Evropske konvencije i članu 18. stav 2. MPGPP.

9. Predloženo je da Ustavni sud proglasi Pravilnik neustavnim, te naredi direktoru Granične policije BiH da ga ukine odmah, a najkasnije u roku od jednog mjeseca od objavljivanja ove odluke u "Službenom glasniku BiH".

b) Odgovor na zahtjev

10. Direktor, glavni generalni inspektor Granične policije, u odgovoru na zahtjev, između ostalog, naveo je da je Granična policija imala potrebu za izmjenama navedenih propisa s ciljem urednog i jednoobraznog izgleda policijskih službenika kada su u uniformi, uvažavajući rasno, nacionalno i etničko porijeklo, religijska i druga uvjerenja ili opredjeljenja. Navedenim izmjenama propisa obuhvaćeni su svi policijski službenici Granične policije bez obzira na rasnu, vjersku ili drugu pripadnost. Izmjene propisa je "nametnula životna potreba, dakle utvrđen je nedostatak i manjkavost cijele norme, što je predstavljalo mogućnost njezine zloupotrebe". Dalje, "brada u najvećoj mjeri može utjecati ili utječe na fizionomiju izgleda lica osobe koja je nosi, što je značajno i s aspekta borbe protiv korupcije koja se pojavljuje u vezi s obavljanjem poslova policijskih službenika Granične policije, a tokom postupka identifikacije i prepoznavanja takvih policijskih službenika, te potrebe jednoobraznosti izgleda policijskog službenika". Također je navedeno da je "na ulasku u Bosnu i Hercegovinu prva osoba s kojom stranac stupa u kontakt upravo policijski službenik Granične policije, gdje na osnovu izgleda, ophođenja i cjelokupnog izgleda policijskog službenika stranac stječe dojam o državi koju predstavlja taj policijski službenik".

IV. Relevantni propisi

11. U **Zakonu o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 i 7/12) relevantne odredbe glase:

Član 1.
Predmet zakona

Ovim zakonom reguliraju se policijska ovlaštenja i radnopravni status (radni odnosi uključujući: dužnosti i prava, zapošljavanje, obrazovanje i usavršavanje, raspoređivanje, činove, procjenu rada i unapređivanje, naknade, radne uslove, disciplinsku odgovornost, odgovornost za štetu te prestanak radnog odnosa) policijskih službenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH).

Član 2. stav 1.
Policijski službenici

(1) Ovaj zakon primjenjuje se na policijske službenike zaposlene u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA), Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: GPBiH) i Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Direkcija).

Član 3.
Osnove rada

(1) Rad policijskih službenika zasniva se na Ustavu Bosne i Hercegovine, zakonu i drugim propisima koji se primjenjuju u BiH.

(2) U obavljanju svojih dužnosti, policijski službenik djeluje na nepristrasan i zakonit način, vođen javnim interesom da služi i pomaže javnosti, promovirajući razvoj i očuvanje demokratske prakse u skladu sa zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Član 4.

Nacionalna zastupljenost

Struktura policijskih službenika u policijskim organima općenito odražava nacionalnu strukturu stanovništva BiH prema popisu stanovništva iz 1991. godine.

Član 5. st. 2. i 3.

Policijske oznake

(2) Policijski službenik nosi uniformu u skladu s pravilnikom policijskog organa i drugim propisima.

(3) Oblik službene policijske iskaznice i značke koja mora biti jasno prepoznatljiva javnosti kao policijska oznaka propisuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) te donosi propise o izgledu policijske uniforme.

Član 36. stav 3.

(3) Policijski službenik će se uvijek uzdržavati od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja, a od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti.

Član 131.

Propisi rukovodioca

U roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog zakona, rukovodilac će donijeti propise o sljedećem:

• o nošenju policijske uniforme (član 5., stav 2.);

12. U **Zakonu o Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 50/04, 27/07 i 59/09) relevantne odredbe glase:

Član 15. stav 2.

Dužnosti i odgovornosti direktora

(2) Uz dužnosti i odgovornosti iz stava (1) ovog člana direktor obavlja i druge poslove, kao što su:

a) donošenje Pravilnika, uz saglasnost Vijeća ministara, kao i drugih propisa predviđenih zakonom koji su potrebni radi omogućavanja obavljanja poslova iz nadležnosti GPBiH;

13. U **Pravilniku o izgledu policijske uniforme** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 90/05) relevantne odredbe glase:

Član 1.

(1) Ovim Pravilnikom uređuje se izgled i vrste uniformi u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Državnoj graničnoj službi (u daljnjem tekstu: policijski organi), dijelovi uniforma, boja, rok trajanja i posebne oznake policije.

14. U **Pravilniku o nošenju uniforme** broj 18-06-02-1161/06 od 28. aprila 2006. godine relevantne odredbe glase:

VI

*Policijski službenici su dužni da se pridržavaju i slijedećih **općih pravila za nošenje i održavanje uniforme**:*

1. Svi službenici u smjeni ili na istom graničnom prelazu, odnosno na drugom službenom zadatku trebaju biti jednoobrazno odjeveni i obuveni.

2. Policijski službenici kada su u uniformi, u svim prilikama na službi ili na javnom mjestu trebaju biti propisno odjeveni i ponašati se u duhu kodeksa ponašanja policajca čuvajući svoj ugled i ugled i dostojanstvo službe.

[...]

5. Zabranjeno je nošenje drugih oznaka, bedževa i znački na uniformi.

6. Na javnim mjestima kao i za vrijeme vršenja službe, zabranjeno je nošenje kišobrana, najlon kesa ili druge robe, osim manjih torbi ili putnih kofera, tašni i sl.

6. Policijski službenici trebaju biti pristojno podšišani i obrijani kada nose uniformu. Dozvoljeno je nošenje njegovane brade i brkova.

[...]

15. U **Pravilniku o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme** broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine relevantne odredbe glase:

Član 1.

U Pravilniku o nošenju uniforme (broj: 18-06-02-1161/06 od 28. aprila 2006. godine i broj: 17-07-02-1161/06 od 6. novembra 2014. godine) u tački VI pod rednim brojem 6. rečenice: "Policijski službenici trebaju biti pristojno podšišani i obrijani kada nose uniformu. Dozvoljeno je nošenje njegovane brade i brkova", mijenjanu se i glase:

"7. Policijski službenici kada su u uniformi, kosa im mora biti pristojno podšišana i uredna, a dozvoljeno im je nošenje brkova koji trebaju biti uredni i čisti te takvog opsega da ne izlaze izvan volumena lica. Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana."

V. Dopustivost i meritum

16. Ustavni sud kao prvo napominje da će zbog specifičnosti predmetnog zahtjeva i pitanja koja su njime postavljena zajedno razmatrati dopustivost i meritum zahtjeva.

17. Ustavni sud zapaža, imajući u vidu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. stav (1) Pravila Ustavnog suda, da je predmetni zahtjev podnio ovlašteni subjekt.

Pitanje nadležnosti Ustavnog suda

18. Budući da je predmetnim zahtjevom osporen akt niže pravne snage od zakona, Ustavni sud će podsjetiti na svoju jurisprudenciju u ovakvim slučajevima. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi u situacijama kada je pokretano pitanje usaglašenosti nekog općeg akta koji nije izričito naveden u odredbi člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine u svakom pojedinačnom predmetu razmatrao okolnosti konkretnog slučaja u odnosu na nadležnost koja mu je dodijeljena na osnovu navedenog člana, te shodno tome i izražavao stav da li će konkretni zahtjev za ispitivanje tih akata ocijeniti dopustivim. Pri tome, Ustavni sud naglašava da može dati vlastitu pravnu kvalifikaciju činjenica, te da ga ne obavezuje kvalifikacija koju daju strane u predmetu (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 6/06* od 29. marta 2006. godine, tačka 21, "Službeni glasnik BiH" broj 40/08), kao i da je konačni autoritet u pogledu tumačenja i primjene Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 9/09* od 26. novembra 2010. godine, stav 70, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 48/11).

19. Imajući u vidu dosadašnju praksu Ustavnog suda u predmetima br. *U 4/05* i *U 7/05* (odluke o dopustivosti i meritumu dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), kao i u predmetima br. *U 1/09* i *U 7/10* (odluke o dopustivosti dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), Ustavni sud ističe da iz citirane prakse jasno proizlazi da je Ustavni sud, kao institucija koja podržava Ustav BiH, utvrđivao da je nadležan vršiti kontrolu ustavnosti i pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanje poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Evropskom konvencijom. U skladu s argumentacijom o ljudskim pravima, Ustavni sud je mišljenja da, kad god je to moguće, mora interpretirati svoju jurisdikciju tako da dopusti najširu mogućnost otklanjanja posljedica kršenja tih prava (*op. cit. U 4/05*, tačka 16).

20. U konkretnom slučaju podnosilac zahtjeva smatra da je osporenom odredbom Pravilnika prekršeno pravo na slobodu vjere, kako je zagarantirano članom II/3.g) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 9. Evropske konvencije, članom 2. stav 1, članom 18. stav 1. i članom 26. MPGPP, te pravo na zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava BiH, člana 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju u

odnosu na pripadnike Granične policije BiH koji svoju vjeru manifestiraju nošenjem brade.

21. U vezi s navedenim, Ustavni sud će, referirajući se na vlastitu praksu i praksu Evropskog suda, utvrditi da li sporna odredba pokreće pitanje poštovanja ljudskih prava zaštićenih Ustavom BiH i Evropskom konvencijom.

22. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi povodom navoda o kršenju prava na slobodu vjere zbog nošenja marame – hidžaba pripadnice Oružanih snaga BiH i nošenja kape na glavi u sudnici Suda BiH, sve u svrhu manifestiranja vjere, zauzeo stav da istaknuti apelacioni navodi pokreću pitanja garancija iz člana 9. Evropske konvencije i kao takvi spadaju u obim zaštite u smislu člana 9. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2190/13* od 9. jula 2015. godine i *AP 3947/12* od 9. jula 2015. godine, dostupne na www.ustavnisud.ba).

23. Nadalje, Ustavni sud zapaža da načini ispoljavanja vjere i uvjerenja nisu dati *numerus clausus* u članu 9. Evropske konvencije. Naprotiv, svakom pojedincu dato je na volju u kojem obliku će ispoljiti svoju vjeru, odnosno uvjerenje. Posebno mogu da budu različiti načini ispoljavanja vjere u obliku "običaja" gdje spadaju, naprimjer, nošenje brade, kose, poseban način ishrane i slično (*mutatis mutandis*, Evropski sud, *Leyla Sahin protiv Turske*, presuda od 10. oktobra 2005. godine). U vezi s pitanjem nošenja brade, Evropski sud je u predmetu *Biržietis protiv Litvanije* utvrdio povredu prava iz člana 8. Evropske konvencije u situaciji kada je podnosiocu predstavke koji se nalazio na izdržavanju kazne zatvora internim pravilnikom popravne ustanove u kojoj se nalazio bilo zabranjeno puštanje brade. Sud je u citiranom predmetu naveo da se osobni izbor u vezi sa željenim izgledom, bilo to u javnom ili privatnom prostoru, odnosi na izraz osobnosti, te se podvodi pod pojam privatnog života, pa je smatrao da, u okolnostima navedenog predmeta, izbor da nosi bradu predstavlja dio osobnosti i individualnog identiteta podnosioca predstavke, te spada u domen privatnog života, zbog čega je član 8. Evropske konvencije primjenjiv (vidi Evropski sud, *Biržietis protiv Litvanije*, presuda od 14. juna 2016. godine).

24. Podržavajući svoju praksu u navedenim predmetima, kao i citiranu praksu Evropskog suda, Ustavni sud zaključuje da navodi podnosioca zahtjeva da zabrana nošenja brade pripadnicima Granične policije BiH koji bradu nose u svrhu manifestiranja svojih vjerskih uvjerenja pokreću pitanja poštovanja prava prema članu 9. Evropske konvencije.

25. Međutim, Ustavni sud smatra potrebnim naglasiti da nošenje brade predstavlja i aspekt privatnog života zagarantiranog članom 8. Evropske konvencije. To proizlazi i iz citirane prakse Evropskog suda, bez obzira na to što se navedeni predmet odnosio na specifični slučaj nošenja brade u zatvoru, a konkretni slučaj pred Ustavnim sudom odnosi se na nošenje brade za vrijeme obavljanja javne službe, jer je to "osobni izbor u vezi sa željenim izgledom, bilo to u javnom ili privatnom prostoru". Iako taj aspekt u vezi sa spornim pravilnikom nije eksplicitno naveden u zahtjevu, Ustavni sud ističe da on *implicite* proizlazi iz samog zahtjeva. Naime, i u odgovoru na zahtjev navedeno je kako su njime "obuhvaćeni svi policijski službenici Granične policije bez obzira na rasnu, vjersku ili drugu pripadnost". Dakle, zabrana nošenja brade policijskim službenicima za vrijeme nošenja uniforme pogađa sve njih bez obzira na vjersku ili drugu pripadnost, pa tako i one koji bradu nose samo kao "osobni izbor u vezi sa željenim izgledom". Stoga, Ustavni sud smatra da se ovo pitanje ne može posmatrati samo kao pitanje manifestacije vjerskih uvjerenja, već i kao izraz privatnosti i zaključuje da zahtjev pokreće pitanja poštovanja kvalificiranih prava, i to prava na privatni život i prava na slobodu vjere zagarantiranih čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

26. Ustavni sud dalje zapaža da je spornom odredbom nametnuta apsolutna zabrana nošenja brade kada je osoba u uniformi. Konkretno propisivanje apsolutne zabrane nošenja brade osobama u uniformi, pogotovo imajući u vidu da je prethodnom odredbom prije njene izmjene bilo dopušteno nošenje uredno njegovane brade i brkova, prema ocjeni Ustavnog suda istovremeno znači da je spornom odredbom Pravilnika došlo do miješanja u prava na privatni život i slobodu manifestiranja vjere. Imajući u vidu da je do miješanja u navedena kvalificirana prava došlo na osnovu Pravilnika kao podzakonskog akta, Ustavni sud tim prije smatra da ima nadležnost da ispita njegovu ustavnost. Podržavajući svoj stav da je nadležan vršiti kontrolu ustavnosti pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanje poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Evropskom konvencijom, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju zahtjev za ocjenu ustavnosti dopustiv u smislu člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda.

27. Nakon što je zaključio da je zahtjev dopustiv, Ustavni sud će ispitati meritum zahtjeva, odnosno da li je miješanje u pravo na privatni život i slobodu vjere opravdano prema stavu 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

Pravo na privatni život

28. Član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.

29. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava osim ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

30. Prema praksi Ustavnog suda, osnovna svrha člana 8. Evropske konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana članom 8. Evropske konvencije. Stav 2. člana 8. Evropske konvencije dopušta javnim vlastima, u određenim slučajevima, miješanje u prava pojedinaca garantirana prvim stavom člana 8. Evropske konvencije. Da bi miješanje javnih vlasti bilo opravdano, ono mora biti "u skladu sa zakonom". Taj uvjet zakonitosti, u skladu sa značenjem termina Evropske konvencije, sastoji se od više elemenata: a) miješanje mora biti zasnovano na domaćem ili međunarodnom zakonu, b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno pristupačan, tako da pojedinac bude upućen na okolnosti zakona koji se mora primijeniti na dati predmet i c) zakon mora biti formuliran s odgovarajućom tačnošću i jasnoćom da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke. Ukoliko se ustanovi da je miješanje javnih vlasti bilo u skladu sa zakonom, mora se utvrditi da li je to miješanje bilo "neophodna mjera u demokratskom društvu" i da li je miješanje bilo u vezi s jednim od ciljeva navedenih u stavu 2. člana 8. Evropske konvencije. U tom kontekstu treba razmotriti da li je odluka javnih vlasti imala legitiman cilj i da li je predstavljala mjeru koja je bila neophodna u demokratskom društvu.

Sloboda misli, savjesti i vjere

31. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

g) Slobodu misli, savjesti i vjere.

32. Član 9. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti; ovo pravo uključuje slobodu da se promijeni vjera ili uvjerenje i slobodu svakog da, bilo sâm ili zajedno s

drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje molitvom, podučavanjem, redovnim obavljanjem i obredom.

2. Sloboda ispoljavanja vjere ili ubjeđenja podvrgava se samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, radi zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

33. Ustavni sud ima u vidu da su slobode zaštićene članom 9. Evropske konvencije jedan od temelja "demokratskog društva". Te slobode su, u svojoj vjerskoj dimenziji, jedan od najvitalnijih elemenata koji spada u ono što čini identitet vjernika i njihove koncepcije života, ali je isto tako i dragocjena vrijednost za ateiste, agnostike, skeptike i nezainteresirane. Pluralizam koji je neraskidivo vezan za demokratsko društvo, a koji je izvojevan teškom viševjekovnom borbom, zavisi od nje. Ta sloboda povlači, između ostalog, slobodu da se imaju ili nemaju vjerska uvjerenja i da se upražnjava ili ne upražnjava vjera (vidi Evropski sud, *Kokkinakis protiv Grčke*, 25. maj 1993, serija A, br. 260-A, str. 17, st. 3; i *Buscarini i drugi protiv San Marina* [GC], br. 24645/94, st. 34, ECHR 1999-I).

34. Evropski sud, ocjenjujući ulogu religije u demokratskom društvu, istakao je da se u demokratskim društvima u kojima nekoliko religija koegzistira unutar jedne te iste populacije može pojaviti potreba da se postave ograničenja te slobode, kako bi se pomirili interesi različitih grupa i osiguralo da se svačija uvjerenja poštuju (*op. cit*., *Kokkinakis protiv Grčke*).

35. Član 9. Evropske konvencije je strukturiran tako da prvi stav definira zaštićene slobode, a drugi stav sadrži tzv. restriktivnu klauzulu, odnosno propisuje okolnosti pod kojima javna vlast može ograničiti uživanje zaštićenih sloboda. Član 9. stav 1. Evropske konvencije nabraja oblike u kojima se religija može manifestirati, kao što su obred, propovijedanje i vršenje vjerskih dužnosti i rituala. Međutim, taj član ne štiti svaki akt motiviran ili inspiriran vjerom ili uvjerenjem (vidi Evropski sud, *Kalaç protiv Turske*, presuda od 1. jula 1997. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-IV, tačka 27).

36. Dovodeći navedene principe u vezu s činjenicama konkretnog slučaja, Ustavni sud podsjeća na to da ograničenje propisano članom 9. stav 2. Evropske konvencije dopušta državama mogućnost da odlučuju samo u pogledu obima uživanja tih prava i sloboda, i to onda kada je ta intervencija države u skladu sa zakonom, odnosno propisana zakonom, ili je neophodna u demokratskom društvu, a radi zaštite osnovnih vrijednosti svake države, kao što su javna sigurnost, zaštita javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštita prava i sloboda drugih osoba. Dakle, državi je dopušteno da ograniči vršenje tih prava samo kada se radi o općem društvenom interesu, ali ne i da ih suspendira.

37. Za razliku od slobode misli i savjesti (*forum internum*), sloboda vjeroispovijesti i uvjerenja ima i eksternu komponentu (*forum externum*). Naime, član 9. Evropske konvencije garantira pravo vanjskog ispoljavanja vjeroispovijesti i uvjerenja. Međutim, to pravo nije apsolutno i podliježe ograničenjima propisanim stavom 2. člana 9. S tim u vezi, Ustavni sud zapaža da je u Uputstvu za zakonodavstvo koje utječe na vjeru ili uvjerenje koje je Venecijanska komisija usvojila 18. i 19. juna 2004. godine utvrđeno da manifestacije vjere ili uvjerenja, za razliku od unutrašnje slobode, mogu biti ograničene, ali samo pod strogo ograničenim okolnostima određenim u važećim članovima o ograničenju.

Opravdanost ograničenja prava na privatni život i slobodu vjere prema stavu 2. člana 8. i stavu 2. člana 9. Evropske konvencije

38. Ustavni sud ističe da član 8. stav 2. i član 9. stav 2. Evropske konvencije sadrže identične razloge koji opravdavaju ograničenja prava garantiranih u prethodnom stavu navedenih članova. Naime, da bi se vršenje prava pobrojanih u članu 8. stav 1. i članu 9. stav 1. ograničilo mora da postoji zakonski osnov, mjere moraju da budu neophodne u demokratskom društvu i propisane u interesu općih (širih) ciljeva iz stava 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će opravdanost miješanja u pravo na privatni život i slobodu vjere u konkretnom slučaju ispitati zajedno shodno stavu 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

40. Polazeći od prigovora podnosioca zahtjeva da sporna odredba nije propisana zakonom, Ustavni sud zapaža da je sporna odredba sadržana u Pravilniku o nošenju uniforme koji je donio direktor Granične policije, a na osnovu ovlaštenja iz člana 5. stav 2. i člana 131. Zakona o policijskim službenicima BiH i člana 15. stav 2. Zakona o Graničnoj policiji BiH. Dakle, sporna odredba nije propisana zakonom u formalnom smislu, već pravilnikom kao podzakonskim aktom. Ustavni sud zapaža da iz navedenih zakonskih odredbi proizlazi ovlaštenje rukovodioca da donese propise o izgledu i načinu nošenja uniforme. Nadalje, Ustavni sud zapaža da iz zahtjeva proizlazi da nije upitno da su o spornoj odredbi upoznati pripadnici Granične policije na koje se ona odnosi i da je odredba jasna. Imajući u vidu da je Ustavni sud u predmetu broj *AP 3947/12* zaključio da je ograničenje prava na slobodu vjere zbog nošenja kape u sudnici Suda BiH bilo zakonito u smislu člana 9. stav 2. Evropske konvencije ocjenjujući pri tome interni akt Suda BiH i drugih pravosudnih institucija *(op. cit. AP 3947/12* stav 44), te uzimajući u obzir i stav Evropskog suda u predmetu *Biržietis protiv Litvanije* da izraz "zakon" obuhvata ne samo pisane zakone koje je donio parlament nego i statute i regulacione mjere nižeg reda koje donose profesionalna regulatorna tijela u skladu s nezavisnim ovlaštenjem za donošenje pravila koje je na njih prenio parlament (*op. cit. Biržietis protiv Litvanije*), Ustavni sud zaključuje da je ograničenje prava na privatni život i slobodu vjere u konkretnom slučaju propisano "zakonom" u smislu stava 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

41. Dalje, u vezi s pitanjem da li je sporna odredba bila neophodna u demokratskom društvu da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz stava 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije, Ustavni sud zapaža da je prethodno potrebno utvrditi da li je sporna mjera donesena u interesu legitimnih ciljeva iz stava 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije, koje pri tome treba striktno tumačiti, te ako jeste, da li je kao takva proporcionalna tom cilju i neophodna u demokratskom društvu. S tim u vezi, Ustavni sud ističe da je u Pravilniku o nošenju uniforme prije njegove izmjene bilo propisano da je dopušteno nošenje njegovane brade i brkova. Također, Ustavni sud zapaža da je odredbom člana 36. stav 3. Zakona o policijskim službenicima BiH propisano da će se policijski službenik uvijek uzdržavati od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja, a od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti. Ustavni sud zapaža da podnosilac zahtjeva nije definirao izgled brade u svrhu manifestacije vjere, već je istakao da navedena odredba koja se primjenjivala prije sporne izmjene (*dozvoljeno je nošenje njegovane brade i brkova)* nije izazivala nikakve probleme. Pored toga, Ustavni sud je već istakao da brada kao dio tijela i fizičkog izgleda osobe predstavlja manifestaciju vjere ako se nosi s tim ciljem, ali i aspekt privatnog života budući da se ne veže samo za vjerska obilježja.

42. Ustavni sud podsjeća na to da, prema ustaljenoj praksi Evropskog suda, države ugovornice imaju određeno polje slobodne procjene u ocjenjivanju postojanja i obima potrebe za miješanjem u prava građana, ali to polje podliježe evropskoj superviziji, obuhvatajući oboje, i zakon i odluke koje se primjenjuju, čak i one koje su donijeli nezavisni sudovi (vidi Evropski sud, *Dahlab protiv Švicarske*, 16. februar 2001. godine, aplikacija broj 42393/98). Dalje, prema ustaljenoj praksi Evropskog suda, zadatak suda je da utvrdi da li su mjere koje su

preduzete na nacionalnom nivou bile u principu opravdane – a to je da li su razlozi izvedeni kako bi opravdali mjere "relevantni i dovoljni" i da li su mjere proporcionalne legitimnom cilju kojem se teži (vidi Evropski sud, *The Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (broj 1), 26. april 1979. godine, serija A, broj 30).

43. Da bi odgovorio na pitanje da li je sporna odredba donesena s ciljem ostvarenja nekog od legitimnih ciljeva pobrojanih u stavu 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije, Ustavni sud će utvrditi da li je apsolutna zabrana nošenja brade policijskog službenika dok je u uniformi donesena u interesu općih ciljeva kao što su javna sigurnost, javni poredak, zdravlje, moral, zaštita prava i sloboda drugih itd. Kako proizlazi iz odgovora direktora Granične policije od 14. novembra 2017. godine, *ratio* izmjene Pravilnika i donošenja sporne odredbe bila je potreba urednog i jednoobraznog izgleda policijskih službenika dok su u uniformi Granične policije BiH, te borba protiv korupcije koja se pojavljuje u vezi s obavljanjem poslova policijskih službenika, zbog teškoća u identifikaciji u slučaju nošenja brade. Prema mišljenju Ustavnog suda, direktor Granične policije je kao razlog za donošenje sporne odredbe naveo ciljeve opće prirode, jer je sasvim logično da svaka uniformirana policija treba da izgleda "uredno i jednoobrazno", ali on nije objasnio zašto bi u suprotnom (naprimjer ukoliko bi se dopustilo nošenje "njegovane brade" kako je bilo ranije propisano) bio narušen taj opći cilj. Da li to znači da je prije sporne odredbe policija bila "neuredna" ili nije izgledala "jednoobrazno"? Stoga se čini da je na navedeni način direktor Granične policije izrazio svoj osobni stav u pogledu toga kako treba izgledati "uredna i jednoobrazna" policija, ali, s obzirom na to da se spornom odredbom vrši (i) miješanje u osnovna ljudska prava kao što su pravo na privatni život i slobodu vjere, izostalo je razumno i logično objašnjenje u pogledu neophodnosti te mjere. Da li zaista policajac koji bi nosio njegovanu bradu narušava standard "urednog i jednoobraznog" do te mjere da je neophodno da se intervenira u njegova osnovna ustavna prava na privatan život i slobodu vjere? U odnosu na drugi navedeni razlog, borba protiv korupcije, Ustavni sud smatra da se radi o paušalnoj tvrdnji kojoj se sasvim razumno može suprotstaviti tvrdnja da je lakše identificirati osobu s bradom (urednom) jer, kako je navedeno i u odgovoru, brada "može utjecati ili utječe na fizionomiju izgleda lica osobe koja je nosi". Dakle, ti razlozi ne ispunjavaju uvjet neophodne mjere u demokratskom društvu potrebne za zaštitu općih vrijednosti navedenih u stavu 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije. U odsustvu nekog drugog relevantnog opravdanja donosioca sporne odredbe, Ustavni sud naglašava da ne vidi postojanje nekih posebnih razloga koji bi mogli opravdati "neophodnost" miješanja u navedena ustavna prava, na način kako je to urađeno spornom odredbom. Ustavni sud ponovo naglašava da ni on ne vidi bilo kakve razloge koji bi "sami po sebi" bili smetnja policiji da izvršava svoje zadatke s ciljem osiguranja javne sigurnosti i zaštite javnog poretka ukoliko bi neki od njenih članova nosili urednu bradu. Sve navedeno Ustavni sud može ponoviti (i) u pogledu ispunjenja ostalih standarda iz drugog stava prava na privatni život i slobodu vjere (zaštita morala, zaštita zdravlja ljudi, zaštita prava i sloboda drugih). To bi značilo da se navedena mjera, koja je propisana spornom odredbom, ne bi mogla opravdati niti u smislu preostalih standarda iz drugog stava čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

44. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nisu ponuđeni relevantni i dovoljni razlozi iz kojih bi Ustavni sud mogao zaključiti da je predmetna mjera ograničenja propisana u interesu legitimnih ciljeva iz stava 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije. Pored toga, Ustavni sud zapaža da je spornom odredbom propisana apsolutna zabrana nošenja brade bez bilo kakvih mogućih odrednica o njenom estetskom izgledu ili bilo kakvim drugim karakteristikama ili izuzecima. Stoga, imajući u vidu da konkretno ograničenje fundamentalnih ljudskih prava ne slijedi interes općih ciljeva iz stava 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije, Ustavni sud zaključuje da je spornom odredbom prekršeno pravo na privatni život iz člana 8. Evropske konvencije i pravo na slobodu vjere iz člana 9. Evropske konvencije.

45. Ustavni sud zaključuje da je spornom odredbom Pravilnika povrijeđen član II/3.f) i g) Ustava BiH i čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

Ostali navodi

46. U odnosu na navode podnosioca zahtjeva da je sporna odredba diskriminirajuća prema onim zaposlenicima Granične policije koji su sljedbenici islamske vjere, Ustavni sud zapaža da je sporna odredba općeg karaktera i da se podjednako odnosi i na druge konfesije u kojima se prakticira nošenje brade. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda o kršenju prava iz člana 9. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno da posebno razmatra navode o povredi prava iz člana II/4. Ustava BiH i člana 14. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju. Također, imajući u vidu navedeni zaključak Ustavnog suda u pogledu člana 9. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije neophodno posebno razmatrati navode o povredi člana 2. stav 1, člana 18. stav 1. i člana 26. MPGPP.

VI. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da su apsolutnom zabranom nošenja brade policijskim službenicima Granične policije BiH dok su u uniformi prekršeni pravo na privatni život i pravo na slobodu vjere zagarantirani članom II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije, budući da sporna mjera ne slijedi opće ciljeve propisane stavom 2. čl. 8. i 9. Evropske konvencije.

48. Aneks ove odluke, u smislu člana 43. stav (1) Pravila Ustavnog suda, čini izdvojeno mišljenje sudije Tudora Pantirua u skladu s odlukom. Potpredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i sudije Valerija Galić i Miodrag Simović dali su izjavu o neslaganju s odlukom većine.

49. Na osnovu člana 59. st. 1. i 2. i člana 61. st. 2. i 3. Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Izdvojeno mišljenje
sudije Tudora Pantirua u skladu sa odlukom

Ustavni sud je svojom odlukom od 30. novembra 2017. godine u predmetu broj *U 8/17* usvojio zahtjev za ocjenu ustavnosti člana 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. januara 2017. godine (u daljnjem tekstu: Pravilnik o nošenju uniforme), koji je donio direktor Granične policije Bosne i Hercegovine.

U dispozitivu navedene odluke se utvrđuje da član 1. stav 1. tačka 7. Pravilnika o nošenju uniforme, u dijelu koji glasi: **"Policijski službenici, kada su u uniformi, brada im mora biti obrijana"**, nije u skladu sa članom II/3.f) i g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Iako se slažem sa odlukom većine u odnosu na neustavnost odredaba iz tačke 7. stava 1. člana 1. Pravilnika o nošenju uniforme, uz dužno uvažavanje, mislim da odluka Ustavnog suda nije kompletna i da nije trebalo da stane na navedenom zbog sljedećih razloga:

Nema nikakve sumnje da je Pravilnik o nošenju uniforme donesen na osnovu odredaba koje su propisane Zakonom o

policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 i 7/12) (u daljnjem tekstu: Zakon o policijskim službenicima). To direktno proizlazi iz odredaba člana 5. stav 2. navedenog zakona koje glase: "Policijski službenik nosi uniformu u skladu s pravilnikom policijskog organa i drugim propisima." U konkretnom slučaju zanemareno je da Zakon o policijskim službenicima sadrži (i) odredbe člana 36. stav 3. koje glase: **"Policijski službenik će se uvijek uzdržavati od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja a od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti."** Dakle, navedena odredba u svom relevantnom dijelu propisuje da će se **"policijski službenik uzdržavati od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti"**. To znači da je zakonom propisana apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja policijskim službenicima dok su na dužnosti. Sve navedeno, prema mom dubokom uvjerenju, znači da je sporna odredba Pravilnika o nošenju uniforme, kojom je propisana apsolutna zabrana nošenja brade (kao oblik ispoljavanja vjerskih uvjerenja) za vrijeme dužnosti, inspirirana citiranom odredbom Zakona o policijskim službenicima. Isto tako, navedeno znači (i) da je direktor Granične policije navedenu zabranu ispoljavanja vjerskih uvjerenja propisao na osnovu odredaba člana 36. stav 3. Zakona o policijskim službenicima, kojom je, kako je već navedeno, propisana apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja za policijske službenike za vrijeme dužnosti.

Stoga se nameće pitanje koja je svrha odluke Ustavnog suda, u konkretnom slučaju, ako pored sporne odredbe Pravilnika o nošenju uniforme nisu ispitane i odredbe člana 36. stav 3. Zakona o policijskim službenicima. Prema mom mišljenju, u ovom predmetu se implicitno govori o navedenoj odredbi Zakona o policijskim službenicima, jer se Pravilnik o nošenju uniforme ne može odvojiti od navedenog zakona s obzirom na nespornu činjenicu da je Pravilnik o nošenju uniforme donesen na osnovu Zakona o policijskim službenicima. Dakle, odredbe člana 36. stav 3. Zakona o policijskim službenicima pokreću pitanje prema članu 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer je tim odredbama propisana apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja za policijske službenike dok su na dužnosti. Na način kako je urađeno, direktor Granične policije stavljen je u veoma nezgodnu situaciju, jer je on spornu odredbu iz Pravilnika o nošenju uniforme donio na osnovu člana 36. stav 3. Zakona o policijskim službenicima.

Zbog svega toga, smatram da je Ustavni sud morao ispitati da li je apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja za policijske službenike dok su na dužnosti, koja je propisana članom 36. stav 3. Zakona o policijskim službenicima, u skladu sa dozvoljenim ograničenjima prava na slobodu religije koja su utvrđena stavom 2. člana 9. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Navedeno je i osnovni razlog zašto sam u konkretnom slučaju izdvojio svoje mišljenje u skladu sa Odlukom Ustavnog suda broj *U 8/17* od 30. novembra 2017. godine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 8/17**, rješavajući zahtjev **Safeta Softića, zamjenika predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 61. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 30. studenog 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Safeta Softića**, **zamjenika predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.**

Utvrđuje se da članak 1. stavak 1. točka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio ravnatelj Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. siječnja 2017. godine nije u skladu s člankom II/3.(f) i (g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se članak 1. stavak 1. točka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio ravnatelj Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. siječnja 2017. godine, u skladu s člankom 61. stavak (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Ukinuti članak 1. stavak 1. točka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio ravnatelj Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. siječnja 2017. godine prestaje važiti narednog dana od dana objave ove odluke u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", u skladu s člankom 61. stavak (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Safet Softić, zamjenik predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je 6. listopada 2017. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 1. stav 1. točka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana", koji je donio ravnatelj Granične policije Bosne i Hercegovine, broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. siječnja 2017. godine (u daljnjem tekstu: Pravilnik).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Ustavni sud je, u skladu s člankom 23. Pravila Ustavnog suda, 16. listopada 2017. godine od ravnatelja Granične policije BiH zatražio da dostavi odgovor na zahtjev.

3. Ravnatelj Granične policije je dostavio odgovor 14. studenog 2017. godine.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

4. Podnositelj zahtjeva je istaknuo da je sporna odredba članka 1. stavak 1. točka 7. Pravilnika u dijelu koji glasi: "Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana". Citirana odredba je, prema njegovome mišljenju, u suprotnosti s odredbama čl. II/1, II/3.(g) i II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom 9. stavak 1. i člankom 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), zatim člankom 1.

Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju, te člankom 2. stavak 1, člankom 18. stavak 1. i člankom 26. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljnjem tekstu: MPGPP). Zahtjev se, prema mišljenju podnositelja, tiče ustavnih pitanja, a to su prije svega ljudska prava vjernika prema Ustavu BiH i međunarodnom pravu. Dalje je navedeno da je nakon izmjena Pravilnika o nošenju uniforme od 30. siječnja 2017. godine policijskom službeniku zabranjeno nošenje brade kada je u uniformi.

5. U odnosu na pozadinu konkretnoga predmeta (njegov historijat), podnositelj zahtjeva je naveo da su se policijski službenici Granične policije (F. A. i A. H. koji su uposlenici JGP Aerodrom Sarajevo) nakon izmjene sporne odredbe Pravilnika, a u svezi s onemogućavanjem ostvarivanja njihovih vjerskih i ljudskih prava u institucijama BiH, u razdoblju od 3. veljače do 25. svibnja 2017. godine obratili Sindikatu Granične policije BiH, Uredu za profesionalne standarde, ravnatelju Granične policije, Zajedničkom povjerenstvu za ljudska prava Parlamenta BiH, kao i ombudsmanima za ljudska prava BiH, tražeći da im se pruži zaštita i pomoć u ostvarivanju njihovih vjerskih prava ili da se rasporede na druga radna mjesta koja ne zahtijevaju nošenje uniforme, ali njihovim zahtjevima nije bilo udovoljeno.

6. U pogledu kršenja članka 9. Europske konvencije istaknuto je da vjerski izgled, u konkretnome predmetu nošenje brade, spada u vjerska prava i ulazi u opseg prava koji se štiti člankom 9. Europske konvencije. Samim time, kako je istaknuto, zabrana nošenja brade u konkretnom predmetu predstavlja miješanje u vjerska prava. Dalje je navedeno da, u skladu s odredbama Europske konvencije i prakse Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud), država može ograničiti slobodu vjere ako su kumulativno ispunjeni određeni uvjeti utvrđeni u članku 9. stavak 2. Europske konvencije. Podnositelj zahtjeva smatra da je sporna odredba Pravilnika povrijedila pravo na slobodu vjere jer norma nije propisana zakonom, ne postoji legitiman cilj, niti je nužna u demokratskom društvu. U odnosu na prvi uvjet da je mjera kojom se ograničava pravo na slobodu vjere propisana zakonom, istaknuto je da je u konkretnome slučaju to Pravilnik, koji nema pravni status niti značenje zakona, te da ga je donio ravnatelj Granične policije, a ne zakonodavno ili bilo koje izborno tijelo. U pogledu postojanja legitimnog cilja iz stavka 2. članka 9. Europske konvencije, istaknuto je da u konkretnome slučaju ne postoji legitiman cilj. Dalje je navedeno da je u dokumentu Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH broj Ž-SA-04-113/17 od 19. lipnja 2017. godine citiran stav Granične policije u kojem se kaže da je sporna mjera donesena„s ciljem urednog i jednoobraznog izgleda policijskih službenika kada su u uniformi Granične policije BiH..." Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, navedeno ne predstavlja ni jedan od legitimnih ciljeva navedenih u stavku 2. članka 9. Europske konvencije. Čak i da postoji legitiman cilj, kako je dalje navedeno, mjera kojom se ograničava sloboda vjere mora biti razmjerna tom cilju, što u konkretnome predmetu nije slučaj. Također, kako navodi podnositelj zahtjeva, može se postaviti pitanje, s obzirom na to da je dopušteno nošenje brkova, kako to da brkovi mogu biti uredni a brada ne može i kako se postiže jednoobraznost ako neko od uposlenika Granične policije nosi brkove a neko ne. U pogledu uvjeta nužnosti u demokratskom društvu, ni taj uvjet, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nije ispoštovan jer nigdje i ni na koji način nije dokazano da je sporna mjera nužna u bosanskohercegovačkom društvu. Štoviše, u razdoblju od 28. travnja 2006. godine, kada je donesen prvi pravilnik o nošenju uniforme, do 30. siječnja 2017. godine, kada je donesen predmetni pravilnik, važila je odredba da je dopušteno nošenje brade i nije bilo nikakvih smetnji u poslovanju niti primjedbi na izgled uposlenika Granične policije. Pored toga, podnositelj zahtjeva je istaknuo da nije urađena nikakva analiza u smislu je li sporna mjera bila opravdana i nužna u bosanskohercegovačkom društvu. Imajući u vidu navedeno, podnositelj zahtjeva zaključuje da Pravilnik nije u skladu s navedenim odredbama Ustava BiH.

7. U pogledu kršenja prava na zabranu diskriminacije, istaknuto je da je sporna mjera, to jeste Pravilnik, diskriminirajuća prema onim uposlenicima Granične policije koji su sljedbenici islamske vjere, jer samo se u islamskoj tradiciji smatra preporučljivim i Bogu ugodnim djelom ako vjernik nosi bradu. Drugim riječima, kako je istaknuto, iako je sporna mjera općeg karaktera i odnosi se na sve uposlenike bez obzira na vjersku pripadnost, kada se ta mjera provodi u djelo ona pogađa samo muslimane, tj. sljedbenike islama (neizravna diskriminacija).

8. Podnositelj zahtjeva je dalje istaknuo da je Europsko povjerenstvo za demokraciju putem prava (u daljnjem tekstu: Venecijansko povjerenstvo) u svojoj Uputi za zakonodavstvo koja utječe na vjeru ili uvjerenje, usvojenoj 18. i 19. lipnja 2004. godine, u pogledu pitanja vezanih za javne institucije, uključujući zatvore, vojnu službu i državnu bolnicu, zaključilo da ograničenja treba donijeti tek nakon odgovarajuće "analize ograničenja", uz shvaćanje razumne mogućnosti povećanja interesa državne sigurnosti. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, iz navedenoga se može vidjeti da se ograničenje slobode vjere u vojsci može opravdati samo ako je urađena "analiza ograničenja" u smislu zaštite jednog od legitimnih ciljeva, a to je "javna sigurnost". Prilikom donošenja Pravilnika nije urađena nikakva analiza niti je ičim dokazano da ograničenje slobode vjere u smislu zabrane nošenja brade može na bilo koji način utjecati na "javnu sigurnost". Također je istaknuto da je Venecijansko povjerenstvo u navedenoj uputi u pogledu vanjske slobode vjere (*forum externum*) istaknulo da je važno zapamtiti da je zaštićena i manifestacija vjere pojedinca, kao i onih koji su u zajednici. Prema tome, manifestacija vjerovanja pojedinca može biti zaštićena čak i ako su vjerovanja pojedinaca stroža od onih drugih članova zajednice kojoj pripada, te konačno da manifestacije vjere ili uvjerenja, za razliku od unutarnje slobode, mogu biti ograničene, ali samo pod strogo ograničenim okolnostima određenim u važećim člancima o ograničenju. Podnositelj zahtjeva naglašava da Europska konvencija i MPGPP štite javno vjersko izražavanje pojedinca i ako je to izražavanje strože od onoga koje zastupa njegova vjerska zajednica. U konkretnome slučaju, kako je istaknuto, to znači da se štiti pravo na nošenje brade iz vjerskih zakona iako neki članovi Islamske zajednice ne nose bradu ili čak ne smatraju da je nošenje brade vjerski obvezno. Dovoljno je da određeni pojedinac smatra da je to vjerska norma koju on želi slijediti. U citiranom stavu Upute Venecijansko povjerenstvo naglašava da se ograničenja slobodi vjere mogu nametati samo kako je to definirano u člancima o ograničenjima, tj. članku 9. stavak 2. Europske konvencije i članku 18. stavak 2. MPGPP.

9. Predloženo je da Ustavni sud proglasi Pravilnik neustavnim, te naredi ravnatelju Granične policije BiH da ga ukine odmah, a najkasnije u roku od jednog mjeseca od objave ove odluke u "Službenom glasniku BiH".

b) Odgovor na zahtjev

10. Ravnatelj, glavni generalni inspektor Granične policije, u odgovoru na zahtjev, između ostaloga, naveo je da je Granična policija imala potrebu za izmjenama navedenih propisa s ciljem urednog i jednoobraznog izgleda policijskih službenika kada su u uniformi, uvažavajući rasno, nacionalno i etničko podrijetlo, religijska i druga uvjerenja ili opredjeljenja. Navedenim izmjenama propisa obuhvaćeni su svi policijski službenici Granične policije bez obzira na rasnu, vjersku ili drugu pripadnost. Izmjene propisa je "nametnula životna potreba, dakle utvrđen je nedostatak i manjkavost cijele norme, što je predstavljalo

mogućnost njezine zlouporabe". Dalje, "brada u najvećoj mjeri može utjecati ili utječe na fizionomiju izgleda lica osobe koja je nosi, što je značajno i s aspekta borbe protiv korupcije koja se pojavljuje u svezi s obavljanjem poslova policijskih službenika Granične policije, a tijekom postupka identifikacije i prepoznavanja takvih policijskih službenika, te potrebe jednoobraznosti izgleda policijskog službenika". Također je navedeno da je "na ulasku u Bosnu i Hercegovinu prva osoba s kojom stranac stupa u kontakt upravo policijski službenik Granične policije, gdje na temelju izgleda, ophođenja i cjelokupnog izgleda policijskog službenika stranac stječe dojam o državi koju predstavlja taj policijski službenik".

IV. Relevantni propisi

11. U **Zakonu o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 i 7/12) relevantne odredbe glase:

Članak 1.
Predmet zakona

Ovim se zakonom reguliraju policijske ovlasti i radnopravni status (radni odnosi uključujući: dužnosti i prava, upošljavanje, obrazovanje i usavršavanje, raspoređivanje, činove, procjenu rada i promicanje, naknade, radne uvjete, stegovnu odgovornost, odgovornost za štetu, te prestanak radnog odnosa) policijskih službenika Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH).

Članak 2. stavak 1.
Policijski službenici

(1) Ovaj Zakon primjenjuje se na policijske službenike zaposlene u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA), Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: GPBiH) i Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Direkcija).

Članak 3.
Temelji rada

(1) Rad policijskih službenika zasniva se na Ustavu Bosne i Hercegovine, zakonu i drugim propisima koji se primjenjuju u BiH.

(2) U obnašanju svojih dužnosti policijski službenik djeluje na nepristran i zakonit način, vođen javnim interesom da služi i pomaže javnosti, promovirajući razvoj i očuvanje demokratske prakse sukladno zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Članak 4.
Nacionalna zastupljenost

Struktura policijskih službenika u policijskim tijelima općenito odražava nacionalnu strukturu pučanstva BiH prema popisu pučanstva iz 1991.

Članak 5. st. 2. i 3.
Policijske oznake

(2) Policijski službenik nosi odoru sukladno pravilniku policijskoga tijela i drugim propisima.

(3) Oblik službene policijske iskaznice i značke, koja mora biti jasno prepoznatljiva javnosti kao policijska oznaka, propisuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) te donosi propise o izgledu policijske odore.

Članak 36. stavak 3.

(3) Policijski će se službenik uvijek uzdržavati od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja, a od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti.

Članak 131.
Propisi rukovoditelja

U roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovoga zakona, rukovoditelj će donijeti propise o sljedećem:

• o nošenju policijske odore (članak 5, stavak 2);

12. U **Zakonu o Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 50/04, 27/07 i 59/09) relevantne odredbe glase:

Članak 15. stavak 2.
Dužnosti i odgovornosti direktora

(2) Uz dužnosti i odgovornosti iz stavka (1) ovoga članka, ravnatelj obavlja i druge poslove, kakvi su:

a) donošenje Pravilnika, uz suglasnost Vijeća ministara, te drugih propisa predviđenih zakonom koji su potrebni da bi se omogućilo obavljanje poslova iz nadležnosti GPBiH;

13. U **Pravilniku o izgledu policijske odore** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 90/05) relevantne odredbe glase:

Članak 1.

(1) Ovim Pravilnikom uređuje se izgled i vrste odora u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Državnoj graničnoj službi (u daljnjem tekstu policijski organi), dijelovi odora, boja, rok trajanja i posebite oznake policije.

14. U **Pravilniku o nošenju uniforme** broj 18-06-02-1161/06 od 28. travnja 2006. godine relevantne odredbe glase:

VI

*Policijski službenici su dužni da se pridržavaju i slijedećih **općih pravila za nošenje i održavanje uniforme**:*

1. Svi službenici u smjeni ili na istom graničnom prelazu, odnosno na drugom službenom zadatku trebaju biti jednoobrazno odjeveni i obuveni.

2. Policijski službenici kada su u uniformi, u svim prilikama na službi ili na javnom mjestu trebaju biti propisno odjeveni i ponašati se u duhu kodeksa ponašanja policajca čuvajući svoj ugled i ugled i dostojanstvo službe.

[...]

5. Zabranjeno je nošenje drugih oznaka, bedževa i znački na uniformi.

6. Na javnim mjestima kao i za vrijeme vršenja službe, zabranjeno je nošenje kišobrana, najlon kesa ili druge robe, osim manjih torbi ili putnih kofera, tašni i sl.

6. Policijski službenici trebaju biti pristojno podšišani i obrijani kada nose uniformu. Dozvoljeno je nošenje njegovane brade i brkova.

[...]

15. U **Pravilniku o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme** broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. siječnja 2017. godine relevantne odredbe glase:

Član 1.

U Pravilniku o nošenju uniforme (broj: 18-06-02-1161/06 od 28. aprila 2006. godine i broj: 17-07-02-1161/06 od 6. novembra 2014. godine) u tački VI pod rednim brojem 6. rečenice: "Policijski službenici trebaju biti pristojno podšišani i obrijani kada nose uniformu. Dozvoljeno je nošenje njegovane brade i brkova", mijenjanu se i glase:

"7. Policijski službenici kada su u uniformi, kosa im mora biti pristojno podšišana i uredna, a dozvoljeno im je nošenje brkova koji trebaju biti uredni i čisti te takvog opsega da ne izlaze izvan volumena lica. Policijski službenici kada su u uniformi brada im mora biti obrijana."

V. Dopustivost i meritum

16. Ustavni sud kao prvo napominje da će zbog specifičnosti predmetnog zahtjeva i pitanja koja su njime postavljena zajedno razmatrati dopustivost i meritum zahtjeva.

17. Ustavni sud zapaža, imajući u vidu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, da je predmetni zahtjev podnio ovlašteni subjekt.

Pitanje nadležnosti Ustavnog suda

18. Budući da je predmetnim zahtjevom pobijen akt niže pravne snage od zakona, Ustavni sud će podsjetiti na svoju jurisprudenciju u ovakvim slučajevima. S tim u svezi, Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj dosadašnjoj praksi u situacijama kada je pokretano pitanje usuglašenosti nekog općeg akta koji nije izričito naveden u odredbi članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine u svakom pojedinačnom predmetu razmatrao okolnosti konkretnog slučaja u odnosu na nadležnost koja mu je dodijeljena na temelju navedenoga članka, te shodno tome i izražavao stav hoće li konkretni zahtjev za ispitivanje tih akata ocijeniti dopustivim. Pri tome, Ustavni sud naglašava da može dati vlastitu pravnu kvalifikaciju činjenica, te da ga ne obvezuje kvalifikacija koju daju strane u predmetu (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 6/06* od 29. ožujka 2006. godine, točka 21, "Službeni glasnik BiH" broj 40/08), kao i da je konačni autoritet u pogledu tumačenja i primjene Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj *U 9/09* od 26. studenog 2010. godine, stavak 70, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 48/11).

19. Imajući u vidu dosadašnju praksu Ustavnog suda u predmetima br. *U 4/05* i *U 7/05* (odluke o dopustivosti i meritumu dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), kao i u predmetima br. *U 1/09* i *U 7/10* (odluke o dopustivosti dostupne na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba), Ustavni sud ističe da iz citirane prakse jasno proizlazi da je Ustavni sud, kao institucija koja podržava Ustav BiH, utvrđivao da je nadležan vršiti kontrolu ustavnosti i pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanje poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Europskom konvencijom. U skladu s argumentacijom o ljudskim pravima, Ustavni sud je mišljenja da, kad god je to moguće, mora interpretirati svoju jurisdikciju tako da dopusti najširu mogućnost otklanjanja posljedica kršenja tih prava (*op. cit. U 4/05*, točka 16).

20. U konkretnom slučaju podnositelj zahtjeva smatra da je pobijanom odredbom Pravilnika prekršeno pravo na slobodu vjere, kako je zagarantirano člankom II/3.(g) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 9. Europske konvencije, člankom 2. stavak 1, člankom 18. stavak 1. i člankom 26. MPGPP, te pravo na zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava BiH, članka 14. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju u odnosu na pripadnike Granične policije BiH koji svoju vjeru manifestiraju nošenjem brade.

21. U svezi s navedenim, Ustavni sud će, referirajući se na vlastitu praksu i praksu Europskog suda, utvrditi pokreće li sporna odredba pitanje poštovanja ljudskih prava zaštićenih Ustavom BiH i Europskom konvencijom.

22. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi povodom navoda o kršenju prava na slobodu vjere zbog nošenja marame – hidžaba pripadnice Oružanih snaga BiH i nošenja kape na glavi u sudnici Suda BiH, sve u svrhu manifestiranja vjere, zauzeo stav da istaknuti apelacijski navodi pokreću pitanja garancija iz članka 9. Europske konvencije i kao takvi spadaju u opseg zaštite u smislu članka 9. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, odluke o dopustivosti i meritumu br. *AP 2190/13* od 9. srpnja 2015. godine i *AP 3947/12* od 9. srpnja 2015. godine, dostupne na www.ustavnisud.ba).

23. Nadalje, Ustavni sud zapaža da načini prakticiranja vjere i uvjerenja nisu dati *numerus clausus* u članku 9. Europske konvencije. Naprotiv, svakom pojedincu dano je na volju u kojem obliku će prakticirati svoju vjeru, odnosno uvjerenje. Posebno mogu biti različiti načini prakticiranja vjere u obliku "običaja" gdje spadaju, naprimjer, nošenje brade, kose, poseban način ishrane i slično (*mutatis mutandis*, Europski sud, *Leyla Sahin protiv Turske*, presuda od 10. listopada 2005. godine). U svezi s pitanjem nošenja brade, Europski sud je u predmetu *Biržietis protiv Litvanije* utvrdio povredu prava iz članka 8. Europske konvencije u situaciji kada je podnositelju predstavke koji se nalazio na izdržavanju kazne zatvora internim pravilnikom popravne ustanove u kojoj se nalazio bilo zabranjeno puštanje brade. Sud je u citiranom predmetu naveo da se osobni izbor u svezi sa željenim izgledom, bilo to u javnom ili privatnom prostoru, odnosi na izraz osobnosti, te se podvodi pod pojam privatnog života, pa je smatrao da, u okolnostima navedenog predmeta, izbor da nosi bradu predstavlja dio osobnosti i individualnog identiteta podnositelja predstavke, te spada u domenu privatnog života, zbog čega je članak 8. Europske konvencije primjenjiv (vidi Europski sud, *Biržietis protiv Litve*, presuda od 14. lipnja 2016. godine).

24. Podržavajući svoju praksu u navedenim predmetima, kao i citiranu praksu Europskog suda, Ustavni sud zaključuje da navodi podnositelja zahtjeva da zabrana nošenja brade pripadnicima Granične policije BiH koji bradu nose u svrhu manifestiranja svojih vjerskih uvjerenja pokreću pitanja poštovanja prava prema članku 9. Europske konvencije.

25. Međutim, Ustavni sud smatra potrebnim naglasiti da nošenje brade predstavlja i aspekt privatnog života zagarantiranog člankom 8. Europske konvencije. To proizlazi i iz citirane prakse Europskog suda, bez obzira na to što se navedeni predmet odnosio na specifični slučaj nošenja brade u zatvoru, a konkretni slučaj pred Ustavnim sudom odnosi se na nošenje brade za vrijeme obavljanja javne službe, jer je to "osobni izbor u svezi sa željenim izgledom, bilo to u javnom ili privatnom prostoru". Iako taj aspekt u svezi sa spornim pravilnikom nije eksplicitno naveden u zahtjevu, Ustavni sud ističe da on *implicite* proizlazi iz samog zahtjeva. Naime, i u odgovoru na zahtjev navedeno je kako su njime "obuhvaćeni svi policijski službenici Granične policije bez obzira na rasnu, vjersku ili drugu pripadnost". Dakle, zabrana nošenja brade policijskim službenicima za vrijeme nošenja uniforme pogađa sve njih bez obzira na vjersku ili drugu pripadnost, pa tako i one koji bradu nose samo kao "osobni izbor u svezi sa željenim izgledom". Stoga, Ustavni sud smatra da se ovo pitanje ne može promatrati samo kao pitanje manifestacije vjerskih uvjerenja, već i kao izraz privatnosti i zaključuje da zahtjev pokreće pitanja poštovanja kvalificiranih prava, i to prava na privatni život i prava na slobodu vjere zagarantiranih čl. 8. i 9. Europske konvencije.

26. Ustavni sud dalje zapaža da je spornom odredbom nametnuta apsolutna zabrana nošenja brade kada je osoba u uniformi. Konkretno propisivanje apsolutne zabrane nošenja brade osobama u uniformi, pogotovo imajući u vidu da je prethodnom odredbom prije njene izmjene bilo dopušteno nošenje uredno njegovane brade i brkova, prema ocjeni Ustavnog suda istodobno znači da je spornom odredbom Pravilnika došlo do miješanja u prava na privatni život i slobodu manifestiranja vjere. Imajući u vidu da je do miješanja u navedena kvalificirana prava došlo na temelju Pravilnika kao podzakonskog akta, Ustavni sud tim prije smatra da ima nadležnost ispitati njegovu ustavnost. Podržavajući svoj stav da je nadležan vršiti kontrolu ustavnosti pravnih akata nižeg ranga od zakona kada takvi akti pokreću pitanje poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda zaštićenih Ustavom BiH i Europskom konvencijom, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju zahtjev za ocjenu ustavnosti dopustiv u smislu članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda.

27. Nakon što je zaključio da je zahtjev dopustiv, Ustavni sud će ispitati meritum zahtjeva, odnosno je li miješanje u pravo na privatni život i slobodu vjere opravdano prema stavku 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije.

Pravo na privatni život

28. Članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

29. Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava osim ako to nije sukladno zakonu i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili gospodarske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

30. Prema praksi Ustavnog suda, temeljna svrha članka 8. Europske konvencije je zaštita pojedinaca od arbitrarnih miješanja vlasti u njihova prava garantirana člankom 8. Europske konvencije. Stavak 2. članka 8. Europske konvencije dopušta javnim vlastima, u određenim slučajevima, miješanje u prava pojedinaca garantirana prvim stavkom članka 8. Europske konvencije. Da bi miješanje javnih vlasti bilo opravdano, ono mora biti "u skladu sa zakonom". Taj uvjet zakonitosti, u skladu sa značenjem termina Europske konvencije, sastoji se od više elemenata: a) miješanje mora biti utemeljeno na domaćem ili međunarodnom zakonu, b) zakon o kojem je riječ mora biti primjereno pristupačan, tako da pojedinac bude upućen na okolnosti zakona koji se mora primijeniti na dani predmet i c) zakon mora biti formuliran s odgovarajućom točnošću i jasnoćom da bi se pojedincu omogućilo da prema njemu prilagodi svoje postupke. Ukoliko se ustanovi da je miješanje javnih vlasti bilo u skladu sa zakonom, mora se utvrditi je li to miješanje bilo "nužna mjera u demokratskom društvu" i je li miješanje bilo u vezi s jednim od ciljeva navedenih u stavku 2. članka 8. Europske konvencije. U tom kontekstu treba razmotriti je li odluka javnih vlasti imala legitiman cilj i je li predstavljala mjeru koja je bila nužna u demokratskom društvu.

Sloboda mišljenja, savjesti i vjere

31. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

g) Slobodu mišljenja, savjesti i vjere.

32. Članak 9. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi; ovo pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja i slobodu svakog da, bilo sâm ili zajedno s drugima, javno ili privatno, ispoljava vjeru ili uvjerenje molitvom, podučavanjem, redovnim obavljanjem i obredom.

2. Sloboda ispoljavanja vjere ili uvjerenja podvrgava se samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti radi, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

33. Ustavni sud ima u vidu da su slobode zaštićene člankom 9. Europske konvencije jedan od temelja "demokratskog društva". Te slobode su, u svojoj vjerskoj dimenziji, jedan od najvitalnijih elemenata koji spada u ono što čini identitet vjernika i njihove koncepcije života, ali je isto tako i dragocjena vrijednost za ateiste, agnostike, skeptike i nezainteresirane. Pluralizam koji je neraskidivo vezan za demokratsko društvo, a koji je izvojevan teškom višestoljetnom borbom, ovisi o njoj. Ta sloboda povlači, između ostaloga, slobodu da se imaju ili nemaju vjerska uvjerenja i da se upražnjava ili ne upražnjava vjera (vidi Europski sud, *Kokkinakis protiv Grčke*, 25. svibnja 1993, serija A, br. 260-A, str. 17, st. 3; i *Buscarini i drugi protiv San Marina* [GC], br. 24645/94, st. 34, ECHR 1999-I).

34. Europski sud, ocjenjujući ulogu religije u demokratskom društvu, istaknuo je da se u demokratskim društvima u kojima nekoliko religija koegzistira unutar jedne te iste populacije može pojaviti potreba da se postave ograničenja te slobode, kako bi se pomirili interesi različitih skupina i osiguralo da se svačija uvjerenja poštuju (*op. cit*., *Kokkinakis protiv Grčke*).

35. Članak 9. Europske konvencije je strukturiran tako da prvi stavak definira zaštićene slobode, a drugi stavak sadrži tzv. restriktivnu klauzulu, odnosno propisuje okolnosti pod kojima javna vlast može ograničiti uživanje zaštićenih sloboda. Članak 9. stavak 1. Europske konvencije nabraja oblike u kojima se religija može manifestirati, kao što su obred, propovijedanje i vršenje vjerskih dužnosti i rituala. Međutim, taj članak ne štiti svaki akt motiviran ili inspiriran vjerom ili uvjerenjem (vidi Europski sud, *Kalaç protiv Turske*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, Izvješća o presudama i odlukama 1997-IV, točka 27).

36. Dovodeći navedena načela u vezu s činjenicama konkretnoga slučaja, Ustavni sud podsjeća na to da ograničenje propisano člankom 9. stavak 2. Europske konvencije dopušta državama mogućnost da odlučuju samo u pogledu opsega uživanja tih prava i sloboda, i to onda kada je ta intervencija države u skladu sa zakonom, odnosno propisana zakonom, ili je nužna u demokratskom društvu, a radi zaštite temeljnih vrijednosti svake države, kao što su javna sigurnost, zaštita javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštita prava i sloboda drugih osoba. Dakle, državi je dopušteno da ograniči vršenje tih prava samo kada se radi o općem društvenom interesu, ali ne i da ih suspendira.

37. Za razliku od slobode mišljenja i savjesti (*forum internum*), sloboda vjeroispovijedi i uvjerenja ima i eksternu komponentu (*forum externum*). Naime, članak 9. Europske konvencije garantira pravo vanjskog prakticiranja vjeroispovijedi i uvjerenja. Međutim, to pravo nije apsolutno i podliježe ograničenjima propisanim stavkom 2. članka 9. S tim u svezi, Ustavni sud zapaža da je u Uputi za zakonodavstvo koja utječe na vjeru ili uvjerenje koju je Venecijansko povjerenstvo usvojilo 18. i 19. lipnja 2004. godine utvrđeno da manifestacije vjere ili uvjerenja, za razliku od unutarnje slobode, mogu biti ograničene, ali samo pod strogo ograničenim okolnostima određenim u važećim člancima o ograničenju.

Opravdanost ograničenja prava na privatni život i slobodu vjere prema stavku 2. članka 8. i stavku 2. članka 9. Europske konvencije

38. Ustavni sud ističe da članak 8. stavak 2. i članak 9. stavak 2. Europske konvencije sadrže identične razloge koji opravdavaju ograničenja prava garantiranih u prethodnom stavku navedenih članaka. Naime, da bi se vršenje prava pobrojanih u članku 8. stavak 1. i članku 9. stavak 1. ograničilo mora postojati zakonska osnova, mjere moraju biti nužne u demokratskom društvu i propisane u interesu općih (širih) ciljeva iz stavka 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će opravdanost miješanja u pravo na privatni život i slobodu vjere u konkretnom slučaju ispitati zajedno shodno stavku 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije.

40. Polazeći od prigovora podnositelja zahtjeva da sporna odredba nije propisana zakonom, Ustavni sud zapaža da je sporna odredba sadržana u Pravilniku o nošenju uniforme koji je donio ravnatelj Granične policije, a na temelju ovlasti iz članka 5. stavak 2. i članka 131. Zakona o policijskim službenicima BiH i članka 15. stavak 2. Zakona o Graničnoj policiji BiH. Dakle, sporna odredba nije propisana zakonom u formalnom smislu, već pravilnikom kao podzakonskim aktom. Ustavni sud zapaža da iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi ovlast rukovoditelja da

donese propise o izgledu i načinu nošenja uniforme. Nadalje, Ustavni sud zapaža da iz zahtjeva proizlazi da nije upitno da su o spornoj odredbi upoznati pripadnici Granične policije na koje se ona odnosi i da je odredba jasna. Imajući u vidu da je Ustavni sud u predmetu broj *AP 3947/12* zaključio da je ograničenje prava na slobodu vjere zbog nošenja kape u sudnici Suda BiH bilo zakonito u smislu članka 9. stavak 2. Europske konvencije ocjenjujući pri tome interni akt Suda BiH i drugih pravosudnih institucija *(op. cit. AP 3947/12* stavak 44), te uzimajući u obzir i stav Europskog suda u predmetu *Biržietis protiv Litve* da izraz "zakon" obuhvaća ne samo pisane zakone koje je donio parlament nego i statute i regulacijske mjere nižeg reda koje donose profesionalna regulatorna tijela u skladu s neovisnom ovlašću za donošenje pravila koje je na njih prenio parlament (*op. cit. Biržietis protiv Litve*), Ustavni sud zaključuje da je ograničenje prava na privatni život i slobodu vjere u konkretnom slučaju propisano "zakonom" u smislu stavka 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije.

41. Dalje, u svezi s pitanjem je li sporna odredba bila nužna u demokratskom društvu da bi se postigao jedan od zakonitih ciljeva iz stavka 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije, Ustavni sud zapaža da je prethodno potrebno utvrditi je li sporna mjera donesena u interesu legitimnih ciljeva iz stavka 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije, koje pri tome treba striktno tumačiti, te ako jeste, je li kao takva proporcionalna tom cilju i nužna u demokratskom društvu. S tim u svezi, Ustavni sud ističe da je u Pravilniku o nošenju uniforme prije njegove izmjene bilo propisano da je dopušteno nošenje njegovane brade i brkova. Također, Ustavni sud zapaža da je odredbom članka 36. stavak 3. Zakona o policijskim službenicima BiH propisano da će se policijski službenik uvijek uzdržavati od javnog izražavanja političkih uvjerenja, a od javnog izražavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti. Ustavni sud zapaža da podnositelj zahtjeva nije definirao izgled brade u svrhu manifestacije vjere, već je istaknuo da navedena odredba koja se primjenjivala prije sporne izmjene (*dopušteno je nošenje njegovane brade i brkova)* nije izazivala nikakve probleme. Pored toga, Ustavni sud je već istaknuo da brada kao dio tijela i fizičkog izgleda osobe predstavlja manifestaciju vjere ako se nosi s tim ciljem, ali i aspekt privatnog života budući da se ne veže samo za vjerska obilježja.

42. Ustavni sud podsjeća na to da, prema ustaljenoj praksi Europskog suda, države ugovornice imaju određeno polje slobodne procjene u ocjenjivanju postojanja i opsega potrebe za miješanjem u prava građana, ali to polje podliježe europskoj superviziji, obuhvaćajući oboje, i zakon i odluke koje se primjenjuju, čak i one koje su donijeli neovisni sudovi (vidi Europski sud, *Dahlab protiv Švicarske*, 16. veljače 2001. godine, aplikacija broj 42393/98). Dalje, prema ustaljenoj praksi Europskog suda, zadatak suda jeste utvrditi jesu li mjere koje su poduzete na nacionalnoj razini bile u načelu opravdane – a to je jesu li razlozi izvedeni kako bi opravdali mjere "relevantni i dovoljni" i jesu li mjere proporcionalne legitimnom cilju kojem se teži (vidi Europski sud, *The Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (broj 1), 26. travnja 1979. godine, serija A, broj 30).

43. Da bi odgovorio na pitanje je li sporna odredba donesena s ciljem ostvarenja nekog od legitimnih ciljeva pobrojanih u stavku 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije, Ustavni sud će utvrditi je li apsolutna zabrana nošenja brade policijskog službenika dok je u uniformi donesena u interesu općih ciljeva kao što su javna sigurnost, javni poredak, zdravlje, moral, zaštita prava i sloboda drugih itd. Kako proizlazi iz odgovora ravnatelja Granične policije od 14. studenog 2017. godine, *ratio* izmjene Pravilnika i donošenja sporne odredbe bila je potreba urednog i jednoobraznog izgleda policijskih službenika dok su u uniformi Granične policije BiH, te borba protiv korupcije koja se pojavljuje u svezi s obavljanjem poslova policijskih službenika, zbog teškoća u identifikaciji u slučaju nošenja brade. Prema mišljenju Ustavnog suda, ravnatelj Granične policije je kao razlog za donošenje sporne odredbe naveo ciljeve opće prirode, jer je sasvim logično da svaka uniformirana policija treba izgledati "uredno i jednoobrazno", ali on nije objasnio zašto bi u suprotnome (naprimjer ukoliko bi se dopustilo nošenje "njegovane brade" kako je bilo ranije propisano) bio narušen taj opći cilj. Znači li to da je prije sporne odredbe policija bila "neuredna" ili nije izgledala "jednoobrazno"? Stoga se čini da je na navedeni način ravnatelj Granične policije izrazio svoj osobni stav u pogledu toga kako treba izgledati "uredna i jednoobrazna" policija, ali, s obzirom na to da se spornom odredbom vrši (i) miješanje u temeljna ljudska prava kao što su pravo na privatni život i slobodu vjere, izostalo je razumno i logično objašnjenje u pogledu nužnosti te mjere. Narušava li zaista policajac koji bi nosio njegovanu bradu standard "urednog i jednoobraznog" do te mjere da je nužno da se intervenira u njegova temeljna ustavna prava na privatan život i slobodu vjere? U odnosu na drugi navedeni razlog, borba protiv korupcije, Ustavni sud smatra da se radi o paušalnoj tvrdnji kojoj se sasvim razumno može suprotstaviti tvrdnja da je lakše identificirati osobu s bradom (urednom) jer, kako je navedeno i u odgovoru, brada "može utjecati ili utječe na fizionomiju izgleda lica osobe koja je nosi". Dakle, ti razlozi ne ispunjavaju uvjet nužne mjere u demokratskom društvu potrebne za zaštitu općih vrijednosti navedenih u stavku 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije. U odsustvu nekog drugog relevantnog opravdanja donositelja sporne odredbe, Ustavni sud naglašava da ne vidi postojanje nekih posebnih razloga koji bi mogli opravdati "nužnost" miješanja u navedena ustavna prava, na način kako je to urađeno spornom odredbom. Ustavni sud ponovno naglašava da ni on ne vidi bilo kakve razloge koji bi "sami po sebi" bili smetnja policiji da izvršava svoje zadatke s ciljem osiguranja javne sigurnosti i zaštite javnog poretka ukoliko bi neki od njenih članova nosili urednu bradu. Sve navedeno Ustavni sud može ponoviti (i) u pogledu ispunjenja ostalih standarda iz drugog stavka prava na privatni život i slobodu vjere (zaštita morala, zaštita zdravlja ljudi, zaštita prava i sloboda drugih). To bi značilo da se navedena mjera, koja je propisana spornom odredbom, ne bi mogla opravdati niti u smislu preostalih standarda iz drugog stavka čl. 8. i 9. Europske konvencije.

44. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nisu ponuđeni relevantni i dovoljni razlozi iz kojih bi Ustavni sud mogao zaključiti da je predmetna mjera ograničenja propisana u interesu legitimnih ciljeva iz stavka 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije. Pored toga, Ustavni sud zapaža da je spornom odredbom propisana apsolutna zabrana nošenja brade bez bilo kakvih mogućih odrednica o njenom estetskom izgledu ili bilo kakvim drugim karakteristikama ili iznimkama. Stoga, imajući u vidu da konkretno ograničenje fundamentalnih ljudskih prava ne slijedi interes općih ciljeva iz stavka 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije, Ustavni sud zaključuje da je spornom odredbom prekršeno pravo na privatni život iz članka 8. Europske konvencije i pravo na slobodu vjere iz članka 9. Europske konvencije.

45. Ustavni sud zaključuje da je spornom odredbom Pravilnika povrijeđen članak II/3.(f) i (g) Ustava BiH i čl. 8. i 9. Europske konvencije.

Ostali navodi

46. U odnosu na navode podnositelja zahtjeva da je sporna odredba diskriminirajuća prema onim zaposlenicima Granične policije koji su sljedbenici islamske vjere, Ustavni sud zapaža da je sporna odredba općeg karaktera i da se podjednako odnosi i na druge konfesije u kojima se prakticira nošenje brade. Imajući u vidu zaključak Ustavnog suda o kršenju prava iz članka 9. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno posebno razmatrati navode o povredi prava iz članka II/4. Ustava BiH i članka 14. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 12 uz

Europsku konvenciju. Također, imajući u vidu navedeni zaključak Ustavnog suda u pogledu članka 9. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije nužno posebno razmatrati navode o povredi članka 2. stavak 1, članka 18. stavak 1. i članka 26. MPGPP.

VI. Zaključak

47. Ustavni sud zaključuje da su apsolutnom zabranom nošenja brade policijskim službenicima Granične policije BiH dok su u uniformi prekršeni pravo na privatni život i pravo na slobodu vjere zagarantirani člankom II/3.(f) i (g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Europske konvencije, budući da sporna mjera ne slijedi opće ciljeve propisane stavkom 2. čl. 8. i 9. Europske konvencije.

48. Aneks ove odluke, u smislu članka 43. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, čini izdvojeno mišljenje suca Tudora Pantirua u skladu s odlukom. Dopredsjednici Mato Tadić i Zlatko M. Knežević i suci Valerija Galić i Miodrag Simović dali su izjavu o neslaganju s odlukom većine.

49. Na temelju članka 59. st. 1. i 2. i članka 61. st. 2. i 3. Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

50. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, s. r.

Izdvojeno mišljenje
suca Tudora Pantirua sukladno odluci

Ustavni sud je svojom odlukom od 30. studenog 2017. godine u predmetu broj *U 8/17* usvojio zahtjev za ocjenu ustavnosti članka 1. stavak 1. točka 7. Pravilnika o izmjenama Pravilnika o nošenju uniforme broj 17-07-02-1161-7/06 od 30. siječnja 2017. godine (u daljnjem tekstu: Pravilnik o nošenju uniforme), koji je donio ravnatelj Granične policije Bosne i Hercegovine.

U dispozitivu navedene odluke se utvrđuje da članak 1. stavak 1. točka 7. Pravilnika o nošenju uniforme, u dijelu koji glasi: **"Policijski službenici, kada su u uniformi, brada im mora biti obrijana"**, nije sukladan članku II/3.(f) i (g) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 8. i 9. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Iako se slažem sa odlukom većine u odnosu na neustavnost odredaba iz točke 7. stavka 1. članka 1. Pravilnika o nošenju uniforme, uz dužno uvažavanje, mislim da odluka Ustavnoga suda nije kompletna i da nije trebala stati na navedenom zbog sljedećih razloga:

Nema nikakve sumnje da je Pravilnik o nošenju uniforme donesen na temelju odredaba koje su propisane Zakonom o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 50/08, 63/08, 35/09 i 7/12) (u daljnjem tekstu: Zakon o policijskim službenicima). To izravno proizlazi iz odredaba članka 5. stavak 2. navedenoga zakona koje glase: "Policijski službenik nosi uniformu sukladno pravilniku policijskog organa i drugim propisima." U konkretnome slučaju zanemareno je da Zakon o policijskim službenicima sadrži (i) odredbe članka 36. stavak 3. koje glase: **"Policijski službenik će se uvijek uzdržavati od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja a od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti."** Dakle, navedena odredba u svom relevantnome dijelu propisuje da će se **"policijski službenik uzdržavati od javnog ispoljavanja vjerskih uvjerenja dok je na dužnosti"**. To znači da je zakonom propisana apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja policijskim službenicima dok su na dužnosti. Sve navedeno, prema mojem dubokome uvjerenju, znači da je prijeporna odredba Pravilnika o nošenju uniforme, kojom je propisana apsolutna zabrana nošenja brade (kao oblik ispoljavanja vjerskih uvjerenja) za vrijeme dužnosti, inspirirana citiranom odredbom Zakona o policijskim službenicima. Isto tako, navedeno znači (i) da je ravnatelj Granične policije navedenu zabranu ispoljavanja vjerskih uvjerenja propisao na temelju odredaba članka 36. stavak 3. Zakona o policijskim službenicima, kojom je, kako je već navedeno, propisana apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja za policijske službenike za vrijeme dužnosti.

Stoga se nameće pitanje koja je svrha odluke Ustavnoga suda, u konkretnom slučaju, ako pored prijeporne odredbe Pravilnika o nošenju uniforme nisu ispitane i odredbe članka 36. stavak 3. Zakona o policijskim službenicima. Prema mojem mišljenju, u ovom predmetu se implicitno govori o navedenoj odredbi Zakona o policijskim službenicima, jer se Pravilnik o nošenju uniforme ne može odvojiti od navedenoga zakona obzirom na nepobitnu činjenicu da je Pravilnik o nošenju uniforme donesen na temelju Zakona o policijskim službenicima. Dakle, odredbe članka 36. stavak 3. Zakona o policijskim službenicima pokreću pitanje prema članku 9. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, jer je tim odredbama propisana apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja za policijske službenike dok su na dužnosti. Na način kako je urađeno, ravnatelj Granične policije stavljen je u veoma nezgodnu situaciju, jer je on prijepornu odredbu iz Pravilnika o nošenju uniforme donio na temelju članka 36. stavak 3. Zakona o policijskim službenicima.

Zbog svega toga, smatram da je Ustavni sud morao ispitati je li apsolutna zabrana ispoljavanja svih vjerskih uvjerenja za policijske službenike dok su na dužnosti, koja je propisana člankom 36. stavak 3. Zakona o policijskim službenicima, sukladna dozvoljenim ograničenjima prava na slobodu religije koja su utvrđena stavkom 2. članka 9. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Navedeno je i temeljni razlog zašto sam u konkretnome slučaju izdvojio svoje mišljenje sukladno Odluci Ustavnoga suda broj *U 8/17* od 30. studenoga 2017. godine.

С А Д Р Ж А Ј

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1310 Одлука о одобравању средстава текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину Министарству спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине (српски језик) 1
Odluka o odobravanju sredstava tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 2
Odluka o odobravanju sredstava tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 2

1311 Одлука о одобравању средстава текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину Министарству спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине (српски језик) 3
Odluka o odobravanju sredstava tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 3
Odluka o odobravanju sredstava tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2017. godinu Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 3

1312 Одлука о измјени Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за смјештај институција Босне и Херцеговине у Источном Сарајеву (српски језик) 4
Odluka o izmjeni Odluke o odobravanju kupovine/nabavke objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu (bosanski jezik) 4
Odluka o izmjeni Odluke o odobravanju kupovine/nabave objekta za smještaj institucija Bosne i Hercegovine u Istočnom Sarajevu (hrvatski jezik) 4

1313 Одлука о именовању чланова Радне групе Савјета министара Босне и Херцеговине за израду приједлога Закона о измјенама и допунама Закона о примјени одређених привремених мјера ради ефикасног провођења мандата Међународног кривичног суда за бившу Југославију те других међународних рестриктивних мјера (српски језик) 5
Odluka o imenovanju članova Radne grupe Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za izradu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi efikasnog provođenja mandata Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera (bosanski jezik) 5
Odluka o imenovanju članova Radne skupine Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za izradu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o primjeni određenih privremenih mjera radi učinkovite provedbe mandata Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju te drugih međunarodnih restriktivnih mjera (hrvatski jezik) 6

1314 Одлука о изузећу од примјене одредби Закона о јавним набавкама (српски језик) 7
Odluka o izuzeću od primjene odredbi Zakona o javnim nabavkama (bosanski jezik) 7
Odluka o izuzeću od primjene odredbi Zakona o javnim nabavama (hrvatski jezik) 8

1315 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће буџетске резерве (српски језик) 8
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće budžetske rezerve (bosanski jezik) 9
Odluka o interventnom korištenju sredstava tekuće proračunske pričuve (hrvatski jezik) 9

1316 Правилник о контролама и условима уношења личних пошиљака производа животињског поријекла у Босну и Херцеговину (српски језик) 9
Pravilnik o kontrolama i uvjetima unošenja ličnih pošiljaka proizvoda životinjskog porijekla u Bosnu i Hercegovinu (bosanski jezik) 19
Pravilnik o kontrolama i uvjetima unošenja osobnih pošiljaka proizvoda životinjskog podrijetla u Bosnu i Hercegovinu (hrvatski jezik) 28

МИНИСТАРСТВО ЦИВИЛНИХ ПОСЛОВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1317 Правилник о вођењу регистра правних и физичких лица у области спорта на нивоу Босне и Херцеговине (српски језик) 37
Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih lica u oblasti sporta na nivou Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 42
Pravilnik o vođenju registra pravnih i fizičkih osoba u području sporta na razini Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 47

АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1318 Саопштење о просјечној мјесечној бруто плати запослених у Босни и Херцеговини за октобар 2017. године (српски језик) 52
Saopćenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za oktobar 2017. godine (bosanski jezik) 52
Priopćenje o prosječnoj mjesečnoj bruto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za listopad 2017. godine (hrvatski jezik) 52
1319 Саопштење о просјечној исплаћеној мјесечној нето плати запослених у Босни и Херцеговини за октобар 2017. године (српски језик) 52
Saopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za oktobar 2017. godine (bosanski jezik) 52
Priopćenje o prosječnoj isplaćenoj mjesečnoj neto plaći zaposlenih u Bosni i Hercegovini za listopad 2017. godine (hrvatski jezik) 52

УДРУЖЕЊЕ ФИЛМСКЕ ИНДУСТРИЈЕ

1320 Odluka o Privremenoj tarifi za kabelsko reemitiranje audiovizualnih autorskih djela u BiH 52

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

1321 Одлука број АП 1608/15 (српски језик) 53
Odluka broj AP 1608/15 (bosanski jezik) 57
Odluka broj AP 1608/15 (hrvatski jezik) 60
1322 Одлука број АП 2501/15 (српски језик) 64
Odluka broj AP 2501/15 (bosanski jezik) 71
Odluka broj AP 2501/15 (hrvatski jezik) 78
1323 Одлука број У 7/17 (српски језик) 85
Odluka broj U 7/17 (bosanski jezik) 90
Odluka broj U 7/17 (hrvatski jezik) 94
1324 Одлука број У 8/17 (српски језик) 99
Odluka broj U 8/17 (bosanski jezik) 106
Odluka broj U 8/17 (hrvatski jezik) 112

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бојан Нинковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Џемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусина - Телефони: Централа: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампа: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампарију: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.
"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/I - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за II полугодиште 2017. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.
Web издање: http://www.sluzbenilist.ba - годишња претплата 240,00 КМ